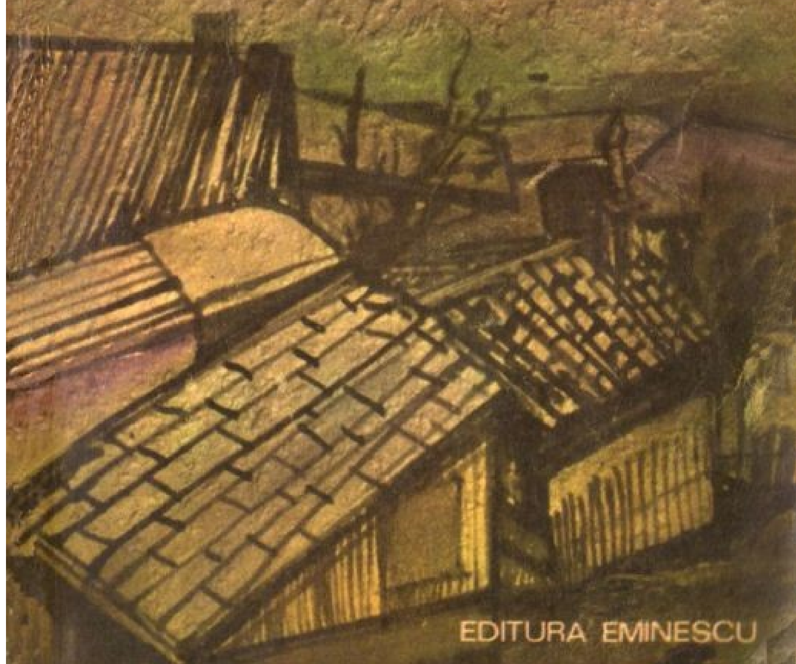
IOAN DAN

STĂPÎNII GOLFULUI

roman

Ioan Dan

STĂPÂNII GOLFULUI

Coperta de Gheorghe Baltoc

Ioan Dan

STĂPÂNII GOLFULUI

roman

1981

EDITURA EMINESCU

Bucureşti, Piaţa Scânteii 1

Aretiei

Capitolul 1

Cândva, strămoşul Bucur a ales un loc bun, cam la jumătatea distanţei între Dunăre şi Carpaţi, a făcut o stână, o casă şi a întemeiat Bucureştii. Urmaşii lui Bucur au ridicat oraşul după un plan bine chibzuit, lăsând câmpia să pătrundă până aproape de inima lui, ca nişte limbi uriaşe şi aspre de stepă, creând o seamă de golfuri.

Până în preajma celui de al doilea război mondial, partea de răsărit a Bucureştilor îşi avea dreptul leului în privinţa golfurilor. Cele mai mici se pierdeau însă în faţa golfului imens care pătrundea până aproape de Bariera Vergului, cu holde şi lanuri de porumb, cu cariere de pietriş şi nisip şi cu o sumedenie de fabrici de cărămidă. Golful pornea cam de la linia forturilor dinspre comuna Căţelu şi se resfira ca un evantai întors cu coada către oraş, străjuit într-o parte de Calea Dudeştilor cu case multe, sistematizate după o idee preluată de la Turnul Babel, până în dreptul vechii pulberării.

În partea stângă, linia de demarcare era calea ferată Bucureşti-Olteniţa, în jurul căreia patronau

Uzinele Malaxa şi fabrica de ciment Titan. Rămasă la mijloc, această câmpie lungă de peste şase kilometri şi lată de cel puţin doi, prezenta o mare atracţie pentru nevoiaşii ţării, ce îşi găseau refugiu în Bucureşti, convinşi că diferenţa dintre Capitală şi sate nu-i chiar aşa de mare cum voiau să o înfăţişeze unii.

Aceşti cuceritori ai Bucureştilor, pe care istoria nu-i pomeneşte, veneau de prin satele lor cu bocceluţe în mâini, cu visuri şi cu o foame straşnică, ocheau câte un loc de muncă, măsurau din priviri mărimea câmpurilor şi se aşezau pe câte o parcelă, îngrămădind acolo avutul puţin şi ceea ce mai rămânea din visuri. Astfel, peste noapte se ridicau garduri de nuiele sau de mărăcini, case cu o singură încăpere, făcute din chirpici, străzi pe care primăria Capitalei le boteza cu nume năstruşnice, străzi ce rămâneau nebotezate până începeau să umble pe picioarele lor, cartiere care îngropau faima foştilor stăpâni ai acestor meleaguri, Dudeştii, Pantelimonii, Floreştii, Bazileştii, Lupeştii, Arvăteştii şi Dumnezeu ştie cum i-a mai chemat pe marii latifundiari de odinioară. În chestia asta cu dispariţia latifundiilor, domnul Mitică Oţoţoc era de părere că o sumedenie

de tradiţii se duc de râpă, rămânând peste timp numai convingerea că Bucureştii cresc cu repeziciune şi că ciobanul fusese bun de saftea.

Domnul Mitică Oţoţoc, observator fin al evenimentelor, aveau unele păreri nostime în privinţa epidemiei de venetici, fiindcă aşa spunea el glumeţ: „Epidemie”. Era limpede pentru mulţi oameni că Mitică Oţoţoc face parte din tagma povestitorilor înrăiţi, care, când îşi pornesc morişca şi se aşază la taclale îi uită sfântul. Dar, spre deosebire de alţi povestitori ce îţi mănâncă sufletul cu o mie de banalităţi, Mitică ştia să atragă ascultătorii atât prin noutatea unghiului din care privea el o problemă cât şi printr-o frumoasă aplecare spre ironie. În povestirile sale folosea cu multă plăcere unele cuvinte subţiri, boiereşti. Prietenii săi, mai puţin şcoliţi, îl întrebau adesea despre înţelesul acestora. Un astfel de amănunt îi crea o stare de superioritate printre oameni, iar Mitică avea grijă să o menţină.

„Dacă ar fi să ne gândim niţel, spusese Oţoţoc la un chef, după primul război mondial începuse o uriaşă migraţie. Caravanele «conchistadorilor» au fost văzute de-a lungul a peste douăzeci de ani. Adică până în

preajma celui de-al doilea război mondial. Întâietatea în goana spre Bucureşti au avut-o oltenii, mai iuţi de picior decât alţii. Oltenii se orientau către ocupaţii din cele mai felurite şi mai năstruşnice, care altora nu le treceau prin minte nici când băteau câmpii. Dacă intrau în comerţ, aruncau tradiţiile negustoreşti cât-colo, se puneau pe picioare din nimic şi băgau groaza în vechii negustori, uimindu-i cu îndrăzneala şi priceperea. Despre ei s-ar putea spune, fără sminteală, că au inventat servirea clienţilor la domiciliu, iar cobiliţa a fost primul instrument folosit de ei. În fabricile mari, puţine la număr, oltenii pătrundeau ca lăcustele, făceau scară şi se urcau unii peste alţii, măturând din drum pe cei vechi, de la portar până la director. Erau atât de flămânzi încât mirosea a foame în jurul lor cale de două poşte. Firi mai puţin avântate, cu veşnicul lor prestigiu de oameni cumpătaţi, ardelenii intrau îngrijitori şi rândaşi, bucătari sau paznici. Molcomi şi blânzi, moldovenii rar făceau nazuri la muncile grele. Şi să mă ia naiba, cum biblica metodă a înmulţirii oamenilor printr-o coastă dispăruse de mult, cum unele cercetări mai ştiinţifice lansaseră altă modă lipsită de schilodiri,

natalitatea Capitalei se desfăşura armonios, rămânând doar probleme mărunte de locuri de muncă sau de pâine. Iar pentru localnici şi noii veniţi – să închine cu evlavie un pahar în cinstea lui Bucur”.

Povestea asta cu epidemia, Oţoţoc o spusese însă mai clar abia după cel de-al doilea război mondial, când fenomenul căpătase limpezime în mintea lui. E drept că pomenise el ceva despre epidemie şi înainte de război, dar e tot atât de drept că pe atunci eu eram destul de mic pentru a pricepe. Adică nu chiar atât de mic încât să nu mă uit după fete. Că după fete poa’ să se uite orice nătărău, chiar dacă mai miroase a lapte de mamă şi a pipi, vorba lui Oţoţoc. Adică aşa mă lua el în primire dacă trăgeam cu urechea când discuta el de politică sau de muieri.

În fiecare sâmbătă seara puteau fi văzuţi sub şopronul cârciumii lui Fane Ologu alde Limbă, Zavaidoc, Pomană, Petrică a lu’ Oţel, nea Ion Găină, bătrânul Potop, nea Buzău, iar în mijlocul lor, la loc de cinste, Mitică Oţoţoc. Mie cel mai mult îmi plăcea când discutau ei o mulţime despre muieri. Însă în cazuri d-astea rar puteam prinde câte ceva clar fiindcă observaţiile se făceau cu voce joasă. Numai râsul lor

devenea puternic. Râsul lor nu mă interesa.

Chestia e că încă nu începuse războiul, cu toate că se discuta despre asta. Era încă linişte. Străzile noi se înfigeau tot mai adânc în câmpie. Străzi anonime, fără certificate de naştere, fără tradiţie, fără o istorie a lor, crescute în umbra celor mai vechi, aşteptând cuminţi un trotuar şi un act de stare civilă. Vechimea străzilor fiind legată de vechimea locatarilor, mulţi oameni se lăudau că sunt întemeietorii cutărei sau cutărei străzi, venind cu mărturii verbale şi cu jurăminte care să le ateste primul descălecat.

Bătrânul Ion Potop pretindea că, odată când s-a îmbătat rău, a luat strada din faţa casei şi a mutat-o în spate, apoi, când s-a trezit, fiindu-i milă de ea, ar fi aşezat-o în vechile drepturi. Tot el mai pomenea că la marginea golfului se rostuiseră odată unii mai slabi de înger. După un timp, sătui de Bucureşti, au plecat prin alte părţi luând şi strada cu ei. Câte or fi fost adevărate din ce spunea Potop, numai Dumnezeu ştie.

Într-o seară, în cârciuma lui Ologu, bătrânul prinse a se lăuda că el a întemeiat strada Fecioarei.

— Ai te cară d-aici cu iordanele astea! l-a repezit Mitică Oţoţoc. Prima casă de pe Fecioarei a făcut-o

Buzău.

— Păi ce, eu zic altfel? bătuse în retragere Potop. Dacă vrei să ştii, mai este o stradă a Fecioarei în cartieru Dorobanţilor. Să am bine câte căruţe de nisip şi pietriş am cărat acolo.

— Că ai cărat nisip acolo te cred, însă strada aia e mai bătrână de trei sute de ani.

— E-te-te, mă, deşteptu'! Ştii tu câţi ani am eu?

Oţoţoc l-a privit lung şi nu i-a răspuns, chibzuind că Potop e criţă. Că va trebui să-l ducă în cârcă pe bătrân până acasă. Numai Buzău se simţi fericit de acea atestare şi cătă cu un aer de superioritate spre bătrân. Buzău ar fi putut spune multe istorioare din perioada lui de pionierat de pe strada Fecioarei, însă avea o fire prea sfioasă pentru a se încumeta să vorbească în faţa oamenilor.

Buzăii aveau reşedinţa de vară, de iarnă şi de timp rău sau bun la numărul cincisprezece. Oţoţoc spunea adesea că din punct de vedere istoric nu-i drept şi că Buzăilor li s-ar fi cuvenit numărul unu. Arborele genealogic al familiei ne poartă până la Buzău al nu ştim câtelea, care a decedat undeva prin Vlaşca, încheind o viaţă de haiducie şi liniştind inimile

proprietarilor de cai din câteva judeţe. Bătrânul Buzău fusese un ţigan mare, cu ochii roşii şi cu pumnii cât căpăţâna de oaie. Fiul său, adică Buzău al doilea, s-a născut în anul de graţie o mie nouă sute trei. Toată averea lăsată de haiduc s-a arătat în nişte mandate de urmărire, ce mai sosiră multă vreme după moartea bătrânului, dimpreună cu unele potere domneşti, care nu erau prea sigure că răposatul a luat-o din loc spire rai, hărţuindu-l pe Buzău cel tânăr şi călindu-l pentru cei şapte ani de acasă. După ce crescu aşa ca în poveste, în optsprezece ani ca într-un an, fiindcă nu semăna la voinicie cu părintele său, Buzău al doilea porni către Bucureşti să facă avere. În anul 1921 se căsători cu fata unui român ce ţinea o dugheană la Moşi, iar mireasa îi aduse ca zestre o sobă de tuci, o găleată, o albie, un preş de cârpe şi doi gemeni, despre care Buzău luă cunoştinţă cu bucurie, în ziua primirii zestrei. Ajutat de socru, îşi clădi reşedinţa din strada Fecioarei, descălecând acolo pe mijloc de câmp şi punându-se pe un trai de fericire, linişte şi huzur.

Locuinţa Buzăilor avea o curte cam de vreo două sute de metri pătraţi, îngrădită cu gard de nuiele, de mărăcini, sârmă ghimpată, scânduri şi cu porţiuni de

gard viu. La gardul viu, proprietarul optă pentru cucută, mai avantajoasă decât arbuştii, prin faptul că toamna, tulpinile cucutelor ofereau un bogat material de foc, înlocuind lemnul, care de multă vreme nu mai era la modă prin câmpiile de la marginea Bucureştilor.

Uriaşele păduri ale secolului al nouăsprezecelea, ce înconjuraseră oraşul ca un brâu călduros, după sfârşitul veacului s-au retras şi s-au închistat în ele, au scăzut şi au rămas doar nişte pâlcuri răzleţe.

De la poartă până la intrarea în casă, o alee cu tufănică, pietrişoară şi regina-nopţii crea o atmosferă calmă şi dulce de linişte. În casa din chirpici, compusă din tindă de doi metri pe doi şi o odaie ceva mai mare, mobilierul îl asigura pe vizitator de gustul rafinat al gazdei. Un preş de cârpe, întins direct pe faţa casei spoite cu lut şi bălegar, pornea de la uşă până la fereastră. Totul era simplu, dând interiorului o înfăţişare plină de sobrietate. O masă din scânduri negeluite şi patru taburete din acelaşi material, cu ţepi doar pentru fundurile gingaşe, se aflau oarecum strâmtorate de patul imens, stil Buzău al doilea. Scândurile se odihneau zdravăn pe şase bulumaci bătuţi direct în pământ. Buzău s-a dovedit om practic.

De câte ori se înmulţea familia, mai adăuga şi el o scândură la pat. În total, Buzău a avut cincisprezece fii şi fiice, din care au rămas în viaţă doar opt, dar asta e cu totul altă chestie.

Stilul locuinţei era destul de bizar, însă nu lipsit de gust. Acoperişul cu porţiuni de tablă, de ţiglă, de paie şi cu anumite porţiuni prin care pătrundea ploaia ca într-o casă de om cu frica lui Dumnezeu, cuprindea, în mare, toate epocile civilizaţiei omeneşti, lucru ce te îndemna să crezi că locatarii au o anumită înclinaţie excentrică. Pentru instalaţiile sanitare, seniorul casei a ales un loc de mare perspectivă în spatele clădirii, unde Buzăii, cu mic cu mare, se aşezau în linie de bătaie, folosind aceste locuri destul de rar, după cum aveau loc excelentele prânzuri de familie.

Unii gospodari de pe Fecioarei spuneau că în privinţa numelui străzii primăria încurcase borcanele, fericind Capitala cu două surori. Alţii clătinau din cap, socotind că Buzău scornise numele tinerei străzi, cinstind astfel cu tâlc sau cu gingăşie castitatea miresei sale.

Câţiva ani mai târziu, când Potop, Mitică Oţoţoc, Sandu comunistu, Petrică Oţel, Fane Ologu şi Limbă

deveniseră vecini ai Buzăilor, strada îşi căpătase vechime în privinţa numelui. Ba mai mult: chiar şi un început de istorie a ei. Iar ca zestre, un trotuar pe partea stângă şi două cârciumi ce conlucrau destul de onest cu biserica cea nouă pentru menţinerea credincioşilor într-o frumoasă formă sportivă a credinţei creştine. La acestea s-ar mai fi putut adăuga o anumită casă cam deocheată, ziceau unii, în care locuiau două distinse doamne cu tarife rezonabile şi cu vad bun la vreme de noapte.

Deci, în mare, strada Fecioarei căpătase un iz de respectabilă arteră a golfului, fiind înzestrată cu cele mai utile stabilimente generatoare de progres. Aşa stând lucrurile, strada Fecioarei pretindea doar timp ca să arate de ce-i în stare pentru a intra în rândul suratelor ei mai vechi.

Încă nu picase întunericul peste cârciuma lui Ologu. Secărica din ţoiurile mesenilor dispăruse de mult. Oţoţoc mânca nişte seminţe de dovleac bine prăjite, care pocneau atât de ritmic între dinţii lui mari, încât zgomotul semăna cu cel al unei maşini de ştanţat.

— Care ai bani să mai bem un rând? a întrebat

Oţoţoc.

— Eu, nea Mitică, am sărit de după stâlpul şopronului.

— Tu? Iar ai tras cu urechea.

— Zău... să mor, nea Mitică... să mor dacă... taman treceam şi eu...

— Lasă-l, bre! s-a rugat Buzău. Ionică a fost prieten bun cu Fane al meu.

— Păi ce, eu nu ştiu? câţi bani ai, Ioane?

— Un pol.

— Bine, Stai jos! Mâine să treci pe la mine să-ţi dau polul.

Pe urmă, Oţoţoc a vorbit o mulţime despre Fănică. Întâi a zis:

— Buzăule, cu cine semăna Fănică?

— Păi cu mine.

— Aiurea! Fii-tu era băiat deştept.

Aş fi vrut să spun şi eu ceva despre Fane Buzău, dar nu m-am încumetat. Eu îl cunoscusem cel mai bine. Cu Fane am fost coleg de meserie vreo doi ani. Era înalt şi slăbuţ, cu faţa limpede, de culoarea măslinei şi cu ochii căprui, ca arama bătută proaspăt. Eu aveam cincisprezece ani, el aproape şaisprezece.

Meserie ca a noastră, vorba lui, să tot cauţi că nu mai găseşti. Eram lustragii cu vad bun la Pompa de apă de pe Dudeşti lângă cinematograful Edison, fără stăpân pe cap, fără dichisuri multe şi cu bani puţini, pe apucate. În fiecare dimineaţă plecam împreună ducând pe spinare lădiţele atârnate cu pripoane groase de frânghie. Mergeam boiereşte şi ne uitam după fetele care zoreau să apuce schimbul de dimineaţă la bumbăcăria Dâmboviţa.

Începuse o vară călduroasă, asta a fost în ultimul an, cu ploi puţine, semn rău pentru afacerile noastre, că la mahala numai noroaiele reuşeau să abată clienţii spre noi. După ceasul prânzului străzile deveneau aproape pustii. Mulţi bucureşteni pricopsiţi fugiseră de caniculă prin staţiunile de odihnă. Şi taman ei erau clienţii cei mai buni. Tramvaiele şi autobuzele circulau fără vlagă, parcă înspăimântate de lipsa pasagerilor care la alte ore le luau cu asalt. Fănică zicea că asfaltul bucureştean trăieşte clipe de groază, aşteptându-se din moment în moment să curgă fierbinte pe lângă rigole.

Dar, oricum erau zilele, cu Fănică alături nimeni nu şedea supărat, îi dăruise naşu-său, Mitică Oţoţoc, o

pereche de pantaloni bufanţi cu lampasuri, luaţi de la un artist de circ. Fănică umbla cu pantalonii ăia şi în timpul săptămânii şi duminica. Îi veneau cam scurţi pe picioarele lungi, arămii, parcă lustruite cu cremă Gladys, dar nu ar fi renunţat la ei pentru nimic în lume. Întâi, fiindcă îşi dădea seama că datorită lor devine mai interesant, apoi fiindcă nu avea alţii.

La ceasurile când nu ne înghesuiau clienţii, Fănică sărea din spatele lădiţei ca un apucat şi scotea o cretă cu care făcea un pătrat pe piatra trotuarului, cam de doi metri pe doi. După aceea lua o pălărie de pe creştetul lui Corcodel, ăla de avea şi el lădiţă alături de noi. Cu pălăria aia făcea câteva fiţe în jurul pătratului, îşi sălta pantalonii cu coatele şi saluta trecătorii. Uneori, imita ceremonia sărutului din biserică, dintre mire şi mireasă, izmenindu-se când ca mire când ca mireasă. Apoi juca nuneasca, imitând pe un nuntaş care a întrecut niţel măsura băuturii. Nu râdea. Fănică râdea foarte rar. În schimb se opreau trecătorii şi se veseleau pe săturate.

Cândva, Fănică lucrase ca băiat de serviciu la un teatru. Însă trupa se descurca greu aşa că a renunţat la serviciile lui, fără să-l plătească. Totuşi Fane

rămăsese în câştig. Ştia să recite pasaje întregi din Othello şi din Hamlet, parodiindu-i în aşa fel, încât până şi nea Gogu, plăcintaru care zâmbea o dată la patru luni, se ţinea cu mâinile de burtă şi-l înjura prieteneşte. Chiar şi bragagiul Ismail, cu turnurile lui din aramă, împodobite cu ciucuri galbeni sau verzi, zăbovea uneori lângă noi şi făcea cinste cu bragă. De cele mai multe ori lui Fănică îi plăcea să improvizeze. Asta îi reuşea cel mai bine dacă printre spectatorii ocazionali se întâmplau nea Mitică Oţoţoc şi Chira.

Mitică pleca din Obor când nu-i mergeau treburile la baraca lui de tir, se abătea pe la vreo cârciumă, lua două-trei ţoiuri de secărică din fugă, sărea în tramvai şi dădea o raită pe la noi să vadă cum o mai ducem.

Chira lucra la ciurele de nisip din groapa lui Flax. Avea cel mult şaisprezece ani, un mijloc plăpând şi coapse mari, puternice. Chirei îi lustruia Fane pantofii pe gratis, iar ea îşi sălta rochia niţel peste genunchi aşa, de-a naibii.

Într-o seară Chira a trecut pe la noi ca din întâmplare. Zicea că are două bilete la film la Edison şi că nu are cu cin să intre. Că dacă Fănică vrea… şi

dacă nu a văzut filmu', i-ar face plăcere…

Au intrat amândoi. Eu şi Corcodel i-am aşteptat la uşă. Ploua. Era un film cu Dick Foran. Îl mai văzusem de vreo trei-patru ori. Am fi vrut să-l mai vedem, dar stăteam prost cu mărunţişul. După zgomotele care răzbeau afară ştiam ce se întâmplă în film. Două împuşcături însemnau că Dick Foran l-a împuşcatără pe Bill. După împuşcături, Dick Foran totdeauna cânta din gură şi din chitară. Apoi timpul s-a dus destul de iute fiindcă ne-am amintit un alt film, cu Zoro. Corcodel se entuziasma uşor la scenele tari, iar eu le supraîntăream cu câte un: „Da chestia aia cu pintenii de argint? Da aia când a venitără calu' singur?”

Înserase. Chira a făcut cinste cu caramele Iris. Pe urmă a luat-o din loc, spre casă. Ne-am strâns lădiţele şi am dat o raită mare prin oraş. Fănică părea îngândurat. S-a oprit în mijlocul străzii.

— Bă, îţi spun ceva.

Şovăia. Ochii îi străluceau ca jeraticul. Apoi s-a aplecat spre mine şi a grăit cu voce nefiresc de joasă:

— Chira mi-a luat mâna şi mi-a pus-o pă piept.

— Şi ce dacă ţi-a pus-o pă piept?

— Nu p-al meu, măi moacă! P-al ei.

— De ce?

— Dracu’ ştie.

Am tăcut amândoi. Numai gândurile noastre se călătoreau şi se zbăteau chinuite. Pricepeam noi ceva, însă prea vag.

Zilele toate erau la fel, cu spuză de căldură care muia asfaltul şi-l făcea ca o pastă cleioasă. Trecătorii rar cătau spre noi. Ca să mai spargem liniştea străzii băteam cu periuţele în lădiţe.

Într-o dimineaţă a început să plouă subţire. Înainte de ploaie a trecut Chira pe la noi. Fănică i-a lustruit, ca de obicei, pantofii pe gratis şi a dat cu cremă mai multă pe tocurile scâlciate. Ne-am adăpostit de ploaie lângă o vitrină. Fănică mi-a zis îngândurat:

— Bă, de mâine nu mai vin cu lădiţa.

M-am uitat lung la el. Credeam că glumeşte.

— Zău nu mai vin. Mă duc în Obor la descărcat lăzi cu fructe. Acolo se câştigă mai mult. La toamnă îmi iau un rând de ţoale. Ai să vezi tu ce mai ţoale îmi iau. După aia dau o raită pe la cinematografu Vergului. Îl aştept la uşă pe nea Georgescu-Iaşi. Ala cu

trupa de revistă. Am să-i zic: „Nea Georgescule, ia-mă în trupa matale. La început nu cer bani, că am lucrat în Obor şi mai am. Pe urmă, cum îi crede matale”. Ce zici, ar vrea să mă ia în trupă?

— Păi de ce să nu te ia? îi chemăm pe nea Gogu, plăcintaru, pe Ismail şi pe nea Mitică şi pe Chira, să-i spună cum joci tu. Să dea boala-n mine dacă nu te ia!

— Şi eu cred că mă primeşte.

Era un tip grozav Fănică ăsta. Rar se pomenea nuntă ori cumetrie prin cartier la care să nu fie poftit să înveselească lumea. Pentru o treabă ca asta nu cerea bani. Zicea că nu are altă pretenţie decât să vină şi familia lui şi să ciugulească ce o rămâne de pe la meseni.

Cei care îi cunoşteau pe Buzăi, la vremea aia familie de zece suflete, nu se încumetau să facă asemenea prostie. Îi plăteau lui Fănică, renunţând din toată inima la vizita familiei sale. Mai erau totuşi unii care se păcăleau, socotind că or mânca şi Buzăii aşa ca toţi creştinii cu frica lui Dumnezeu.

Şi veneau Buzăii în grup, după înălţime, către fericita casă de ospeţie. Nu, nu semănau cu lăcustele. Pe străzile bătute de picioarele lor dispăreau hârtiile,

chiştoacele, iarba, metalele şi tot ce nu era bine prins în piatră sau beton. În curtea gazdei intrau sfioşi, trăgându-se uşurel, după mirosul mâncărurilor, direct către bucătărie, fără să greşească vreodată, de parcă purtau în vârful nasului câte o busolă. Se aşezau la masă cu un anumit dichis ceremonios. Nu era grabă în mişcările lor, ci pur şi simplu nişte reflexe fulgerătoare, calme. Dacă mâncau toţi dintr-o farfurie, mâinile ţâşneau ca nişte pistoane şi fălcile clămpăneau scurt, într-un singur sunet, ca nişte comenzi executate de un pluton de soldaţi bine instruiţi. Oale cu ciorbă, coji de pepeni, de ceapă, murături, oase, dispăreau în burţile Buzăilor şi nu se auzea glas omenesc între ei, ci numai un ronţăit ritmic, puternic, feroce. Burţile creşteau domol asemenea cauciucurilor umflate cu pompa. Ochii lor erau blânzi, lipsiţi de lăcomie. De fapt nu se priveau între ei şi nici pe alţii, preocupaţi doar de acea sacră şi creştinească datorie. Dacă vedeau carne, dinţii lor începeau să bată atât de ritmic, încât zgomotul semăna cu cel al unei maşini de cusut. După ce plecau, cuminţi şi gravi, ca după o datorie împlinită cu toată cinstea, se simţea în jur o uscăciune ca după

secetă cumplită. Fănică îi urmărea cum se depărtează şi pe nesimţite hazul lui se dezumfla până ce mesenii nu-l mai luau în seamă.

Într-o dimineaţă de toamnă, în locul lui Fănică a ieşit cu lădiţa fratele lui mai mic, tiz cu mine, Ionică. Ionică ăla de felul lui nu era prea hazos. Şedea ceasuri întregi fără să scoată o vorbă. Şi n-a râs nici când a zis Corcodel să punem oglinzi pe lădiţe, să se vază picerele femeilor până sus când or veni să le lustruim umblătorii. Nu era nici pe departe ca Fane. Fane ar fi sărit într-un picior şi ar fi improvizat ceva. Găsea el ceva. Şi râdeam cu el dimineaţa de îndată ce îşi aranja periile şi cremele, anunţând cu vocea lui, nici de copil nici de bărbat: „Poftiţi domnilor în prăvălie la jupânu' Fane! Pentru bărbaţi doi lei un lustruit. Băieţii un leu, că n-are mărunt, săracii. Pentru femei frumoase plata benevol de la doi lei în sus”.

De când au căzut lădiţele alea cu fructe pe el în Obor, Fănică n-a mai ieşit din casă. Parcă şi clienţii ne ocoleau. Într-o dimineaţă n-a mai venit nici alde frati-su, Ionică. Abia către seară, când răsăreau luminile pe ici pe colo, l-am văzut pe Ionică, fără lădiţă, cu mâinile în buzunarele pantalonilor; a tras un şut într-o coajă

de pepene. După faţa lui chinuită şi palidă am ghicit că s-a zis cu Fănică. Eu aveam un client. L-am cârpăcit iute cu peria de lustru şi ne-am strâns lădiţele.

— Bă, unde mergem? a zis Ionică.

— Ne uşchim acasă, a fost de părere Corcodel.

— Aş! m-am împotrivit eu. Ne plimbăm şi noi aşa şi ne luăm de fete pe stradă.

Când ne luam de fete pe stradă cu Fănică, rar se pomenea fată să nu râdă. Pe urmă ne-am plimbat noi multă vreme şi au trecut fete cunoscute care aşteptau să le zicem o vorbă hazoasă, apoi s-au dus în drumul lor, observând că ăla înaltu şi slab, cu faţa dulce, măslinie, cu ochii ca arama bătută proaspăt, lipseşte dintre noi. Târziu, Ionică a cumpărat trei ţigări şi am tras din ele şi am tuşit toţi trei.

Am tresărit din gândurile mele. Nea Mitică Oţoţoc se ridicase de la masă şi a zis: „Gata, fraţilor, e târziu! Dacă trăia finul Fănică, peste câţiva ani ar fi ajuns un mare artist”. Alături, băieţii de prăvălie ai lui Fane Ologu aşezau scaunele cu picioarele în sus pe mese. Oţoţoc l-a prins de o aripă pe bătrânul Potop şi am luat-o cu toţii din loc. Înnoptase de-a binelea.

Bănuiam de multă vreme de ce nu mă primeşte

nea Mitică printre ascultătorii săi. Ba chiar se ferea de mine când începea să povestească ceva. Eu absolvisem cinci clase de liceu, iar el numai patru. În astfel de ocazii nu-i convenea un om şcolit lângă el. După câţiva ani oamenii au început să intervină pentru mine. Crescusem. Făcusem armata aşa că se cuvenea să stau şi eu la taclale. Până la urmă, observând Oţoţoc faptul că nu-l întrerup ca să-mi dau părerea, să-l contrazic dacă era cazul la o interpretare greşită a unui cuvânt subţire, m-a primit printre ascultătorii săi. Iar după un timp am devenit chiar prieteni. Dar să nu mă mai amestec, fiindcă aproape tot ce urmează aici s-a adunat de-a lungul vremii din povestirile lui Oţoţoc.

*

Buzău lucra împreună cu vecinul Carabă de vreo cinci ani. Dădeau nisip la ciure în cariera fabricii de cărămizi Reconstrucţia. De felul lor, cei doi ortaci nu erau prea vorbăreţi. Discuţiile dintre ei se rezumau doar la scurte observaţii ca: „Nisipu ăsta are prea mult chişai”. Sau: „E un nisip bun şi cu mult pietriş”. Ori: „S-a ruptără ciuru, trebuie să-l dregem”.

Toamna târziu, când nisipul şi pietrişul nu mai

aveau căutare pentru construcţii, Buzău şi Carabă luau împreună o figură de pământ şi lucrau la vagoneţi. Surpau malurile gropii ca să ajungă la stratul de nisip şi cărau pământ. Uneori, când pe Carabă îl ridicau „sticleţii”, şi-l băgau la „zdup”, vorba lui Buzău, acesta îşi căuta alt tovarăş la ciure, însă desfăcea tovărăşia de îndată ce-şi făcea apariţia vecinul Carabă.

Prietenia lor se legase molcom, fără prea multe manifestări de simpatie. Nu discutau niciodată despre ei, despre familii sau despre unele dispariţii ale lunganului Carabă. nu se plângeau unul altuia la vreme de iarnă, când banii totdeauna erau pe sponci. Nu-şi povestiseră nimic din viaţa lor. Şi totuşi se înţelegeau din priviri sau tocmai din tăcerile lungi, nefiresc de lungi. Dacă aveau ce, pe la prânz mâncau împreună. Aşa făcuseră chiar din prima zi şi li se păruse firesc.

Buzău, mic, îndesat, negricios, parcă fără grumaz, arăta ca o buturugă lângă deşiratul Carabă. Amândoi formau o echipă de lucru atât de harnică, încât domnul administrator al fabricii îi privea adesea mulţumit. În mâinile lor mari lopeţile umblau spornic

şi vânturau nisipul fără oprire ca aripile unei mori de vânt. Erau totuşi unele zile, ce-i drept nu prea dese, în care lunganul lucra slab. Buzău îl privea scurt, îi observa ochii roşii de nesomn şi se opintea asupra lopeţii ca pentru doi. Intuia că ortacul său făcuse vreo ispravă la vreme de noapte. Câteva zile la rând privirile lui Buzău, căutau îngrijorate către dâmbul dinspre fabrică, fiindcă pe acolo veneau sticleţii să-l umfle pe Carabă. Când Carabă intra la zdup, Buzău mergea duminica la Văcăreşti împreună cu Mariţa Carabă. În vreme ce femeia îi spunea bărbatului noutăţi de pe acasă ori întreba de sănătate, cei doi prieteni se priveau între ei fără o vorbă. Carabă înţelegea că este aşteptat la ciure sau la vagoneţi, iar Buzău că prietenul îi mulţumeşte pentru vizită. O dată, Buzău chiar spusese aşa, din senin: „Lasă, n-ai de ce”!

În dimineaţa zilei de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, Buzău privi adesea pe furiş către dâmbul dinspre fabrică. Ochii lui Carabă erau roşii. Lopata din mâinile lui umbla fără vlagă. Oamenii ca Buzău, care au lucrat mult cu lopata, ştiau bine că aceasta se înfige în nisip şi se ridică spre ciur dintr-o

singură mişcare prelungă, altfel se pierde timp. Numai începătorul sau muncitorul istovit face două mişcări: una de încărcare a nisipului pe lopată, iar a doua de ridicare.

Aproape de vremea prânzului, sprâncenele mari ale lui Buzău se zbârliră făcând o cută între ele.

— Vin sticleţii, spuse Buzău cu o mişcare din cap.

— Văd, se sprijini Carabă în lopată.

Spre seară, Buzău trecu pe la casa prietenului său şi strigă de la poartă:

— Ţaţă Mariţooo!

— E!

— Ţi-am adus lopata.

*

Povestea aşezării lui Carabă pe strada Fecioarei o spusese Oţoţoc în cârciuma lui Fane, însă nu îndată după stabilirea omului în mahala, ci mult mai târziu, adică după vreo nouă sau zece ani – sau poate mai puţin. Cine mai ştie? În orice caz, cam pe la terminarea războiului a spus-o. Mitică era atunci la masă cu nea Dodu, şoferul lui Malaxa, cu Petrică Oţel şi cu Sandu.

— Printre marile familii omise de anuarele Gotha,

dintr-o regretabilă eroare grăise ironic Oţoţoc, se numără şi spiţa Carabă. Arborele ei genealogic nu a fost cercetat de nimeni. Păcat! Zău, să fiu al dracului dacă nu e păcat! Aşa că trebuie să ne oprim la acest Carabă. Odată cu dispariţia lui, odată cu izbăvirea lui din viaţă fie-i ţărâna uşoară, s-a stins ultimul geniu specializat în găinării! Actele timpului îl pomenesc adesea pe Carabă, iar numele său totdeauna e însoţit de două poze, faţă şi profil, dimpreună cu unele epitete ca: manglitor, afurisit, pişicher, haimana şi lotru. Din actele rămase prin arhive s-a stabilit că noul cetăţean al Bucureştilor a fost unul dintre marii conchistadori care au descălecat în Capitală cam pe la începutul primăverii anului 1935, iar semnalmentele lui arată astfel: deşirat, înălţimea o sută optzeci şi cinci de centimetri, faţa îngustă, şaten, barba rasă uneori, semne particulare: o cicatrice pe obraz. Carabă a venit în Capitală nu cu trenul, nu în trăsură, nu călare, ci apostoleşte. Dar asemenea stare de lucruri nu poate fi socotită ca un semn de sărăcie. Familia lui se compunea din şase moştenitori între şapte şi doisprezece ani, plus lady Mariţa Carabă, vestită ghicitoare a viitorului întâi şi doi, fiindcă spre

trecut nu se hazarda niciodată, aşa cum procedase cândva şi ilustra sa predecesoare, madam Phitia. Bagajul familiei era format dintr-o pereche de desagi, purtaţi cu eleganţă pe umerii seniorului şi o bocceluţă cărată de doamna Carabă. Nici bagajul lor puţin nu putea exprima o slabă situaţie materială. S-a văzut în atâtea rânduri de-a lungul veacurilor că o pereche de desagi pot ascunde însemnate bijuterii de familie, aur sau bani. Într-un sfârşit de martie blând, familia conchistadorului se stabili în cartierul aristocratic al Bucureştilor, adică pe strada Fecioarei, unde îşi întemeie o frumoasă reşedinţă, cu o largă şi superbă vedere spre groapa de gunoi a oraşului. Vecinul cel mai apropiat al noilor locatari a fost domnul Buzău, care l-a ajutat pe Carabă cu sfaturi şi cu braţele să-şi ridice falnica locuinţă. Carabă, mare iubitor de demisol nu acceptă stilul clădirii vecinului, socotind că o locuinţă solidă poate fi construită numai în pământ. Aici se pot observa deosebirile de gust dintre cei doi bărbaţi. Provenit dintr-o regiune de munte, Carabă simţea o puternică atracţie spre lucrurile solide, înlocuind frumosul cu utilul. Abia la multele insistenţe ale vecinului, optă pentru un acoperiş stil Buzău al

doilea. Adică aşa cred eu că s-au întâmplat lucrurile. Aşa ori altfel, ceva rămâne sigur: uriaşa deosebire dintre cele două construcţii. Cum nu aveau garduri şi către fundul grădinilor, latifundiile Carabă şi Buzău se întindeau până departe peste cocioc, iar nobilele odrasle ale seniorilor făceau plimbări lungi, se încăierau pentru un cotor de varză, îşi disputau oasele şi le ronţăiau cu plăcere, şterpeleau din grădinile altor seniori tot ce le pica în mână, mestecau cu lăcomie orice, de la troscot până la metalele neferoase, adică făceau toate năzbâtiile fireşti la copiii crescuţi în huzur, neţinând seama de învăţăturile pedagogice ale domnilor Rousseau şi Pestalozzi, care se dovedeau depăşite într-o epocă modernă.

— Ăştia cine au mai fost? îl întrerupse nea Dodu.

— Care ăştia?

— Păi Rousseau şi Pestalozzi.

— A...! Nişte pedagogi mari. Am citit câte ceva despre ei. Dar dacă mă tot întrerupi ba cu conchistadorii, ba cu madam Phitia, ba cu pedagogii, am tăcut. Nu mai zic nimic, se prefăcu supărat Oţoţoc deşi întrebarea i-a făcut multă plăcere mai ales că toate privirile erau îndreptate, curioase, către el.

Cât povestise, în jurul lui s-au mai strâns şi alţi oameni. Cărămidari, după urmele de praf roşu din păr şi de pe straiele lor, sau căruţaşi cu biciul trecut pe după gât şi codiriştea spânzurată de-a lungul pieptului.

— Gata, nu mai întreb nimic, zâmbi nea Dodu. Şi mai pe urmă?

— Mai pe urmă a fost cam aşa, continuă Oţoţoc după ce dădu ţoiul cu secărică peste cap. A fost o vizită. Câteva zile mai târziu, familia Carabă făcu o vizită de curtoazie sau de protocol pe domeniul Buzăilor. Umblau totdeauna ca şi Buzăii, în şir indian, după înălţime, iar ochii lor iscodeau totul în jur. Greu le scăpa lor ceva neobservat. Cel mai tânăr Carabă, adică Delphinul, îşi opri, din pură obişnuinţă, mâinile prin buzunarele goale ale lui Buzău, fapt pentru care seniorul Carabă îi aplică moştenitorului o splendidă acoladă numită în limbaj popular *dupac.* Femeile şi-au puricat niţel copiii, au discutat ceva despre modă – sau poate că nu au făcut asta, însă e clar că aşa s-ar fi cuvenit. Fiindcă ce naiba ar putea discuta între ele două vecine?

Oaspeţii au aşteptat ce-au aşteptat, cu ochii

asupra mesei şi a plitei din curte, apoi, observând că obişnuitul praznic întârzie şi că nu sunt speranţe, au plecat tot în şir indian, cu pălăria cât o clopotniţă a lui Carabă în frunte, credeam eu spre casă, dar observându-mă printre scândurile gardului în curte, v-am mai spus de privirile lor agere, au deschis poarta cu salutul de cuviinţă. Nevastă-mea n-a fost prea încântată. Aşa sunt muierile când le pică oaspeţi neanunţaţi. Zâmbesc muierile frumos, însă în gând te trimit la toţi dracii. Zic eu: „Ne onorează vizita voastră şi vă poftim la un mic toast”. Zice Carabă de sub pălărie: „La ce”? Zic: „E drept că nu vă oferim şampanie sau vinuri grele, fiindcă în familia noastră atât şampania cât şi vinurile de soi sau pieptul de curcan sau icrele negre produc arsuri pe beregată ori, cum se mai zice, jigărai. Dar e tot atât de drept că avem în schimb nişte oase bogate în calciu Sandoz şi o zeamă de buturugă numită zaibăr, care niciodată nu a adus beteşuguri neamului meu”. Nu ştiu cât a priceput Carabă din câte i-am spus, fiindcă mi s-a părut atât de mirat, încât părul i se săltase pe creştet cu pălăria aia uriaşă cât o gură de târn. Apoi am băut zaibăr şi ne-am făcut multe urări de belşug, însă astfel

de cuvinte au fost spuse mai mult după datină, fiindcă oaspeţii nu-şi băteau capul cu înţelesul adânc al urărilor. Doamna Mariţa Carabă cred că a pomenit ceva despre ecuaţiile cu una sau două necunoscute, după care i-a ghicit neveste-mii în palmă şi i-a zis că în câteva zile o să avem o mare bucurie. Şi nu a minţit o iotă. Am avut o mare bucurie chiar a doua zi, când am căzut din tramvai. Hai noroc! a ridicat ţoiul Mitică.

Isprăvindu-se povestea, căruţaşii au dat bice cailor şi şi-au văzut de drum. Numai cărămidarii nu s-au clintit din loc, în speranţa că o mai fi şi o continuare la istoricul familiei Carabă.

— Fir-ai al naibii, mă Mitică! a râs admirativ Sandu comunistu. De cinşpe ani ascult poveştile tale aiurite. Nu spui nimic nou pentru noi, însă le zici mai altfel, mai zemoase. Ce-ar fi să scrii toate poveştile astea?

— Păi le-am scris. Din păcate n-a ieşit nimic. I le-am arătat cuiva. Adică unui tip care se pricepe.

— Şi?

— Mi-a zis că pot merge aşa ca nişte procese verbale ale timpului. Una e să povesteşti cu tâlc şi alta să scrii. Aşa zicea el. Zicea că una e să povesteşti

frumos şi alta să scrii cum ai povestit.

— Păcat!

— Nu prea. Este cineva printre noi care le scrie.

— Cine?

Mitică zâmbi şi schimbă vorba ridicând ţoiul cu secărică în bătaia soarelui.

— Hai noroc!

— Memoria lui Carabă ar merita mai multă cinstire, interveni nea Dodu.

— Să fim serioşi! a râs Oţoţoc. De vreme ce e mort, să-i fie ţărâna uşoară! Asta nu zic eu că nu se cade să o spunem. În rest, ce să mai vorbim? Cu Carabă am dat mâna de vreo două-trei ori şi de fiecare dată mi-am numărat degetele.

Tăcură. Într-un târziu, nea Dodu a zis, parcă mai mult pentru sine:

— Ce-i drept, Carabă nu prea a fost uşă de biserică. Însă şi copiii lui erau mulţi. Prea multe guri de hrănit.

— Toţi am avut şi avem copii. Uite că Buzău nu s-a băgat la vreo găinărie.

— Buzău are un socru. Un sprijin poate că nu prea mare, dar un ciur de mălai sau nişte cartofi tot i-

a adus în iernile aspre. Pe urmă, ar mai fi ceva: copiii sunt ai Mariţei. Carabă s-a însurat cu Mariţa de dragu copiilor.

— Nu ai lui? a tresărit Mitică. În cazul ăsta… în cazul ăsta… să mă ia naiba! Eşti sigur?

— Cum te văd şi mă vezi. Mi-a povestit Mariţa cum s-au cunoscut, cum s-au luat împreună… Asta a fost mai demult. După ce l-am băgat la Malaxa pe fiu-su ăl mare. Eu l-am băgat ucenic la Malaxa. Parcă prin ’37 a intrat fiu-su ucenic acolo. Atunci am stat mult de vorbă cu Mariţa. Carabă era la pârnaie.

— Adică ce ţi-a zis Mariţa? se arătă interesat Oţoţoc. Ce a zis despre ea şi Carabă?

— Nu mai ţin minte ce-a zis. A zis ea multe. Unele le-am uitat.

— Totuşi ceva – ceva…

— Unele le-am uitat, altele… să fiu al dracu’, ce tot mă înnebuneşti cu ce-a zis?! Eu nu povestesc aşa frumos ca tine. A zis că într-o zi din anul… nu mai ţin minte anul… într-o piaţă din Braşov. Cred că Braşov a zis. Sau o fi zis alt oraş. Ori poate că nici nu era oraş.

— Dă-l dracului! Oraş, sat, ce importanţă are? Te legi de fleacuri. Zi mai departe!

— Atâta ştiu, că unii au vrut să o ducă pe Mariţa la poliţie. A, da! Un gospodar spunea că Mariţa a păcălit-o pe nevastă-sa cu nu ştiu ce farmece şi că i-ar fi luat nişte bani pentru o trebuşoară ca asta. Carabă se nimerise acolo taman când păgubaşu pornise cu Mariţa şi cu alai către poliţie. Zice Carabă spre păgubaş: „Cât?” Zice păgubaşu: „Cin-sute!” Zice Carabă: „Ia banii! E muierea mea”. Pe urmă, Carabă a condus-o pe Mariţa până aproape de locuinţa ei. Zice Mariţa: „Mulţumesc, dom’le!” Carabă, nimic. Ştii şi tu că bietul Carabă nu era prea vorbăreţ. Zice Mariţa: „Eşti însurat”? Carabă, nimic. Zice: „Ai muiere?” Zice el: „Care muiere s-ar uita la unul ca mine?” Zice Mariţa: „Eu, da’ am şase copii”.

— Şi mai pe urmă? îl zgândări Oţoţoc.

— Pe urmă ce? Asta e tot.

Oţoţoc părăsi cârciuma îngândurat. Discutase de vreo câteva ori cu Mariţa Carabă, dar ea niciodată nu i-a spus că pruncii sunt numai ai ei. Că Mariţa l-a iubit pe Carabă era clar din felul în care vorbea despre el. Nu, nu spunea vorbe frumoase despre el. Însă când îi pomenea numele, glasul femeii devenea dintr-odată duios sau aproape duios, ca o dezmierdare discretă.

Altă dată Mitică strâmbase din nas la o asemenea constatare. Acum însă parcă, altfel vedea el lucrurile.

*

În dimineaţa zilei de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, când plecase la lucru, Carabă îi spusese femeii:

— Ştii pietroiu ăla mare de sub corcoduşu de pe cocioc?

— Ei na, cum dracu' să nu-l ştiu?

— Am băgat sub pietroi nişte bani. I-am învelit bine să nu-i prindă umezeala. Dacă mă umflă cumva sticleţii, tu aştepţi cam o lună. Nu umbli la bani până mă judecă. În cel mult o lună mă judecă totdeauna. După aia, sticleţii nu mai calcă pe aici. Să ai grijă cum cheltuieşti banii. Copiii au nevoie de ţoale şi de ghete. Curând o să se strice vremea. Să mergi cu copiii la vechituri în Taica Lazăr. Vezi să nu te înşele ăia, că în Taica Lazăr sunt ăi mai şmecheri oameni din lume.

— Câţi bani?

— Cinci mii. Dacă vin cumva sticleţii pe aici şi te întreabă de mine, tu să le spui că în noaptea asta nu am dormit acasă.

— Cum o să zic aşa ceva? l-a privit uimită. Păi

asta înseamnă să spun împotriva ta.

— Lasă că ştiu eu ce fac. Tu doar atâta să spui.

— Bine. Dacă zici tu, aşa spun.

Apoi Mariţa a privit îngândurată în urma bărbatului. Poate că nu se vor întâmpla necazuri. Se uită lung după el şi parcă simţi o uşoară strângere de inimă. Apoi se gândi la copii. Copiii deveniseră mărişori. Mai ales Dinu şi Leta. Dinu avea aproape şaptesprezece ani. Intrase ucenic la Malaxa. Peste câţiva ani va fi lăcătuş. Atunci vor scăpa de grija lui. Însă Dinu începuse a înţelege de ce pleacă taică-su uneori noaptea de acasă. Leta era ucenică la un atelier de broderie undeva prin centrul oraşului. Crescuse şi ea. Parcă s-a lungit dintr-odată în ultimul an. I se împliniseră şoldurile şi i se bombase pieptul. Era înaltă, slăbuţă, cu obrajii palizi şi cu ochii mari, albaştri.

În urmă cu vreo cinci ani, adică la sosirea ei în Bucureşti, Mariţa Carabă îşi făurise unele visuri îndrăzneţe. Aici, ghicitul putea aduce mai mulţi bani decât în provincie. În gândurile ei ca şi în ale altor venetici, Capitala stăruise ca un El Dorado în care, odată intrat, te umpli de bani dacă eşti întreprinzător.

Ea intuise ori învăţase de-a lungul timpului că oamenii simt adesea nevoia să afle câte ceva în privinţa viitorului. Însă la ghicit, moda s-a schimbat odată cu înmulţirea ghicitoarelor. Adică, omului trebuie să-i zici numai de bine. Cui îi ghiceşti de rău dă bani puţini. Ar putea să facă şi farmece. Cu farmecele e chiar mai uşor. Oamenii cred în toate aiurelile. Sau poate simt nevoia să creadă. Iar dacă şi bărbatul ei va câştiga binişor, în câţiva ani se vor pune pe picioare.

Aşa visase Mariţa în primele zile după sosirea ei în Capitală. Aşa visase fiindcă altceva nu se pricepea să facă. Apoi şi-a dat seama că fiecare stradă a mahalalei are ghicitoarea ei sau mai multe. Că în Bucureşti, ca şi aiurea, nu se poate trăi din ghicit. Poate că ghicitoarele din centrul oraşului o duc mai bine. Însă aici, cine vine aici? De-a lungul a cinci ani petrecuţi în gura cociocului, unde muştele, ţânţarii şi mirosul greu al gunoaielor erau singurii musafiri, visurile Mariţei Carabă muriseră treptat. Dacă nu ar fi fost copiii, ar fi intrat şi ea muncitoare la ciurele de nisip. Aşa însă, legată de mâini şi de picioare lângă puzderia de copii, Mariţa renunţase ia visuri. Nu mai avea temeiuri pentru aşa ceva. Nu exista niciun semn

care să-i îngăduie nişte visuri. Acum, la treizeci şi cinci de ani, trăsăturile altă dată delicate ale feţei se lăbărţaseră, iar în jurul gurii i-au apărut două cute adânci, care parcă întăreau, asprimea unui chip ursuz, necunoscut ei. Îşi pipăi obrajii, apoi alergă la plita încinsă. Ceaiul de tei dăduse în foc.

*

La secţia de poliţie din Vitan erau pe vremuri nişte plopi înalţi. Cine întreba de secţie, totdeauna afla că trebuie să meargă până la plopii ce se vedeau de departe.

Înserase. Când pe Carabă îl aduseră agenţii de jos, din odaia întărită cu zăbrele, comisarul Dionisie mânca un măr.

— A, domnul Carabă! făcu Dionisie parcă încântat. Nu ne-am văzut de mult. Vrei un măr?

— Nu, să trăiţi! Însă o ţigară...

— N-am decât regale roşii. Hai, ia, nu te sfii! Aşa e între fumători.

Dionisie era în toane bune. Descoperise furtul în primele ore ale dimineţii, iar pe făptaşi înainte de prânz. În fond asta avea importanţă. Să raporteze prinderea infractorilor. Să nu rămână cazul

nerezolvat.

La prima vedere, Dionisie părea un fel de mălai-mare. Adică era înalt, spătos, cu obrajii rotunzi, cam prea împlinit la trup şi cu ochii când râzători, când somnoroşi. Cine îl vedea pentru prima oară putea să-şi închipuie că tânărul comisar este un om greoi nu numai în mişcări, ci şi în gândire. Vorbea rar, cu un accent ardelenesc, iar răspunsurile lui căpătau adesea o vădită încetineală.

Pe tăinuitorii cartierului îi cunoştea bine şi de multe ori pica peste ei la sigur. Spargerea în care era implicat Carabă fusese făcută peste noapte la magazinul de stofe de lângă cinematograful Edison. Spărgătorii forţaseră o fereastră din spatele magazinului. Lipseau opt baloturi de stofă Dorobanţul. Adică numai stofă bună.

„Dacă or fi avut maşină, de ce hoţii au luat numai opt baloturi? se întrebase Dionisie în zori, umblând de colo-colo prin magazin. Iar dacă nu au avut maşină, opt baloturi sunt prea multe. Prea mari. Cine riscă să umble cu ele noaptea pe stradă? Şi cine le-ar putea duce în braţe? În cartier avem patru tăinuitori cunoscuţi. Doi dintre ei sunt la Văcăreşti. Al treilea,

Ariciu, locuieşte prea departe de magazin. Numai Lică stă pe aproape. Dacă spărgătorii nu au folosit o maşină, înseamnă că baloturile sunt la el”.

Percheziţia din locuinţa lui Lică s-a dovedit folositoare. Apoi, după ce agenţii l-au strâns în chingi pe tăinuitor, s-a aflat şi numele făptaşilor. Adică, unul Fircan de pe Calea Dudeşti, din spatele cinematografului Rex şi vechiul client al secţiei, Carabă.

Dionisie rezolvase multe probleme grele cu ajutorul logicii. Acum era mulţumit că toată munca durase doar câteva ceasuri. Cu infractorii de meserie totdeauna se purta bine. Ştia că la aceştia nu se mai poate îndrepta nimic. Numai pe începători îi burduşea zdravăn, chiar şi după ce făceau declaraţii complete. La Dionisie, infractorul vechi avea o singură datorie: să recunoască fapta.

— De câţi ani porţi pălăria asta, Carabă? cătă Dionisie spre uriaşa pălărie atât de cunoscută lui.

— E o pălărie bună.

— Te-am întrebat de câţi ani o ai.

Carabă slobozi fumul de ţigară, iar privirile lui trecură undeva dincolo de comisar. Lunganului îi era

limpede că de data asta va fi mai greu. De vreme ce îl ridicaseră sticleţii, însemna că Lică ori Fircan sau poate amândoi făcuseră declaraţii. Deci pe tăcerea lor nu mai poate să conteze. În schimb va conta pe a lui.

„Al naibii om! gândi Dionisie. Nici măcar despre pălărie nu vrea să vorbească. Poate că o fi la el o anumită logică a tăcerii. Ceva ce poate să însemne: nimic sau totul. Cred că la el negaţia se statorniceşte bine cu mult înainte de a intra aici”.

— Dar cu furtul de la magazinul de stofe cum e?

— Mai îmi daţi o ţigară?

— Chiar te rog. Ei, cum e cu furtul? Uite că trag de tine Lică şi Fircan. Ei spun că ai luat parte la spargere. Lică zice că ţi-a dat cinci mii de lei. Unde sunt banii?

Lunganul trase cu sete din ţigară, iar privirile lui reci, indiferente, se opriseră pe nasturii comisarului.

— Cred că o să plouă. Când mă dor genunchii totdeauna trage a ploaie, spuse, fără să ia seama la întrebări.

Dionisie îl privi o vreme încruntat. În ultimii ani, Carabă îi scăpase printre degete de trei ori. Rezistase la bătaie ca un diavol. Va rezista oare şi acum? Carabă

era cunoscut şi pe la alte secţii de poliţie. Şi niciodată nu s-au putut aduce destule probe împotriva lui. Fără probe, judecătorii rar îl condamnau mai mult de două-trei luni. Era client prea vechi al judecătorilor ca să scape fără o pedeapsă. În urmă cu un an, comisarul Răutu îi spusese lui Dionisie: „Nu înţeleg ce fel de suflet o fi în Carabă ăsta. Mă ştii om dârz, însă pe mine, dacă mă strângeau agenţii în chingi cum l-au strâns pe el, aş fi recunoscut nu numai că eu sunt tatăl tatălui meu, ci şi că adevăratul incendiator al Romei am fost eu, nu nevinovatul Nero. Comisari şi judecători, agenţi şi sergenţi de stradă, cu toţii suntem convinşi că lunganul Carabă a fost amestecat de fiecare dată în anumite spargeri, dar probe destule nu am putut aduna împotriva lui. Când probele sunt neîndestulătoare ai nevoie de mărturisirea infractorului, însă de la Carabă nu văd eu omul care va scoate vreodată ceva”.

— Nevastă-ta ne-a zis că azi-noapte ai lipsit de acasă.

Carabă îşi privi pălăria în zarea luminii, curios de parcă acum o vedea pentru prima oară.

— A minţit nevastă-ta?

— Nu.

— Aha! Ştiu şi eu că nu a minţit. Ai sfătuit-o bine, fiindcă altfel trebuia să o aduc şi pe ea la secţie. Unde ai dormit?

— În gară. În Gara de Nord.

— Zău? De ce acolo şi nu acasă?

— Ieri, după ce am ieşit de la lucru, m-am gândit că aş putea câştiga nişte bani în gară. Să car bagaje. P-ormă s-a făcut târziu şi am dormit în sala de aşteptare.

— Da, nu-i rău! Îţi închipui că te cred? Eu nu vreau să te bag în „probe". Ştii cum sunt probele la noi. După nişte probe ca astea poţi să rămâi olog. Ar fi mai bine să mărturiseşti. Apoi semnezi declaraţia, primeşti ţigări şi nu se mai atinge nimeni de tine. De fapt e mai mult o formalitate. Am găsit amprentele tale în magazin. Ei, ce zici?

— Dacă aş avea bani să-i schimb panglica... răsuci pălăria în mână Carabă.

— Fie! Duceţi-l jos! le făcu semn agenţilor. Apoi îi şopti unuia: Aveţi grijă să nu-l sluţiţi!

Carabă ştia ce-l aşteaptă. Ultima dată când trecuse pe la secţie, îl băgaseră în probe doi sergenţi

de stradă care îl cunoşteau. Se cinstise cu ei de vreo câteva ori. Erau băieţi de pe la ţară veniţi şi ei în Bucureşti cu visuri mari. Dar lefurile lor prea mici tăiaseră ceva din aripile visurilor. Acum existau unele motive de îngrijorare pentru Carabă. Pe agenţii aceştia nu-i mai văzuse. Cu siguranţă că sunt noi la secţie. În privinţa amprentelor, lunganul nu se sinchisi. Avea destulă experienţă ca să nu lase amprente. Apoi gândurile lui luară alt drum. Uitase să-i spună Mariţei cum trebuie să încerce marfa când cumpără ghete. Şmecherii din Taica Lazăr îi păcălesc de multe ori pe cumpărătorii fără experienţă, oferindu-le ghete cu tălpi false, de carton presat. Pentru Leta, Mariţa poate găsi un balton bleumarin. Leta e blondă. Îi stă bine în bleumarin. Pe urmă trebuie să vezi să nu fie stofa roasă ori putredă. Prăvăliile de vechituri din Taica Lazăr sunt întunecoase. Şmecherii îţi pot băga sub nas un balton întors. Iar găurile făcute de molii pot fi cât degetu'. Dacă ai apucat să-l plăteşti, aleluia! Nu mai vezi banii îndărăt. Ba te poţi alege şi cu vreo câţiva dupaci.

Patru nopţi se gândise Carabă la boarfele copiilor. Într-o dimineaţă, agenţii îl aduseră pe lungan

în biroul comisarului. Dionisie îi oferi o ţigară. Carabă încercă să ridice ţigara de pe birou, dar nu reuşi. Degetele lui arătau ca nişte cârnaţi. O mătură până la urmă de pe sticlă cu muchia palmei şi o prinse din zbor.

— Eşti tare, Carabă! grăi şi îl privi îngândurat Dionisie. Ce cred eu despre vinovăţia ta e altă mâncare de peşte. Ar trebui să te pun în libertate, fiindcă probele împotriva ta nu sunt destule, chiar dacă trag de tine Lică şi Fircan, adică nişte infractori pe spusele cărora nu se poate pune temei. Dacă n-ai avea cazier ar fi mai simplu. Cred că vei scăpa cu o lună sau două la Văcăreşti. De când ai tu pălăria aia?

— Mai îmi daţi o ţigară?

„Al dracului om!”, chibzui Dionisie.

*

Mitică Oţoţoc repara uluca dinspre stradă. Câteva scânduri se cam şubreziseră. Le îndreptă cu fierăstrăul şi bătu în ele cuie noi. După fruntea sa uşor ridată şi după sprâncenele împreunate ca nişte aripioare la rădăcina nasului, era semn sigur că îl frământă nişte gânduri. Apoi rămase cu tesla ridicată în aer ca un trofeu, după care murmură abia auzit:

— Şi totuşi în ziua de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, nu arestarea lui Carabă a fost bomba zilei pe strada Fecioarei, ci apariţia fetei blonde. Au trecut ceva ani de atunci, dar totul mi-a rămas limpede în minte. Mai ştiu şi azi cum era îmbrăcată.

Capitolul 2

În primele ore ale dimineţii, Gara de Nord a Bucureştilor arată ca un furnicar uriaş. Oamenii care vin sau pleacă vorbesc tare ori domol, se vede pe feţele lor agitaţia, iar când nu se vede o simţi în aer. Vânzătorii de ziare, gogoşi calde, covrigi cu susan, ciocolăţi sau limonadă îşi îndeamnă presupuşii clienţi prin strigăte, parcă la concurenţă cu megafoanele. Călători sau nu, oamenii privesc des către ceasurile mari înşirate de-a lungul peroanelor. Nicăieri ceasurile nu au mai multă căutare ca într-o gară. Cărucioarele mecanice produc un uruit poate strident, poate încântător, după cum eşti dispus să le asculţi. Forfota, agitaţia, semnele de rămas bun, sărutările, megafoanele, strigătele vânzătorilor sau obişnuitul „poftiţi în vagoane” dau gării culoare şi viaţă. Câteva ceasuri mai târziu, fără trenuri multe, fără călători grăbiţi ori nu, gara arată ca o lăuză.

Aşezat pe o bancă, Ioan Bogdan îşi aprinse o ţigară şi se gândi că staţiile de cale ferată lipsite de minunata agitaţie a oamenilor au în ele parcă un aer de tristeţe. Privi către orologiul de la capătul

peronului. Era trecut de unsprezece. Dinspre Calea Griviţei se auzeau claxoane şi zgomot de tramvaie.

„Puţine trenuri, socoti el. Abia după prânz ele se înmulţesc de-a binelea”.

Îşi întrerupse gândurile. Intrase în gară acceleratul de Timişoara. Pe lângă vagoane se perindau hamalii. Un cărucior mecanic opri alături de vagonul poştal. O mulţime de călători veneau domol dinspre coada trenului. După straiele lor slabe, după cuferele de lemn pe care se vedeau adrese, nume, scrise cu creion chimic, ori după chipurile lor posace, Bogdan înţelese că oamenii aceia au fost chemaţi la concentrare.

Dintr-un vagon de clasa întâi coborâse o tânără cu bagaje multe, iar alături de ea un conductor. Câţiva hamali se repeziră să ia bagajele, dar un gest, apoi nişte vorbe îi opriră.

— Nu am bani.

— I s-au furat banii şi biletul de tren, interveni conductorul.

În vreme ce hamalii căutară alt client, ceferistul se întoarse către tânără. Părea nehotărât.

— Ar trebui să vă predau pentru amendă, însă nu

mă lasă inima la una ca asta. Aţi păgubit destul. Biletul de tren nu mai are acum nicio importanţă. Păcat de bani. Astfel de necazuri se întâmplă des. Ei, cu bine, domnişoară!

Fata privi în jur dezorientată. Era limpede că nu poate căra atâtea bagaje. Totuşi părea o fire dârză, fiindcă începu să mute cele două geamantane, unul câte unul, câţiva paşi mai încolo. Apoi veni rândul sacoşelor. Trei sacoşe de voiaj ceva mai mici ca geamantanele, lucrate din pânză ecosez şi prinse în curele lungi.

— Doriţi să vă ajut? Întâmplător, am auzit discuţia domniei-voastre cu conductorul. Mă numesc Bogdan.

Fata ridică privirile spre tânărul înalt, bronzat la chip, tuns cam prea scurt, îmbrăcat curăţel într-o cămaşă cadrilată şi pantaloni din stofă slabă, ieftină.

— Dacă nu vă răpesc prea multă vreme, doar până la sala de aşteptare.

Bogdan agăţă două sacoşe pe umeri şi prinse geamantanele.

— Prea greu, se împotrivi fata. Lăsaţi-mi mie sacoşele.

Tânărul cătă spre ea parcă înveselit, dar fără să zâmbească. Numai luminiţele ochilor săi căprui aveau o sclipire şăgalnică.

Fata călca alături de el mulţumită că aflase un sprijin, însă cu o uşoară crispare. Auzise multe despre bucureşteni. O clipă de neatenţie şi poţi rămâne fără bagaje. Ajunseră la sala de aşteptare.

— Acum ce aveţi de gând?

— Nu ştiu, domnule. Chibzuisem să trag la hotelul *Împăratul Traian.* Însă acum… fără bani…

— Aveţi cunoscuţi în Bucureşti?

— Nu. Am fost numită profesoară suplinitoare la Liceul comercial. Dar suntem abia în zece septembrie. Şcolile se deschid în ziua de cincisprezece.

— Sper că actele…

— Da, din fericire actele mele sunt în geamantan.

— Atunci să mergem.

— Unde?

— Acasă la mine.

Fata rămase pe gânduri. Îi era teamă. Simţea vag că o pândeşte o primejdie. Ce ştia despre tânărul acesta? Nimic. Sau aproape nimic. Doar că se numeşte Bogdan, dacă numele o fi cel adevărat. Cu tot

aerul său serios, plăcut, insul poate fi o secătură. Nu! mai bine va rămâne în gară. În gară… până când în gară?

— Să intrăm, propuse Bogdan şi făcu semn spre sala de aşteptare. De unde veniţi?

— Din Timişoara.

— Sunteţi obosită? o privi lung.

— Puţin, zâmbi fata. Prinsă de gândurile unei călătorii, nu am putut dormi în ultima noapte petrecută cu ai mei. Totdeauna mi se întâmplă aşa. Iar noaptea din tren… ştiţi cum se doarme în tren.

— Am acasă vreo optzeci de lei. Cred că vă ajung pentru o noapte la hotel. Ar fi bine să aşteptaţi aici până mă întorc.

Fata roşi uşor şi nu spuse nimic. Bogdan părăsi sala de aşteptare. Dinspre peroane se precipitau călătorii către ieşirea din gară.

— Domnule Bogdan! auzi în spatele său glasul fetei. Să mergem.

Luară bagajele.

— Stau cam departe, domnişoară… domnişoară…

— Gloria Vaida.

— Stau cam departe, domnişoară Gloria. Aţi auzit

de Bariera Vergului şi de strada Fecioarei?

— Nu.

Tăcură. Afară dogorea soarele ca în toiul verii. Lumina era atât de puternică, încât parcă îi orbi o clipă. Opri lângă ei un tramvai aproape gol. Se aşezară. Gloria adună grijulie bagajele cât mai aproape de ea. Oboseala o cuprindea molcom. Legănările vagonului îi întăreau moleşeala dulce. Privi către tânăr şi i se păru că acesta se află undeva departe, foarte departe. Îşi scutură somnul printr-o mişcare energică a bustului. Pletele lungi, blonde, îi acoperiră faţa. Îndepărtă părul cu vârful degetelor într-un gest moale, prelung. Acum Bogdan se afla din nou aproape de ea, foarte aproape de ea. Îi privi obrazul bărbierit proaspăt. Lama sau briciul lăsase de-a lungul feţei nişte trepte. Şi fiecare treaptă începea cu câteva fire de păr aspru. Era clar că tânărul se bărbierise în pripă.

— Aţi avut treburi în gară, domnule Bogdan?

— Am condus un prieten.

Tăcură din nou. Cu toate încercările de a rămâne trează, Gloria aţipi curând. Fruntea ei apăsa uşor pe una din sacoşele ecosez. O smucitură mai puternică a

tramvaiului o trezi. Cătă speriată împrejur apoi la bagaje.

— Mi se pare că am aţipit, spuse îmbujorată la chip. Doar câteva clipe.

— Da, aprobă, reţinându-şi un zâmbet, Bogdan. Câteva clipe ce-i drept cam lungi, care s-au transformat în vreo patruzeci de minute. Coborâm la prima staţie, iar de acolo traversăm un câmp şi ajungem pe strada Fecioarei.

Gloria încercă să-şi potrivească pasul după cel al tânărului. Pe fruntea ei apăruseră câteva bobiţe de transpiraţie.

— Ce va spune familia dumneavoastră despre un musafir neaşteptat?

— Nimic. Locuiesc singur.

La o asemenea veste, la o asemenea alternativă ea nu se aşteptase. Încetini mersul.

— Să ne odihnim puţin, propuse Gloria, fiindcă poate nu era prea târziu să se răzgândească.

El zâmbi. Acelaşi zâmbet pe care i-l văzuse în gară. Acelaşi zâmbet ciudat ce-i apărea în ochi preţ de câteva clipe. Îşi dădu seama că el pricepe ezitarea ei.

Ocoliră fabrica de biscuiţi Iuliu Meint. Dincolo de

fabrică începea un câmp înconjurat de case, iar locul rămas la mijloc aducea cu arena unui circ roman. Dincolo de fabrica de biscuiţi, Gloria avu senzaţia că se află undeva la ţară. Aspectul caselor era altul, ca la ţară.

— Mai avem mult de mers?

— Nu domnişoară. Pe aici scurtăm drumul.

Ajunseră curând la capătul unui nou câmp, însă mai altfel decât cel pe care tocmai îl părăseau. În faţa privirilor uimite ale fetei se întindea o câmpie uriaşă.

— Cu ce seamănă această câmpie, domnişoară?

Gloria cătă spre dreapta, de-a lungul unei liziere de salcâmi, pomi şi case ce se tot ducea până departe în zare.

— Calea Dudeştilor şi Dudeşti-Cioplea, spuse, urmărindu-i privirile, Bogdan.

— Dar în stânga?

— În stânga sunt casele din Balta Albă, fabrica de ciment Titan, Uzinele Malaxa şi linia ferată Bucureşti-Olteniţa.

— Cred că această câmpie înconjurată de case, pomi şi fabrici pe trei părţi, parcă fabrici sunt, arată ca un golf.

— Da, aşa mi-am închipuit şi eu, aprobă Bogdan. Suntem în strada Fecioarei. Însă mai există o stradă a Fecioarei în cartierul Dorobanţilor. După cum vedeţi, strada aceasta e ca un arc de cerc. La capătul ei dinspre oraş are o cârciumă, iar peste drum, cea mai înaltă clădire a ei. O casă cu două etaje. Noi îi spunem Blocul verde, fiindcă vara iedera îi acoperă faţada până la acoperiş. În celălalt capăt al străzii este o altă cârciumă, a unuia Fane Ologu. Coşurile înalte pe care le vedeţi sunt ale fabricilor de cărămidă.

— Cu ce se ocupă oamenii de pe aici? întrebă, dezamăgită de aspectul jalnic al străzii.

Peisajul i se părea dezolant. Chiar mai prăpădit decât într-un sat. De prin curţi apăreau dâre albicioase de lături ce se prelungeau în troscotul străzii desfundate. „N-au canalizare”, gândi ea. Văzu apoi o cişmea, un dud uriaş şi casele din chirpici, cu pereţii scorojiţi, din care ieşeau la iveală uneori capete de nuiele ce semănau cu nişte coaste rupte. Nici măcar ca la ţară. La ţară, cel puţin în Transilvania, majoritatea caselor sunt construite din cărămidă. Pe maidanul din dreapta, acoperit de bălării înalte cât omul, o locuinţă jumătate în pământ

jumătate afară, cu pereţii întăriţi în scânduri, tablă şi carton asfaltat, o înfioră.

— Casa domnului Carabă, murmură Bogdan. Oamenii acestui cartier lucrează cu ziua pe la carierele de pietriş şi nisip, în fabricile de cărămidă, ori la diferite munci ocazionale prin oraş. Puţini au locuri sigure de muncă. Locuinţele nu sunt prea arătoase, dar unele curţi merită să fie văzute. Sunt pline de verdeaţă şi flori. Cei mai mulţi din aceşti locuitori au venit aici de pe la ţară, iar la ţară, florile, pomii şi verdeaţa…

— Ce plăcut! arătă cu mâna Gloria.

Bogdan zâmbi pentru prima oară cu toată faţa.

— Acolo locuieşte domnul Mitică Oţoţoc. Sper că îl veţi cunoaşte. Cândva şi el a avut casă din chirpici. Acum, după cum vedeţi, locuinţa lui este din cărămidă. Oţoţoc se numără printre cei mai vechi locuitori din strada Fecioarei.

*

Bătrânul Potop sărise de pe capra căruţei la poartă. Caii dădeau semne de nerăbdare. Potop deschise gura pentru înjurătura de cuviinţă, dar rămase cu ea aşa şi făcu ochii mari. Apoi îşi reveni, se

scărpină cu codiriştea biciului pe creştet, după care behăi strident:

— Hai noroc… adică săru… noroc, Bogdane!

— Noroc, nea Potop!

Bătrânul intră val-vârtej în curte, iar la strigătele lui furioase apăru din casă o femeie mare la trup, cu pieptul bogat, cu faţa rotundă, lăptoasă, cu nasul mic arcuit în sus şi cu ochii adânci, buni, în totală contrazicere cu firea ei aspră şi iute.

— Fă, de ce n-ai deschis poarta? se răsti bătrânul.

— Aşa, ca să se mire proştii.

Potop tăcu. O dispută cu nevasta lui, cu Paraschiva, nu-l atrăgea, ştiind că nu el va avea ultimul cuvânt. După cum observase Mitică Oţoţoc, certurile dintre Potop şi Paraschiva căpătaseră o vechime de vreo treizeci de ani. Într-un timp atât de îndelungat, Oţoţoc era de părere că strigătele, insultele sau ameninţările ar fi trebuit să dispară, înlocuite de ironii şi cuvinte cu tâlc. Fiindcă după multă vreme de certuri, soţii ajung să-şi rafineze atacurile, iar săgeţile lor capătă puteri cu ajutorul unui zâmbet ironic ori al cuvântului blajin care

ascunde înţepătura, aluzia, parcă într-o bomboană fondantă. Însă în familia Potop nimeni nu se gândise la un salt calitativ al disputelor.

— Închide, fă, poarta! spuse Potop cu glas potolit şi aduse căruţa în curte.

Potop era jigărit la trup, cu faţa îngustă, cenuşie, plină de zbârcituri ca o prună uitată peste iarnă în pom. Pe căpăţâna lui în formă de curcubetă îi atârnau câteva fire de păr alburiu. Doar la ceafă, acolo unde maşina de tuns nu mai trecuse de vreo câţiva ani, părul slinos arăta bogat şi se revărsa semeţ peste gulerul cămăşii. Potop nu era chiar atât de bătrân pe cât arăta. Însă partea mai curioasă stătea în faptul că nimeni de pe strada Fecioarei nu-l văzuse vreodată tânăr. Îmbătrânise brusc pe la vreo treizeci şi cinci de ani, după o boală care îl ţintuise la pat multă vreme. Oţoţoc zicea adesea că bătrânul nu are mai mult de cincizeci de ani.

— Adăp caii. Auzi, fă? Adăp caii, se răsti la nevastă Potop.

— Şi ce dacă aud?

— P-ormă plec până în Vitan la unu Burtică, potcovaru, grăi preocupat. Că dacă şi-a luat muiere...

adineauri l-am văzut cu muierea.

— Şi ce dacă Burtică ăla şi-a luat muiere? săltă din umeri indiferentă Paraschiva.

— Nu Burtică, fă.

— Eşti nărod, săracu'! Păi nu de el vorbeai adineauri?

— Nu. Eu z-ceam de Bogdan.

— Vecinu lu' Mitică Oţoţoc? îl privi cu interes nevasta.

Potop nu răspunse, ci gustă întrebarea ei. Avea o mare slăbiciune. De îndată ce observa că trezeşte interesul ascultătorului, bătrânul se înfoia în pene, apoi începea să îndruge verzi şi uscate, iar minciuna rar putea fi ocolită.

— Şi zi aşa, s-a însura Bogdan? îl zgândări femeia.

— Uite că s-a însura, ţoşcăi pus pe taclale Potop şi uită de cai. Zice el adineauri: „Bă, nea Potop, asta-i muierea mea”. Zic: „Să-l trăiască! Dai şi tu o ţuică?” Zice…

— Cum arată? îl întrerupse, curioasă.

— Da' ce, tu nu ştii cum arată Bogdan? se prefăcu a nu înţelege.

— Bogdan, pe dracu'! Femeia, nărodule!

— Cucoană.

— Zău?

— Să mă arză focu!

— Frumoasă?

— Trăsnet. Însă cam slăbănoagă. N-are fund.

— Cum n-are fund?

— Are ea ceva, da mie numa alea cu şoldurile mari...

— Ce? îl fulgeră din priviri Paraschiva, uitând că şi ea are şoldurile mari.

Potop simţi apropierea unei vijelii şi, precaut, îşi înghiţi ultimele cuvinte, fiindcă nu la şoldurile Paraschivei se gândise el, ci la ale Chirei, fata aia drăcoasă care dădea nisip la ciure în groapa lui Flax. Potop o văzuse o dată goală puşcă. Se întâmplase într-o sâmbătă către seară. În cariera de pietriş şi nisip de la Flax încetase lucrul mai devreme, fiindcă sâmbăta totdeauna era zi de plăţi. Lucrătorii plecaseră pe la cârciumi sau pe la casele lor. Aproape de ciurul la care lucra Chira, apăruse de vreo doi-trei ani o baltă cu apa curată. Într-o margine a bălţii, stufărişul întrecea înălţimea unui om. Acolo se dezbrăca fata de obicei şi

îşi spăla hanţele şi făcea baie.

— Damblageşte-mă, doamne! murmurase Potop de pe mal şi s-a lăsat pe burtă să nu fie observat, dar să vadă el mai bine. Ia te uită ce bogăţie se ascunde sub hanţele ei. Aur! Aur curat, să fiu al dracu'! Şi ţâţele ca nişte… ca nişte…

Ar fi vrut să le compare cu ceva măreţ, grozav, însă nu-l duse mintea la nimic potrivit, astfel că renunţă la comparaţii pentru ceva mai bun.

— Chestia e că dacă m-ar lăsa… Că în hanţele alea prăpădite nu-ţi spune nimic. Dacă ar umbla goală cum a făcut-o mă-sa… Îi iau un batic… să fiu al dracu' … îi iau un batic!

Plecase de acolo transpirat, iar peste noapte îl încercaseră nişte vise năstruşnice şi vorbise mult în somn.

— Ce naiba ai tot cârâit az-noapte ca un clapon, hodorogule? îl luase în primire la ziuă Paraschiva. Nu laşi omu' să doarmă.

Potop o privise iute, dintr-o parte, cam speriat, însă cum alte vorbe nu mai veniseră, căpătase curaj.

— Ete-te, mă, deşteapta lu' papuc! Pă toate vrei să le ştii. Am chibzuit, fă. Că io cu politica…

— Fugi, mă prăpăditule d-aici! Tu şi politica. Ia te uită unde era politicianu …

*

— Poftiţi, domnişoară Gloria, o îndemnă Bogdan.

— Aici?

— Aici.

Tânărul săltă mâna peste gard şi descuie poarta, iar Gloria se opri, uluită. Uluită fiindcă nu se aşteptase la aşa ceva. Întâi văzu casa mult retrasă de la stradă, micuţă, spoită în alb, peste acoperişul căreia cădeau blând coroanele bogate ale câtorva pomi, vişini după frunze. De la poartă până dincolo de casă, ducea o cărare pardosită cu piatră cubică. Nişte trandafiri tomnatici, un brâu de tufănică înflorită bogat, o sumedenie de cârciumărese, tulpini voinice de busuioc lăsau un parfum discret, proaspăt. În faţa casei o cişmea cu grătar de fier şi cu pietriş bătătorit pe de lături arăta o bună curăţenie. Şi totuşi roiuri de muşte păreau punctate pe gard.

— Sunt multe muşte, spuse ca o scuză Bogdan. Le mai stârpim noi, dar greu. Vin de la groapa de gunoi. Până când se va umple groapa vor mai trece nişte ani.

— Aveţi o curte plăcută, observă Gloria.

— Nu-i a mea. Stau cu chirie.

În prima odaie mirosea ai busuioc şi era răcoare.

— Sunteţi cumva ardelean?

— Da. De ce?

— Fiindcă ardelenii preţuiesc mult busuiocul. În Transilvania rar vezi o curte fără busuioc. De fapt mi-am închipuit că sunteţi ardelean după graiul molcom şi după accent.

Din prima odaie, micuţă, cu preşuri de cârpe curate pe jos şi cu un pat de scânduri, se intra în odaia mare dinspre stradă, peste un prag înalt. Bogdan aduse bagajele şi rămase o vreme nehotărât. Nu ştiu ce ar mai trebui să facă. Fata privi mobila puţină, adică un scrin vechi, un pat ca şi cel de alături, o etajeră cu câteva cărţi, o masă şi două scăunele cu trei picioare. Pe masa fără măsăriţă văzu câteva roşii, o bucată de pâine şi nişte brânză. Din tavan spânzura o panglică lipicioasă de prins muşte.

— De ce aţi pus plasă de sârmă la ferestre?

— Din cauza ţânţarilor. Prin carierele de pietriş şi nisip de la Reconstrucţia, Fraţii Niţescu, Flax şi Vasiliu Bolnavu sunt o sumedenie de bălţi cu păpuriş mult.

Acolo este raiul ţânţarilor. Când înserează roiurile lor ajung până aici. Dar a venit vremea să vă odihniţi.

— Aş vrea să mă spăl puţin dacă se poate.

— Sigur, îndată pun ligheanul sub cişmea. Dacă vreţi apă caldă, aprind focul sub plita din curte.

— Nu. Cred că am să mă spăl la cişmea. Aveţi şi grădină?

— Da. Nu-i prea mare. Sunt acolo roşii, ceapă, castraveţi, cartofi şi verdeţuri. Poate că…

— Mulţumesc, nu mi-e foame.

*

Văzându-l pe Mitică Oţoţoc, Potop opri căruţa şi sări sprinten de pe capră, apoi îşi luă un aer misterios. Mitică îl cunoştea pe bătrân ca pe o brezaie. Era convins că, după felul în care se fâţâie, are ceva de povestit. Potop totdeauna pornea vorbele de la nişte adevăruri, însă niciodată nu puteai şti unde îl vor duce scornelile sale.

— Avem nuntă, zise, şi îl privi pe Oţoţoc numai cu un ochi, semn sigur pentru acesta că îl va deschide şi pe al doilea la momentul de surpriză. Ca să-i facă plăcere, Oţoţoc se prefăcu mirat şi întrebă:

— Ce nuntă?

— Bogdan şi-a adus muiere.

— Nu minţi? întrebă cu asprime Oţoţoc, deşi ştia că la început Potop este de obicei pe aproape de adevăr şi că abia la urmă e cazul să observi când bate câmpii.

La ultimele cuvinte ale bătrânului, Mitică tresărise neplăcut surprins, fiindcă Bogdan nu-i pomenise nimic despre o eventuală însurătoare. Chiar în zori discutase cu tânărul.

— Nu minţi? îl privi încruntat.

— Să fiu al dracu'!

— Frumoasă?”

— Foc şi pară, însă mi-e teamă că nu are ţâţe. De două ceasuri mă tot frământ. Cum naiba de nu are…

— Fără ţâţe? Poate că nu te-ai uitat bine.

— Uite că m-am uitat, se supără bătrânul. Nu chiar fără… adică am văzut eu bluza niţel umflată, da' umflăturile prea mici. Trebuie să-l întrebi pe Bogdan. Poate că el s-o fi uitat sub bluză. O ştii pe Chira? Aia de lucrează la ciurele din groapa lu' Flax.

— Cum naiba să n-o ştiu?

— E? îşi aplecă Potop căpăţâna pleşuvă sub nasul lui Oţoţoc. E?

— E, ce?

— Z-ceam că blonda e la fel de a-ntâia ca şi Chira. Numa că n-are fundu' şi ţâţele Chirei. În rest...

— Blondă? Blondă ai zis?

— Ca păstaia de fasole în copt. Şi cu unghiile cât iataganu, văcsuite în roşu. Şi la picere e văcsuită. Da' n-are mărar pă picere. Muierea cu niţel mărar e focoasă, e dată dracu'. Z-cea Bogdan că a pescuit-o din Cruce. Că numa curvele din Crucea de piatră e aşa arătoase. Da' dacă...

— Ia leagă căţeaua, mă Potop! se răsti Mitică. Nu mai bălăcări aiurea. Ţi-a zis Bogdan că femeia e din Cruce?

— N-a zisără el chiar aşa... da' io cu ochiu' ...

— Bine, bine, vezi-ţi de drum!

„E în toane rele, chibzui Potop. Cu alde Mitică ăsta nu poţi discuta fineţuri când e în toane rele. Da' diseară, la cârciumă..."

Oţoţoc îi întoarse spatele şi porni îngândurat în lungul străzii Fecioarei. Căldura dansa aburoasă la rasul pământului. Oţoţoc îşi şterse fruntea brobonită şi prinse a râde de scornelile bătrânului. Îi intrase o pietricică în pantof şi săltă într-un picior până când o

scoase. Era mărunt la trup, îndesat, cu umerii largi, puternici, cu ochii mici, sprinteni, cu părul bogat, negru, despărţit în cărare. Ajuns în dreptul porţii lui Bogdan, Mitică aruncă o privire peste gard şi tresări pentru a doua oară, lucru foarte rar la un om cumpănit ca el.

Blonda îşi spăla picioarele la cişmea. Îşi ridicase fusta puţin peste genunchi. O văzu preţ de câteva clipe, dar destul pentru ochiul său ager.

„Tulburătoare făptură, gândi Oţoţoc. Păcat că nu i-am văzut ochii, fiindcă acolo e şi sufletul omului. Faţa ei seamănă cu reclamele acelea frumoase de pe săpunurile scumpe. Al naibii Bogdan! Unde o fi găsit-o? Ia uite, al naibii”.

*

Gloria observase că uşa dintre cele două odăi are o cheie în broască. Preocupată de cheie, tresări când îl observă pe Bogdan în prag.

— Vă rog să folosiţi odaia cum credeţi mai bine. Să vă simţiţi ca acasă. Aşternutul nu-i prea fin…

— Am aşternuturi, îl întrerupse. Am adus de acasă tot ce-mi trebuie. Din cauza asta bagajele sunt aşa de mari.

— Atunci, somn uşor! Eu plec. Trebuie să fac unele cumpărături.

Zgomotul porţii o înştiinţă pe fată că gazda ei ieşise din curte. Întoarse cheia în broască, apoi începu să se dezbrace. Somnul îi dădea târcoale.

Când se trezi, soarele căzuse mult spre asfinţit, iar aerul devenise mai răcoros. Auzind zgomot la cişmea, sări din pat, către fereastră. Bogdan uda florile. Căra apă cu o găleată. Cineva trânti poarta. Gloria mai avu vreme să vadă sub cişmea o lubeniţă mare, vărgată, apoi îl zări pe căruţaşul acela firav cu care se salutase Bogdan ceva mai devreme.

— Ţi-am adus nişte struguri.

— Mulţumesc, nea Potop! lăsă găleata Bogdan. De unde îi ai? Frumoşi struguri!

— Fleac! râse bătrânul. Eu, pe unde mă duc, dacă nu-mi dă pun mâna şi iau aşa de la obraz. Că e unii zgârciţi ca piţigoii la boabe după o iarnă lungă. Am dus o căruţă de nisip la via lu’ Fudulu. Îl ştii tu pă alde Fudulu… ăla cu via… da muierea ta unde-i?

— Care muiere?

— Blonda.

— Blonda nu-i muierea mea.

La astfel de vorbe, Potop păru căzut din al nouălea cer. Întâi râse năuc, apoi neîncrezător, ceva ce aducea a chiţăit de şobolan. Fălcile lui păroase măcinară câteva clipe în gol, fiindcă nu-i veniră în minte cuvintele de ripostă, iar mai la urmă chiţcăi din nou.

— Nu mă iordăneşti tu pă mine, băiatule. Ai să-l trăiască! Frumoasă muiere! Picerele ei sunt nervoase ca la iepele de prăsilă. Io mă pricep…

Bogdan duse un deget la buze şi privi temător către fereastra odăii dinspre poartă.

*

Paraschiva îl aştepta pe bătrân în mijlocul bătăturii. Dorise să meargă ea la Bogdan. Chiar făcuse vreo câţiva paşi, însă Potop îi smulsese strachina cu struguri din mână. Acum îl privi mirată că se întoarce atât de iute. Bănui că tinerii căsătoriţi l-au pus pe goană. I-au dat papucii. De obicei pe Potop îl uita Dumnezeu când apuca la taclale.

— Ce fac? îl iscodi, fără a se arăta prea curioasă, de teamă că bătrânul va bate câmpii.

— Rău.

— Rău? Rău de ce?

— Vor să se despartă.

— Ai că minţi, cătă spre el neîncrezătoare. Cum o să se despartă? Doar abia s-a luatără.

— Şi ce dacă abia s-a luatără? La caz de nepotrivire… că… zice Blonda către mine…

— Zice ce?

Dar, spre necazul Paraschivei, nu mai avu cine să-i răspundă. Potop ieşi glonţ pe poartă şi se îndreptă către cârciuma lui Fane Ologu. Intenţionat aruncase el vorbele cu: „zice blonda”. Intenţionat o lăsase pe Paraschiva curioasă şi fără răspuns, fiindcă la caz de ceva întârziere a lui la cârciumă, femeia, în loc să-l ia în primire cu ocări şi cu „beţivu dracului”, o să-l întrebe: „Ce spuneai că zicea blonda?” Cu siguranţă că va întârzia la cârciumă lângă un dorobanţ cu secărică. Poate vine şi Oţoţoc. A nu, nu cu Oţoţoc. Asta te repede din te miri ce. Ce să discuţi cu Mitică dacă-i în toane rele? Poate va vorbi despre blondă cu alde Petrică a lu’ Oţel. Niciodată nu se mai întâmplase pe strada Fecioarei un astfel de eveniment. Se vedea de la o poştă că muierea lui Bogdan e cucoană mare.

Sub şopronul cârciumii, şoferul Dodu bea de unul singur. Era cam devreme. Lucrătorii de pe la fabricile

de cărămidă sau ciurarii încă nu ieşiseră de la lucru. Fane Ologu spăla nişte pahare. Băieţii de prăvălie întindeau măsăriţe pe mese. Alături de grătarul încins, platourile cu mititei fuseseră acoperite cu tifon.

— Ai să trăieşti, Dodule! Ai văzut-o pă Blondă? se aşeză Potop alături. Dai şi tu una mică?

— Dau. Care blondă?

— A lu' Bogdan.

— N-am văzut-o, dar aud că e ceva aşa de te ia cu răcori.

— Eu am văzut-o. Am dat mâna cu ea, m-a pupat pă obraz şi a zis: „Ce mai faci, bre, nea Potop?" însă muierea nu e din Cruce. Că are unii obiceiu ... numa cerceii ăia mari din urechile ei, să fiu al dracu' dacă nu-s mai mari ca urechile... or fi făcând cât o pereche de cai buni! P-ormă ar mai fi moara de la mână... tot din aur şi inelu cu piatră de-ţi ia vederile dacă te uiţi la el.

Înserase. Bogdan aprinse lampa. Lumina ei palidă arunca umbre alburii de-a lungul pereţilor. Gazdă şi oaspete luară loc la masa din tindă. Gloria aduse la masă nişte cârnaţi fragezi, roşcaţi şi o pâine de casă, cu coaja rumenă, aspră, crăpată ca tulpina

gorunului bătrân.

Mâncau tăcuţi, fiecare cu gândurile lui. Gloria cătă spre mâinile mari ale lui Bogdan. Pe vârfurile degetelor se vedeau rosături adânci, iar în palme bătăturile se suprapuneau. Era intrigată. Fraza curată, curgătoare, folosită de el nu se potrivea cu bătăturile din palme.

— Cu ce vă ocupaţi, domnule Bogdan?

— Sunt muncitor la fabrica de cărămidă Vasiliu Bolnavu.

— Câştigaţi bine?

— Vara, destul de bine. Cam şaizeci de lei pe zi. Lucrătorii mai vechi ajung până la şaptezeci. Însă iarna e mai greu. Fabricile de cărămizi se închid până primăvara.

— Şi iarna ce faceţi?

— Unii dintre noi lucrează la ciurele de nisip şi pietriş sau la vagoneţi.

— La vagoneţi?

— Da. Cărăm pământul care stă deasupra stratului de nisip. Adică pregătim noi fronturi de lucru pentru primăvară. Dar plata la pământ este destul de slabă.

— Înseamnă că aveţi de lucru şi iama.

— Un fel de a spune, zâmbi Bogdan. Uneori vremea rea ţine mult. Atunci nu putem îndepărta pământul sau da la ciure. Apoi, cererile de pietriş sau nisip sunt rare. Foarte rare. Mai mult curăţăm zăpada şi reparăm şinele pentru vagoneţi. La o asemenea muncă nu ne plăteşte nimeni. Băgăm piatră sub şine şi traverse. Le întărim. Adică le burăm, aşa se spune.

— Şi de ce faceţi o astfel de muncă fără plată?

— Ca să ne păstrăm locul de muncă. Bucureştii s-a umplut de şomeri. Mulţi şomeri sunt gata să-ţi ia locul chiar la o plată mai mică. Patronii ştiu asta.

— După câte înţeleg toţi locuitorii de aici sunt săraci. Duc o viaţă mizerabilă.

— Nu toţi. Cârciumarul Fane Ologu este bogat. Nu ştiu cât de bogat, dar câte ceva se vede. Are o casă pe Dudeşti şi alte trei pe strada Fecioarei. Astă este una din casele lui.

— Ce chirie plătiţi lunar?

— Două sute cincizeci de lei.

— O sumă rezonabilă. Ba mi se pare chiar foarte mică.

— Depinde de pe ce poziţie priveşti suma, râse

Bogdan.

Ea înţelese aluzia şi roşi. Făcuse o gafă. Tânărul se prefăcu a nu fi observat stânjeneala ei şi continuă:

— Mie mi se pare o sumă uriaşă, mai ales iarna când nu am de lucru. Cele trei case de pe Fecioarei, Ologu le-a construit acum vreo cincisprezece ani. Fiecare dintre ele l-a costat cam patruzeci de mii de lei. Deci din chirii şi-a amortizat banii cheltuiţi aşa că are trei case pe gratis şi un câştig de şapte sute cincizeci de lei pe lună.

— Mi se pare un om întreprinzător.

— Când ai bani, poţi să fii. Mai are o baracă în care stau vreo douăzeci de olteni fără familie. Fane a pus acolo nişte paturi şi le închiriază cu trei lei pe noapte.

— Este mult sau puţin? întrebă cu precauţie.

— Puţin, la prima vedere. Baraca l-a costat zece mii de lei, dar îi aduce un venit de o mie cinci sute de lei pe lună. Nici măcar iarna nu-i goală.

— Iată un om cu idei, se entuziasmă Gloria.

— Idei au şi alţii, însă dacă le lipsesc banii…

— Am văzut că aveţi câteva cărţi, schimbă ea vorba. Sunt mai mult de treizeci. Coşbuc, Eminescu,

Delavrancea, Caragiale, Sadoveanu... Vă place să citiţi?

— Citesc uneori. Însă de obicei vin obosit de la lucru. Doar iarna am mai mult timp pentru lectură.

— Mâine telefonez acasă după alţi bani. Voi mai sta la dumneavoastră două-trei zile. Adică până primesc banii. Ce înseamnă a iordăni?

— A păcăli, a duce pe cineva cu zăhărelul, îşi reţinu Bogdan o tresărire, convins că Gloria auzise discuţia lui cu bătrânul Potop.

— Da, da, înţeleg.

Strânseră de la masă, apoi Gloria trecu în odaia dinspre strada.

— Nu luaţi lampa?

— Nu, mulţumesc.

Bogdan stinse lampa. La uşa dintre cele două odăi se auzi un zgomot slab. Cheia se răsucea în broască domol, cu mici întreruperi. Bogdan zâmbi. Peste Bucureşti căzuse o noapte calmă, cu cerul sticlos. Dinspre oraş răzbea zgomotul tramvaielor ca un cântec aspru. Un parfum suav de regina-nopţii pătrundea în casă cu mirozna lui neruşinat de plăcută. Erau ultimele flori de regina-nopţii din anul o mie

nouă sute patruzeci.

*

„Strada Fecioarei o recunoşti dintr-o mie, spusese cândva, glumeţ, Oţoţoc. Unde naiba mai găseşti o stradă cu un singur trotuar? Însă daţi-i timp străzii, fiindcă ea de timp are nevoie. În fond, totul depinde de cum o priveşti. O vezi mai îngustă dacă privirile tale se opresc pe marginea maidanului sau mai largă după casele lui Buzău şi Carabă. Cred că după cele două case de vizavi ar trebui să ne luăm şi chiar mă mir că Fecioara n-a devenit până acum bulevard. Condiţii are, slavă Domnului”.

Pe singurul trotuar se auzea zgomot de paşi. După zgomot trecătorii păreau mulţi. Deşi umblase încet prin curte, Bogdan o trezise pe Gloria. L-a simţit când a închis poarta. Afară se îngâna întunericul cu lumina. Prin fereastra nu prea mare fata observă o bucată de cer. Un cer plumburiu parcă aplecat spre ploaie. Ceva mai târziu norii dispărură undeva către sud, stăruind acolo ca o dungă închisă.

Gloria zâmbi la gândul că intrase într-o situaţie atât de nouă, de interesantă. Acum îi era clar de ce îl urmase pe Bogdan aici. Ieri pricepuse vag. Adică nu

se gândise destul la asta. Ar fi putut foarte bine să rămână la hotel în aşteptarea banilor de acasă. La hotel nimeni nu-ţi cere banii înainte. Şi totuşi nu o făcuse, deşi s-a gândit în gară la acea alternativă. Bogdan o intrigase tocmai prin felul său simplu, hotărât de a vedea lucrurile şi prin generozitatea cu care îi oferise puţinii săi bani. Sau poate că şi prin altceva. Gloria ştia că bărbaţii tresar adesea la apariţia ei. Că o învăluie în priviri lungi, iscoditoare. Or la Bogdan nu intuise o astfel de pornire. „Cred că nu a observat nici măcar culoarea ochilor mei”, râse. Apoi, necunoscutul, aventura o atrăgeau. Viaţa ei se desfăşurase prea simplu, prea ordonat. Totul fusese limpede. Prea limpede. Niciodată nu se hazardase în necunoscut, în aventură. Din această cauză viaţa ei se plasase numai pe linii sigure, bune, evident bune, dar obositoare ca prânzurile veşnic dulci. Poate că asta a fost sau asta şi toate celelalte gesturi ale lui Bogdan. Iar faptul că el nu a insistat, nu a stăruit să o convingă, ci a lăsat-o pe ea să hotărască, sigur că a fost ceea ce a precumpănit. Orice stăruinţă i-ar fi trezit bănuieli. După straiele slabe şi după palmele lui pline de bătături, ea şi-a dat seama chiar din prima

clipă că tânărul face parte dintr-o anumită clasă socială, care se află mult sub clasa ei, adică undeva la periferia societăţii. O mai intrigaseră şi frazele curate ale lui Bogdan. Când au ajuns aproape de strada Fecioarei, când a aflat că Bogdan locuieşte singur şi-a dat seama de nesăbuinţa ei. O clipă îi venise în minte să se întoarcă din drum. O clipă, fiindcă în cea următoare l-a privit în ochi şi a priceput că el înţelege şi chiar aprobă ezitarea ei, aşa cum a înţeles şi în sala de aşteptare din gară.

„O fi mâncat Bogdan? se întrebă şi privi masa din tindă. Cred că nu şi-a luat nimic la el”.

Îi spusese aseară că va pleca devreme la lucru. Ea lăsase intenţionat friptura, cârnaţii şi pâinea pe masă.

Aprinse focul sub plita din curte, uimită şi încântată de situaţia ei atât de nouă, de aventură. Lângă gardul dinspre grădină găsi o grămadă mare de crengi uscate. Alături era un topor, iar mai încolo un butuc. Va tăia lemne. În fond nu-i cine ştie ce greu. Văzuse adesea cum se taie lemne. Dădu cu toporul într-o creangă mai groasă şi simţi o arsură în palmă. Ţinuse creanga nu prea strâns. Aceasta vibrase. Lăsă

toporul. Erau destule vreascuri acolo. Îi vor ajunge pentru un ceai.

Undeva, pe stradă, se certau două femei. Din partea aceea se auziră unele cuvinte cam pipărate, multe fără înţeles pentru Gloria. Apoi răzbi zgomotul unei porţi.

Aproape de gard, în curtea vecină, un băieţaş de vreo patru-cinci ani făcea pipi. Îşi ridicase cămăşuţa murdară cu amândouă mâinile şi urmărea traiectoria încântat. Curtea cu troscot pe mijloc şi un corcoduş încărcat de omizi, aproape lipsit de frunze, un gard peticit cu scânduri şi tablă, o casă susţinută de câteva grinzi şubrede vorbeau clar despre sărăcia locatarilor. Gloria cunoştea această lume de oameni sărmani. O văzuse nu numai prin mahalalele Timişoarei, ci şi prin alte părţi. Dar niciodată nu trăise în mijlocul acestei lumi, totdeauna se ferise cu oroare de ea. Era pentru ea o lume a neştiinţei, a murdăriei, a mizeriei. Fascinantă în promiscuitatea ei tulburătoare. Ştia că familii numeroase dorm în aceeaşi încăpere, că au instalaţii sanitare improvizate, că oamenii vorbesc agramat şi că adesea rabdă de foame. Uneori se gândise la această lume cu o strângere de inimă şi cu

teamă. Teama de murdărie, de mizerie, care parcă o atingea în trecere cu aerul ei jilav. Faţă de ceea ce era dincolo de gard, curtea şi casa lui Bogdan i se părură dintr-odată mai frumoase, mai primitoare.

Tresări. Cineva deschise poarta. Observă un tânăr înalt, în pantaloni de postav reiat, cu pungi la genunchi, semn că nu fuseseră călcaţi de multă vreme sau poate că niciodată. O vânătaie mare sub ochi îi atrase atenţia şi instinctiv făcu un pas îndărăt. Bărbatul era în cămaşă descheiată la gât, iar peste mijloc încins cu un brâu înflorat.

— Săru-mâna! Io sunt Limbă, cucoană. Parlagiu Limbă. Mă ştie tot cartieru. V-am adus nişte carne.

— Poftiţi, domnule Limbă, îi făcu semn spre scăunelul de lângă cişmea.

— A, nu, nu, coniţă! Pe mine nu Limbă mă cheamă, ci Anton.

— Vă rog să mă iertaţi.

— De ce să vă iert? Aici toată lumea mă ştie de Limbă. Nea Mitică Oţoţoc mă pricopsi cu porecla asta. Zice că eu vorbesc mult. Păi dacă am gură…

— Aha! Cât costă carnea, domnule Anton?

— Ce să coste, bre? Nimic. E de zulă. Lucrez la

Abator. Omu de unde aleargă de-acolo trebuie să mănânce. Dacă iei plătesc prost ne luăm şi noi dreptu. Carnea e de vacă. Pusei peste ea un rasol. Îi dusei şi ţaţei Mariţa nişte carne, să fie pomană. Acum dacă alde Carabă e la pârnaie... că ieri l-au umflatără sticleţii...

— Da, da, pricep, aprobă Gloria.

De fapt mai mult intui înţelesurile din frazele tânărului, căruia îi turuia gura ca o morişcă. Obrajii lui colţuroşi, închişi la culoare, erau plăcuţi, aproape frumoşi. Unele vorbe ale acestuia şi accentul prin care uşor i se recunoştea regiunea de baştină, o convinseră că este oltean.

— Io, coniţă, sunt prieten la cataramă cu Bogdan. E băiat a-ntâia şi deştept foc, se gândi Limbă să pună o vorbă bună, de cuviinţă pentru o căsnicie nouă. Pe strada Fecioarei numa Bogdan şi nea Mitică Oţoţoc fac politică. Adică citesc ziare şi chiar cărţi groase. Ei sunt cei mai şcoliţi. Bogdan are cinci clase de liceu, iar nea Mitică, patru. Da' când deschid ei gura la taclale, te ia cu ameţeli de câte ştiu. Mai fac aici politică nea Dodu, nea Sandu comunistu şi alde Pomană. Nea Sandu o fi el deştept în felu' lui, însă nu

prea duce la pileală. Are asmă. A stat mult la pârnaie. Io am numa două clase primare, da’ la socoteli nu mă întrece nici dracu’.

— Aha!

— Pusei peste carne nişte urzici, Urzica are daru ei în chestii d-astea. În urzici nu se strică. Asta o învăţai de la frati-miu. Frati-miu e oltean.

— Dar dumneavoastră? îl privi uimită.

— Păi şi eu. Numa că frati-miu umblă cu cobiliţele cu marfă. P-acilea când zici oltean, înseamnă negustor cu coşurili. Matale de unde sunteţi?

— Din Timişoara.

— Cam de departe. Mie mi-ar fi plăcut să fac armata la Timişoara. Să văz lumea. Da’ n-am avut noroc. O făcui la Caracal. Da’ carnea trebuie pusă la rece. E de ieri. Cel mai bine ar fi să o băgaţi la fiert. Io aşa fac. Numa că la mine altfel stau lucrurile dacă nu-s însurat.

— Nu? îl privi zăpăcită de atâta vorbărie.

— Nu. Mai aştept. Aştept să crească fata. Abia a împlinitără şaişpe ani.

— Frumoasă? întrebă din politeţe Gloria.

— Leta? îi străluciră ochii lui Limbă. De! Cât

sunteţi matale de grozavă, că io am ochi să văz ce-i de soi mare, aş zice că numa Leta poa’ să vă egaleze.

Gloria îşi reţinu un zâmbet.

— Însă în jurul Letei e gloată mare. Au pus şi alţii ochii pă ea. Din cauza ei am mâncat mardeală, îşi pipăi vânătaia de sub ochi. Când mai aveţi nevoie de carne, ştie Bogdan unde stau. Chiar şi matale… dacă întrebaţi de Limbă. De o fi să vină Leta după mine, io sunt băiat bun. La supărare parlagiii scot iute şuriu. Io numa o dată l-am scos. Asta a fost sâmbătă seara, la salon la Fane Ologu, când m-au caftit unii. Da’ n-am dat. Tata zice că dacă nu poţi învia omu’ nici viaţa să nu i-o iei. Însă omu’ e rău. Nu e ca vita. Pe vită o baţi şi ea cât e de mare nu vine asupra ta. Mie mi-e milă de vite. Vita ştie când o duci la tăiere. Şefu’ de la abator z-cea… să-i vezi ochii când o duci la tăiere – e prăpăd. Şi pielea i se încreţeşte ca apa măturată de vânt. Când o tai, totul e să nu te uiţi în ochii ei. Să nu-i vezi ochii. Fiindcă în ochii ei se vede groază sau jale sau supunere sau, o rugăminte sau toate la un loc. Aşa z-cea şefu’ de la abator. Când am tăiat prima vită am vărsat. O săptămână n-am mai fost om.

— Dacă aşa stau lucrurile de ce v-aţi angajat la

abator?

— Păi ce, e pe alese? în Bucureşti douăzeci de oameni se bat pentru o slujbă. Dacă nu-l aveam pe văru Achim... Achim e vechi în abator. Săru-mâna! Am plecat. Mai, am treburi.

Gloria privi încântată focul de sub plita din curte. Niciodată nu mai aprinsese un foc. Apoi îi trecu prin minte să facă o supă. Văzuse în tindă o pungă cu tăiţei. În grădină găsi morcovi, ardei, ceapă şi cartofi. Îşi murdărise mâinile să scoată cartofi, dar nu luă seama la asta, bucuroasă de noua ei idee. La gardul scund din spatele casei apăru un bărbat mărunt, bine legat, între două vârste.

— Săru-mâna, doamnă! Cartofii se scot cu sapa, nu cu mâinile. Mă numesc Oţoţoc Dumitru, spuse şi sări sprinten peste gard. Vreţi să gătiţi?

— Da. Mă gândisem la o supă de carne cu tăiţei... însă... însă... nu prea mă pricep să fac o supă.

Oţoţoc îi privi mâinile şi înţelese. Astfel de mâini albe, cu degetele fine ca de pianist, cu siguranţă că nu tocaseră vreodată o ceapă.

„Sărmanul Bogdan! gândi Mitică. O nevastă ca asta e o pagubă la casa omului sărac. Dacă nu cumva

o fi pricopsită. După aurul de pe ea, după faţă şi straie aşa pare. Păi înseamnă că i-a pus Dumnezeu mâna-n cap lui Bogdan”.

— Aduceţi o oală, doamnă! Carnea aţi spălat-o?

— Îndată, îndată o spăl. Dar să ştiţi că eu sunt nemăritată.

— Nemăritată? Adică dumneavoastră şi Bogdan nu sunteţi...?

— Nu, nu suntem.

*

Când soarele căzuse mult către asfinţit, Bogdan intră în curte cu o sacoşă. Printre ochiurile plasei se vedeau câteva sticle de bere, iar deasupra lor o pâine. Puse sticlele pe grătarul de lemn de sub cişmea. Gloria ieşise în prag. Îşi prinsese părul într-un batic roşu. Obrajii îi erau aprinşi, semn că zăbovise mult lângă foc.

— Am cumpărat bere şi salam. Am vrut să aduc şi nişte peşte proaspăt, însă ştiu că bănăţenii greu se îndeamnă la peşte.

— Dar avem mâncare, zâmbi Gloria, Am făcut o supă de tăiţei.

Bogdan o privi uluit. Ea se bucură de surpriza

lui. Apoi îi povesti despre vizita lui Limbă şi despre colaborarea ei cu domnul Mitică Oţoţoc.

— Am fost la poştă. Am vorbit cu mama la telefon. Azi îmi trimite banii telegrafic, aşa că mâine îi primesc sigur. Domnul Oţoţoc m-a condus până la poştă. Mi se pare un tip foarte interesant.

Bogdan mânca iute. Prea iute, şi folosea tacâmurile fără eleganţă. Straiele lui murdare, mâinile încărcate de bătături, părul său aspru în care se vedea praf roşu de la cărămizi, nu se potriveau în niciun fel cu vorba lui aleasă. De ce era muncitor? De ce nu încercase să intre funcţionar sau măcar vânzător într-un magazin?

— Cred că sunteţi tare flămând.

— Nu prea. La fabrică ni se aduc de toate. Pe la nouă vin căruţele cu pâine de la fabricile Herdan şi Gaghel. Mirosul pâinii proaspete se simte ameţitor. Când apar căruţele cu pâine parcă tot aerul se primeneşte dintr-odată. Apoi vin oltenii cu coşurile lor grele. Au mersul legănat, iar cobiliţele balansează pe umerii lor. Aduc iaurt de oaie, gras, cu o crustă galbenă, îmbietoare. Mai aduc fructe, zarzavaturi, peşte proaspăt, măsline, petrol, chibrituri, ţigări, sare

şi multe altele. Ceva mai târziu apar căruţele cu bere Bragadiru şi Luther, băieţii cu limonadă rece, ţinută la gheaţă şi bragagiii.

— Dar banii? Banii i-aţi uitat acasă.

— Totul se vinde pe datorie. Vara, suntem răsfăţaţii negustorilor. Negustorii notează cumpărăturile în carneţele. Sâmbăta totdeauna e zi de leafă. Mâine va fi o astfel de zi. Negustorii se aşază lângă casier şi îşi încasează drepturile. Aţi băut vreodată bragă?

— Nu.

— Când e rece, braga are un gust grozav. Negustorii ambulanţi de bragă trec zilnic pe aici. În Bariera Vergului sunt doi turci. Ei fac cea mai bună bragă. O poartă în spinare în vase mari de alamă, lustruite frumos, cu turnuri şi cu ciucuri verzi sau galbeni. Vasul are un robinet, iar din el braga curge sprintenă şi face guler de spumă în pahar. Până şi ei vând pe datorie. Copiii nu se mai satură de bragă şi de pipe colorate din zahăr ars.

— Dar iarna cum este?

— Iarna-i mai greu. Oamenii nu prea au de lucru şi nici bani. Dacă într-o săptămână nu ţi-ai plătit

datoriile, în a doua, olteanul, căruţaşul de la pâine, sifonarul, distribuitorul de lapte sau vin sau bere te caută doar pentru vechile datorii. Pe încredere nu mai primeşti nimic. Din această cauză iarna se împuţinează cumpărătorii din marginile Bucureştilor. Mulţumesc, de multă vreme nu am mai mâncat o supă atât de bună.

— Ce înseamnă şuriu?

— Cuţit.

*

Mariţa Carabă umblase pe cocioc după vreascuri. Trecuse de câteva ori pe lângă pietroiul ce ascundea banii puşi acolo de omul ei, dar nu se oprise. De-a lungul cociocului umblau şi alţi oameni după vreascuri. Dinu încă nu venise de la lucru. Numai pe Leta o văzu intrând în casă. Copiii se jucau cu cei ai Buzăilor undeva dincolo de cocioc. Strigătele lor vesele o făcură să zâmbească. Apoi faţa ei căpătă o notă de îngrijorare. Va rezista oare Carabă la probe? Dacă nu ţine la tăvăleală înseamnă că sticleţii le vor lua banii. Poate că ar fi bine să-i ascundă în altă parte. Nu, nu e bine. Ea niciodată nu ieşise din vorba lui Carabă. Ştie el ce face. Intră în casă şi o găsi pe Leta

cu ochii roşii.

— Plângi?

— Cum o să plâng? Doar aşa niţel.

Mariţa socoti că fata plânge din cauza lui taică-su. Ori poate că a avut unele necazuri la lucru.

— S-a luat cineva de tine?

— Nu, mamă.

Deci era clar de ce plânge Leta.

— Vrei să mănânci?

— Mai târziu. Îl aştept pe Dinu.

Leta ieşi din casă. Peste cocioc se abătuse o pală de vânt. Mărăcinii uscaţi porniseră de-a rostogolul spre gura gropii. Mirosul greu al gunoaielor putrezite era dus de vânt departe spre stadionul P.T.T. şi Calea Dudeştilor. Părul bogat al fetei săltă pe creştet. Părul era mândria Letei. Un păr şaten-auriu ca o coroană inelată. Fusta ei subţire se lipise de picioare sub apăsarea vântului. Din locul în care ajunse, Leta vedea clar poarta lui Bogdan. De multe ori privise îngândurată în direcţia porţii.

Când s-a întors de la lucru, Leta l-a întâlnit pe Limbă. Mereu îl întâlnea în drumurile ei. Sau chiar o aştepta, de obicei lângă blocul verde. Lui Limbă îi

mersese vestea că-i un tip guraliv. Leta zâmbea gândindu-se că de la blocul verde până în marginea cociocului, unde parlagiul o părăsea de fiecare dată, gura lui parcă era cusută, rar putea prinde o vorbă de la el. Oricât ar fi întârziat ea la atelier, şi se întâmpla uneori să se întoarcă acasă pe întuneric, Limbă era nelipsit lângă zidul blocului. De acolo mergeau împreună ca doi prieteni vechi ce se pot înţelege şi fără ajutorul vorbelor. Leta înţelesese că nu numai plăcerea de a o vedea îl aduce pe parlagiu în calea ei.

Pe Drumul Murgului, stradă la fel de nouă ca şi Fecioarei, se pripăşiseră trei geambaşi. Sile, Sonu şi Cireaşă. Ei spuneau că sunt geambaşi, însă nimeni nu-i văzuse cumpărând sau vânzând cai. Umblau prin cartier unele zvonuri pe seama lor. Nişte cărămidari povestiseră într-o seară sub şopronul cârciumii lui Fane că Sonu făcuse nu-ş-câţi ani de pârnaie pentru un omor. Ziceau că altă dată Sonu locuise într-o maghernită de pe Pantelimon undeva pe lângă fabrica de cărămizi a domnului Koşka. Numai despre ceilalţi doi presupuşi geambaşi nu se ştia nimic. Erau tineri, mărunţei şi purtau şepci aşezate şmechereşte pe o sprânceană. Sonu arăta cam la vreo treizeci de ani,

înalt şi spătos, iar faţa lui ar fi putut fi destul de plăcută fără barbă. De la ureche până la colţul gurii avea o cicatrice mare, roşcată. Din această cauză se bărbiereşte rar, spuneau cărămidarii.

În fiecare sâmbătă seară, când se deschideau saloanele de dans de pe strada Fecioarei, din Dudeşti, din bulevardul Pache, din Bariera Vergului sau din Pantelimon, cei trei geambaşi dădeau câte o raită pe la ele. Îşi alegeau fetele printr-un semn cu degetul şi puţini tineri ar fi îndrăznit să se pună la harţă cu ei. Cutreierau saloanele fără să zăbovească prea mult într-un loc sau altul. Făceau un dans ori două, nu mai mult. Uneori încăierarea se isca din senin, mai ales dacă Sonu, Sile şi Cireaşă intrau băuţi în salon. Toţi trei purtau şişuri. Fetele şi băieţii răsuflau uşuraţi când îi vedeau plecând.

Cam pe la începutul primăverii, Leta s-a dus la salonul lui Fane însoţită de Limbă şi de fratele ei, Dinu. La şaisprezece ani împliniţi, fetele ieşeau la salon. Aşa era obiceiul. Erau pe la saloane multe bătăi, dar şi multe cununii.

Într-o sâmbătă, prin mai, cei trei geambaşi au nimerit la salonul lui Fane. Sonu şi-a plimbat privirile

prin sală şi i-a făcut semn Letei să se apropie. Nu era beat. Se vedea clar că e treaz. Leta a dansat cu el de câteva ori la rând, apoi Limbă i-a zis lui Sonu: „Fata e cu mine”. Geambaşul a râs. Avea un râs aspru, dar plăcut. Speriaţi, violoniştii au rămas cu arcuşurile în aer. Sonu râdea. Le-a făcut semn violoniştilor să cânte. Fetele şi băieţii s-au retras pe de margini sau spre uşă. Geambaşul a lăsat-o pe Leta lângă parlagiu şi a trecut dincolo, în cârciumă. Zâmbea. Sile şi Cireaşă l-au urmat uluiţi. Se vedea asta clar pe feţele lor.

Apoi au trecut săptămânile, iar cei trei geambaşi nu mai călcaseră pe la alte saloane. Veneau doar la Fane Ologu. Sonu o invita pe Leta la dans. Fetei îi era frică de el, mai ales când venea beat.

Pe la sfârşitul lui august, într-o seară, Sonu a întrerupt dansul şi i-a făcut semn Letei să se apropie. Au dansat împreună poate vreo zece dansuri. Pe urmă Leta a zis: „Nu”! Sonu prinse a râde. Apoi i-a dat o palmă fetei şi tot atât de iute l-a lovit pe Limbă cu pumnul. Şişul parlagiului ieşise la vedere cam în acelaşi timp cu cele ale lui Sile şi Cireaşă. Atras de ţipete, Fane Ologu intrase în sală cu o sprânceană ridicată a supărare şi le-a făcut semn geambaşilor să

plece. Sonu a râs, dar a luat-o din loc dimpreună cu ortacii lui.

Leta mergea la salon cu Limbă, însă gândurile ei nu băteau spre acesta. Bogdan venise o singură dată la salonul lui Fane şi a invitat-o la dans, iar Leta şi-a dorit ca seara aceea să nu se mai sfârşească.

Într-o seară, când s-a întors ea de la lucru, a aflat de la Limbă despre însurătoarea lui Bogdan. Leta pălise, dar parlagiul a socotit asta drept uimire. Puţin mai târziu, Leta a văzut-o pe tânără nevastă la poartă. Era frumoasă şi blondă şi privea către capătul străzii dinspre cârciuma lui Fane Ologu. Pe acolo se întorcea Bogdan de la lucru.

Leta părăsi cociocul, trecu de cârciumă, intră pe drumul de care dintre gropile Flax şi Reconstrucţia, iar paşii o purtară mecanic spre fabrica de cărămizi Vasiliu Bolnavu. Tresări. Îl recunoscu pe Bogdan de departe. Şi el o zărise.

— Ce cauţi pe aici, cârno?

— Merg până la colonia de la Bolnavu… la ai lui Canta.

— Bei o înghiţitură de bere?

— Nu, mulţumesc!

Bogdan cătă la faţa ei plânsă şi intui că motivul este arestarea lui Carabă. Urmele uscate ale lacrimilor se vedeau clar de-a lungul obrajilor palizi, cu pielea gingaşă ca a pruncilor.

— De ce te duci la ai lui Canta?

— M-a trimis mama după o sită. Am auzit că te-ai însurat. Să fie într-un ceas bun!

— Ei asta-i! se încruntă el spre uimirea fetei. Cine ţi-a spus asemenea trăsnaie?

— Limbă.

— Limbă e băiat bun, dar nătărău de-a binelea.

— Păi am văzut-o şi eu pe blondă.

— Blonda nu-i nevasta mea. Stă la mine vreo câteva zile. Ei, la revedere, cârno!

Bogdan îşi urmă drumul către casă destul de nemulţumit. Vestea unei presupuse însurători se pare că circulase pe strada Fecioarei. Lui Bogdan nu-i trecu prin minte să privească îndărăt. Dacă s-ar fi uitat o singură dată, ar fi văzut-o pe Leta în acelaşi loc. Privirile ei, de data aceasta radioase, cătau lung după el.

Fata făcu un ocol mare şi intră din nou pe cocioc. Mergea iute şi îngâna un cântec, apoi se gândi că

vorbele cântecului, purtate de vânt, se tot duc departe, departe, până unde oare? Ce se întâmplă oare cu zgomotele, cu glasurile oamenilor? Au ele un loc al lor de odihnă?

— Pe unde ai umblat, fă? o întrebă răstit Mariţa.

— M-am plimbat pe cocioc.

— Sigur, sigur, de plimbare îţi arde ţie. Nişte vreascuri nu-ţi dă prin minte să aduni. Ia curăţă cartofii ăia!

Capitolul 3

Dacă nu bătea vântul dinspre cocioc, cel mai plăcut era să stai lângă dorobanţul de ţuică sub şopronul cârciumii lui Ologu. Priveliştea putea fi destul de atrăgătoare pentru ochiul iubitorului de câmpie. La vreme de vară se vedeau lanuri imense de grâu şi dughie, iar toamna ici-colo câte o bostană, mirişti aurii şi măreţe lanuri de porumb, dar şi coşurile fabricilor de cărămidă. Reconstrucţia, Flax, Bolnavu, Dinu Stănciulescu, Fraţii Niţescu şi chiar Dranica sau Cetatea, aflate hăt departe către Pulberărie.

Bătrânul Potop avea un astfel de prilej pentru a-şi arunca privirile cu admiraţie de-a lungul imensului golf. Însă două motive îl reţinură de la o asemenea desfătare a sufletului. Întâi fiindcă băuse vreo trei ţoiuri de mastică ce i se urcase la cap, iar mai apoi fiindcă era speriat de-a binelea. Pe la prânz încărcase o căruţă de nisip de la ciurul Chirei. Totdeauna încărca nisip şi pietriş numai de la ciurul ei. Pe urmă a stat niţel de vorbă cu ea. Adică vorbise mai mult Potop, cu ochii ţintă la pieptul ei bine împlinit ce se

ghicea sub bluza întinsă.

— Unde dracu’ te tot uiţi? l-a repezit Chira.

— Eu nu mă uit, fă. Eu măsor. Fac calcule. Privirea mea bate în lung până la o mie de kilometri, dacă vrei s-o ştii şi pă asta.

— Şi ce vezi? pufni în râs Chira.

— Păi z-ceam… dacă-ţi iau o băsmăluţă…

— Fir-ai al dracu’ de boşorog! fugiră sprâncenele fetei către creştet. Ia uite ce-i trece prin minte boşorogului. Păi nu mă întâlnesc eu cu ţaţa Paraschiva?

La aceste vorbe, Potop o cam băgase pe mânecă, aşa că a întors-o cu diplomaţie:

— Ce-ţi veni, fă? Z-ceam aşa… de milă… că săraca…

— Nenorocitu’ dracului! Ia uite cine-mi ia mie băsmăluţă. Să nu te mai prind pe aici! aruncase cu lopata după el, spre hazul câtorva ciurari.

*

— Iar te-ai afumat, nătărăule! îl luă în primire pe bătrân Paraschiva când acesta intră în curte cam turtit.

— Eu beat? Ţi se năzare, fă. Nici apă n-am pus

azi în gură. Şi dacă am băut niţel, ce? Am şi eu supărările mele.

— Tu şi supărări. Ce supărări?

— S-a luat Chira de mine. O ştii tu pă Chira. Z-cea că-mi cumpără pălărie. Chira asta e numa cu ochii după bărbaţi.

— Ea sau tu?

— Eu niciodată nu mă uit după bărbaţi, protestă Potop şi, cam nesigur pe picioarele lui subţiri, făcu o piruetă către uşa de la tindă.

*

Bogdan arăta obosit. Mişcările lui erau moi, cu gesturi prelungi, domoale.

— E greu la fabrică? se interesă Gloria.

— Nu-i uşor. Patronii vor cât mai multă cărămidă înainte de începerea ploilor de toamnă. Dacă te odihneşti o clipă, administratorul te priveşte şi nu spune nimic. Te priveşte lung, iar tu înţelegi din privirile lui că o sumedenie de oameni sunt gata să-ţi ia locul. Spre toamnă, liniile pentru vagoneţi totdeauna îţi dau de furcă. Şinele mereu se lasă într-o parte. Nimeni nu are timp să bureze micuţa linie. Din cauza asta vagonetul pică des de pe şine. Trebuie să

bagi maneta sub el, să-l ridici. Alţi vagoneţi încărcaţi cu pământ aşteaptă după al tău, care a încurcat drumul. Pe de margini zeci de şomeri stau şi privesc. Stau şi nu spun nimic. Doar privesc. Dimineaţa ei ajung la fabrică odată cu lucrătorii. Stau şi adulmecă. Stau aşezaţi pe vine sau pe movilele de pământ. Stau şi aşteaptă ceva. La prânz nici nu-ţi mai vine să mănânci. Doar te privesc şi-ţi numără înghiţiturile. Dacă le dai o pâine sau două, nu mănâncă. Ascund pâinea în străiţile mari şi tu înţelegi de ce nu se îndură să rupă din pâine. Uneori, câte unul dintre ei are norocul de a fi angajat. Săptămâna trecută, unui lucrător i s-a făcut rău. A căzut lângă vagonet. Administratorul l-a privit lung, cu ochi de cunoscător şi i-a zis:

„De mâine nu mai vii la lucru!"

„Am copii, domnule".

„Te cred. Şi eu am copii".

„Dar n-ai suflet, n-ai milă", a intervenit ortacul omului de la vagonet.

„Ba am. Am, mă băiete, s-a încruntat administratorul, însă sufletul şi mila totdeauna le las acasă. Nu le aduc aici, fiindcă aici nimeni nu are milă

de mine. Dacă nu mă descurc, patronii vor aduce alt administrator în locul meu. Iar patronilor nu le va fi milă de mine, fiindcă nici pe ei nu-i iartă concurenţa. De mâine să nu mai vii nici tu la lucru. Eu vreau să am linişte aici”.

Administratorul şi-a întors privirile către haita flămândă de pe margini. Haita se ridicase ca la o comandă, parcă prea înaltă, şi zidul s-a strâns în jurul lui strigând: „Pe mine, pe mine, pe mine, domnule!” În ochii acestor oameni am văzut speranţă, deznădejde, mânie sau poate din toate la un loc. Însă milă pentru cei doi lucrători concediaţi nu am observat. Cine ar fi avut timp de aşa ceva? Şi am înţeles că bătălia pentru pâine exclude mila. La astfel de lucruri poate că te gândeşti mai târziu, dar nu în timpul bătăliei. Acum zece ani, un muncitor de la fabrica de cărămizi câştiga până la o sută douăzeci de lei pe zi. Apoi suma s-a tot redus în fiecare an. Prea mulţi lucrători şi prea puţine locuri de muncă. La primăvară s-ar putea să câştig numai cincizeci de lei pe zi.

Gloria pălise. Buzele îi tremurau uşor. Parcă vedea haita flămândă, ameninţătoare ca o haită de lupi ce abia aşteaptă ca unul dintre lupi să cadă

pentru a-l sfâşia. Tatăl ei spunea adesea: „Omul de rând este brutal, insensibil, cu o inteligenţă mărginită şi josnic. Viaţa mizerabilă pe care o duce îi dă aceste fireşti şi mari neajunsuri. Uneori gloata se agită. Se organizează şi se ridică împotriva noastră. Atunci gloata zdrobeşte şi distruge totul în calea ei ca un vânt năprasnic. Gloata nu are simţul de conservare a bunurilor materiale şi spirituale. Sau poate că îl are, dar nu în măsura în care îl avem noi. La noi sunt necesare măsuri drastice capabile să zădărnicească organizarea gloatelor”.

Această viziune a Gloriei asupra oamenilor de jos, mereu alimentată în familia ei, se şubrezise de-a lungul timpului. Avusese colegi în şcoală, fii de meseriaşi, ţărani sau muncitori. Unii dintre ei deveniseră elita şcolii. Acei tineri erau cel puţin la fel de sensibili şi de inteligenţi că şi ea. Chiar şi la servitorii familiei sale descoperise o seamă de însuşiri ce veneau în contradicţie cu teoria enunţată de tatăl ei. Şi totuşi haita flămânzilor de la fabrica de cărămizi o înspăimântase. Cel puţin în această privinţă i se confirmau părerile tatălui său.

Înserarea cobora domol peste oraş. Bogdan se

spăla sub cişmea. Umerii lui mari şi muşchii jucau sub piele prelungi sau bombaţi, parcă gata să rupă învelişul lor subţire. Îmbrăcat, Gloria nu şi-l închipuise atât de voinic.

— Minunată seară! observă Bogdan. Vreţi să ieşim puţin? Măcar până în Bariera Vergului.

— Mă gândisem şi eu, dar sunteţi obosit.

Bogdan zâmbi din nou ciudat, ca ieri în gară, numai cu luminiţele ochilor.

Prin casele de pe Strada Fecioarei se aprindeau luminile pe rând. Gloria privi de-a lungul golfului ce arăta acum ca o imensă pată neagră, mărginită cu o puzderie de lumini. Prin curţile de pe Fecioarei, sub plitele improvizate, ardeau focuri. În jurul plitelor se mişcau siluete, uneori luminate de flăcări, ori numai ghicite. Ici-colo se auzea lătrat de câini. Copacii învăluiţi de negura serii, plitele de prin curţi, gardurile încropite din te miri ce, lătratul câinilor şi casele scunde îi aminteau Gloriei din nou că această mahala bucureşteană seamănă cu oricare sat de câmpie. Mitică Oţoţoc îi spusese: „Noi, cei din golf, suntem nici ţărani nici orăşeni. Dumnezeu ştie ce suntem. Portul nostru oscilează între cravată şi iţari.

Cântecele de la nunţi sau petreceri nu mai sunt aceleaşi. Dansăm un fel de ghiveci cu sârbe, tangouri şi cu valsuri şi chiuim ca la horă. Însoţim miresele cu strigături şi cu prosoape puse pe după gât, iar vioristul ne îndeamnă la un tangou. Am pierdut treptat câte ceva din frumosul nostru grai atât de curat în sate şi am adoptat o seamă de cuvinte de argou, care însă nu sunt nici ale celor din centrul oraşului. În timp mai îndelungat, obiceiurile se şlefuiesc şi capătă un anumit buchet ca vinul bun. Toate tradiţiile se duc pe gârlă fiindcă noi am forţat timpul. Sau poate că el ne-a forţat pe noi. Am venit aici buluc, nu treptat. Nu în timp destul pentru o aclimatizare normală. Dacă ne-am întoarce la ţară, noi nu ne-am mai afla locul acolo, fiindcă ne-au intrat în sânge, prost sau bine, unele obiceiuri de la oraş. Însă e clar că aici, la oraş, ne aflăm din toate punctele de vedere la marginea lui. Poate că cei ce vor veni după noi, vor sări peste această linie de demarcare”.

Gloria şi Bogdan trecură de Blocul verde. Acum se vedeau clar luminile înalte ale caselor de dincolo de Bariera Vergului. Acolo începea de fapt oraşul şi se încheia uriaşul golf. Şi poate că nici chiar acolo nu era

adevărata lui margine, fiindcă pe lângă luminile ce se vedeau la etaje, stăruiau şi altele la fel de joase ca şi cele de pe strada Fecioarei. Un lucru era totuşi foarte clar: dincolo de barieră nu mai puteai întâlni golfuri.

Peste drum de Blocul verde se căscau hăurile unei gropi imense. Între groapă şi Blocul verde, o stradă largă aducea a bulevard. Plopii înalţi, înşiraţi de-a lungul străzii se tot duceau, cu mici întreruperi, până departe către fabrica de ciment Titan. Dincolo de groapă, luminile joase, parcă împărţite într-o simetrie aproape perfectă, aminteau de locuinţele ieftine din Vatra Luminoasă.

Gloria şi Bogdan ajunseră în dreptul spitalului fondat cândva prin bunăvoinţa reginei Elizabeta. Pe lângă zidul spitalului apăru o umbră. Un om se clătina vizibil, încropind un cântec lălăit.

— E beat, murmură Gloria şi călcă mai aproape de Bogdan.

— E fericit.

La cinematograful Vergului tocmai se deschideau uşile. Din sală răzbiră ultimele acorduri muzicale ale unui film western. În aer stăruia puternic un iz de mititei minţiţi pe grătar.

— Vă plac micii? întrebă Bogdan.

— Când sunt pregătiţi bine, da.

— Să nu vă faceţi griji. Cârciumarii bucureşteni îşi cunosc meseria. Doar din asta trăiesc, iar concurenţa e uriaşă. Cine nu are haruri de cârciumar se sufocă în câteva luni. Vreţi să intrăm peste drum? Localul nu-i aşa elegant ca cele din centrul oraşului.

Se aşezară la o masă cu măsăriţa pătată de vin. De după tejghea, un tânăr mărunţel, cu mustaţă à la Clark Gable, îl salută pe Bogdan şi cătă lung spre Gloria. Apariţia ei fusese remarcată şi pe la mesele din jur.

— Aţi picat bine, observă tânărul cu mustaţă. Peste o jumătate de ceas nu vor mai fi mese libere. Oamenii petrec parcă pe întrecute. Petrec azi fiindcă mâine s-ar putea să fie război. Ca de obicei, Bogdane?

— Acum nu. Nu ca de obicei. El e Costică, domnişoară Gloria.

Fata îi întinse mâna zâmbind, iar Costică, vizibil emoţionat, i-o sărută ceremonios, aplecându-se mult, săltându-şi fundul ca la o mătanie. Bogdan intui că, prin gestul ei, Gloria îl cucerise pe mărunţelul chelner. Costică aduse o măsăriţă nouă şi tacâmuri

strălucitoare.

— Cu ce vă servim, doamnă?

— Cred că nu aş putea face o alegere atât de bună ca dumneavoastră, zâmbi din nou Gloria.

— Iată o părere plină de înţelepciune, râse Costică. La noi vin mulţi boieri de prin centrul oraşului şi totdeauna comandă fără a ne cere părerea. Dar cine se pricepe oare mai bine ca noi? Pentru început, mă gândesc la o felie de telemea, câteva măsline de Volo şi o tartină cu icre. Lângă astea eu aş bea o spumă de drojdie, însă pentru dumneavoastră mă voi opri asupra unui triplu sec. La urmă, un muşchi de porc la grătar şi un pahar de Fetească regală.

— Aş prefera câţiva mici. Adică renunţ numai la friptură.

— Nu îndrăznisem să vă propun, tresări plăcut surprins Costică. Micii sunt specialitatea mea. Cam condimentaţi, dar după ei vinul bun parcă prinde aripi.

Bogdan bău un pahar de ţuică şi mai ceru unul.

„Prea mare paharul”, gândi Gloria.

O ţigancă tânără, plăcută la chip, veni lângă

masă cu un braţ de cârciumărese.

— Ia crizanteme, frumosule! Dă-i la cucoana ta că e dulce!

— Astea-s cârciumărese, nu crizanteme.

— Auăleo, da ştii că te pricepi şi matale ca ursu la cântat popeşte! Să mă arză focu dacă nu-i ăl mai prima boboc dă crizantemă! Când să deschide, floarea e cât pălăria. Câţi boboci să-l dau?

— Tot buchetul.

— Atunci scoate un pol.

— Zece.

— Şaişpe, aligantule!

— Zece.

— Paişpe! gagicarule!

— Zece.

— Dă banii, zgârcitule! Te pricepi la flori. Să-ţi trăiască blonda!

Gloria se simţea bine. În cârciumă, glasurile mesenilor se transformaseră parcă într-un bâzâit molcom, plăcut. Un viorist o salută cu arcuşul dus la ureche. Violistul tuciuriu, cu umerii obrajilor ieşiţi şi faţa prelungă, construită ca din două semne ale întrebării, uscat la trup, făcu un semn cu arcuşul spre

un ţambalagiu mărunt, îndesat şi la fel de oacheş.

— Să-i zic ceva dă suflet, dom Bogdan? întrebă Firică.

— Aştept.

Firică trase arcuşul, delicat, pe corzi, ca un semnal, îşi lungi faţa parcă de un cot şi se lăsă în voce hotărât să o dea gata pe frumoasa blondă ce se vedea de la o poştă că-i boieroaică.

„*Păiii... un te duci tu mă Ionică?*

Peste Olt la ibovnică...”

— Nu, mă Firică, nu asta! îl înghionti ţambalagiul. Dom-şoara e subţire, ce dracu’? Doar nu eşti chior. Zi-o pă aia „Într-o seară ţi-am cântat o serenadă”. Sau: „Zumbalai, zumbalai meştere”. Ori: „Du-m-acasă măi tramvai”.

Vocea lui Firică era caldă, plăcută. Bogdan băuse mult. Ochii lui căpătaseră o strălucire ciudată, ca în bătaia soarelui mult. Costică adusese pahare pentru vin. Gloria sorbi la început doar câteva înghiţituri. Micii ardeiaţi straşnic cereau băutură. Parfumul delicat de Fetească şi gustul bun o îndemnară să golească paharul. Un tânăr înalt, palid la chip, cu ochii uşor migdalaţi ridică paharul şi o salută pe Gloria.

— Pot să iau loc, Bogdane?

— Chiar te rog. Pictorul Felecan, domnişoara Gloria Vaida.

— Am fost camarazi de armată, zâmbi Felecan şi umplu paharul Gloriei. Pentru ce bem?

— Pentru fericire, murmură Bogdan.

— Fie! se întristă pictorul. Să bem pentru fărâmele de fericire. Curând poate că le vom pierde şi pe astea. Eu aş fi dorit să bem pentru altceva mai însemnat, nu pentru fleacuri. Ca timp, cât la sută din viaţa omului îl ocupă fericirea? În general câteva clipe, ici-colo. Şi poate că nici acelea nu sunt totdeauna adevărate, ci închipuite sau înşelătoare. Nimic nu-i mai înşelător ca fericirea. Cu cât eşti mai naiv, cu atât prinzi mai multe clipe de fericire.

Gloria bău cu sorbituri mici şi se gândi că Felecan e criţă şi-i firesc să bată câmpii. Bogdan părea absent. Părea ca dus pe gânduri. Felecan spunea ceva, mult aplecat peste masă. Gloria nu prinse primele cuvinte ale pictorului, ci numai pe cele ce urmară.

— …doar tembelii mai speră că nu vom intra în război. Să bem, domnişoară Vaida. Poate că Bogdan are dreptate. Să bem pentru fericire acum, câtă vreme

trupele lui Hitler au invadat doar Cehoslovacia şi Polonia. Adică sunt în curtea vecinului. Să bem, fiindcă nefericirea altora nu ne priveşte. De fapt, am început să aştept războiul cu nerăbdare. Nu, nu mă priviţi cu oroare, domnişoară Vaida. Cândva am avut păduchi. Fierbeam hainele în fiecare zi şi controlam albiturile pe la încheieturi, acolo unde au ei obiceiul să se ascundă. Când am început să nu-i mai găsesc, pe lângă satisfacţia firească mă încerca şi un soi de dezamăgire. Prin lipsa lor îmi pierea ceva din plăcerile vânătorului. Ale omului care caută şi nu găseşte. De nu va fi război mă va încerca firească satisfacţie, dar şi dezamăgirea omului care a prevăzut că el nu poate fi ocolit.

— Mitică Oţoţoc spune că războaiele au fost şi sunt necesare, interveni Bogdan. Fără ele, toba, blacheul şi bocancul niciodată nu s-ar fi ridicat la rangul pe care îl merită. De curând, Mitică a stat de vorbă cu un polonez refugiat la noi şi i-a atras atenţia asupra problemei tobelor, blacheurilor şi bocancilor. Polonezul s-a arătat total de acord cu importanţa lor, dar a adăugat: „Cine pierde, cine câştigă? Azi câştigă unul, mâine celălalt. Morţii? Pentru morţi totdeauna s-

au ridicat monumente. Victoriile sunt sărbătorite grandios. Însă, până azi, nimeni nu s-a gândit să ridice monumente pentru fiecare mort. Prea sunt luaţi toţi cu toptanul şi înghesuiţi într-un singur monument. Dacă s-ar face atâtea monumente câţi morţi a înregistrat istoria omenirii, poate că totuşi nu ar fi bine, fiindcă am privi problema războaielor cu prea multă nelinişte”.

— Interesantă părerea polonezului, râse Felecan. În vizită pe aici, domnişoară Vaida?

— Nu. Am fost numită profesoară la un liceu comercial.

— Ce predaţi?

— Germana.

— Da, acum e la modă germana. Ce-ar fi să mergem acasă la mine? Am un atelier de pictură. Vă arăt câteva pânze şi bem. Bem şi vorbim despre pictură, cât încă mai putem să o facem.

— Poate altă dată, zâmbi Gloria.

Bogdan îi făcu un semn grăitor lui Costică, iar acesta, fericit, luă un pahar şi se aşeză la masă.

— Iată o petrecere cu iz de înmormântare, observă Costică.

— Acum aşa-i moda, râse Felecan. Tu despre ce ai vrea discutăm?

— Păi… să zicem… despre vinuri. Pivniţele noastre sunt mari cât mormintele faraonilor. Cine mai ştie numărul butoaielor şi al sortimentelor de vin? Cândva, venea pe aici un poet. Tare frumos vorbea el despre vinuri. Acum nu mai ştiu nimic de el. Te pomeneşti că o fi murit. Era bătrân. Aoăleo, uite că şi eu tot spre înmormântare trag. Zi-i ceva frumos despre vinuri. Poet, pictor, tot cam acolo e.

— Şi ce-ai vrea tu să-i zic despre vin?

— Nu ştiu. Ţi-am spus că ceva frumos.

— Rubiniul de Lipova e siropos ca dragostea nesinceră. Îţi place?

— Nu, Vorbeşti despre el cu dispreţ. Nu mă încălzeşte.

— Atunci să-i zică ceva domnişoara Vaida.

— Eu nu mă pricep, râse Gloria.

— Atunci tu, Bogdane.

Tânărul zâmbi, cu ochii ţintă în ochii Gloriei.

— Daţi-mi un creion!

Bogdan luă creionul de la Costică şi scrise pe şerveţel, şterse unele cuvinte, le înlocui apoi citi:

— „Tămâiosul de Cotnar e altfel. Parfumul lui nu-i ameţitor, ci proaspăt şi calm, iar gustul… nu ştiu cum a fost ambrozia zeilor, dar cred că era ceva ce urma după tămâiosul de Cotnar. La primul pahar devii blând. La al doilea milos. La al treilea generos. La al patrulea înţelept. La al cincilea jinduieşti după un sărut, lepădându-te de toate bogăţiile lumii pentru un sărut. La al şaselea simţi că părul iubitei te cheamă cu mirozna lui suavă de flori de câmp. La al şaptelea te apucă dorul de dragoste, fiindcă nimic nu-i…” Cred că m-am cherchelit niţel, râse Bogdan şi lăsă şerveţelul.

— Fiindcă nimic nu-i, ce? întrebă Gloria.

— Nu mai ştiu.

Rămăseseră singuri în cârciumă. Era târziu, aproape de miezul nopţii. Lângă ei, Costică strângea de la masă zâmbind.

— Cât am de plată, Costică?

— Lasă pe mâine. Pe mâine, Bogdane. După vorbele pe care le-ai spus despre tămâiosul de Cotnar ar fi păcat să privim banii. V-aţi simţit bine, domnişoară Vaida? Sper că v-aţi simţit bine.

— O, da, mulţumesc! îi întinse mâna din nou, iar Costică i-o sărută parcă evlavios, ca pe o icoană.

— Mergem la mine, propuse Felecan. Am acasă nişte gin. Şi poate o voi creiona pe această frumoasă domnişoară. Zic poate, fiindcă tot ce se apropie de perfecţiune nu mă atrage. Mie îmi plac imperfecţiunile. Adică îmi place lumea aşa cum e. Poate că mâine voi descoperi la Gloria o seamă de imperfecţiuni care o vor umaniza. Acum nu le văd prea limpede datorită stării în care mă aflu. Liniile chipului ei toate îmi par aproape perfecte. Cred totuşi că fruntea ei prea bombată mă poate ajuta să strig entuziasmat: „Am descoperit ceva!”

— E târziu, se împotrivi Bogdan. Mâine mă duc la lucru.

— Atunci, poate mâine seară, zâmbi Felecan şi se îndepărtă iute, parcă prea ţeapăn.

În jurul rondului din barieră, câteva vagoane de tramvai cu puţini pasageri, aşteptau macazul pentru a-şi urma drumul spre depou. Gloria prinse braţul lui Bogdan şi călcă sprintenă alături de el. Îşi simţea picioarele uşoare, iar de-a lungul corpului o moleşeală dulce, provocată de cele două pahare de vin. Intrară în tindă. Aprinseră lampa.

— Noapte bună, domnule Bogdan.

Acesta îi prinse mâna şi o simţi cum tresare în palma lui. O atrase spre el cu o uşoară ezitare, uimit când ea i se lipi de piept. Buzele lor se uniră o clipă ca din goană. Doar o clipă, ca o fulgerare parcă ireală, apoi Gloria luă lampa şi trecu în odaia ei. Cheia se răsuci în broască nu domol, nu cu mici întreruperi, ci aspru, violent, iar Bogdan tresări.

*

E cald. Ziua se porni călduroasă din zori. În câmpia din jurul Bucureştilor asemenea căldură la vreme de toamnă nu miră pe nimeni. Undeva departe, în mijlocul Bărăganului, căldura îşi adună ultimele puteri înaintea ploilor de toamnă, reci, cu bob mărunt şi cu vânturi anapoda. Sunt ultimele zile sau săptămâni frumoase. Gospodarii golfului toarnă smoală pe acoperişurile caselor. Pe la rigole, în dreptul porţilor, căruţele de pe la depozitele de lemne îşi lasă încărcăturile mari, iar vecinii se uită dacă lemnele au brad mult sau dacă sunt noduroase. A început perioada mustului. Se apropie vremea tulburelului şi a nunţilor. Perioadă de mare bucurie şi răsfăţ pe capul muzicanţilor şi al petrecăreţilor. De griji pentru fetele nemăritate, de pomeni şi parastase

uitate peste vară, de peţit şi de chefuri.

Către seară, când Bogdan se întoarse de la fabrică, nu o mai găsi pe Gloria, ci doar un bileţel, iar lângă acesta nişte bani.

„Domnule Bogdan, a venit tata. Tata vă lasă o mie de lei pentru găzduire. Eu vă mulţumesc.

Gloria Vaida”.

*

Soarele scăpăta domol peste Bucureşti. Razele lui piezişe aruncau lumini roşcate pe turlele bisericilor şi pe acoperişuri. La cârciumile din Bariera Vergului băieţii de prăvălie stropeau trotuarele şi întindeau mese afară. Cârciumi erau multe. Ele se ţineau parcă laolaltă din josul străzii Mihai Bravul, de la terasa Scăricică şi până în gura Oborului, unde începea împărăţia zahanalelor. Din Caţavei, Colentina şi Teiul Doamnei veneau muzicanţii domol, cu uneltele de cântat la subsuoară sau atârnate pe umeri. Cei mai înstăriţi dintre ei purtau cravate în culori vii, ţipătoare, pantofi galbeni şi pălării negre ori verzi, parcă la concurenţă cu jupânii unor prăvălii de mărunţişuri şi stămbărie, de frizerii ori ateliere meşteşugăreşti. Aceştia ieşeau sâmbăta la plimbare cu

pălării de paie, ale căror boruri rotunde încântau privirile trecătorilor, iar nelipsitul baston, cu mâner de alamă, ce imita aurul şi ceasul ascuns în buzunarul vestei, ce se termina cu zale lungi, ca un arc de cerc, dădeau o impresie de bunăstare a omului. Erau ultimele bastoane şi pălării de paie, care prin numărul lor destul de scăzut faţă de începutul secolului, poate că încheiau o lungă perioadă romantică a Capitalei.

Bogdan şi Mitică Oţoţoc intrară în cârciuma plină ochi. De la o masă, Felecan le făcu semn să se apropie. După ochii strălucitori, Felecan era criţă. Trupul său zvelt zăcea pe un scaun într-o imobilitate de statuie. Faţa lui senină căpătase acel aer al omului împăcat cu sine şi cu restul lumii.

— Luaţi loc! păru a se însufleţi el o clipă. Unde-i Blonda, Bogdane? Femeie rară, mi-au spus privirile mele care ştiu să preţuiască fără sminteală. Ţi-am zis aseară o mulţime de chestii. Eu vorbeam, eu auzeam. Tu aveai ochi aseară numai pentru femeie. Unde-i Blonda?

— S-a dus. Şi-a luat zborul. Nu mai e, grăi Bogdan cu un aer întunecat.

— Eşti un prost, prietene. Adică nu mai prost

decât alţii. Oamenii se supără tocmai când ar trebui să-i mulţumească providenţei pentru dărnicia ei. Ai fost fericit aseară? auzi întrebare! Sigur că ai fost fericit. Se vedea până în Dealul Mitropoliei că eşti năuc de atâta fericire. Te uitai la Blondă ca viţelul cel gras, fericit că va fi tăiat şi pus pe rug pentru o ardere sfinţită. Nu, nu râd de tine. Degeaba te încrunţi. Nu te iau peste picior. Tu eşti doar un biet viţel în premieră la o ardere pe rug. Însă viţeii biblici în chestii d-astea sunt un fleac pe lângă boi. Până şi boii cu experienţă ca a mea behăie încântaţi dinaintea rugului, fericiţi că li se acordă atâta atenţie. A zburat? S-a dus? Firesc, băiatule. Blonda nu e de nasul tău. Tu ştii asta. Însă aseară, Blonda a fost numai a ta. Îţi sorbea cuvintele năroade şi după privirile ei, mă pricep să citesc în privirile femeilor, cred că şi pe tine te-ar fi înghiţit cu pantofi cu tot. Ei bine, fiule, ageamiule, ai trăit aseară o clipă de fericire! Clipa contează, recrut. Ar trebui să-i fii recunoscător clipei. Mulţi oameni nu reuşesc vreodată să prindă o astfel de clipă. Hai bea şi tu ceva şi zâmbeşte, nătărăule! Norocosule! Te rog eu să zâmbeşti. Nu? Nu poţi? Atunci, rupeţi rândurile, răcane! Pe loc repaus! Nu sufăr nătărăi lângă mine.

Am dreptate, Mitică?

— Mi-e teamă că ai, zâmbi Oţoţoc.

Ospătarul Costică privi în jur, parcă dezamăgit că nu o vede pe Blondă.

— Ce bei, Bogdane?

— O drojdie, Costică. Cea mai a dracului spumă de drojdie.

— Aha! Cu două-trei boabe de piper?

— Cu un pogon de piper.

— Dar dumneata, domnule Oţoţoc?

— Păi la fel şi eu, însă în privinţa piperului rămân la o jumătate de pogon, zâmbi ironic.

— A, nu, nu! protestă Felecan. Mergem la mine. Recrutul ăsta are nevoie de o prelegere pe tema fericirii. Fiindcă ce am spus aseară e vax. Şi poate, dacă nu mă răzgândesc între timp, vă arăt o pânză. Vă arăt ceva ce nu am arătat nimănui, fiindcă portretul acela ascunde o taină. Taina unui bou cu multă experienţă în materie de femei. Iar boul se numeşte Felecan.

Locuinţa lui Felecan era destul de modestă. Un hol cu un cuier metalic, două odăi cu mobilă veche, despre care el spunea că ar fi un florentin-olandez, o

bucătărie îngustă, apoi atelierul a cărui suprafaţă depăşea cu mult restul apartamentului. Ferestrele mari răspundeau într-o curte cu doi plopi înalţi. Printre plopi se vedeau alte grădini şi curţi frumos îngrijite. Pe o măsuţă joasă, într-o farfurie, stăruia o jumătate de salam ce purta cunoscuta etichetă a fabricii Rocus, iar lângă farfurie o sticlă de gin. Felecan aduse pahare de apă şi turnă gin în ele. De-a lungul pereţilor goi se aflau o seamă de pânze şi cartoane fără ramă, dar toate întoarse spre zid.

— Dacă aş putea să vând tot ce am aici zâmbi Felecan, mi-aş cumpăra o casă la ţară. Undeva pe lângă munţi. Undeva într-un sat unde să te cunoşti cu toţi oamenii în trei zile, nu în acest Bucureşti cu aer de mare metropolă ce, pe măsură ce creşte, devine tot mai rece, mai uscat. Farmecul romantic al Bucureştilor… Ce spuneţi de asta? întoarse o pânză. O recunoaşteţi?

Era un portret în ulei. Bogdan şi Oţoţoc priviră pânza uluiţi.

— Cum să nu o recunoaştem? râse Bogdan. Asta-i Chira. Fata care lucrează la ciurele de nisip şi pietriş din groapa lui Flax.

— Noroc! săltă paharul Felecan şi bău conţinutul pe nerăsuflate.

— Eu nu mă pricep la pictură, continuă preocupat Bogdan. Totuşi zâmbetul fetei, parcă stins, privirile şi aerul chipului aş zice că mă ajută să o văd pe dinăuntru. Un interior chinuit şi plin de zbateri.

— Eşti mare, Bogdane! Zău eşti mare! se entuziasmă Felecan. Mi-a trebuit un an de stăruinţe până când am convins-o pe Chira să-mi pozeze. Dar precaută, fiindcă pictorilor le-a cam mers buhul, a venit nu singură, ci însoţită de o prietenă. Acum gata, întoarse pânza cu faţa spre zid.

— Frumoasă fată! murmură Oţoţoc. O fată ca ea, cu nimic mai prejos decât Blonda, ar putea să trăiască altfel. Un singur semn al ei, un singur semn de bunăvoinţă spre unul dintre cei ce au ochit-o, i-ar aduce altă viaţă. Felecane, tu îl ştii pe Gogu, plăcintarul din Vitan? Gogu poate, că se apropie de vreo cincizeci de ani. Şi e singur şi are la bani să cumpere douăzeci ca noi. Acum un an Gogu m-a rugat s-o peţesc pe Chira pentru el. A zis că, dacă fata e de acord, pune pe numele ei un rând de case. I-am zis: „Du-te dracului şi peţeşte-o singur!”

— Mai sunt şi alţii, se amestecă Bogdan.

— Da, mai sunt şi alţii, aprobă ca dus pe gânduri Felecan. Chira locuieşte într-o maghernită, undeva spre Parcul Brânzoi. Am fost o dată la ea acasă, dar nu m-a lăsat să intru. Se înroşise toată. Îi era ruşine de sărăcia ei.

— O iubeşti? îl privi în ochi Bogdan.

— Taci, nătărăule! Nu ai voie în Sfânta-Sfintelor. Astfel de întrebări nu se pun nici chiar între prieteni. Hai noroc! Mă gândeam adineauri la Blondă şi la Chira. Blonda se vede că e trăită bine. Simţi asta şi mai simţi că a crescut în lux şi huzur. Ce înseamnă şansa! Totul în viaţă depinde de şansă. Închipuiţi-vă că pe o stradă sunt două case faţă-n faţă. O casă mare, boierească, iar vizavi o maghernită. Chira ar fi putut să se nască peste drum, în casa boierească, iar Blonda dincolo. Dacă ar fi fost aşa, mă întreb cum ar arăta azi Chira şi Blonda? Cred că m-am îmbătat de-a binelea. Ţie cum îţi mai merg treburile, Mitică?

— Slab, ca de obicei.

Capitolul 4

Mitică Oţoţoc avusese un scrânciob în Piaţa Obor. În urmă cu vreo doi ani îl demontase pentru vopsit şi reparaţii, dar de atunci nu mai reuşise să-l monteze la loc. Îi rămăsese în schimb micuţa baracă de tir, ce adăpostea un rastel cu cinci puşti şi ţintele lucrate din tablă, pe care Felecan pictase peisaje, flori, o nuntă ţărănească şi nişte cavalerişti în uniforme de paradă.

Uneori trecătorii se opreau şi încercau să dărâme ţintele. Cine reuşea o astfel de performanţă, ce-i drept din cauza puştilor decalibrate, primea de la Oţoţoc o statuetă de ipsos ce reprezenta un îngeraş gata să-şi ia zborul, ori o femeie goală, cu coroniţă în jurul capului. Servitori şi militari în permisie, ucenici sau comisionari, păsărari şi ţărani de prin jurul Bucureştilor se înghesuiau uneori în faţa barăcii, fiindcă încercarea măiestriei costa doar un leu la cinci focuri.

Cu un an în urmă se oprise lângă baracă un bărbat înalt, cu faţa rotundă şi cu ochii parcă somnoroşi. Straiele lui din postav bun, elegant croite,

nu prea îl arătau a client al ţintelor. Omul părea mai degrabă preocupat să admire peisajele de pe ţinte.

— Doriţi o puşcă? l-a întrebat Oţoţoc.

— Nu, mulţumesc. În general armele de felul acesta, mult întrebuinţate, s-au decalibrat de-a lungul timpului. Cine a pictat peisajele, florile, nunta şi cavaleriştii?

— Un pictor.

— Da, da, un pictor.

„Ce dracu' o fi vrând ăsta? se întrebase Oţoţoc. De un sfert de ceas stă aici ca oaia în mijlocul dramului. De la fisc nu poate fi. Pe cei de la fisc îi cunosc bine.

— Azi nu prea aveţi clienţi.

— Nu prea.

— Văd acolo pe perete un carton. Un peisaj în ulei. Aţi vrea să mi-l vindeţi?

— Ştiu eu? îl folosesc drept decor. Apoi, e o amintire de la un prieten.

— Vă ofer pentru el opt sute de lei.

„E nebun, gândise Oţoţoc. Felecan i l-ar fi vândut şi cu două sute”.

— Ca să fiu sincer, spusese râzând Mitică, opt

sute de lei mi-ar prinde bine, mai ales pe uscăciunea asta de bani, dar nu vi-l dau. V-am spus că e o amintire de la un vechi şi bun prieten.

— Atunci să zicem… o mie.

— Domnule! îl privise lung Oţoţoc. Nu mă puneţi la caznele iadului cu o astfel de sumă ademenitoare, fiindcă zău mi-ar prinde bine o mie de lei. În baraca asta nenorocită e o secetă de bani cum nu s-a mai pomenit.

— Mda! Peste o mie două sute nu vă pot oferi, cu toate că peisajul merită mai mult, murmurase îngândurat amatorul de pictură.

— Vorbiţi serios?

— Cât se poate de serios.

— Sper că nu sunteţi prea grăbit.

— Nu prea.

— Atunci e bine. Vă rog să aşteptaţi puţin, până închid baraca. Doar pun obloanele, apoi mergem acasă la pictor. Prietenul meu locuieşte în apropiere la Bariera. Vergului.

— Luaţi şi peisajul cu noi?

— Nu, domnule.

— Hm! Să văd dacă îmi convine. Eu nu doresc un

pictor, ci peisajul acela. Până la urmă plecaseră împreună.

— Pictorul Felecan, domnul… domnul… făcuse prezentările Oţoţoc.

— Dionisie, a râs amatorul de pictură. Numele dumneavoastră poate fi des întâlnit prin împrejurimile Clujului.

— Chiar de acolo sunt, domnule Dionisie.

Apoi au trecut în atelier. Dionisie nu arăta grăbit. Îşi aprinse o ţigară şi cercetă îndelung pânzele. Tăcea şi privea îndelung. Entuziasmat la început, Oţoţoc îşi cam pierduse răbdarea, convins după o vreme, ca şi Felecan, că presupusul amator de pictură nu va cumpăra nimic. Şi aproape că tresăriseră amândoi când l-au auzit pe Dionisie spunând moale, ca omul nehotărât:

— Rămân la aceste două pânze cu flori. Cât mă costă, domnule Felecan? Zău, dacă aş avea destui bani, aş cumpăra tot ce este aici. De multă vreme nu am mai vizitat un atelier cu o pictură atât de bună. Poate că am să mai vin pe aici.

— O mie de lei amândouă. Dar mi se pare că preţul meu este niţel exagerat. Să zicem… opt sute.

— Glumiţi?

— Nu prea. Sunt câteva luni de când nu am mai vândut decât mărunţişuri. E drept că am făcut un portret în ulei. Un negustor de vinuri care ţine să lase urmaşilor mustăţile sale mari. Însă m-a frecat mult negustorul. El dorea să arate nu cum îl vedeam eu, ci cum credea el că ar trebui să arate.

— Mda! Deci opt sute aceste două minunate pânze, iar pentru peisajul acela stabilesc eu preţul. Cred că două mii de lei ar fi o sumă rezonabilă.

— Exagerat de mare, replicase Felecan, în vreme ce Mitică îl călca pe picior.

— Poate. Poate din punctul vostru de vedere. Dar eu pot să revând peisajul oricând cu un preţ dublu.

— Sunteţi cumva un achizitor de pictură? Adică aveţi o prăvălie? Poate că sunteţi un achizitor nou, fiindcă până azi nu am avut plăcerea să aud de numele dumneavoastră.

— Nu, nici vorbă, domnule Felecan. Sunt comisar.

Apoi au râs toţi trei, iar Felecan, cu două mii opt sute de lei în buzunar, cu o grămadă de bani picaţi parcă din cer, simţise nevoia să-i invite pe amândoi la

o cârciumă.

*

Mitică Oţoţoc era un om cu tabieturi. Avea tabieturile lui la care ţinea mult. Uneori, când vremea era frumoasă, îşi părăsea locuinţa în zori şi pornea spre Piaţa Oborului pe jos. Dimineaţa devreme, golful şi oraşul arătau ca femeile trezite din somn. Unele proaspete, îmbietoare şi calde. Altele şifonate, cu ochii umflaţi şi buzele vineţii, semn că aveau mare nevoie de farduri. Strada Fecioarei totdeauna avea nevoie de farduri, era de părere Mitică. După ce ieşea de pe strada Fecioarei cu un iz de tristeţe în ochi sau aproape vesel sau uneori visător, gândindu-se cum ar arăta strada cu casele nu cele de acuma ci unele de cărămidă, cu terase mari şi garduri de fier ori de zid nu prea înalt, fiindcă zidul înalt totdeauna aduce un aer de răceală.

Mitică ocolea Bariera Vergului pe o străduţă paralelă cu spitalul şi intra într-un cartier de vile cu case multe, formate din parter şi etaj, ori cu cel mult două etaje şi mansardă. Străzile pavate, trotuarele cuibărite sub teii bogaţi în coroane, curţile cu ronduri de flori peste care terasele largi înaintau cu semeţia

blândă a înălţimilor, parcă se trezeau proaspete la apariţia zorilor.

În zori, când ajungea Mitică la Obor, piaţa îşi prezenta o faţă mai puţin cunoscută cumpărătorilor obişnuiţi. Întâi se deschideau uşile simigeriilor. Aerul călduţ din interior năvălea afară purtând cu el arome îmbătătoare de covrigi cu susan, de dovleac copt, de seminţe prăjite şi de chimen înecat în cocărie. Pe platoul din faţa pescăriei, hamalii târau după ei, cu cârlige de fier, moruni cât omul, cegă şi nisetri, somni uriaşi, mustăcioşi, ori crapi bălani, cât albioarele pentru spălat pruncii. Angrosiştii umblau cu carneţele în mâini, făceau semne către cântarele decimale, iar cumpărătorii, băcani, cârciumari, stăpâni de mari restaurante, la fel de tăcuţi cumpărau pe alese, mai mult prin gesturi. Dincolo de platoul pescăriei, Mitică intra printre stivele uriaşe din lăzi cu fructe, struguri sau zarzavaturi. Ochii lui mici, sprinteni, înregistrau cu lăcomie cum scad stivele spre decimale, iar de acolo în camioanele mari cu roţi de cauciuc şi cai graşi, rotunzi la picioare. Alături începea împărăţia cerealelor. Ca fost ţăran, acolo se simţea Mitică cel mai bine. Oameni voinici cărau saci plini ochi cu

porumb, grâu, orz sau fasole uscată. „Bogată ţară! exclamă uneori Mitică. Bogată, dar cu prea mulţi oameni săraci. Oare aşa o fi şi prin alte părţi?”

Când soarele urca de vreo suliţă pe cer, platoul era măturat de parcă nu ar fi trecut pe acolo atâtea mii de kilograme de mărfuri. Acum începeau să se deschidă micuţele barăci-tarabe. Zornăitul drugilor de fier şi zgomotul obloanelor îl încântau pe Oţoţoc. Alături de pescărie negustorii de mărunţişuri ce ţineau măsuţe, scaune, coşuri şi târnuri de răchită sau paporniţe şi mobilă ieftină din lemn de brad, stivuiau mărfurile pe lângă pereţii prăvăliilor.

Când primii vânzători de ziare pătrundeau în Obor zbierând ca apucaţii, când oamenii fără lucru se adunau în grupuri, tăcuţi, fumând ţigări ieftine şi aşteptând nici ei nu prea ştiau ce, când chivuţele cu spoitoarele lor lungi şi fuste mari, înflorate, îşi făceau apariţia, se auzeau şi primele strigăte-îndemn ale precupeţilor, zarzavagiilor şi fructarilor. Acestea sau acestea şi altele erau semnele ce-i vesteau pe jupânii zahanalelor că e vremea să primească muşteriii. În zahanale, pentru cei ce aveau bani, se putea bea o ţuică parcă asprită cu suflet de drac, vorba lui Mitică,

un vin bun ce te îndemna să-l guşti evlavios înainte de a te arunca în braţele Satanei. Lângă băutură, pe platouri imense ca nişte piramide, patricienii roşcaţi, fuduliile, rinichii, ficaţii şi rotocoalele ademeneau privirile trecătorilor.

Dimineaţa de mijloc a lunii septembrie îl găsi pe Mitică în Obor. Ziua arăta la fel de frumoasă ca şi în alţi ani. Însă Oborul toamnei anului o mie nouă sute patruzeci parcă era altul. Cereale nu mai adusese nimeni de vreo două săptămâni. Umblau unele zvonuri despre cereale. La tarabele brânzarilor, care altă dată se dădeau de ceasul morţii să-i convingă pe clienţii nehotărâţi, s-au format primele cozi. În uşile simigeriilor jupânii nu mai zâmbeau ca altă dată. Făina puţină aducea semne de vădită îngrijorare. La zahanale nu lipseau vinurile, iar măruntaiele de porc, vită sau oaie, tot în piramide îşi aşteptau muşteriii, dar piramidele deveneau de la o zi la alta mai pipernicite. Numai ciorba de burtă, renumita ciorbă de burtă era din abundenţă şi la fel de bună.

Vânzătorii de ziare intraseră în Obor strigând: „Decretu … ia Universu … ia Curentu … ia Dimineaţa… ia Adevăru … decretu …”

Oţoţoc luă un ziar şi, pe măsură ce parcurgea rândurile comunicatului, sprâncenele sale stufoase se zbârleau. „Prin decret regal, România este proclamată Stat naţional-legionar. Conducător, generalul Ion Antonescu, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, Horia Sima”.

„Deci asta e! gândi încruntat Mitică. Aici am ajuns”.

Oţoţoc deschise taraba mai mult din obişnuinţă. Până la prânz abia încasă cinci lei. Îngândurat, puse obloanele şi părăsi Oborul. Simţea nevoia să discute cu cineva. Bogdan era la fabrică. Va merge la Felecan. Cu siguranţă că pictorul nu a citit ziarele. El iese prin oraş de obicei după prânz.

„Ei, ce zici tu de asta, Felecane? se gândise pe drum Oţoţoc. Ce zici tu de toată porcăria asta?”

În urmă cu două zile, la vreme de seară târzie, Mitică discutase cu Sandu Greceanu o mulţime.

— În noaptea asta plec, grăise molcom şi preocupat Sandu. Poţi să mă împrumuţi cu vreo trei-patru sute de lei? Nişte bani trebuie să-i las acasă, iar alţii să-i iau la mine.

— Pot. Unde pleci?

— Undeva prin Bucureşti. Trebuie să mă ascund o vreme. Mult, puţin, încă nu ştiu. Pentru comunişti totdeauna au fost timpuri grele, dar ca cele ce vor veni curând, niciodată. Sunt unele semne că puterea în stat o va lua Garda de fier. Hitler va impune la noi puterea legionarilor.

— Şi cine crezi tu că o să-l asculte pe Hitler? şi-a aprins o nouă ţigară Oţoţoc de la ţigara lui Sandu.

— Hai, nu mai face pe prostul că nu se prinde! l-a repezit Greceanu. Dictatul de la Viena a fost doar începutul. Hitler ne-a luat Ardealul fără ca trupele lui să calce cu ameninţare în România. Ei bine, curând, chipeşii, frumoşii soldaţi germani vor umple ţara cu paşii lor apăsaţi şi răsunători.

— Da, poate. Un lucru însă mă miră pe mine, Sandule: comunismul a pătruns la noi nu în gloatele de şomeri veniţi în oraşe de pe la ţară, flămânzi, goi, şi neajutoraţi, ci printre muncitorii din fabrici, care de bine de rău au un loc de muncă asigurat. De ce aşa? Asta nu o pricep.

Silueta lui Greceanu, masivă, se ghicea lângă gard, iar chipul i se luminase din nou când a tras din ţigară. Pe faţa lui osoasă, cu bărbia pătrată, voluntară,

apăruse un zâmbet.

— Cândva ai să pricepi. Mă mir că un om inteligent ca tine nu-i alături de noi. Stai şi aştepţi să vezi ce se întâmplă. Eşti nehotărât şi fricos. De multe ori am sperat asta.

— Iar începi? Ce să caut alături de voi? Necazuri? Am eu şi aşa destule. Nădăjduiţi că odată şi odată o să puneţi mâna pe putere. Prostii! Ştiţi voi să conduceţi un stat? O ţară? Tu nu te pricepi să conduci o fabrică. Hai să fim serioşi. Cine sunt comuniştii despre care îmi vorbeşti tu? Nişte amărâţi ca mine şi ca tine, fără studii, fără pregătire. Păcat că suferi pentru nişte visuri proaste. Ai fost închis, ai rămas şomer, iar acum vrei să te ascunzi. Familia ta suferă. Nu cred, mă Sandule, nu cred în aiurelile tale. Mi-ai zis că comuniştii luptă pentru fericirea oamenilor. Ei, tocmai asta nu trebuia să mi-o spui. Însă tu mi-ai spus-o fiindcă în aiurelile tale eşti cinstit. Cuvântul „fericire”, e prea mare, prea gingaş. Din o mie nouă sute douăzeci şi unu încoace am văzut fericirea voastră. Comuniştii au umplut închisorile. În aproape douăzeci de ani atât au reuşit ei să facă. Tu nu poţi înţelege asta, ce dracu’?! Eşti un meseriaş bun. Poţi

găsi de lucru oriunde. Lasă-i mă pe comunişti în plata lud Dumnezeu. Măcar acuma ar fi timpul să te trezeşti.

Aşa vorbise cu Greceanu în urmă cu două zile, iar azi, prevederile acestuia în privinţa legionarilor se adevereau. De unde o fi aflat Sandu că va fi aşa?

Da, va trebui să discute cu Felecan despre decret. Va intra la Felecan, va trânti ziarul pe masă şi îi va spune: „Ce zici tu de chestia asta? Urâtă chestie!”

Dar când ajunse la Felecan, Mitică îl văzu pe comisarul Dionisie tolănit într-un fotoliu, cu acelaşi aer somnoros, parcă indiferent, parcă lipsit de vlagă. Iar Mitică, precaut, nu mai puse întrebarea ce-l chinuise de-a lungul drumului, ci se mulţumi să aşeze ziarul pe masă, aşa ca să se vadă limpede literele mari de pe prima pagină.

Băură împreună o spumă de drojdie, apoi, dintr-odată grăbit, Dionisie părăsi locuinţa pictorului.

— Ai citit decretul?

— L-am citit şi l-am răscitit, zâmbi Felecan. Despre asta discutam cu Dionisie când ai apărut tu.

— Şi Dionisie ce zice?

— Nu prea zice. Mai mult am vorbit eu. Cred că nu are destulă încredere în mine. Acum au venit nişte timpuri în care e mai bine să-ţi ţii gura. El ştie asta. Mi-a spus doar că a prevăzut un astfel de eveniment.

— Şi tu ce-ai zis? Ar fi bine să te fereşti de comisar, chiar dacă sunteţi consăteni. Nu poţi şti ce-i în sufletul lui. Poate că el este legionar.

— Am zis că suntem un popor lipsit de noroc. Azi avem o ţară ciuntită, condusă de nişte vandali.

— Ai spus tu asta? Tu eşti cam slobod la gură.

— Am spus.

— Şi Dionisie? Ce zicea Dionisie?

— Zicea că el crede în înţelepciunea generalului Antonescu, dar despre legionari nu a vorbit nici de rău nici de bine. El ştie mai multe ca noi. El ştie, în vreme ce noi doar presupunem ce va fi.

— Sincer, nu prea-mi place Dionisie ăsta, îşi aprinse o ţigară Mitică.

— Ei la dracu', ce-ai cu el?

*

În seara de doisprezece septembrie, când a intrat Dionisie în curtea lui Sandu Greceanu, acesta privise iute la spatele comisarului, aşteptându-se să vadă şi

unul sau doi agenţi care să-l aresteze pe întuneric şi fără zarvă.

— Tot şomer, domnule Greceanu?

— Tot.

— Mda, fireşte. Cei ce fac propagandă comunistă îşi asumă unele riscuri.

— Dar ştiţi bine, domnule comisar, că eu nu fac propagandă comunistă.

— Nu, asta nu eu o ştiu, ci dumneavoastră. Convingeri comuniste aveţi. E clar că aveţi.

— Nu am negat asta niciodată. Pentru ele am fost închis de câteva ori.

— Mda! Frumoasă toamnă, domnule Greceanu! Chiar mă gândeam că dacă aş dispune de timp mi-ar plăcea să plec din Bucureşti undeva pe la ţară. Să stau o vreme şi să mă odihnesc, fiindcă sunt foarte obosit, domnule Greceanu. Ei, noapte bună!

Sandu închise poarta după el, îngândurat. Era singur în mijlocul bătăturii. În casă nevasta aprinsese lampa, iar lângă prispă s-a format un cerc de lumină.

„Deci va trebui să dispar o vreme, chibzui Sandu. E limpede că Dionisie ştie ce spune. El a venit aici nu pentru a-mi vorbi despre intenţiile şi oboseala lui, ci

pentru a mă preveni. El habar nu are că de ieri mi-am făcut puţinul bagaj. Ce ştie Dionisie ştiu şi eu. Ciudat om Dionisie ăsta! El a făcut ancheta împotriva comuniştilor de la fabrica Zborul. Pe mine a uitat să mă aresteze atunci. A uitat oare, sau s-a prefăcut că mă uită? Dionisie ori e un om de treabă, ori un vulpoi şiret, care vede departe şi are grijă să-şi facă prieteni, fiindcă nu se ştie ce aduce ziua de mâine. Cred că e un mare vulpoi. În fond, nu dă nimic de la el. Apoi s-ar putea să fi fost şi o manevră a sa, ca să mă discrediteze în faţa tovarăşilor mei. Voi şti oare vreodată adevărul?”

— Spre seară, Dionisie apăru din nou în casă, lui Felecan şi puse pe masă o sticlă de rom. Deşi gesturile lui erau cumpănite, pictorul ghici că Dionisie băuse mult. Ochii acestuia, de obicei leneşi, potoliţi, acum erau prea vii, prea luminoşi.

— Te deranjez?

— Nu, nu, nici vorbă. În doi totdeauna se bea mai plăcut. Băutura se cere discutată. Altfel nu prea are haz. De unul singur oficiezi o beţie tristă, ca popa o liturghie fără enoriaşi.

— Ştiu, ştiu asta, se aşeză într-un fotoliu Dionisie.

Adu nişte pahare mai mari. Mi-e silă de paharele mici. Şi eu tot burlac sunt.

— Dar verigheta din deget?

— A... verigheta! zâmbi oaspetele. Un zâmbet şters, fără strălucire. E un vestigiu rămas în deget din simplă întâmplare. În ultima vreme m-am îngrăşat niţel şi mi-a fost lene să tai verigheta. Altfel nu o pot scoate, aşa cum nici din inimă nu poţi scoate o seamă de chestii. Noroc!

Tăcură multă vreme. Felecan aprinse lumina. Nivelul romului coborâse mult sub cumpăna de mijloc a sticlei. Gândurile pictorului o luaseră razna prin groapa lui Flax, ori undeva spre Pulberărie. Spre locuinţa Chirei. Cu ochii închişi, Dionisie părea că adormise. Tic-tacul ceasornicului de perete se auzea când molcom şi foarte aproape, când îndepărtat ca o părere. Apoi Felecan nu mai înregistră nici bătăile ceasului.

Dionisie s-a ridicat de pe fotoliu. Pictorul îl conduse până la poartă, întrebându-se: „De ce o fi venit el la mine beat, făcut surcele?”

*

Bogdan, Mitică Oţoţoc şi Felecan se aşezară pe

fotoliile din atelier. Ca de obicei, pânzele pictorului zăceau pe lângă pereţi cu faţa la zid.

— N-am mai băut mastică de multă vreme, râse Felecan şi privi sticla adusă de tânărul său prieten. Eşti un tip grozav, Bogdane. Zău că ai bun-simţ. Rândul trecut mi-ai citit nişte aiureli, dar a meritat să le ascult, fiindcă ţuica pe care ai dat-o m-a despăgubit frumos. Ia zi-i, ce ne citeşti azi?

— O schiţă, interveni Oţoţoc. Mie mi-a citit-o şi mi-a plăcut. Zău e frumoasă.

— Uite ce e, Mitică, l-a privit Felecan de sus, nu încerca să influenţezi juriul. Asta înseamnă trafic de influenţă. Vedem noi la urmă dacă e bună. Şi rândul trecut mi-ai lăudat un vax mare. Ştiu eu ce poate ageamiul ăsta. Are ceva talent dar stă prost cu măiestria. Cu meşteşugul. Într-o zi s-ar putea să apară şi măiestria. Aproape totdeauna apare la cei ce muncesc vârtos. Ia zi-i, Bogdane!

Emoţionat, cu mâinile lui mari tremurând uşor, Bogdan puse pe masă două file scrise mărunt, cu tăieturi multe, apoi săltă paharul încercând să amâne lectura până când se va linişti. Felecan îşi reţinu un zâmbet. Cunoştea această stare a începătorului în

artă. Şi el o întâlnise cândva. Acum nu mai avea emoţii când supunea privirilor străine una din pânzele sale. Nu mai avea emoţii şi parcă îi părea rău că ele lipsesc.

*

La puţină vreme după plecarea celor doi prieteni, îşi făcu apariţia în casa lui Felecan Dionisie, nu cu ochii lui veşnic parcă somnoroşi, ci niţel încruntat. Niţel, fiindcă Dionisie avea obiceiul să-şi ascundă gândurile chiar şi în faţa prietenilor.

— Fac prinsoare că ai adus rom.

— Da, un kilogram. Romul e băutura mea preferată. La primul pahar romul e rece şi distant ca un străin. Abia după două-trei pahare parcă împrumută ceva din căldura lui.

— Până adineauri am băut mastică. Sunt vreo două săptămâni de când n-am mai gustat o tărie. Tu ce zici, mastica şi romul se înţeleg împreună?

— Ca fratele cu sora, zâmbi strâmb Dionisie. Eu de la prânz o ţin numai pe rom.

Ceva se întâmplase cu Dionisie. Felecan intui că, sub zâmbetul său jumătate hazliu, jumătate trist, se ascunde o supărare, dar nu-l întrebă nimic. Dionisie

totdeauna bătea în retragere când încercai să umbli la obloanele interiorului său. Rar avea el obiceiul să-şi deschidă inima, iar când o făcea, era numai un fel de fulgerare scurtă. Un cuvânt aruncat aiurea, când te aşteptai mai puţin sau un gest grăitor, pe care puteai uşor să le scapi, să nu le înregistrezi.

— Adu pahare, Felecane! Azi a murit unul dintre cei mai mari oameni ai neamului nostru: istoricul Nicolae Iorga.

— Eşti sigur? tresări pictorul.

Dionisie nu-i răspunse. Părea preocupat să umple paharele. Degetele îi tremurau uşor.

— Dar din ce cauză? Nu auzisem că ar fi bolnav.

— Acum ce importanţă mai are cauza? bătu în retragere comisarul.

Băură tăcuţi ca de obicei. Rar schimbau ei vorbe mai multe. Totuşi amândoi se simţeau bine împreună. Beau fără grabă, fiecare cu gândurile lui. Târziu, aproape de miezul nopţii, când Felecan aproape aţipise, auzi ca prin vis:

— Vandali! Asasini!

— Ai spus ceva, Dionisie?

— Nu.

Comisarul se ridică greoi şi porni către uşă fără să spună măcar un cuvânt de politeţe. Rămas singur, Felecan se gândi dacă visase el sau Dionisie pronunţase cu adevărat cele două cuvinte. Abia a doua zi pictorul înţelese, după ce află că Iorga a fost asasinat de legionari undeva la marginea comunei Streşnicul. Zvonul circula prin oraş pe şoptite.

*

Începuse peste noapte un vânt călduţ dinspre sud, iar pe cer s-au adunat nori vineţii, care prevesteau schimbarea vremii. Spre seară soarele a ieşit dintre nori pe neaşteptate. Cărămidarii şi ciurarii ziceau că soarele se uită îndărăt. Când se uită soarele îndărăt plouă sigur. Prin oraş se aprindeau luminile. În bătaia luminii casele parcă deveneau mai scunde, dar cu contururi zvelte, haşurate. Dincolo de bariere, mahalalele deveniseră nişte pete mari, întunecoase. Vântul s-a oprit. În aer stăruia o apăsare blândă a ploaie. Cerul înnorat coborâse ca o căciulă miţoasă deasupra Bucureştilor.

Rezemat de zidul Blocului verde, Limbă devenise nervos. Nu mai avea ţigări. Ar fi fumat o ţigară. Mereu era agitat când întârzia Leta la lucru. O aştepta de

vreo câteva ceasuri. Isprăvise ţigările. Ar fi fost bună o ţigară. Pe străzile din jur s-au rărit trecătorii. Doar ici-colo se auzea zgomot de paşi sau o poartă trântită. Dinspre Bariera Vergului venea un autobuz. Maşina trecu pe lângă el. Farurile mari măturau lateralele străzii. Apoi totul se linişti. Limbă ciuli urechile. După tactul mărunt al bătăii tocurilor pe trotuarul de vizavi îşi dădu seama că nu poate fi altcineva decât Leta. Îi recunoscu mersul. Cârciuma de peste drum, veşnic deschisă până către miezul nopţii, acum avea obloanele puse. Cârciumarul plecase la o nuntă la ţară. Era naş. Dincolo de cârciumă, Limbă observă nişte ţigări aprinse. Trei ţigări aprinse care se mişcau ciudat prin aer. Apoi au dispărut, ca să reapară peste stradă, la marginea uriaşei gropi dintre Vatra Luminoasă şi spital.

Parlagiul tresări. Ţipătul Letei parcă l-a curentat. Auzi glasuri scăzute, o înjurătură şi un nou ţipăt. De fapt, un strigăt înăbuşit la jumătatea lui. Străbătu strada în fugă, atent la umbrele ce se mişcau în marginea gropii. O lumină puternică îl orbi preţ de câteva clipe, iar autobuzul care circula dinspre Uzinele Malaxa către Bariera Vergului opri la un pas

de el. Şoferul deschise uşa şi sări în mijlocul străzii.

— Chiorule! Bagi omu' în puşcărie. Unde mă-ta îţi sunt ochii? Mă prinzi de piept, ai?

Dar omul parcă altceva spunea. La început şoferul nu pricepuse vorbele şi semnele care arătau spre groapă. Puse mâna pe manivelă şi le strigă pasagerilor câteva cuvinte. Limbă a dispărut la vale pe taluzul gropii. Lumina nopţii era slabă. Totuşi, observă în faţa lui nişte umbre. Căzu. Se rostogoli de-a lungul malului. Mâinile lui întâlniră o baltă. Ţipătul Letei răzbi din apropiere. Văzu prea târziu o umbră lângă el. Simţi o arsură ca şi cum cineva i-ar fi despicat spatele. Râsul aspru al lui Sonu răsună lângă el. Peste trupul parlagiului parcă s-a lăsat o greutate. În jurul său se auzeau glasuri. Încercă să se ţină drept şi să spună ceva. Apoi se linişti brusc, odată cu rostogolirea lui în iarbă.

*

Fulguia uşor, fără convingere. Fulgi rari, mărunţi, ce dispăreau iute pe asfaltul bucureştean. Gloria Vaida părăsi curtea liceului şi porni grăbită către Piaţa Mare. În serile frumoase când se aprindeau primele lumini pe străzile oraşului, Gloriei

îi plăcea să privească întâi panta iute a Dealului Mitropoliei, apoi, printr-o rotire, vedea luminile joase ce se tot duceau de-a lungul Dâmboviţei până dincolo de Calea Victoriei. La spate, luminile urcau molcom pe lângă Morgă până la strada Căuzaşi. Abia mai pe urmă privea panta domoală ce ducea la Piaţa Sfântu Gheorghe şi mai departe la spitalul Colţea. Dincolo de Colţea începea forfota Bulevardului Brătianu, veşnic aglomerat, cu lumini multe, prietenoase parcă şi îmbietoare.

Gloria obişnuia să meargă pe jos până acasă. Urca fără grabă spre Colţea, îşi arunca privirile asupra ceasului de lângă Universitate, totdeauna cu mulţi oameni în jurul său şi îşi îngăduia un zâmbet. Ceasul de la Universitate devenise celebru în viaţa Bucureştilor nu pentru că ar fi fost un ceas de excepţie, ci fiindcă acolo îşi dădeau întâlnire tinerii îndrăgostiţi. De la terasa Brătianu, cu un restaurant nu prea arătos, cu două florării parcă înfipte în micuţul dâmb, se vedeau vitrinele restaurantului Bavaria, veşnic aglomerat, mai ales de la sosirea la Bucureşti a trupelor germane.

Lipit de zidul florăriei Unirea, Felecan urmărea

cu atenţie forfota bulevardului. Maşinile claxonau des. Trecătorii zăboveau pe lângă vitrine. Luminate frumos, cu mărfuri multe, acestea atrăgeau privirile oamenilor. Peste drum, uşa restaurantului Bavaria se deschise o clipă, şi afară năvăli o melodie: *Lili Marlenne.* Cântecul atât de drag soldaţilor germani.

— Da, da, cântaţi băieţi! murmură Felecan. Cântaţi, că nu se ştie ce aduce ziua de mâine.

— Bună seara, domnule Felecan! Mă aşteptaţi de mult?

— Săru-mâna! Acum am venit. Cum mi-aţi aflat numărul de telefon? Telefonul meu figurează pe numele proprietăresei. O învălui într-o privire iute.

Din blana albă şi din căciuliţa la fel de albă se vedea un chip dulce, proaspăt. Faţa Gloriei căpătase acel roşu plăcut, sănătos, al tinerilor care au stat mult în bătaia vântului aspru.

— Colega mea, profesoara de geografie, îl cunoaşte pe pictorul Străuţ. Dar să mergem. Stau la doi paşi de aici, pe Batiştei. De la domnul Străuţ am numărul dumneavoastră de telefon.

Condus de Gloria, Felecan intră într-un bloc de vreo câteva etaje. Pe scara interioară, din marmură de

Ruşchiţa, era cald. Căldura îl învălui într-o clipă. Pe coridor se simţeau arome de mâncare bună.

— Poftiţi, domnule Felecan!

Holul încăpător, cu câteva fotolii de piele, cu o măsuţă rotundă şi un cuier enorm, capitonat în piele, îl uimiră pe pictor. Încă din hol se vedea bogăţia apartamentului. O fată atrăgătoare, încinsă peste mijloc, mai mult de formă, cu un şorţuleţ alb, dantelat, luă raglanul pictorului după ce făcu o plecăciune, şi îl atârnă în cuier.

— Două cafele mari, Valeria!

— Îndată, domnişoară.

Salonul Gloriei cuprindea o mobilă veche sculptată de mână, un imens covor persan în tonuri palide, calme, draperii mari, de culoarea muştarului şi vaze de cristal sau porţelan chinezesc, ce completau un interior poate cam rece prin simetria perfectă a aşezării obiectelor, dar, în orice caz, de bun gust.

— Câte camere aveţi?

— Cinci şi dependinţe.

— Prea mare apartamentul. Nu vă încearcă în el o senzaţie de singurătate?

— Nu. Îmi plac spaţiile mari. De mică am fost

obişnuită aşa. Apoi, acesta este şi gustul tatălui meu. El mi-a cumpărat apartamentul şi mobila. Sigur că acum îmi lipsesc multe lucruri. Biblioteca are puţine cărţi. Doar câteva sute. Am vorbit cu un anticar. Poate că aţi auzit despre cunoscutul anticar Mişu Pach. Mie mi se pare un cunoscător rafinat al literaturii universale. El mi-a promis nişte cărţi. Va trebui să găsesc un legător bun. Mai am nevoie de câteva tablouri. Pereţii celorlalte camere sunt cam goi. Cu ajutorul domnului Pach am făcut rost de acest minunat Tonitza. Mi-ar mai trebui nişte pânze. De fapt, acesta este motivul pentru care v-am căutat. Unul din motive, zâmbi. Poate că veţi binevoi să-mi vindeţi câteva pânze. Pictorul Străuţ mi-a vorbit despre talentul dumneavoastră.

— De ce nu aţi luat de la el?

— Nu m-am gândit să-i vizitez atelierul. Poate că o voi face.

— Deci unul dintre motive, observă Felecan. Unul din motivele pentru care m-aţi căutat. Dar al doilea? Am înţeles că sunt mai multe.

— Doream să vă văd, râse Gloria. În septembrie am petrecut împreună o seară plăcută. Mi-aţi vorbit

atunci despre fericire, despre război şi despre vinuri. Aţi vorbit frumos despre vinuri.

— Nu eu, Bogdan a vorbit frumos.

— A, da! Ce mai face domnul Bogdan? roşi uşor Gloria, deşi întrebase cu un aer firesc.

— Bine, trăieşte! răspunse el, parcă prea sec, prea uscat.

— Domnule Felecan, am coniac, rom, ţuică din Banat şi cred că şi alte băuturi. Ce preferaţi?

— O ţuică.

— Nu prea merge la cafea. Poate un coniac.

— Da, nu prea merge.

— Atunci?

— Atunci ce?

— Oho! râse Gloria. La prima noastră întâlnire nu mi-aţi părut atât de dificil. Parcă aţi fi pornit împotriva mea, aşa, dintr-odată.

— Sunt puţin întors, râse, şi îi plăcu sinceritatea ei.

— De multă vreme proiectez o ieşire la restaurantul acela din Bariera Vergului. Singură nu voi reuşi. Atunci a fost frumos. Domnul Bogdan cred că se… cred că se… ameţise puţin, iar dumneavoastră

mi-aţi părut trist ca şi acum.

— Trist? Eu trist? Poate bătrân, vreţi să ziceţi.

— La o astfel de vârstă? îl privi ironic.

— Da, la o astfel de vârstă. Ştiţi când îmbătrâneşte omul dintr-odată? Când nu mai are visuri. Dumneavoastră aveţi visuri?

— Fireşte. A avea visuri ţine mai mult de tinereţe. Visurile sunt aripile omului tânăr. Cred că domnul Bogdan nu gândeşte ca dumneavoastră.

Abia acum Felecan ciuli urechile. Blonda se cam învârtea în jurul cozii, aducând mereu vorba despre Bogdan.

— Mâine am ore la şcoală, dar poimâine aş putea să trec pe la atelierul dumneavoastră. Sper că dimineaţa sunteţi acasă. V-ar conveni să zicem… ora zece?

— Da, este o oră rezonabilă, se ridică pictorul, iar Gloria nu stărui să-l reţină.

De-a lungul bulevardului bătea un vânt rece, tăios. Puţinii trecători mergeau iute pe lângă ziduri. Vitrinele şi luminile multe parcă împrumutaseră ceva din răceala nopţii. Felecan îşi strânse raglanul subţire în jurul trupului.

*

Carabă ieşi de la închisoarea Văcăreşti într-o dimineaţă de noiembrie. Mergea spre casă cu mâinile în buzunare. Era frig. Îşi ridicase gulerul hainei. Faţa lui arăta mulţumită ca a omului care a isprăvit o lucrare bună. Şezuse la Văcăreşti două luni. Afară, dacă ar fi fost afară, nu ar fi putut câştiga cinci mii de lei nici în patru-cinci luni. Toamna a fost urâtă cu ploi multe. Pe ploaie nu se poate lucra la ciure. Mergea grăbit. Lângă poarta unei curţi de pe Calea Văcăreşti, o lăptăreasă lăsase clubuliţa şi măsura de tablă plină cu lapte pe clubuliţă. Lăptăreasa era undeva în curte. Carabă ridică măsura cu lapte şi bău setos, apoi îşi văzu de drum. La spatele său auzi ocările femeii, dar îşi văzu de drum ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. În Văcăreşti mâncarea fusese puţină şi proastă. La Pompa de apă de pe Dudeşti, un ţăran cu o căruţă cu coviltir vindea pere. Carabă luă o pară şi grăi: „Să fie de sufletu' morţilor”! Ţăranul îl privi uimit, ridică din umeri şi râse. Carabă ascunse para în buzunar. I-o va da Letei. Dintre toţi copiii Mariţei, pe Leta o iubea el cel mai mult. Şi fata ţinea la el. Ştia că ţine la el. Dinu era mai ursuz.

Când intră în casă, Mariţa cocea nişte cartofi. Îi cocea în spuza din sobă, iar cartofii pocneau plăcut.

— Ţi-e foame?

— Niţel.

Femeia nu l-a mângâiat când a intrat în casă şi nici nu i-a spus măcar o vorbă bună. Însă privirile ei înlocuiau vorbele. Carabă mânca iute. Nodul lui Adam, pronunţat, se mişca asemenea unui piston.

— Ce face Leta?

— Bine. E la lucru.

— Dar copiii?

— Tot bine.

Mariţa fusese sigură că bărbatul va întreba întâi de Leta. Să-i spună, să nu-i spună, femeia stătea la îndoială. Îşi dădea seama că până la urmă tot o să afle el de pe la alţii.

— Leta era să paţă un necaz mare.

Carabă mânca liniştit. Numai sprâncenele sale s-au împreunat iute. Mariţa nu observă asta şi prinse curaj.

— Alde Sonu, Sile şi Cireaşă au vrut să o facă poştă pă gropi. Limbă a stat trei săptămâni în spital. Z-cea doctoru' că a avut noroc. Z-cea… cuţitu a

alunecat pă coaste. Dacă nu era Limbă şi nişte oameni… sticleţii i-au căutat pe geambaşi în Drumu’ Murgului. Da’ dacă sticleţii au venit de câteva ori, înseamnă că nu i-au găsit.

Carabă se ridică, îşi puse haina pe el şi întinse mâna la grindă, după şiş. Nu mai umblase cu şişul de mulţi ani. Îl puse în buzunar. Dădu să iasă.

— Un te duci?

Carabă nu-i răspunse. Închise uşa după el. Mergea nu ca de obicei, cu paşi mari, dar iute. Mariţa fugi într-un suflet la Buzăi. Pe Buzău îl găsi în izmene, lângă sobă. Grăsunul nu plecase la lucru. Toate carierele erau închise de vreo trei săptămâni.

Auzind vorbele Mariţei, Buzău îşi rotunji ochii, semn de mare spaimă la el. Apoi, parcă mânat de un gând, apucă pantalonii, îi trase pe el şi privi prin odaie. Întâi privirile i se opriră pe cuţit. Le întoarse. Acum, vederea cuţitului parcă îi făcea rău. Niciodată nu umblase cu un cuţit la el. Văzu ciocanul cu care îşi repara bocancii. Îl strecură în buzunar. Şi, pentru prima oară de când era însurat, o îmbrânci pe nevastă-sa, care se postase în uşă.

Buzău trânti poarta. Îl văzu pe Carabă aproape

de capătul străzii dinspre şoseaua ce ducea la Malaxa. Silueta lunganului dispăru în groapă. Când ajunse Buzău la marginea gropii, celălalt era aproape să iasă. Îl strigă, însă mai mult ca sigur că prietenul său nu auzi. Începu să alerge după Carabă. Încă nu-i era clar de ce aleargă şi ce va face dacă îl va ajunge. De felul său, Buzău era timid şi sperios. Cel puţin aşa gândea uneori lunganul. În urmă cu vreo câţiva ani, în groapă la Reconstrucţia, un nisipar îi dăduse o palmă grăsunului. El nu a zis nimic şi multă vreme l-a tot ocolit pe nisipar.

Buzău îl ajunse pe prietenul său într-o cârciumă de pe Pantelimon. Gâfâia şi nu ştiu ce să-i spună. Carabă a făcut ochii mari. Pe urmă s-a încruntat. „Ce vrei? Du-te acasă! Mă descurc eu şi singur”. Buzău a rămas lângă uşă. Lunganul s-a apropiat de o masă. La masă şedea un băiat subţirel, cam la vreo douăzeci de ani. Mânca. Nu se vedea băutură pe masa lui, ci numai mâncare. La alte mese aburea din ceşti ţuica fiartă. Oamenii vorbeau tare între ei, iar fumul de ţigară plutea pe sub tavan ca o pâclă.

— Ce cauţi pe aici, nea Carabă? întrebă subţirelul.

— Pe Sonu. Tu ştii unde stă Sonu?

— Asta nu ştiu, da’ l-am văzut acum vreo două ceasuri cu Sile şi Cireaşă după el. Mergeau în josul Pantelimonului. Erau cu chef.

— Aha! Nu ştii unde mergeau?

— Nu. Am auzit că Sonu are o muiere pe strada Petrescu doi. Ai nevoie de el?

— Tu ce mai faci? evită lunganul să răspundă.

— Nu prea grozav. Halesc şi plec la treabă. Fac vreo două tramvaie prin centru. Însă acuma de când a dat frigu e mai greu. Fraierii îşi ţin lovelele sub baltoane. Ajungi greu la lovele.

— Baftă! zise Carabă şi o luă din loc.

Subţirelul îl salută cu două degete ridicate în aer. Era încântat că discutase cu lunganul. Prin închisori exista o anumită ierarhie între şuţi şi trosnitori. Lui Carabă îi mersese vestea că are lacăt la gură. Unul ca subţirelul se putea simţi fericit dacă lunganul îi acorda o privire sau o vorbă. În faţa altuia, subţirelul n-ar fi suflat o vorbă despre Sonu, fiindcă şi Sonu era cineva. Nimeni nu lovea mai iute cu şişul ca Sonu.

În cârciuma *la potcoava,* Carabă stătu de vorbă cu un ţigan voinic, încins cu brâu roşu. Se cunoşteau.

Ţiganul făcuse vreo câteva tâlhării. Însă faţa lui lătăreaţă şi ochii blajini nu-l arătau a om fioros.

Buzău se ţinea după Carabă, dar la oarecare distanţă. Îi era frică. Nu ştia de ce se ţine după el. Se oprea când se oprea celălalt şi pornea când pornea prietenul său. Carabă schimba uneori o vorbă cu câte un trecător, iar Buzău se miră văzând că mulţi oameni îl salută pe lungan.

Ajunseră pe o stradă ce cobora în pantă dulce. Lunganul intră într-o curte. Casa acoperită cu stuf parcă se lăsase în jos sub greutatea anilor mulţi. Pereţii coşcoviţi plesniseră ici-colo. Buzău rămase lipit de poartă. Printre scândurile gardului observă o prispă şi o uşă afumată, parcă unsuroasă.

Când Carabă deschise uşa, Sile şi Cireaşă tresăriră. O femeie măruntă, palidă, se ridică de pe scaun cu priviri mirate. Sonu îi făcu semn femeii să treacă în odaia de alături. Pe masă erau câteva sticle cu vin şi gustări.

— Stai jos, Carabă! îi făcu semn Sonu.

— Mă ştii?

— Te ştiu. Cum naiba să nu te ştiu?

— Atunci de ce?

Sonu şedea pe marginea patului. Un pat scund, cu perne multe. Era în cămaşă albă, descheiată la gât. Bărbierit proaspăt arăta mult mai tânăr şi mai plăcut. Lângă masă, Sile şi Cireaşă, pe scaune, aşteptau un semn de la Sonu. Palmele lor strângeau plăselele cuţitelor.

— Atunci de ce?

— Să-l ard? întrebă Sile.

— Stai bine, Sile! zâmbi Sonu.

Dar Sile apucase să se ridice pe jumătate. Scaunul pe care îl părăsise femeia veni peste Sile ca un proiectil. Mişcarea făcută de Carabă a fost prea neaşteptată. Arătase prea calm ca să-i poţi bănui o astfel de intenţie. Cireaşă sări cu şişul întins, însă un picior, un vârf de bocanc, îl izbi în cot, iar şişul zbură până la tavan.

— Mi-a rupt mâna! ţipă Cireaşă.

Uşa se deschise. Cu ciocanul ridicat deasupra capului, Buzău rămase proţăpit în prag. Tremura. Tremura şi mâna cu ciocanul ca mişcată de vânt. Carabă îl văzu cu coada ochiului şi numai într-o fracţiune de secundă, fiindcă privirile sale erau aţintite pe mâinile lui Sonu. Acesta nu se mişcase de

pe pat. Râdea. Apoi spuse aspru:

— Cireaşă, Sile! Staţi bine! V-am zis să staţi bine. Auzi, măi Carabă? cătă spre lungan. Dacă mi-o dai pă Leta îţi pun în palmă zece foi de câte o mie. Acum ţi le pun în palmă.

Ceva din privirile lui Carabă îl făcu să tacă şi nu mai râse. Mâna lui alunecă moale către şiş. Prinse şişul în pumn şi râse din nou. O sticlă de pe masă, golită de vin doar pe jumătate, îl izbi în faţă. Carabă fusese mai sprinten. Însă lunganul ştia de ce fusese mai iute. Sonu era băut. Băuse mult. Băutura i-a tăiat din agerime. Sile, încă năucit de lovitură şi la fel de beat, încerca să se adune pe scaun. Carabă se retrase cu spatele către uşă. Pe faţa lui Sonu vinul se prelingea dimpreună cu nişte dâre de sânge. Nu reuşea să vadă. Lovi cu şişul la nimereală. Vârful cuţitului pătrunse adânc în uşă.

Cei doi prieteni mergeau unul lângă altul fără să spună o vorbă. Lunganul făcea paşi mari. Nu-şi dădea seama că Buzău se chinuie cu picioarele sale scurte. Nu-şi dădea seama, fiindcă în minte îi umblau nişte gânduri. „Cum o fi reuşit oare Buzău să-şi biruie frica?” Ar fi vrut să bea cu grăsunul orice, numai să

bea ceva împreună, însă nu avea bani. Apoi îl văzu pe şuţul subţirel mergând agale către oraş. Îi făcu semn.

— Ai nişte bani?

— V-o douj-cinci, răspunse fericit subţirelul.

Carabă îi luă banii fără să-i adreseze alt cuvânt sau vreo privire. Subţirelul se îndepărtă fericit. Era o cinste să ia Carabă lovele de la el.

— Bem o ţuică fiartă?

— Nu. Acum nu, se împotrivi Buzău, cu gândul acasă. Luăm nişte ţuică şi o bem la mine.

Tăiară drum prin gropi. Acum Buzău nu mai băgă în seamă faptul că este obligat aproape să alerge lângă prietenul său. Se simţea uşor. Carabă călca îngândurat. Îşi dădea seama că va urma o răfuială. Nu-i Sonu omul care să rabde o pălitură.

Capitolul 5

La rugămintea Gloriei, Felecan a întins aproape toate pânzele de-a lungul pereţilor atelierului. Fata privea ici-colo, iar în ochii ei pictorul nu descoperi nici entuziasm, nici dezamăgire, ci numai un aer de curiozitate. Se plimba prin atelier cu paşi mărunţi, preocupată parcă de alte gânduri.

„Cred că se pricepe la pictură ca pisica la creşterea viermilor de mătase, gândi Felecan. E vina mea. Trebuia să-i arăt doar trei-patru pânze. Între atâtea îi vine greu să se decidă. Dar dacă se hotărăşte la ceva am să-i cer nişte preţuri de groază. Bani are. E clar că are bani. Am să-i cer mult. Dumnezeu ştie că am mare nevoie de bani. Se apropie sărbătorile, n-am plătit chiria, n-am palton, nu mai am pânză şi vopsele. Însă nişte preţuri pipărate trebuie să-i cer. Prea şi-a dat aere cu bogăţia apartamentului ei. O jumătate de ceas m-a bătut la cap cu proiectele ei costisitoare. Sau poate că mi se pare. În fond poate că ea e obişnuită să vorbească aşa. La ea o fi un limbaj firesc. Limbajul omului înstărit, orb la sărăcia altora”.

Spre uimirea pictorului, Gloria a ales patru

dintre cele mai izbutite pânze ale sale. Deci se înşelase în privinţa priceperii ei. Trebui să admită în sinea sa că se înşelase.

— Aveţi aici vreo şaizeci de pânze. Ar trebui să faceţi cu ele o expoziţie.

— Nu m-am gândit la asta.

— Ar trebui să vă gândiţi. Cât mă costă aceste patru pânze, domnule Felecan?

— Vă plac?

— Foarte mult. Sincer, nu am crezut chiar tot din ce mi-a spus domnul Străuţ despre arta dumneavoastră. Este o surpriză pentru mine. O mare surpriză. Voi încerca să recomand pânzele dumneavoastră unor cunoscuţi. Dar rămăsesem la bani. Cât?

— Două mii cinci sute de lei bucata.

Gloria deschise poşeta fără să clipească şi puse banii pe masă.

— Sunt zece mii de lei aici, domnule Felecan. Aţi mai obţinut vreodată preţuri atât de mari pe picturile dumneavoastră? îl privi râzând.

— O singură dată, râse şi el. Adică nu. De două ori. Prima oară acum doi ani, pentru o natură moartă.

Era un tip pe care nu l-am mai văzut de atunci. Mi-a plătit trei mii de lei fără să clipească, aşa cum s-a întâmplat cu dumneavoastră adineauri.

— Şi a doua oară?

— Un prieten. Un comisar de poliţie. A luat un peisaj cu două mii de lei. Însă el a fixat preţul. Acum suntem prieteni buni.

Ca orice femeie curioasă, Gloria îşi aruncase privirile de câteva ori asupra unei pânze acoperite. Dacă aceasta ar fi fost pe şevalet, ea s-ar fi gândit că poate fi ceva în lucru. De ce oare pictorul nu i-a arătat şi pânza aceea acoperită? Să fie cumva o comandă? Gloria dorea să o vadă. Felecan ieşise din atelier după cafea. Când reapăru, o găsi pe Gloria uluită, ţinându-şi respiraţia în faţa portretului Chirei.

— Asta nu! spuse el tăios şi înveli pânza cu gesturi aspre, mânioase.

— Dar aş vrea să o cumpăr, protestă ea. Accept orice preţ. Cele patru pânze pe care le-am cumpărat sunt excelent lucrate. Însă ele nu depăşesc o anumită valoare artistică medie. Sunt lucrate cu artă, frumos. Oricine va spune: „Iată un pictor valoros!” Dar în pânza aceasta aţi pus ceva de geniu. Cât, domnule

Felecan?

— Nu-i de vânzare.

— Mă gândeam la zece mii, stărui Gloria.

— Lăsaţi pânza în pace, domnişoară! Am spus nu, replică el tăios.

— În vreme ce eu vă caut prietenia, îmi vorbiţi ca unui duşman, se supără Gloria. O iubiţi?

— Ce vă face să credeţi? zâmbi el dezarmat.

— Intuiţia mea de femeie. Dacă ar fi fost vorba despre altceva, nu aţi fi sărit la mine ca ars. Ia te uită. Şi eu care credeam… care credeam… după bătrâneţea sufletului vostru… despre care îmi vorbeaţi…

— Ce?

— Că nu vă încearcă astfel de bucurii gingaşe.

— Nu cumva îmi faceţi curte?

— A, nu! râse Gloria, parcă apărându-se cu mâinile. Concurenţa e prea mare, arătă către pânza învelită.

— Se răceşte cafeaua. După ce bem cafeaua vă caut o maşină.

— Dar am venit cu o maşină de piaţă. Maşina aşteaptă la poartă.

— Atunci să ne grăbim.

— Nu-i cazul, domnule Felecan. Mâine seară nu am niciun program. Mi-ar plăcea să mergem din nou la cârciuma din barieră. Să discutăm iar despre fericire… despre vinuri… dacă şi domnul Bogdan… şi chelnerul Costică… Costică mi s-a părut un tip interesant.

„A dracului mai eşti, javră! socoti Felecan şi cătă spre ea pentru prima oară blând, prietenos. Deci asta e. Îl înfăşori bine pe Bogdan între mine şi Costică. Te-am prins. Vezi tu, draga mea, oricât ai fi de javră şireată, ai dat peste un dulău bătrân, cu experienţă. Felecan are mirosul fin în chestii d-astea nu-l duci tu pe Felecan”.

— Ştiu eu? spuse el prefăcându-se îngândurat. Am putea să ieşim la cârciumă. Pe Costică îl găsim sigur. Va fi mai greu cu Bogdan.

— De ce mai greu? păru ea uşor contrariată.

— Acum nu mai lucrează. Fabrica de cărămizi şi-a închis porţile de aproape o lună. Nu l-am văzut de mult pe Bogdan. Dumnezeu ştie pe unde umblă, L-am căutat apasă de vreo două ori.

Oare s-au întristat ochii Gloriei sau i s-a părut lui Felecan?

— Atunci pe altă dată.

— De ce? se prefăcu mirat Felecan.

— Mi-ar fi plăcut în formaţie completă. Atunci, în septembrie, m-am simţit bine cu domniile-voastre.

— Ascultă fetiţo! se zbârli brusc pictorul. Iartă-mă că-ţi zic aşa! îl iubeşti pe Bogdan? E clar că-l iubeşti. Iar dacă e aşa…

— Dar mă jigniţi, tresări şi se înroşi Gloria. Cum vă închipuiţi una ca asta? Între mine şi domnul Bogdan sunt două lumi. Să nu confundaţi gesturile de prietenie cu… cu…

— Zău? Da, poate că vă despart două lumi, însă nu aşa cum îţi închipui dumneata. Bogdan e atât de sus încât mi-e teamă că niciodată n-ai să poţi zbura până la el.

— Nu înţeleg, îl privi contrariată. Ce să înţeleg…?

— Nimic. Am vorbit prea mult. De fapt, habar n-am de ce a fost între voi. Dar ştiu să privesc. În seara aceea, în cârciumă, ochii dumitale erau de femeie îndrăgostită. Cel puţin aşa te uitai la Bogdan.

— Între noi nu a fost nimic, răspunse cu răceală Gloria. Băusem două pahare de vin bun. Asta e tot,

domnule Felecan. Sunteţi un om violent. Şi, din păcate, un om care violează nu numai gândurile semenilor, ci şi buna-cuviinţă. Achiziţia acestor tablouri mi-a făcut plăcere. Discuţia cu dumneavoastră, nu.

Înciudat, înţelegând că o cam făcuse de oaie, Felecan luă cele patru pânze şi o însoţi pe fată până la maşină. Gloria nici nu-i mulţumi, nici nu se uită la el. Curând maşina coti pe o stradă către centrul oraşului.

„Sunt un prost! gândi Felecan nemulţumit. Ce dracu' mă bag eu în lucruri pe care nu le cunosc? Al dracului dulău mai sunt! Felecan, dulăul! Cum naiba mi-a trecut mie prin minte că ea ar fi îndrăgostită de Bogdan? Bogată, frumoasă, liberă are ea destui «marocani» care îi dau târcoale. Săracul Bogdan! Adică de ce săracul? Poate că nici el nu o iubeşte. Până acum nu a suflat o vorbă în această privinţă. Chiar dacă s-o fi culcat cu ea de câteva ori, asta nu înseamnă iubire. Lui Bogdan i-o fi părut rău că ea a plecat, dar la iubire nu cred eu că a îndrăznit să se gândească. Înţelege şi el distanţa ce-i separă. Chestia e că mă bag în sufletul oamenilor ca un nătărău, ca un tirbuşon prost de scos dopuri.

Doamna Mărgelatu, proprietăreasa, cu capotul ei înflorat, pe care îl punea numai la ocazii, mai mult ca sigur ascultase la uşa atelierului discuţia dintre pictor şi Gloria. Faţa ei palidă, severă, de om între două vârste, acrit, arată numai zâmbet.

— V-aţi certat?

— Am bătut-o. Ce te face să crezi că doar ne-am certat?

— Păi, la plecare nu arăta prea veselă. Adică nu aşa cum a venit. Dar ştii că ai nişte apucături…

— Ştiu, Apropo de apucături, m-am hotărât să-ţi plătesc chiria până la sfârşitul anului.

— Chiar mă gândeam că ţi-au dispărut astfel de apucături, zâmbi încântată doamna Mărgelatu. Acum, că ai bani, ai putea să-ţi cumperi un palton.

— De unde ştii că am bani? Nu cumva ai ascultat la uşă?

— Vai, domnule Felecan! se izmeni ea. Cum îţi închipui una cu asta? Tocmai treceam pe coridor când i-ai cerut zece mii de lei. Însă eu cred că mai bine îi cereai mâna. Domnişoara Gloria se vede că-i de neam mare.

— Dumnezeule! îi ştii şi numele? Înseamnă că ai

ascultat toate convorbirile mele telefonice.

— Să nu exagerăm, domnule Felecan. Nu pe toate. Unele mi-au scăpat. Mai plec şi eu uneori de acasă, îl privi cu neruşinare doamna Mărgelatu, iar Felecan, dintr-odată înveselit, o sărută pe amândoi obrajii.

Protestând mai mult de formă, uşor îmbujorată, doamna Mărgelatu intră în bucătărie şi se gândi: „Nu-i băiat rău. Şi se pare că e ceva de căpăţâna lui. Te pomeneşti că are talent. Sigur că are. Altfel cine naiba dă zece mii pe aiurelile lui? Diseară îi fac nişte clătite cu dulceaţă. Felecan se dă în vânt după clătitele cu dulceaţă. Ce chestie! Bine că ieri nu i-am cerut banii de chirie. Ieri aveam mare nevoie de bani. Şi comisarul ăla, Dionisie mi-a zis o dată: «Felecan nu pictor e, ci aur între pictori». Naiba ştie? Te pomeneşti că e talentat”.

„Deci mai am opt mii de lei, chibzui Felecan când rămase singur. Două mii mă va costa un palton bun. Alte două mii voi cheltui pe pânză şi vopsele. O mie lui Bogdan şi una lui Mitică, înseamnă că-mi mai rămân două mii. Deci voi petrece un Crăciun frumos, dacă nu-mi vine ordin de chemare până la Crăciun”.

*

Oborul, altă dată bogat în preajma sărbătorilor, arăta aproape pustiu. Zăpada puţină, ca o pojghiţă, scârţâia sub picioarele trecătorilor grăbiţi. Nu departe de baraca de tir, două ţigăncuşe nostime, cu bocanci prea mari pentru picioarele lor delicate, strigau la răstimpuri fără convingere: „Ia floricele caldee”. Floricelele numai calde nu puteau fi. Cărbunii de pe grătar Dumnezeu ştie de când muriseră. Cuprinse de frig, fetele începură să danseze, unduindu-şi corpurile zvelte în cântec: „Haida, haida Merişor şi te-nsoară în Obor”.

Felecan se opri lângă fete, încântat de agerimea şi supleţea lor în dans. Scoase din buzunarul raglanului un cărbune şi un bloc mic de desen. Vru să schiţeze primele linii, dar fetele, observând asta, încetară dansul.

— Noroc, fetelor!

— Aşa noroc, boierule, să fie de capu’ cui ştim noi! Ia floricele calde.

— Sunt reci, râse pictorul. Vă dau în schimb zece lei dacă mai dansaţi o dată.

— Dă banii!

Felecan scoase zece lei. Fetele începură dansul din nou. Însă acum, ele nu mai dansau atât de grăitor ca adineauri. Felecan puse blocul de desen în buzunar şi se depărtă nemulţumit. Nemulţumit doar o clipă, fiindcă îi venise o idee.

— Ce zici, fă, de ăsta? râse una dintre fete. E nebun. A dat biştarii da' nu stă să vază dansu.

— E matol, răspunse cealaltă.

Pictorul se ascunse după baraca unei foste mustării. Simţea frigul prin toate încheieturile vechiului său raglan. Curând uită de ţigăncuşe. Gândurile lui s-au întors la vorbele pe care i le spusese Gloriei. Îi părea rău de cuvintele rostite. De câte ori făcea câte o gafă, aceasta nu-i dădea pace multă vreme.

Felecan tresări. Două voci tinere, plăcute, cântau iar: *„Haida, haida Merişor şi te-nsoară în Obor”.* Pictorul râse şi ieşi de după baracă. Mâna lui umbla iute de-a lungul blocului de desen. Fetele dansau cu aceeaşi mlădiere ca şi prima oară.

*

În baraca de tir a lui Oţoţoc era frig. Aşezaţi pe două lăzi goale, Oţoţoc şi Bogdan se cinsteau cu nişte

ţuică. O sticlă de ţuică aproape goală se vedea între ei, pe duşumeaua barăcii de tir. Uneori suflau în pumni să se încălzească, iar aburul stăruia clar preţ de câteva clipe.

— O puşcă, vă rog!

— Ia te uită, râse Oţoţoc. Am crezut că-i un client. Un nărod de client, fiindcă pe frigul ăsta cine dracu' are chef de tras la semn? N-ai picat prea bine, Felecane. Dacă veneai acum un ceas era altceva. Totuşi, după cum vezi, în sticlă ar mai fi câteva înghiţituri pentru tine. Hai, intră în baracă! în baracă e cald. Ştii cum e acum în baracă? Cică într-o iarnă, pe malul unui râu, un ţigan rebegit de ger s-a băgat într-o plasă de prins peşte. Şi zicea ţiganul: „Dacă eu aicea mor de frig, da' ăia de afară, săracii?"

— Nu, nu aşa a zis, râse Bogdan. Dârdâind de frig, omul zicea: „Cei d-afară-s morţi de-aseară".

— Da' ce, tu ai fost de faţă?

— Parcă tu ai fost? i-o întoarse Bogdan.

— O puşcă, vă rog, stărui pictorul.

— Hai, mă, lasă gluma! îl privi chiorâş Oţoţoc. Pe frigul ăsta greu gust glumele altora. Numai ale mele îmi fac plăcere.

— Dar nu glumesc. Dă-mi o puşcă! Poftim banii. Puse pe tarabă un teanc de bancnote.

— Drace! râse uluit Bogdan. Ai făcut cumva o tâlhărie la drumul mare? Adică nu. Banii sunt noi. Parcă ţi-e milă să umbli cu ei. Mai au miros de tipografie. Înseamnă că ai spart Banca Naţională. Tu ce zici, Mitică?

— Aş zice că-i falsificator. De l-a pictor la falsificator distanţa nu-i prea mare. Apoi, uită-te tu niţel la mutra acestui individ. Îţi inspiră el puţină încredere? Mie nu.

— Mai rău ca falsificator, zâmbi Felecan, fericit de uluirea prietenilor săi. Am jumulit un înger.

— Un înger? se minună Bogdan. Parcă nu-mi vine a crede. Eu ştiam că numai diavolii umblă cu bani. Îngerii n-au timp de chestii pământeşti. S-o fi schimbat moda, iar noi, ca nişte nătărăi, stăm aici şi nu ştim nimic. Mitică nici de saftea nu a încasat azi. Cât ai acolo?

— Două mii. Una pentru tine şi una pentru Mitică. A, nu, nu vă încruntaţi. Vi-i dau cu împrumut şi cu dobândă. Vă aştept până la vară. Însă vreau dobândă câte o sticlă de ţuică.

— Dar tu?

— Mai am încă şase mii. Au fost zece dar două mi le-a umflat proprietăreasa.

— Dumnezeule! sări încântat Bogdan. Se mai întâmplă minuni. Unde-i îngerul acela? Să bem pentru îngerul tău.

— Mai bine închideţi baraca. Staţi degeaba aici. Mergem la mine. La mine e cald. Madam Mărgelatu şi-a amintit că eu nu sunt un mare admirator al frigului.

— Zău, de unde ai atâţia bani? insistă Bogdan.

— Mi-a picat un client, se feri Felecan să pomenească despre vizita Gloriei. Tu ce hram porţi de când s-a închis fabrica de cărămizi?

— Dimineaţa vin în Obor şi-i ţin de urât lui Mitică. Seara scriu. Am scris mult în ultima vreme.

— Da, nu-i rău. Ai vreme destulă până la primăvară. Sper ca până la primăvară să scăpăm de mobilizare. Dionisie m-a liniştit în această privinţă. Adineauri m-am întâlnit cu Dionisie. El ştie unele chestii. Zicea că statul nu face o asemenea greşeală să mobilizeze masiv peste iarnă. O mobilizare generală înseamnă prea multe guri de hrănit de-a lungul iernii.

Poate că nici la vară nu va fi război aici. Cel puţin aşa crede Dionisie. El zice că nemţii vor încerca la primăvară din nou o debarcare în Anglia. Numai că nu prea văd eu ce vor găsi nemţii în Anglia. După atâtea bombardamente, aud că Londra şi alte mari oraşe englezeşti sunt arşice. Câţi bani mai ai tu fără mia asta de la mine?

— Vreo două sute, ridică din umeri Bogdan.

— Mă, tu eşti bun de pus în ramă, îl privi încruntat pictorul. După o vară de muncă – doar două sute de lei. Câte pâini ai împărţit tu pe zi la şomerii care veneau la fabrică?

— Nu cine ştie ce!

— Pe dracu'! Acolo s-au dus banii tăi. Acum aştepţi iama fără palton. Crezi tu că pâinile tale au rezolvat problemele acelor oameni flămânzi şi necăjiţi? Nu asta-i rezolvarea, băiatule.

*

În odaie era cald. Bogdan aprinse lampa. De când începuse frigul nu mai dormea în tindă, ci în camera dinspre stradă. Scrise o vreme. După un timp lăsă lucrul, nemulţumit. Apoi îl reluă cu gesturi aspre şi începu să taie o seamă de fraze. Dar şi frazele

rămase aveau unele cusururi. Poate a zecea oară, reluă totul pe curat. Acum frazele nu mai conţineau atâta balast. Reciti cele câteva pagini. La început fuseseră opt. Au rămas doar cinci. Povestirea, în loc să piardă din claritate, câştigase. Era convins că se află în faţa unui lucru bun. Altă dată i-a lipsit această siguranţă. Acum ştia clar că nu are nevoie de părerea cuiva. Începu să se plimbe prin cameră agitat. Se opri. Felecan îi spusese cândva: „Tu ştii când devine un om scriitor? Evident, un om cu astfel de preocupări. În ziua, în ora, în clipa în care discerne singur pe opera sa. Atunci talentul şi măiestria îşi dau mâna”.

Privi prin fereastră. Pe la oasele din jur nu mai ardeau lumini. Strada Fecioarei dormea adânc. Până în zori, strada, adică oamenii ei, au amânat toate necazurile, toate zbaterile, toate speranţele. În zori totul va fi reluat de la capăt. Cuprins de astfel de gânduri, Bogdan se aşeză pe pat. Apoi gândurile lui intrară pe alt făgaş, închise ochii şi o revăzu pe Gloria. Rememoră totul de la întâlnirea lor în gară. Uneori îi scăpa un amănunt. Şi-l amintea, îl derula încet, apoi mergea mai departe pe fir, atent să nu uite ceva.

Prelungi mult petrecerea de la cârciuma din

barieră. Deşi revăzuse în gând toate momentele importante ale acelei seri, niciodată nu s-a gândit decât la Gloria şi la tot ce se lega de ea. Abia acum privi altfel întreaga seară. Abia acum îi veni în minte să stăruie pe ceea ce spusese Felecan. Fiindcă Felecan avusese dreptate când a spus: „Da, să bem pentru fericire. Pentru fărâmele de fericire. Adesea fericirea e doar închipuită şi înşelătoare. Cu cât eşti mai naiv cu atâta prinzi mai multe clipe de fericire închipuită”. Acum Bogdan înţelese limpede că fusese şi el un naiv. Un biet naiv care o clipă a crezut în miracole. E drept că atunci, în seara aceea, privirile Gloriei parcă îi făceau o chemare tainică. Dar Gloria băuse. Nu mai judeca limpede. Nu era obişnuită cu băutura.

„La naiba! gândi el şi încercă să se smulgă din amintiri folosind argumente. În fond nu numai dragostea înseamnă fericire. Eu am fost fericit cât am putut oferi nişte pâini. Apoi încă ceva, cred că cel mai important lucru: acum câţiva ani, când am scris primele schiţe, nu m-am gândit că voi lua în serios această muncă. Abia acum sunt convins că mi-am găsit drumul meu în viaţă. Sigur că nu orice muncă îţi aduce satisfacţii şi fericire, ci numai acea muncă ce te

pasionează, ţi se potriveşte şi o faci cu plăcere. Cu mare plăcere”.

Înainte de a adormi, Bogdan nu mai fu sigur nici de aceste ultime păreri ale sale. Adică văzu lucrurile parcă mai altfel. Le văzu cu teamă. Cu nelinişte. Oare într-adevăr îşi aflase el adevăratul drum? Nu cumva e naiv? Nu cumva munca aceasta care îi dă momente de satisfacţie şi fericire e zadarnică, înşelătoare? I se potriveşte oare? Are el destulă chemare pentru ea? A reuşi câteva proze călduţe nu înseamnă că eşti scriitor. Orice produs al muncii dacă nu are o întrebuinţare, dacă nu este folositor, face munca zadarnică. Nu cumva el e din nou un naiv?

*

Pe proprietarul drogheriei Standard greu putea să-l găsească cineva în birou. Domnul Karmitz umbla cu mersul său agitat când pe la etaje când prin subsolurile imensei sale clădiri din strada Sfântul Ionică. Felecan a avut noroc să-l întâlnească în hol.

— Vă ascult, domnule, dar iute, l-a măsurat întrebător Karmitz pe pictor. Nu aţi nimerit prea bine. Azi am o groază de treburi. Vă ascult.

— Poate că e mai bine să vin altă dată. Sunt

pictorul Felecan.

— De ce altă dată? Cine face din vina lui un drum fără folos greu va reuşi în viaţă.

Felecan altfel îşi închipuise întâlnirea cu domnul Karmitz. Sigur că nu uşoară, însă undeva într-un birou unde se pot schimba câteva fraze în linişte. Aici, funcţionari sau simpli lucrători îl căutau des pe Karmitz, iar acesta le răspundea iute, dădea indicaţii sau semna bonuri pe care le rupea dintr-un carneţel. Într-un halat albastru şi pantofi cu tocuri scâlciate, stăpânul Standardului nu prea arăta a milionar.

— Aş vrea să vă spun o mică poveste, domnule Karmitz.

— O poveste? Dar eu sunt negustor de medicamente şi produse de drogherie, îl privi sever Karmitz, în timp ce semna un bon. Funcţionarul care solicitase bonul plecă, însă veni altul. Negustor, poveste, vă ascult, reluă stăpânul Standardului.

— Am un prieten scriitor. Un scriitor tânăr, talentat, căruia îi lipseşte un palton.

— Da, da, scurt şi la obiect, aprobă mulţumit Karmitz. Trimiteţi ambalajele la gară! îi porunci altui funcţionar. Câte lăzi sunt?

— Cinci sute.

— Bine! Iată bonul pentru casierie.

Veni apoi un bărbat cu părul cărunt. Karmitz îl părăsi pe pictor. Discută mult cu vizitatorul şi îl conduse până la uşă. Dintr-o odaie apăru o femeie în halat alb. Negustorul îi ceru să facă o cafea şi să i-o aducă în hol.

— Va trebui să-şi cumpere un palton, reveni spre Felecan. Poftim bonul. Casieria e lângă uşă, domnule… domnule…

— Nu! Ceva nu-mi place. Păstraţi-vă banii. Eu sunt om, nu obiect.

— Iar eu sunt negustor, se încruntă Karmitz. N-am timp de cuvinte frumoase şi de discuţii. Luaţi bonul! Banii niciodată nu se cuvine să-i refuzi. Mihai! strigă spre un funcţionar. Aţi controlat flacoanele?

— Da, toate sunt întregi.

„Nici măcar nu şi-a cerut scuze că m-a lăsat adineauri în hol ca pe un caraghios”, gândi Felecan.

— Încă o vorbă, domnule Karmitz. Se apropie de negustor.

— Vă ascult, dar iute.

— Mulţumesc pentru intenţie. Păstraţi-vă banii

şi... ia mai du-te naibii!

„Temperament vulcanic! se încruntă Karmitz. Iată un tembel pe care îl costă două mii de lei o înjurătură”.

Felecan urca agale panta de pe strada Sfântul Ionică spre Calea Victoriei. Era încă furios. Îşi îndesase mâinile în buzunare cu pumnii strânşi, iar în minte îi încolţi o idee, la început doar nostimă, i se păru lui, ca să-i găsească mai târziu şi alte calităţi. Ideea apăruse la început ca o cheie la un scris cifrat şi pe măsură ce o putea folosi, faţa lui căpătă mai multă seninătate. Reuşi să fie chiar bine dispus. „De când e lumea, pentru a obţine ceva trebuie să dai ceva”. Aceasta era ideea. „Karmitz mi-a oferit două mii de lei, atât am văzut că a scris pe bon, dar pentru acei bani mi-a pretins câteva minute de umilire. M-a tratat ca pe un obiect. Atât dorea el de la mine în schimbul banilor. Însă la milionarul Karmitz două mii de lei înseamnă mai nimic. La prima vedere nici eu nu aş fi dat prea mult. La prima vedere aşa s-ar părea. Şi totuşi, aş fi plătit prea scump, fiindcă minutele de umilinţă m-ar fi otrăvit de-a lungul anilor de câte ori mi-aş fi adus aminte de ele. Dar dacă n-am făcut

târgul, dacă nu am luat banii, înseamnă că eu sunt în câştig, iar Karmitz în pierdere. Înjurătura mea îl va otrăvi o bună bucată de vreme”.

Intră pe Calea Victoriei. Trecură pe lângă el două fete frumoase, înalte, îmbrăcate şic. Întoarse privirile după fete, prefăcându-se că se uită într-o vitrină. Fetele s-au oprit ceva mai încolo la altă vitrină. Au simţit privirile pictorului. Discutau între ele, privind cu coada ochiului spre bărbatul înalt de la vitrina alăturată. Zăboviră un timp acolo, apoi râseră şi îşi văzură de drum. Prins de alte gânduri, Felecan uită de fete. „Iată o lume pe care nu o înţeleg. Domnul Karmitz e bătrân şi milionar. Atunci de ce goana asta după aur? După alte milioane. Când sunt multe, milioanele nu mai au importanţă câte sunt. Sau poate că bătrânului munca îi face plăcere. Da, nu-i exclus. Poate că aşa se simte el fericit. Deci oameni harnici, oameni care îndrăgesc munca se pare că sunt în toate clasele sociale. Numai că… numai că… se lumină brusc, oamenii bogaţi îşi pot alege o muncă ce li se potriveşte şi le face plăcere. Săracii niciodată nu au de ales. Da, să mă ia dracu’, aicea-i deosebirea. Mâine Bogdan va avea un palton nou. Am bani să-i cumpăr

un palton. De nu vom intra în război, îmi dă el banii la primăvară. Ar trebui să încerc să mai vând câteva pânze”.

Ajunse la uşa restaurantului Capşa. Nu mai intrase de multă vreme acolo. O va face acum. Se răzgândi. Capşa, cu interiorul său ca de biserică, adică tăcut, rece, cu chelnerii ţepeni, cu clienţi şi mai ţepeni, semăna a mormânt bogat. A criptă. Mai bine va coborî pe bulevard până la Tic-Tac. Acolo se poate mânca o plăcintă caldă, cu brânză, lângă care merge o sticlă de bere Luther. Privi afişele cinematografelor, ce se ţineau parcă în lanţ de-a lungul bulevardului. La Arta rula un film german, o comedie, cu doi comici vestiţi. „Aş putea să intru, zâmbi Felecan. Comicii sunt vestiţi, dar dintre ei lipseşte cel mai vestit: Hitler. Dacă intrăm în război, o să văd eu destule comedii cu Hitler”.

*

Bogdan arăta nedumerit când factorul îi aduse o scrisoare. Un plic alb din hârtie bună. Rar primea el scrisori. Întoarse plicul, iar mâinile lui mari tremurară o clipă ca o bătaie scurtă de aripi.

— Gloria! murmură şi intră în casă.

Puse plicul pe masă. Nu se grăbi să-l deschidă. Îl privi lung, atent, ca şi când s-ar fi uitat la faţa Gloriei.

Căută un cuţit şi-l desfăcu grijuliu, să nu se rupă cumva o margine a plicului.

„*Domnule Bogdan, vă aştept joi seara la mine. Vă invit la cină.*

Gloria Vaida”.

Bogdan mai citi o dată scrisoarea. Parcă îi scăpase ceva. Deci îl aşteaptă mâine seară. Dar e atât de mult până mâine seară. Însă treptat, pe măsură ce trecea timpul, începu să vadă altfel lucrurile.

„Nu, nu, bătrâne! zâmbi. Nu mai suntem destul de naivi. Nu mai vrem să ne jucăm cu focul. Arsurile mici totdeauna se vindecă. Cele mari, foarte greu. Gloria ne pofteşte să urcăm pe rug. Ea nu urcă. Din scrisoare nu se vede că ar vrea să urce. Ea înteţeşte doar focul. Ne pofteşte pe un ton imperativ, de stăpân, iar asta nu ne place”.

*

În Ajunul Crăciunului începu să ningă. Fulgii mari pluteau molcom prin aer, parcă nehotărâţi să coboare pe pământ. Noroaiele golfului se acopereau cu o pojghiţă albă de omăt. Către seară a stat

ninsoarea. În locurile călcate de oameni zăpada se murdărise cu noroi. Partea de răsărit a oraşului arăta ca încremenită. Vântul ce bătuse vreo două zile, plecase prin alte părţi. În urma lui, liniştea părea să fi căpătat o anumită greutate. La răstimpuri, câte un câine scornit din culcuşul său călduţ, hămăia, mai mult de formă. Porţile se trânteau des. Ici-colo, apăreau pâlcuri de copii, care întrebau cu nelinişte în glas:

— Ne primiţi cu Moş Ajunul?

De obicei, pâlcurile se formau pe prietenia dintre copii. Micuţii Buzăi, mulţi la număr, s-au împreunat cu cei ai lui Carabă. Mergeau în şir indian, după înălţime, ca o echipă de fotbal ce intră pe teren. Noaptea coborâse blând. Zăpada împrumuta nopţii de decembrie o lumină plăcută, odihnitoare.

Mitică Oţoţoc şi Bogdan zoreau către casă. Trecuseră pe la pictor ca să-l poftească acasă la Mitică. Dar pictorul avea alte planuri. Intenţiona să-i facă o vizită Chirei.

— Intrăm direct la mine, propuse Mitică.

— Mai târziu. Mai târziu, se apără Bogdan. E prea devreme. Nu cred să fie mai mult de cinci şi

jumătate.

— Ia te uită, se miră Oţoţoc. Aici a întors o maşină. Urmele ei se văd clar în zăpadă. Te-a căutat cineva, Sunt şi urme de paşi lângă poartă.

— Cine are o maşină nu pe mine mă caută, râse Bogdan. Iar urmele sunt ale colindătorilor.

Undeva pe aproape se auzi o colindă. După glasurile multe, nu mai încăpea îndoială că sunt copiii Buzăilor şi ai lui Carabă. Glasurile lor se opinteau parcă pe întrecute, unele subţiri, altele mai groase, răguşite, după vârstă.

Într-o sfântă joi la vară
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Trece-un îngeraş călare
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Ş-aşa iute ce trecea
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Pământu’ se scutura
Dă-i Dom-lui-Doamne!
În grădina Raiului
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Stă Adam cu Eva lui
Dă-i Dom-lui-Doamne!

Şi-şi plânge păcatele
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Alea păcătoasele
Dă-i Dom-lui-Doamne!
La un colţ de cotitură
Dă-i Dom-lui-Doamne!

— Să fiu al naibii! şuieră mânios Mitică Oţoţoc. Tu auzi ce cântă ăia? Mă Bogdane, unde dracu' o fi poetul ăla care a compus o astfel de tâmpenie? Unde dracu' o fi, să-l înghit cu fulgi cu tot? Oraşul ăsta monstruos de mare, cu plevuşca lui venită de prin toate colţurile ţării sau de aiurea, omoară toate tradiţiile noastre.

— Lumea evoluează, dragul meu, spuse ironic Bogdan.

— Aşa evoluţie… Te aştept la sarmale. Să nu vii târziu. Nu mâncăm fără tine. Pe la ce oră să te aşteptăm?

— Cam pe la şapte şi jumătate-opt.

După ce aprinse focul, după ce soba de tablă începu să duduie, Bogdan, se aşeză la masă. Va folosi vreo două ceasuri pentru lucru. Lucra la un roman în care dorea să prindă ceva din viaţa locuitorilor acestei

mahalale bucureştene. Acum proza scurtă nu-l mai atrăgea. Ajunsese la vreo treizeci de file scrise mărunt, puricos, cam greu de descifrat pentru un străin. Începuse romanul la persoana întâi. Pe parcurs şi-a dat seama că astfel nu se poate desfăşura cum îi place lui. După vreo câteva file renunţase la persoana întâi şi parcă se simţea la largul său. Primele file le va modifica mai târziu, când va fi gata romanul la prima mână. Când va fi gata oare? Poate la vară sau chiar mai târziu.

Lângă fereastră se auzi obişnuita întrebare:

— Ne primiţi cu Moş Ajunul?

„Leta, gândi Bogdan. Glasul ei dulce, uşor voalat, îl ghicesc dintr-o mie”.

— Da, bucuros, poftim în casă!

Leta şi fratele ei, Dinu, porniră colinda lângă uşă. O veche şi minunată colindă despre care Oţoţoc ar fi spus încântat: „Ei da, asta e!”

Trei păstori se întâlniră
Trei păstori se întâlniră.
Raza soarelui, floarea soarelui
Trei păstori se întâlniră.
Şi aşa se sfătuiră...

Bogdan ascultase de multe ori cunoscuta colindă, însă niciodată nu-i venise în minte să chibzuiască asupra textului. Acum avu o revelaţie surprinzătoare pentru el.

„Acelaşi număr de păstori ca şi în *Mioriţa.* De-a lungul veacurilor, credinţa şi frumosul şi-au dat mâna adesea. În această colindă, floarea soarelui şi raza soarelui sunt elemente de decor la fel de frumoase ca şi în *Mioriţa.* Numai că, de data aceasta, cei trei păstori, în loc să fie învrăjbiţi între ei se sfătuiesc şi pleacă împreună la drum lung pentru a fi martorii, primii martori la naşterea unui prunc în care îşi pun speranţe”.

Ochii Letei cercetau curioşi încăperea. Apoi privirile ei se opriră pe masă. Oare ce scrie Bogdan acolo? De câteva luni lumina stăruie până târziu la fereastra lui. Ar fi dorit mult să ştie ce scrie el acolo.

— Aveţi veşti de la domnul Carabă? întrebă Bogdan.

— Avem. Cum să nu avem? răspunse Leta cu privirile pironite pe hârtiile de pe masă. Tata a venit acasă acum vreo lună. E la Buzăi. Se cinsteşte cu nea Buzău şi cu moş Potop. Eşti singur?

— Păi, nu se vede?

— Vrei să-ţi ţinem de urât? Noi colindăm numai aici şi la nea Mitică. Mergem cu colindul la el şi pe urmă ne întoarcem.

— Îmi pare rău. Sunt invitat la Mitică Oţoţoc. Bogdan umplu trei pahare cu vin, întrebându-se: „Când o fi crescut Leta? Paltonul bleumarin îi întăreşte frumuseţea chipului. Obrajii ei, de obicei palizi, s-au îmbujorat. Dacă ar vedea-o acum Felecan, ar sări în sus de plăcere”.

— Ne laşi să te sărutăm? se zbătură iute genele uşor întoarse ale fetei. Aşa-i obiceiul.

— Da, sigur, aşa-i obiceiul, râse Bogdan.

— Hai, Dinule, sărută-l!

Cam nemulţumit, fiindcă el nu auzise despre un astfel de obicei, Dinu îl îmbrăţişă pe Bogdan fără să-l sărute. Apoi veni rândul Letei. Fata se săltă uşor pe vârfuri, îşi sprijini palmele pe umerii lui, iar buzele ei, parcă viclene, nimeriră ca din întâmplare nu chiar pe obraz, ci pe colţul gurii. Obrazul ei răcoros şi buzele fragede se odihniră o clipă pe cel al gazdei. O clipă de tresărire pentru Bogdan. O tresărire interioară ca la o chemare tainică, ori ca la un strigăt slab şi îndepărtat.

Leta era din nou lângă uşă. Ochii ei străluceau ca diamantul şlefuit. Bogdan nu avea de unde să ştie că fata se gândise câteva luni la acest sărut.

Bogdan îşi conduse oaspeţii până în pragul casei, iar după ce se trânti poarta în urma lor, auzi un schimb de cuvinte între frate şi soră:

— Fă, să ştii că te spun lu' mama. Ce te-ai agăţat aşa ca o dezmăţată de gâtu' lu' nea Bogdan?

— Eşti un prost! Aşa-i obiceiul. Eu am auzit când discutau două cliente, cucoane mari, că aşa-i obiceiul la boieri.

— Noi nu suntem boieri.

— În seara asta suntem.

Prins de intriga romanului său, Bogdan uită vizita celor doi colindători. La poartă parcă oprise o maşină. Zgomotul motorului nu reuşi să atragă toată atenţia lui Bogdan. Cineva trecu pe lângă fereastră către uşa de la tindă. Se auzi clar un ciocănit în uşă.

„Colindători”, crezu el.

Când se deschise uşa, Gloria, cu un mantou alb pe umeri, trecu pragul, Bogdan sări de pe scaun şi rămase înlemnit ca în faţa unui miracol. Deschise gura să spună ceva, însă vorbele întârziau.

— De două ori v-am căutat în seara aceasta.

Parcă aşa spunea Gloria sau ceva asemănător. Parcă aşa spunea, fiindcă, vorbele ei poate că pluteau în jurul lui şi nu reuşi să le prindă înţelesul.

— Acum vreo săptămână v-am trimis o scrisoare. V-am aşteptat.

— Da, da, o scrisoare, aprobă el. Vă rog să luaţi loc.

— Dar eu am venit să vă poftesc la mine. Sunt cu nişte prieteni.

— Cu nişte prieteni? Fireşte, cu nişte prieteni, aprobă el maşinal. Îmi pare rău. Sunt invitat la Mitică Oţoţoc. Poate că altă dată...

— Şi dacă îl rog eu pe domnul Oţoţoc să vă scuze? Parcă lucraţi. Ce aţi scris acolo? cătă ea spre hârtiile de pe masă.

— A, nimic. Fleacuri. Întoarse filele manuscrisului.

Gloria îl privi lung.

„A mai slăbit, gândi ea. Numai umerii lui mari au rămas aceiaşi. Apoi ochii frumoşi, în care am văzut adineauri străluciri ca de aramă, acum sunt potoliţi, parcă întorşi cu luminile către interiorul său”.

— Vă rog, domnule Bogdan! îi prinse mâinile. Doresc mult să petrecem împreună această seară de ajun.

— Se pare că trebuie să mă schimb.

— Aşa se pare, aprobă ea.

Bogdan scoase din scrin singurul său costum bun, însă cam şifonat şi trecu în tindă. Gloria întoarse filele manuscrisului şi citi uluită câteva fraze. La zgomotul uşii, lăsă iute filele manuscrisului. Paltonul lui Bogdan mai păstra încă un iz neplăcut de naftalină. Se vedea că-i un palton nou, de gata, nu de comandă.

La poartă, Bogdan observă o maşină mare, frumoasă. Un Packard roşu. În interior, zări chipul unui bărbat în haine de culoare închisă şi cămaşă albă, iar pe bancheta din spate o femeie tânără.

— Îndată venim, spuse Gloria.

Când deschiseră uşa casei lui Oţoţoc, acesta tresări şi înţelese.

— Păcat de sarmale! râse Mitică. Ei, petrecere bună!

Maşina porni blând. Motorul torcea molcom. Bărbatul de la volan avea un profil de medalie. Femeia din spate discuta cu Gloria şi râdea des. Avea o voce

joasă, plăcută. Abia când coborâră în lumina de pe strada Batiştei, Bogdan o văzu mai bine. Era frumoasă, brună la păr, cu pielea albă. Sub mantoul pe care îl ţinea pe umeri, tânărul observă o rochie lungă, de seară, fără umeri. O mână albă, cu o brăţară enormă, se strecură iute sub braţul lui Bogdan. Bruneta îl trase după ea, zâmbind prietenos.

— Domnişoara Blank! râse Gloria. Colegă şi profesoară de geografie. Poftiţi, domnule Bogdan.

În hol, o fată cu faţa rotundă şi şorţuleţ alb făcu o reverenţă şi încercă să ia paltonul tânărului oaspete. Mai sprinten, acesta îl agăţă în cuier şi prinse în ochii fetei o uşoară mirare.

„Ei, fetiţo, gândi Bogdan, m-ai recunoscut uşor. Suntem din aceeaşi clasă socială. Lumea ghiceşte iute în ce ape ne scăldăm amândoi. Pe tine, după şorţuleţul alb care grăieşte despre stăpâna lui mai mult decât îţi închipui. Pe mine, după palmele mari, bătătorite şi după straiele slabe. Noi amândoi nu putem fi confundaţi, aşa cum stăpâna acestei uriaşe brăţări de aur sau domnul acesta cu profil de medalie, în haine de seară minunat croite, îşi strigă clasa socială ca la tarabă. Însă, deşi ei nu scot o vorbă, noi amândoi

auzim strigătul. Nu ne putem înşela. Eşti mirată, fetiţo, că vezi pe unul dintre ai tăi aici? Ei bine, în această seară vei mai avea un prilej de mirare. Un foarte mare prilej”.

Alături, în sufragerie, de la un patefon, se auzea melodia Periniţei. Patru femei şi patru bărbaţi dansau în cerc. Apariţia celor plecaţi şi a noului oaspete opri dansul.

— Prietenul meu, domnul Ioan Bogdan, spuse Gloria.

Tânărul salută printr-o uşoară înclinare. Dintr-o rotire a privirilor sale agere înregistră chipurile celorlalţi oaspeţi. Întâi un bărbat gras, cu faţa roşie, despre care va afla mai târziu că este profesor de istorie. La spatele acestuia, o femeie mărunţică, şatenă s-a întors către oglindă şi îşi muşcă buzele ca să le dea mai multă culoare. Dincolo, o doamnă voinică, în rochie de catifea neagră, mult decoltată, cu umerii mari şi o geană de mustaţă parcă în ton cu rochia, încărcată de bijuterii ca o vitrină, îi spune ceva unui bărbat uscăţiv, înalt, cu faţa de un cot, al naibii de simpatică şi cu părul ridicat rebel pe creştet. Apoi domnişoara Luiza, profesoară de latină, în rochie

verde, prinsă doar pe un umăr şi sprijinită poate mai mult pe sânii rotunzi, puternici, care se văd pe jumătate din corsaj. Lângă ea, un tânăr cu mustaţă bogată şi sprâncene stufoase întâmpină privirile noului oaspete zâmbind. La capătul mesei, o doamnă înaltă, sfrijită, cu umerii ascuţiţi ca un început de aripi, îi şopteşte ceva unui bărbat cu alură de sportiv. Toţi par bine dispuşi.

Fata cu şorţuleţ alb aduse tacâmuri pentru noul venit. Măsăriţa albă de Olandă sau Damasc, paharele şi păhărelele de cristal, tacâmurile grele din argint masiv îi plăcură mult lui Bogdan. Pentru prima oară avea prilej să stea la o astfel de masă. Gloria îl aşezase lângă ea. Alături, bărbatul cu profil de medalie discuta cu domnişoara Luiza, dar privirile lui reveneau des, pe furiş, la neobişnuitul oaspete. Ciocni cu Bogdan un pahar de Martini şi se întoarse către Luiza. Gloria îi spusese că acesta este fratele domnişoarei Anda Blank şi că se ocupă cu construcţii de locuinţe. Auzise şi el câte ceva despre constructorul Blank, însă şi-l închipuise mai bătrân.

Bogdan simţi un picior pe piciorul său. Constată, după direcţia din care se simţea apăsarea, că piciorul

aparţine vecinei de peste masă, adică doamnei cu mustaţă şi încărcată de bijuterii ca o vitrină. „Cam răscoaptă şi grasă cât un şifonier”, gândi Bogdan. Femeia îl privea cu un aer complice. El îşi retrase piciorul, poate prea brusc, iar mustăcioasa parcă s-a încruntat uşor. „E beată, îşi reţinu un zâmbet. Toţi au băut. Cred că şi Gloria. Prea îi strălucesc ochii. Doar eu sunt treaz. Eu şi fata cu şorţuleţ alb. Conversaţiile acestor oameni nu mai au un fir logic. Se sare de la una la alta şi se râde mult. Oamenii aceştia nu sunt obişnuiţi cu băutura. Felecan, Mitică şi eu, de câte ori bem zdravăn parcă prindem aripi la discuţii”.

— Să punem din nou Periniţa, propuse mustăcioasa şi, cu un aer alintat ca de fetiţă, părăsi masa fluturând o batistă.

Oaspeţii se prinseră în cerc. Doamna cu mustaţă ridică batista către profesorul de istorie, iar acesta, gras, transpirat, parcă roşi mai tare. Însă femeia, vicleană, îi flutură batista pe sub nas şi o aruncă iute pe umărul lui Bogdan. Se sărută cu mustăcioasa, care îl prinse cu braţe puternice, ca într-un cleşte. Fluturând batista, el se uită o clipă la Gloria, ai cărei ochi arătau niţel speriaţi. Trecu pe lângă ea. Reveni.

Acum din nou ochii Gloriei străluceau aşa ca în seara aceea de septembrie din cârciuma de la barieră. Săltă batista. Ochii ei se neliniştiră brusc. Puse batista pe după gâtul domnişoarei Luiza. Fata îşi ridică niţel rochia şi se lăsă pe genunchi.

— Hai, domnule, îndrăzneşte! Sărut-o! De ce stai? râse domnişoara Anda.

— Privesc. Privesc un minunat peisaj.

— Peisaj cu sutien? spuse doamna cea măruntică şi palidă.

— Dar n-am sutien, se apără Luiza roşind.

Puţin cam ţeapăn, domnul Blank luă batista de la Luiza şi o scoase pe Gloria în mijlocul cercului. Înainte de sărut, blonda privi iute spre Bogdan.

Ţinându-şi cu o mână poalele rochiei, Gloria flutura batista în mijlocul cercului. Prins între Luiza şi domnişoara Blank, Bogdan simţi că aerul său de sfiiciune, pe care şi-l ascunsese cu grijă, a dispărut. Toţi erau oameni plăcuţi. Chiar şi distantul domn Blank. Profesorul de istorie şi slăbănogul cu figura de un cot îl priveau neruşinat de prietenos. Dansând în cerc, Gloria trecu de două ori pe lângă Bogdan. Paşii ei mărunţi, uşori, pe vârfuri, o purtau ca într-o plutire.

Umerii ei albi şi şoldurile prinse în rochia neagră strânsă pe corp se unduiau plăcut. Deşi râdea, parcă îmbătată de plăcerea dansului, Bogdan intui că pe faţa ei stăruie un mic semn de încordare. Cunoştea semnul acesta. Îl mai văzuse în seara de septembrie, când schimbaseră acel sărut fugar. Apoi ochii ei se micşorară brusc, aşa cum se întâmplă în faţa unei lumini puternice, în timp ce mâna albă cuprinse gâtul lui Bogdan într-un gest iute, parcă setos, parcă plin de nelinişte. Buzele ei îi atinseră obrazul, însă din fugă, ca o părere. El ar fi dorit să o reţină, dar totul se petrecu atât de iute, încât nu mai avu vreme să o prindă.

— Beţi un pahar de vin cu mine, domnule? îl acostă lunganul cu chip simpatic. Mă numesc Berbecaru. Sunt profesor de fizică.

— Chiar două.

Blank dansa cu Gloria. Valsau frumos, parcă îmbătaţi de vraja dansului. Luiza şi tânărul cu aer de sportiv li se alăturară. Domnişoara Blank întrecuse niţel măsura băuturii. Privea paharul sau poate că undeva în gol dincolo de pahar. Faţa ei frumoasă cu linii dulci arăta o uşoară crispare. Alături de

Berbecaru, care vorbea ceva despre război, Bogdan intră prin uşa larg deschisă într-o odaie la fel de mare ca şi sufrageria.

Mâna lui Bogdan strângea în buzunar un cartonaş. I-l strecurase doamna ce aducea a vitrină cu bijuterii. Era o carte de vizită. „Să-mi dai un telefon!” îi şoptise mustăcioasa privindu-l galeş. Convins că nemţii vor pierde războiul, Berbecaru apăsa pe cuvinte ca şi cum ar fi dorit să facă o demonstraţie. Însă cuvintele lunganului parcă prinseseră rotunjimi de bile ce se lovesc între ele şi alunecă şi nu le poţi prinde înţelesul, însă îţi rămâne sunetul lor. Acelaşi sunet continuu. Bogdan tresări. Recunoscu o pânză, un peisaj în ulei lucrat de Felecan. Făcu o rotire a privirilor şi mai descoperi alte trei tablouri. „Deci Gloria este îngerul pe care l-a jumulit de bani Felecan. Dar de ce nu mi-a spus nimic?”

În vreme ce Berbecaru, nu tocmai treaz, îi vorbea despre bombardamentele germane asupra Angliei, însoţitorul său cătă din prag spre Gloria, însă gândurile lui erau încă la cele patru pânze. Şi privirile Gloriei parcă îl urmăreau întrebătoare.

Dansul încetă. Profesorul de istorie umbla la

patefon. Se auzi o nouă melodie de vals.

„Strauss!” zâmbi Bogdan.

— Nu mă inviţi la dans? îl prinse Gloria de braţ. Dansul acesta aş vrea să fie al nostru.

— Nu ştiu să dansez.

— Vă învăţ. Nimeni nu se naşte învăţat.

— Poate că altă dată. Domnul Blank dansează frumos, observă el profilul de medalie alături.

Blank se înclină în faţa Gloriei. Porniră amândoi în ritmul minunatului vals. Uneori privirile ei îl căutau pe Bogdan. Se vedea pe faţa ei o uşoară crispare.

Bogdan trecu în odaia alăturată. Doamna cu mustaţă, adică vitrina cu bijuterii, cum o numise în gând Bogdan, îşi făcu apariţia lângă el. Pe un scaun, în celălalt capăt al odăii, Anda Blank arăta ca dusă pe gânduri.

— V-aţi pierdut cartea de vizită, scoase Bogdan cartonaşul din buzunar şi i-l întinse.

Mustăcioasa păli. Cătă iute, îngrijorată, la Anda Blank, dar aceasta părea că doarme.

— Domnule Bogdan! reuşi să zâmbească vitrina cu bijuterii. Cred că te-am mai văzut pe undeva. Îi privi insistent mâinile bătătorite şi straiele croite

prost, de gata. N-ai, ţinut dumneata o conferinţă la Academie despre filosofia kantiană? Parcă acolo te-am văzut.

Bogdan reuşi să nu tresară. „Muşcătură de viperă, gândi el. Dacă nu găsesc iute antidotul, zece ani de acum înainte o să mă usture. Va trebui să muşc şi eu la fel de veninos. Din câte am observat, mustăcioasa îşi cam dă aere de tinerică. El bine...”

— De ce taci?

— Mă gândeam dacă ar fi fost posibil să mă vedeţi. Eu de două ori am fost la Academie, însă nu pentru conferinţe, ci la spălat geamuri.

— O!

— Cred că nu m-aţi observat. Cine îi observă pe spălătorii de geamuri? Îmi pare rău. Nu, coană mare, nu acolo m-aţi văzut.

Ochii vitrinei cu bijuterii scânteiară de furie. Din vorbele lui calme, domoale, ea nu prevăzuse muşcătura. „Coană mare”! Se întoarse pe călcâie. Lanţul gros de aur parcă vâjâi prin aer.

Bogdan ieşi în hol.

— Plecaţi, domnu’? întrebă fata cu şorţuleţ alb.

— Da. Acesta este pentru dumneata, scoase din

buzunar un plic gros.

Ca orice femeie curioasă, fata cu şorţuleţ alb desfăcu iute plicul şi încremeni. În plic erau o mulţime de bani.

— Dar este prea mult, domnu'.

— Nu-i mult. Banii sunt din partea domnului Vaida. Lui să-i mulţumeşti pentru ei. Închise uşa după el.

Un minut mai târziu, Gloria veni în hol. Faţa ei copilăroasă părea agitată.

— Valeria, l-ai văzut cumva pe domnul Bogdan?

— Domnul acela tânăr care a venit mai târziu?

— Da.

— Păi a plecat adineaori. Chiar mi-a…

Gloria deschise uşa şi porni în fugă de-a lungul scărilor. Se împiedică în rochia ei lungă. Fu gata să cadă. Ajunse în stradă. Frigul o cuprinse iute, dar ea nu-l simţi. Alergă către capătul străzii, către bulevard. Doi trecători începură să râdă.

— Încotro, puicuţo?

Când ajunse din nou în hol, Valeria îi spuse:

— Vai, domnişoară, puteţi răci! Uite cum mai tremuraţi. Domnul Bogdan mi-a dat bacşiş o mie de

lei.

— O mie? tresări Gloria.

— Da. Eu n-am vrut să-i iau. De obicei primesc cinici sau zece lei, cel mult douăzeci. Însă domnul Bogdan a zis să-i iau şi să-i mulţumesc domnului Vaida.

„Sunt banii de la tatăl meu, gândi Gloria. Bogdan s-a supărat atunci că i-am plătit pentru scurta găzduire. Dar de ce o fi plecat fără să-şi ia rămas bun? Toţi au fost drăguţi cu el. Iar eu nu l-am slăbit o clipă din ochi. Oare s-a încruntat el când am dansat cu Blank? Te pomeneşti că... te pomeneşti că-i gelos, prinse a zâmbi. Nu, nu, cred că mi s-a părut. El este un om nu prea complicat. Uşor se dă de gol. Când am intrat la el în casă, în ochii lui am văzut nu numai surpriză. Apoi când m-am apropiat de el cu batista, la PerinIţă, privirile lui parcă mă chemau. Dar la toate acestea mă voi gândi mai târziu, după ce mă voi aşeza în pat. Acum gândurile mele prea sar de la una la alta. Voi încerca să analizez totul fără grabă şi poate ca voi înţelege mai mult. Un lucru îmi este clar: de câte ori beau mă gândesc la el. Aşa a fost în septembrie, apoi când i-am trimis scrisoarea, atunci băusem cu Anda

nişte Cinzano, iar în seara asta am dorit să-l caut acasă abia după ce am băut vreo două pahare de vin”.

Anda Blank veni lângă Gloria şi îi vorbi mult la ureche. Erau în hol, iar Valeria le privea din uşa bucătăriei. Pe măsură ce asculta cuvintele prietenei sale, faţa Gloriei se concentra către o explozie de veselie, apoi izbucniră amândouă în râs.

— Coană mare? Chiar aşa i-a zis? hohoti Gloria, însă în clipa următoare râsul îi pieri de pe buze.

Mustăcioasa era la spatele lor. Nu simţiseră când s-a apropiat. Vitrina cu bijuterii bănuise că Anda a auzit discuţia ei cu Bogdan. Acum avea o certitudine.

— Eu plec, le privi cu răceală. Nu mă simt prea bine. Am greţuri şi mă doare capul, o privi pe Anda cu înţeles.

— Vai, dar se poate? protestă Gloria, mai mult de formă. Am în casă nişte aspirină Bayer. Cred că de la vin… aspirina vă ia durerea în câteva minute. Este prea devreme ca să plecaţi.

Mustăcioasa intui că pe Gloria o cam doare în cot de prefăcuta ei durere de cap. Îşi luă mantoul, îi aruncă Valeriei douăzeci de lei şi trânti uşa după ea.

— La început, zâmbi Anda, l-am privit pe domnul

Bogdan ca pe un ins oarecare. Acum îl văd în altă lumină. Mă retrăsesem aici în odaie cam tristă. Nu ştiu de ce mă apucase tristeţea. Nu am fost prea atentă la discuţia dintre Bogdan şi doamna Coroiu. Am ciulit urechile abia când am înţeles că-i înapoiază o carte de vizită. După ce i-a spus ironic despre presupusa conferinţă de la Academie, mi-a părut rău că nu sunt în locul lui să o muşc la fel. Îmi era milă de el. Începuse să vorbească domol, parcă îşi căuta cuvintele, iar eu fierbeam şi-l înjuram în gând că-i prost. De unde să ştiu eu ce ascundeau cuvintele lui blajine? Când i-a zis „coană mare”, pe acelaşi ton domol, am crezut că explodez de râs. Este un tip interesant acest Bogdan. Mie nu mi-ar fi trăsnit prin minte un răspuns atât de veninos.

Capitolul 6

Comisarul Dionisie locuia singur într-un apartament al unui bloc de pe Calea Dudeştilor, lângă şcoala Ciocan. La parter erau o zarzavagerie, un magazin de stambă şi *o* tutungerie. Primul etaj adăpostea două familii. În dreapta scărilor, domnul Goldman cu o nevastă măruntă, grasă şi două fete bune de măritat. Goldman vindea aţă, mosorele sau sculuri de lână într-un magazin din strada Şelari. În stânga scărilor se stabilise de vreo zece ani familia Abramovici. La al doilea etaj, comisarul ocupa trei camere cu dependinţe. Proprietăreasa, coana Paula, văduvă, îşi rezervase ultimul etaj, unde locuia împreună cu singurul său fiu, Dudu. Băiatul, silitor la început, învăţase câteva clase de liceu la Lazăr. Doamna Paula îşi făcuse cândva o seamă de visuri în privinţa băiatului. Dar visurile i s-au spulberat în urmă cu trei-patru ani, când, atras de frumoasa cămaşă verde cu centură şi diagonală pe piept, de cântecele Gărzii de fier, Dudu a părăsit şcoala. În cartier se zvonise că ar fi ajuns şef de cuib sau chiar mai mare. Dudu purta acum un pistol sub haină, îşi pomăda

părul cu ulei de nucă, îşi lustruia cizmele şi dispărea de pe acasă câte o săptămână.

Dacă Dudu încă nu se războise cu chiriaşii lor, Goldman şi Abramovici, aceasta se datora doamnei Paula. Ea îi amintea fiului cât de cunoscuţi sunt în cartier şi îl ameninţa că în ziua în care el se va lega de cele două familii, ei nu-i rămâne decât să se arunce de la etaj.

Poate că Dudu mai avea pentru mamă o fărâmă de dragoste sau respect, fiindcă toată aversiunea lui împotriva chiriaşilor evrei purta încă o notă de decenţă. O singură dată, în urmă cu o săptămână, Dudu venise acasă cam cu chef şi l-a ameninţat pe Goldman cu pistolul. Doamnei Goldman i se făcuse rău.

Familiile Goldman şi Abramovici nu se aveau tocmai bine. Dacă bărbaţii schimbau între ei salutul de cuviinţă ori şedeau uneori împreună la templu, femeile porniseră mai de mult o duşmănie făţişă. Nimeni nu mai ştia clar ce motiv stârnise disputa dintre doamnele Goldman şi Abramovici.

După conflictul cu Dudu, Goldman a bătut la uşa lui Abramovici şi i-a spus:

— Cred că trebuie să ne mutăm.

— Şi eu m-am gândit la asta. Ştiu undeva pe Văcăreşti două apartamente libere. Chiar mâine mă duc să vorbesc în privinţa apartamentelor.

După ani de duşmănie, doamna Abramovici intrase în apartamentul Goldmanilor cu nişte cafea râşnită proaspăt. Fiecare din cele două doamne s-a căsnit să spună vorbe drăguţe, iar după un ceas de discuţii şi-au arătat una alteia mărţişoare vechi de o sută de ani, rochii, cupoane de stofă, ceva din zestrea fetelor şi nelipsitele albume cu poze. Frumoasele fiice ale domnului Goldman admirau pozele lui Abramovici cel tânăr, care acum era matur şi lucra în farmacia unui unchi de la Iaşi. Iată-l pe Abramovici cel tânăr, la un an, pe blăniţă, încercând să-şi prindă piciorul dolofan cu mâna. Apoi la cinci ani, în şpilhozen. La doisprezece ani în pantaloni scurţi. La cincisprezece fără pantaloni scurţi şi aşa mai departe. Doamna Abramovici, fericită, făcuse chiar unele aluzii discrete la chipeşul băiat şi frumuseţea domnişoarelor Goldman.

În dimineaţa de douăzeci şi unu ianuarie, când încă nu se luminase de ziuă. Dionisie sună la uşa

Goldmanilor. Coborâse numai în pijama şi în ciorapi. Domnul Goldman l-a privit mirat, dar mirarea lui se transformă în spaimă, când comisarul îi şopti:

— Luaţi-vă banii şi veniţi în apartamentul meu! Să nu faceţi zgomot.

Un sfert de ceas mai târziu, familiile Goldman şi Abramovici, înghesuite în dormitorul lui Dionisie, nu îndrăzneau să discute nici măcar în şoaptă. Îmbrăcat, ras proaspăt, cu haine civile, comisarul plecă grăbit şi încuie uşa în urma lui. De la secţia de poliţie îi dădu un telefon lui Felecan.

— Azi cred că-i bine să nu ieşi din casă. Te caut eu după prânz. Poate că bem un rom.

Când prima zare de lumină învălui Calea Dudeştilor, descoperind zăpada murdară sau noroiul unsuros de pe liniile de tramvai, familiile Goldman şi Abramovici tresăriră. Undeva în josul străzii, pe lângă depou, se spărgeau geamuri. Apoi răzbiră câteva împuşcături răzleţe. Dinspre fabrica Opinca de cauciuc, un fum gros plutea la rasul clădirilor. Peste drum, în dreptul cinematografului Venus, tânărul Dudu, în straie verzi şi cizme lustruite, le făcu semn câtorva băieţi voinici, fără uniforme ale Gărzii de fier,

dar cu pistoale Bereta în mâini, să-l urmeze. Prin deschizătura draperiei Abramovici şi Goldman văzură cum un soldat, mort, după unele semne, zăcea chircit pe linia tramvaiului. Geamurile vitrinelor cădeau cu zgomot puternic. Patru haidamaci îl duceau între ei pe farmacistul Fridman. Faţa lui Fridman era murdară poate de noroi sau de sânge. Tinerii vlăjgani îl purtau târâş. Bătrânul farmacist părea beat. Dinspre oraş împuşcăturile se auzeau tot mai des. Undeva se trăgea cu arme automate.

— Ce se întâmplă în stradă? întrebă doamna Abramovici.

— Nimic.

Însă femeile înţeleseră că-i ceva grav, fiindcă vocea lui Goldman răguşise dintr-odată.

Pe scările blocului răsunau paşi grei. Zgomotul uşilor trântite violent, apoi un ţipăt al doamnei Paula, pe care îl recunoscură cei din apartamentul lui Dionisie, fu urmat de o linişte adâncă.

— Te rog mult, Dudule, nu! era glasul sfâşietor al doamnei Paula.

— Moarte jidanilor!

— Au dispărut. Apartamentele sunt goale.

— Să le dăm foc.

— Nu! se împotrivi Dudu. Cum o să dau foc locuinţei mele. Mamă, nu cumva i-ai ascuns la noi în apartament?

Paşi aspri răzbiră lângă uşa lui Dionisie. Goldman, cu respiraţia tăiată, le implora din ochi pe fete să nu ţipe. De fapt ţipătul lor pornise, dar fără glas, ci numai într-o explozie a chipurilor descompuse.

— Cine locuieşte aici?

— Comisarul Dionisie. Un simpatizant al mişcării legionare.

Cineva apăsă clanţa. Doamna Abramovici, cu buzele uscate şi gura întredeschisă, ar fi ţipat dacă nu i-ar fi lipsit aerul. Numai ochii ei măriţi peste măsură erau doar un ţipăt.

— Să mergem. Păcat că nu am pus mâna pe ei.

Paşii se îndepărtau de-a lungul scărilor. Abramovici grăsuţ, transpirat, îşi şterse ochii. Transpiraţia îi intrase în ochi.

*

Aproape de vremea prânzului peste Bucureşti plutea un fum gros. Şoapte de groază se schimbau între puţinii trecători de pe străzi. Unele zvonuri îşi

făcuseră vânt până în golfurile oraşului. Parlagiul Limbă ştia mai multe… Părăsise abatorul şi venise acasă pe jos. El zicea că văzuse un soldat căruia legionarii i-au dat foc. Doi civili fuseseră împuşcaţi pe podul de la Lemetru. Camioane cu legionari cutreierau oraşul. Patrule germane apăruseră multe pe străzi, în straiele lor verzui. Pe la prânz locuitorii golfurilor au aflat că în oraş a început revoluţia sau rebeliunea legionară. Că se trage în armată şi chiar în civilii paşnici. Mulţi dintre cei mai curajoşi locuitori ai golfurilor porniră spre centru. Deşi se auzeau împuşcături, deşi cerul Capitalei se umpluse de fum, oamenii nu puteau înţelege rostul rebeliunii legionare. Doar legionarii erau la putere. Atunci de ce şi cu cine se războiau ei?

Mitică Oţoţoc fusese până la strada Roma. Dinspre strada Roma, detaşamente de legionari, pe jos ori în camioane, plecau cântând, ori strigând: „Trăiască Garda de fier! Jos Antonescu! Trăiască Horia Sima! Pentru fericirea ţării! Moarte duşmanilor! Moarte… moarte!” Curieri grăbiţi veneau des în strada Roma.

— Rebeliunea legionară e în toi, murmură

Oţoţoc. Dar de ce? Va trebui să merg la Felecan. Poate că el pricepe ceva.

*

Felecan, Mitică şi Bogdan ajunseră pe jos până la cinematograful Rex. De-a lungul Căii Dudeştilor, vitrinele sparte, hârtii arse pe jumătate, mobilă ruptă, aruncată de pe la etaje, cioburi de sticlă şi veselă prezentau un aspect jalnic.

— Pentru fericirea poporului! murmură Oţoţoc. Frumos început!

Soarele palid căzuse puţin dincolo de cumpăna amiezii. La Mircea Vodă, lipită de benzinărie, o patrulă germană privea indiferentă undeva peste drum. La o clădire cu două etaje, mult retrasă de la stradă, se auzeau împuşcături răzleţe. Vreo zece legionari, doar doi în uniformă, iar ceilalţi în civil, puneau foc. Proţăpit lângă uşa de la intrare, Dudu dădea ordine scurte însoţite de gesturi. Ferestrele nu mai aveau geamuri. Legionarii muiau cârpe în gaz şi le aruncau aprinse în interiorul casei. De undeva de la primul etaj se auziră ţipete. Un vălătuc de fum răzbi prin acoperiş.

Între Calea Dudeşti şi benzinăria Mircea Vodă

era un gard de lemn pe care se lipeau de obicei afişe. Strecurându-se prin mulţime, Felecan, Oţoţoc şi Bogdan ajunseră nu departe de gard. Mulţi oameni ieşiseră de prin curţi şi priveau spre casa cu două etaje.

— Locuieşte acolo un fost căpitan cu familia lui, spuse un mustăcios din mulţime. Are nevastă şi trei copii. Nu ştiu dacă or fi acasă copiii. Căpitanul are un pistol. A tras până mai adineauri cu pistolul. Din cauza asta nu se grăbesc legionarii să intre acolo.

Fumul s-a înteţit. Limbi mari de foc apar prin ferestre.

— Ce dracu' mai aşteptăm? întrebă Oţoţoc. Am venit să privim? Suntem o grămadă de oameni aici. Într-o clipă îi călcăm în picioare pe ticăloşi. Stăm cu mâinile în sân.

— Ca să nu stăm cu ele pe piept, replică mustăciosul. Ia priveşte spre strada Olteni!

— La colţul străzii staţiona un camion, iar pe o latură a lui o puşcă mitralieră. În jurul maşinii, vreo douăzeci de legionari, cu pistoale la şold, fumau şi discutau între ei.

Comisarul Dionisie, cu faţa liniştită, urmat de doi

agenţi trecu pe lângă Felecan. Acesta îi făcu un semn de salut, dar Dionisie nu-i răspunse. I-a privit o clipă lung pe cei trei prieteni, apoi a trecut mai departe ca şi când nu ar fi văzut nimic. A zăbovit puţin în faţa casei aprinse. Agenţii erau atenţi doar la mişcările superiorului. Când se oprea acesta, se opreau şi ei. Când pornea el, o luau şi ei pe urmele lui. Felecan i-a urmărit cu privirile până când au dispărut înspre cinematograful Rex.

— Abia s-a uitat la noi, murmură Bogdan.

— Nu de noi îl doare pe el acum, răspunse Oţoţoc.

— Am văzut destul, grăi Felecan îngândurat. Să mergem. Facem un ocol şi mergem la mine.

Privitorii au început să se răspândească. Doar prin ferestrele mari ale casei incendiate mai stăruia fumul în valuri. Cu o ultimă privire, Felecan, Oţoţoc şi Bogdan o luară la vale pe strada Mircea Vodă. Patrula germană, în şir indian, cu puştile pe umăr, a luat-o din loc spre Calea Dudeşti.

— Am fost acolo o mulţime de oameni, spuse furios Mitică. O mulţime de oameni, însă nu uniţi. Păcat!

Cei trei prieteni mergeau tăcuţi. La capătul micuţei străzi a apărut un camion. Sus în camion, legionari beţi agită pistoalele şi cântă. Vorbele cântecului se pierd într-un fel de lălăit fără noimă.

„Sunt criţă”, gândi Felecan.

Apoi tresări, împreună cu Oţoţoc. Vreo câteva gloanţe de pistol Bereta trecură şuierând şi loviră zidul de lângă ei. Camionul nu se mai vede. A cotit pe altă stradă. Numai cântecul lălăit parcă lasă o dâră în urmă. Oţoţoc înjură şi privi zidul din spatele său.

— Să mergem, spuse Felecan şi le făcu semn prietenilor.

Era încă uimit. Mitică pomi alături de el. Se opriră după câţiva paşi. Cătară contrariaţi spre Bogdan. Acesta rămăsese locului ca ţintuit. Faţa lui exprima uimire. Duse mâna la piept într-un gest larg, moale. Printre degete apăru un fir subţire de sânge. Felecan îl prinse în momentul căderii. Trotuarul şi strada şi casele, văzute de Bogdan într-o ultimă privire, se culcau domol pe o parte. Acoperişurile au căpătat o rotire ciudată. S-au rotit doar o clipă, fiindcă în cea următoare prinseră a se scufunda molcom.

— Unde se duc oare casele? grăi mirat.

— Să-l băgăm în curtea asta, auzi Bogdan glasul pictorului. Însă glasul nu răsuna lângă el ci undeva departe, foarte departe.

O uşă scârţâi alături. Faţa înspăimântată a unei femei tinere apăru în prag. Femeia văzuse totul de la fereastră.

— Vă rog! Le făcu semn către uşa deschisă.

În casă era cald. Îl întinseră pe o canapea. Un copil veni din odaia alăturată în vârful picioarelor. Femeia îl luă în braţe şi se retrase.

*

Pe Dionisie, Felecan îl găsi lângă cinematograful Rex.

— Îmi trebuie o maşină.

— Eşti nebun! îl privi compătimitor comisarul. De unde să iau acum o maşină? Cine se aventurează acum cu o maşină pe stradă? Un medic e altceva. Aşteaptă-mă aici! Aduc îndată un medic.

Înserase. Pe străzile din centrul Bucureştilor împuşcăturile s-au înteţit. Felecan ieşi de la spitalul Colţea. Mergea grăbit, fără să ia seama la ce se întâmplă în jur. Pictorul sună multă vreme la uşa apartamentului Gloriei. Lipit de uşă, a simţit paşi

uşori. Cineva umbla uşor prin hol.

— Sunt eu, Felecan, spuse de câteva ori.

O cheie se răsuci în broască. Faţa, parcă mai slabă, a Gloriei şi ochii ei înspăimântaţi apărură prin deschizătura uşii.

— Mă iertaţi, domnule Felecan! Acum când...

— Fleacuri! o întrerupse pictorul. Am venit să vă vând portretul acela în ulei. Îl mai vreţi?

— Îl vreau, numai că nu-i momentul...

— Poftim pânza! Daţi-mi zece mii de lei! Sper că aveţi în casă măcar jumătate din sumă. Sunt grăbit. N-am timp.

Gloria trecu în odaia alăturată.

„Pare atât de agitat, atât de întunecat la chip, încât mi-a fost teamă de el. Arată ca un dulău hărţuit. Ce s-a întâmplat oare cu el? De ce a venit el tocmai acum cu pânza? De ce acum, când prin oraş îţi primejduieşti viaţa?”

Felecan puse banii în buzunar şi se îndreptă spre uşă, dar fata i-o luă înainte. Îi bară drumul.

— Vă rog o vorbă, domnule Felecan! S-a întâmplat ceva?

— L-au împuşcat legionarii pe Bogdan.

— Bogdan?

Îl privi rătăcită, iar mâna ei căută un sprijin. Din pragul bucătăriei, Valeria scoase un strigăt.

— Hai, ia-o de aici! îi porunci brutal Felecan.

Spre mirarea lui, slăbiciunea Gloriei a durat doar o clipă.

— Merg şi eu. Îşi luă mantoul din cuier.

— Hm! mârâi pictorul.

Cu paşi mari, acesta ocoli prin spatele spitalului Colţea. Apoi o luă mai încet. Gloria alerga în urma lui. Îi prinse braţul şi o aduse ocrotitor lângă umărul său.

— Trăieşte?

— Acum nu ştiu. Pe Bogdan l-au luat brancardierii. Oţoţoc a rămas în curtea spitalului.

Când ajunseră la poarta principală, portarul se căznea să-l scoată din curte pe Mitică.

— Hai, domnule, ieşi o dată! Nu-i voie. Spitalu e plin cu răniţi. Dacă ar veni toţi ca dumneata…

— Dar mi-e rău, auzi Felecan cum se împotriveşte Oţoţoc. Mi-a venit rău. Trebuie să stau niţel să mă odihnesc. Nu vezi că se învârteşte locul cu mine?

Pictorul puse mâna pe uşa de la poartă.

— Nu-i voie, domnu'.

Felecan îi întinse portarului o sută de lei.

— Să trăiţi! Poftiţi, doamnă. Sunteţi cu domnu'?

— Al dracului! oftă Mitică. Gata-gata să mă scoată din curte. Săru-mâna, domnişoară Gloria!

— Ai aflat ceva? se interesă pictorul.

— Ce să aflu? săltă din umeri Oţoţoc. Aici n-ai cu cine să stai de vorbă. Toţi sunt grăbiţi.

*

Când Felecan năvăli în biroul doctorului Iliescu, acesta, obosit, fuma o ţigară.

— I-am spus că nu-i voie, se scuză sora şi îl privi încruntată pe lungan. Dom' profesor, cu aşa oameni care nu mai au respect de nimic, îmi vine să mă tot duc dracului.

— Aş zice să nu te duci, fiindcă mai avem nevoie de tine, slobozi doctorul un vălătuc de fum, fără să zâmbească. Dumneavoastră ce doriţi, domnule?

— Am adus aici un rănit. L-am adus acum două ceasuri.

— Nu văd legătura. Dacă-i aici, înseamnă că ne ocupăm de el. Ne ocupăm dacă ne daţi voie, îl fixă ironic.

— Se numeşte Bogdan, insistă pictorul deşi simţise aluzia.

— Bogdan? interveni sora îmbunată. Un tânăr voinic şi cu palmele mari, bătătorite?

— Da.

— Adineauri îl pregăteau pentru sala de operaţie.

— Domnule profesor! făcu încruntat Felecan. Domnule profesor, vă rog!

„Hm! gândi Iliescu, după încruntare şi după tonul aspru, nu prea se pricepe să adreseze o rugăminte”.

— Am priceput, stinse ţigara profesorul. Îl operez eu. Aşteptaţi în sală.

*

Pe coridorul imens era linişte şi un miros greu de medicamente. Rar se deschidea câte o uşă. Oţoţoc s-a aşezat pe o banchetă. Gloria şi-a rezemat fruntea de umărul său. În picioare, Felecan priveşte prin fereastră.

Când răzbeşte zgomotul unei uşi, trei capete se saltă iute, întrebătoare. E târziu. Mitică şi-a adus aminte că-i plecat de acasă din zori. Nevasta şi copiii or fi neliniştiţi.

*

Profesorul Iliescu a apărut în prag. Faţa lui încă frumoasă, cu linii aspre ea tăiate în bronz, luceşte de transpiraţie. Şi-a scos mănuşile şi caută o ţigară.

— Sunteţi frate cu el? îl priveşte cu indiferenţă pe pictor.

— Prieten.

— Va trăi. Noapte bună!

Făcu vreo câţiva paşi. Se întoarse. Acum ochii lui arătau mai luminoşi, mai altfel, că ai tinerilor.

— Deci prieten, nu frate, zâmbi. Vreţi o ţigară? Mi-ar face plăcere să ne mai vedem. Ei, noapte bună!

Gloria, pictorul şi Oţoţoc ieşiră în stradă. Prin oraş nu se mai auzeau împuşcături sau cântece legionare. Bulevardul arăta pustiu. Lângă Universitate, soldaţii unei patrule germane discutau domol între ei. Fără obişnuiţii trecători, fără maşini şi tramvaie, oraşul părea obosit, somnoros.

— Intrăm la mine, propuse Gloria.

— E târziu.

Felecan ajunse acasă aproape de miezul nopţii. Dinspre atelier se vedea o dâră de lumină pe sub uşă. Dionisie aţipise într-un fotoliu.

— Credeam că nu te mai întorci în noaptea asta, privi comisarul spre ceas. E miezul nopţii. Voi dormi la tine. Acasă am oaspeţi. Bem un rom?

Abia acum pictorul zări o sticlă de rom, goală, ascunsă lângă piciorul mesei şi încă una plină, alături.

„Ăsta bea cât un cal”, gândi Felecan şi se aşeză lângă Dionisie.

— Noroc! După cum vezi, încă nu mi-am scos verigheta din deget, râse oaspetele, parcă mirat că o vede acolo. Ştii tu ce înseamnă să fii comisar într-un cartier plin cu prăvălii, cu restaurante, fructării şi localuri de curve? Înseamnă un milion pe an. Un milion dacă eşti un tip modest. Când am venit în Bucureşti, un unchi al soţiei mi-a zis: Ţi-am găsit o parohie bună. Acum ţie îţi revine sarcina să te înţelegi cu enoriaşii. Fusesem jurist la Cluj. Leafa? Ştii şi tu cum sunt lefurile de jurişti. Am venit în Bucureşti cu două geamantane cam jerpelite. În ele era toată averea mea. În schimb avea soţia pentru amândoi. Destul? Pentru unii niciodată nu-i destul. Au trecut vreo trei ani. Ar fi trebuit să am trei milioane. Eu tot cu leafa veneam acasă. Într-o zi nu am mai găsit-o pe doamna Dionisie acasă, ci numai un bileţel. Noroc!

Sunt beat rău. Parcă s-a făcut linişte prin oraş.

— Da, mai multă linişte. Ce crezi tu despre această rebeliune a legionarilor?

— Acum mi-e greu să văd limpede. Am băut tocmai ca să nu mă gândesc. S-o lăsăm baltă. Azi a fost un haos. Adică ieri. Dar s-o lăsăm baltă.

— Totuşi… insistă Felecan.

Dionisie îl privi ca de la mare distanţă. Ochii lui erau umflaţi şi obosiţi.

— Ieri nu am primit niciun fel de dispoziţii ca să intervin la păstrarea ordinii. Am fost un biet privitor ca şi tine. Ţelul rebeliunii este destul de simplu. Legionarii vor să guverneze singuri, fără Antonescu. Cine va câştiga, cine va pierde, greu de presupus. Antonescu are sprijinul armatei. Horia Sima este dorit de guvernanţii de la Berlin.

— Să sperăm că nu va câştigă Sima. Patru luni de guvernare legionară ne-au lămurit. Ai văzut ce a fost ieri. Ca să nu mai vorbim despre asasinatele mai vechi.

— Să sperăm că nu Sima. Însă depinde mult de hotărârile Berlinului. De Hitler. El doreşte aici o dictatură legionară.

— Dar legionarii sunt puţini. Ei nu au adeziunea ţării.

— Cine mai ţine cont de adeziunea ţării? zâmbi Dionisie. Dictaturile au stat adesea pe o falsă democraţie. Forţa de represiune contează.

— Totuşi armata nu-i de partea lui Horia Sima. Armata şi poporul.

— Aşa este. Cine a întrebat poporul când s-a decretat preluarea puterii de către legionari? Măi Felecane, eu sunt fiu de ţăran. Ţăranul a înţeles de mult regula jocului. Au venit legionarii cu cântece, cu straie verzi, cu promisiuni şi mai mari, însă legionarii nu şi-au găsit adepţi la ţară. Ţăranul a devenit prea cuminte pentru a fi păcălit.

*

În dormitorul lui Dionisie pătrundea o rază de lumină dinspre stradă. Domnişoarele Goldman au adormit. Cu mâna în mâna soţului, doamna Goldman e trează. Uneori tresare la cine ştie ce gânduri.

— Tu îţi aduci aminte ce de jucării îi aduceam lui Dudu de ziua lui? vorbi femeia, parcă înveselită la gândul jucăriilor. O dată i-am adus un căţel de pluş. Căţel era sau urs? Uite că nu mai ţin minte.

— Căţel, murmură Goldman.

— Da, da, căţel era. Dudu ne-a spus o poezie. Mie îmi zicea: „Tanti Rebeca”. Pe tine te căuta prin buzunare când te întorceai de la prăvălie. Tare mult îi plăcea lui să te caute prin buzunare şi să te întrebe: „Ce mi-ai adus”.

— Asta a fost mai demult. Copiii cresc.

— Uneori îl îmbiam să se culce la noi. Îţi aduci aminte cum îl îmbiam? Însă pentru nimic în lume nu l-ai fi putut convinge. Îşi arunca braţele pe după gâtul doamnei Paula şi zicea, privindu-ne cu aer triumfător: „Eu dorm cu mama mea”. Îţi mai aduci aminte?

— Asta a fost mai demult. Copiii cresc.

*

După patru zile şi patru nopţi petrecute în apartamentul comisarului, familiile Abramovici şi Goldman intrară în apartamentele lor. Rebeliunea legionară fusese înăbuşită de armată. A triumfat Antonescu. Cei mai mulţi dintre legionari au fost arestaţi. Doar atâta au aflat domnii Goldman şi Abramovici de la Dionisie. Madam Paula parcă îmbătrânise brusc. Obrazul ei s-a buhăit şi căpătase o culoare verzuie-albă, ca al omului după o boală

îndelungată. Doamna Paula a băut o cafea la familia Abramovici. Au discutat de una, de alta, însă chiar dacă n-au pomenit numele lui Dudu, acesta parcă stăruia în inimile lor ca o apăsare. Madam Abramovici făcea o cafea bună.

— Cum faci tu cafeaua de iese atât de bună? a întrebat doamna Goldman.

— Nu-i un secret prea mare. La cafea totul este să fie râşnită proaspăt, să pui multă cafea şi să o laşi să fiarbă la foc domol. Să nu o zoreşti. Sunt multe metode de preparare. Le-am încercat aproape pe toate şi m-am oprit la cea mai sigură. Pun o jumătate de ceaşcă de apă în ibric, apoi zahărul şi cafeaua şi le amestec până când mi se pare că am făcut o pastă omogenă. Abia acum măsor apa, o torn peste amestec şi pun ibricul la foc mic. Cine are răbdare să o facă aşa nu poate greşi.

Doamna Paula a pândit multă vreme întoarcerea lui Dionisie. Comisarul venea acasă doar pentru puţină vreme să-şi schimbe rufăria sau să se radă. Paula îl recunoştea după paşii de pe scară. Niciodată nu se putea înşela asupra paşilor de pe scară. Fetele Goldman călcau uşor. Doamna Goldman era grasă.

Când urca scările se ţinea cu mâna de balustradă şi făcea pauze. Dudu sărea câte două-trei trepte. Goldman şi Abramovici călcau apăsat. Lui Dionisie mereu îi aluneca piciorul pe scară. De obicei venea băut. Adică prinsese darul băuturii, după cum zicea doamna Paula, de când l-a lăsat nevasta. Comisarul a avut nevastă frumoasă, spunea uneori doamna Paula. Prea frumoasă. Mai mult ca sigur că a fugit cu altul. Dionisie venea acum acasă mai mult beat, nu vorbea cu nimeni şi intra în apartamentul său.

— Săru-mâna! o privi comisarul, nu tocmai surprins, pe doamna Paula.

— Aţi aflat ceva despre Dudu al meu?

— Încă nu.

— Atunci poate că mâine.

— Poate.

— Dacă aflaţi ceva, vă rog să sunaţi la orice oră. Eu nu dorm. Adică dorm puţin.

*

Doamna Abramovici a sunat la Dionisie şi i-a adus o cafea. L-a văzut prin fereastră când s-a întors călcând ţeapăn, semn că a întrecut niţel măsura băuturii.

„Mama tot mamă rămâne, zâmbi Dionisie, cu gândul la doamna Paula. Există oare un sentiment mai puternic decât dragostea de mamă? Nu, nu există. Dragostea de mamă poate că-i adevărata dumnezeire. Dumnezeu ne ameninţă adesea. Întreaga Biblie e plină de ameninţări la adresa fiilor lui Dumnezeu. El îi iartă pe cei ce se pocăiesc. Dar mama, mama îl poate ierta şi pe fiul ce nu se pocăieşte. Dragostea ei pentru fiu, uriaşa ei dragoste nu pune condiţii.

Dintr-odată, lui Dionisie i se făcu un dor năprasnic de părinţi. Mereu ocolise să se gândească la ei. Ei au rămas dincolo, în Transilvania ocupată de horthyşti. Când îi va revedea oare? Nici scrisorile nu mai circulă. Maşinal, mâna lui Dionisie umblă prin buzunar după o ţigară. Găsi pachetul de ţigări gol. Sub ochii săi apăruseră cearcăne. Simţi nevoia să doarmă. Avu convingerea că acum ar putea să doarmă două zile la rând. Deasupra patului, un tablou mare, o fotografie sepia, îi reţinu privirile. El şi Anca în ziua cununiei lor. El slăbuţ, înalt, cu părul despărţit în cărare. Anca avea un chip delicat, oval şi ochii radioşi. A trecut un an şi jumătate de la plecarea ei. Căută sticla de rom. Îşi turnă într-un pahar mare. Câtă

deosebire între tânărul slăbuţ de acum câţiva ani şi bărbatul uşor buhăit!

Se crapă oare de ziuă sau i se pare lui? Toate ceasurile din casă au stat. Cine s-a mai gândit la ceasuri? îşi aduse aminte de Vintilă şi începu să zâmbească. În urmă cu vreo câţiva ani, se pripăşise pe la fabrica Dranica un tânăr. Avea mâinile cu degetele lungi, subţiri, ca de pianist. Mai târziu, Dionisie a aflat că tânărul se numeşte Vintilă. Omul dormea pe sub şoproanele fabricii. Doar iarna aceasta dispărea cine ştie pe unde. Vara, în fiecare sâmbătă, după ce se plăteau banii la fabrică, Vintilă pornea către o cârciumă de pe strada Văcăreşti. Totdeauna pleca singur. Numai la întoarcere îl însoţea un ţambalagiu poreclit Paganini. Cu ţambalul prins de gât în curele. Paganini lovea corzile domol iar sunetul era ca o tânguire. Vintilă avea o voce plăcută, de bariton. Niciodată Vintilă nu schimba cântecul la întoarcere. Avea el un cântec al lui: „Pe calul bălan, pe calul bălan şi şaua-i verde”. Paganini şi Vintilă treceau pe Calea Dudeştilor totdeauna cam când se crăpa de ziuă.

— Dă-i cu inimă, Paganini! se auzea uneori vocea cântăreţului. În seara asta sunt boier.

— Aşa-i, nea Vintilă! aproba Paganini. În seara asta eşti ăl mai prima boier. Poate îmi mai, dai şi mie una de cinci lei, să prinză ţambalu curaj.

Locatarii Dudeştilor auzeau cântecul, se întorceau în somn şi ca prin vis murmurau:

„Trece Vintilă. Trebuie să se crape de ziuă”.

În primăvara trecută Vintilă nu a mai apărut. Oamenii parcă i-au simţit lipsa. Parcă s-a dus ceva frumos din farmecul de noapte al străzii. Anca totdeauna se întorcea în somn la trecerea lui Vintilă pe stradă. Se întorcea molcom în aşternut, îşi cuprindea soţul cu braţele, şoptea ceva neclar, fiindcă nu era destul de trează şi îşi continua somnul.

Dionisie umplu paharul din nou. Prima geană de lumină s-a lipit în ferestre. Când pleca Dionisie la serviciu, Anca ieşea până la mijlocul scărilor. El cobora câteva trepte, apoi privea iute în sus sub poalele rochiei. Anca se uita în jur speriată să nu vadă cineva scena şi-l ameninţa cu muchia palmei. „Lasă că vii tu acasă”! parcă spuneau privirile ei.

„De ce? se întrebă Dionisie şi goli paharul. De ce?”

— Prostii! începu să vorbească singur. Câtă

vreme nu poţi umbla la inimă, ce rost are să scoţi verigheta din deget? Verigheta e fleac.

*

Începutul lui martie venise mai aspru. Pe coşurile caselor din golfurile Bucureştilor, fumul a căpătat o alură semeaţă şi se ridică drept în caiere mari. Felecan lucrează. A isprăvit o pânză cu cele două ţigănci dansând lângă mustăria din Obor. Arată destul, de mulţumit. Mişcarea fetelor în dans, ochii lor îmbătaţi de plăcerea dansului a reuşit să le prindă aşa cum gândise. A mai făcut câteva schiţe cu casa arsă de pe Dudeşti. Însă va trebui să mai aştepte. Îi lipseşte o idee clară. Aşa cum arată schiţele, totul i se pare prea static, prea lipsit de forţă de sugestie. Nimic exploziv. Nimic nu sugerează drama.

Pictorul tresări. În atelier a intrat un bărbat.

— Domnule Felecan, sunt anticarul Pach.

— Dar vă cunosc. Acum doi ani am încercat să vă vând o pânză.

— Credeam că aţi uitat, zâmbi oaspetele.

— Nu, domnule Pach, n-am uitat. Eşecurile şi reuşitele nu se uită niciodată. Vizita mea la dumneavoastră a fost un eşec.

— Poate că reparăm azi eşecul.

— Eşecurile nu se pot repara, fiindcă ar însemna ca odată cu ele să revină şi trecutul. Momentul în care s-au produs eşecurile.

— Aveţi dreptate, continuă să zâmbească anticarul, însă acum doi ani nu eraţi atât de mare ca azi.

— Vă asigur că nu am mai crescut nici măcar cu un centimetru, izbucni în râs Felecan. Numai tălpile mele s-au mai lăbărţat niţel. Am umblat mult să-mi vând pânzele. Dacă vă referiţi cumva la tălpile mele, ar fi altceva. Cu totul altceva.

— Am văzut în salonul domnişoarei Vaida un portret semnat de dumneavoastră. Poate că îmi arătaţi şi mie câteva pânze.

— Cu mare plăcere. Banii încasaţi pe acel portret au zburat. Când sunt puţini, banii parcă totdeauna prind aripi. Sunt ca porumbeii dresaţi. Ies pe acoperişul casei, nu te mai bagă în seamă, nu-ţi mulţumesc pentru scurta găzduire, ci se avântă în aer dornici să ajungă la vechii lor stăpâni.

Zicând acestea, Felecan pomi să întoarcă pânzele de la perete cu faţa către vizitator. Pach le privi dintr-

o ochire scurtă. În faţa tabloului cu cele două ţigăncuşe care dansau, oaspetele începu să-şi desfacă nasturii de la palton. Gesturile lui erau maşinale. În loc să pună paltonul pe marginea fotoliului îl aşeză alături pe duşumea fără să observe. Privirile sale au rămas încremenite pe pânză. Făcu vreo câţiva paşi îndărăt, prinse un anumit unghi de lumină, iar vorbele lui sunară abia auzit.

— O iau. Cât mă costă, domnule Felecan? Dar să nu uitaţi că sunt negustor. Şi eu trebuie să câştig ceva.

Pictorul se gândi la două mii de lei. Era o sumă rezonabilă. Apoi săltă în gând preţul la cinci mii. În fond ar putea să încerce. Celebrul anticar Mişu Pach nu a venit până aici de florile mărului. I-a plăcut portretul Chirei. În materie de pictură, adică de pricepere la pictură, Pach este un nume printre negustori. Opt mii l-ar speria oare? Ar mai fi şi răzbunarea eşecului său de acum doi ani. Atunci, domnul Pach i-a spus: „Iată o pânză lucrată corect. Un peisaj lucrat corect. Eu nu prea mă dau în vânt după astfel de pânze, domnule Felecan. Vă rog să-mi iertaţi sinceritatea”.

— Cât, domnule Felecan?

— M-am gândit la cincisprezece mii, îl privi încruntat pictorul.

— Oho! râse oaspetele fără să-şi ia ochii de la pânză. Sunt un bun cunoscător de pictură, dar un slab negustor. Nu trebuia să vă laud portretul. Cred că la douăsprezece mii am putea să ne înţelegem.

— Fie! aprobă Felecan. Sincer, nu am sperat la o astfel de sumă.

— Să speraţi, domnule Felecan. Sunteţi un pictor mare. La ce preţ mi-aţi fi oferit pânza de acum doi ani?

— La câteva sute de lei.

— O mai aveţi?

— Da.

— O iau acum. Vă ofer pentru ea patru mii de lei.

— Nu înţeleg. O pânză lucrată doar corect? Aşa mi-aţi spus atunci. Valoarea ei artistică nu a crescut.

— Fireşte, râse oaspetele. În schimb a crescut valoarea semnăturii dumneavoastră. Portretul din salonul domnişoarei Vaida şi *Dansul ţigăncilor* au săltat mult valoarea semnăturii artistului. Dansul ţigăncilor îl opresc pentru mine. Voi mai lua câteva

pânze din vânzarea cărora sper să obţin un câştig frumos. Mi-ar face plăcere să cinaţi într-o seară la mine. V-ar conveni sâmbătă seara? Sâmbătă seara vine la cină şi un amator de pictură bună.

Anticarul a plecat. Cu douăzeci şi patru de mii de lei pe masă, Felecan porni să râdă. Un râs violent, ce o atrase pe doamna Mărgelatu, care avusese plăcerea să asculte la uşă întreaga conversaţie dintre pictor şi oaspete.

— Dacă o ţii tot aşa s-ar putea să ajungi milionar, spuse proprietăreasa cu ochii pironiţi asupra banilor. Ce naiba ai găsit de râs?

— Acum un an pe vremea asta crăpăm de foame. Trăiam din ce îmi aduceau Bogdan şi Oţoţoc. Umblam cu pânzele mele fericit dacă aş fi putut obţine câteva sute de lei.

— De ce să ne mai gândim la ce a fost?

— Fiindcă ce a fost face parte din noi. Prezentul stă pe temelia trecutului. Cine trăieşte numai în prezent este ca un pom fără rădăcini.

— Dar o privire spre viitor?

— O privire în viitor arată ca mugurul pomului la vreme de primăvară. Din păcate acum mugurul

pomului şovăie să se deschidă. I-e teamă de vifor.

Capitolul 7

Bogdan a ieşit din spital. Aşezat în vârful patului, între perne, încearcă să scrie la romanul său. De-a lungul golfului şi peste cocioc bate un vânt aspru cu măzăriche. E primăvară. Locatarii de pe strada Fecioarei privesc nerăbdători prin ferestre. Veniţi de pe la ţară, ei sunt buni cunoscători ai vremii. După ce va sta vântul, se vor aşterne ploile care spală pământul de zgura iernii. Apoi va adia vântul călduţ dinspre sud. Când se opreşte vântul călduţ, când gâzele, parcă nehotărâte, ies în recunoaştere pe lângă uluci, carierele de nisip şi fabricile de cărămidă îşi reiau activitatea, Căruţele cu pâine, oltenii cu coşurile lor grele, bragagiii, sifonarii şi vânzătorii de bere zăbovesc din nou pe la porţile oamenilor din mahala.

Bandajul de pe piept îl supără pe Bogdan. De câte ori părăseşte patul, partea de sus a trupului său pare înţepenită. Cu dreapta încă nu poate să scrie, iar creionul din mâna stângă lasă pe hârtie o seamă de semne ca nişte hieroglife.

Gloria l-a vizitat aseară pe rănit. Venise însoţită de domnul Blank. Bogdan a auzit cum toarce lin

motorul Packardului de la poartă. Gloria i-a adus ţigări şi prăjituri făcute de Valeria. Blank parcă nu-şi găsea locul în cămăruţa scundă. A cercetat uimit cărţile de pe etajeră. Acum erau multe cărţi acolo.

„Mâine plec acasă, spusese Gloria. Tata este bolnav. Am primit o telegramă”. Ochii ei se luptau cu lacrimile.

„Sper că nu-i ceva grav, domnişoară Vaida”.

„Nu ştiu. Încă nu ştiu. La bucurii, telegramele, chiar laconice, îţi spun destul. La necazuri, totdeauna prea puţin. De multă vreme tata nu stă prea bine cu inima”.

*

La apariţia lui Felecan, anticarul Mişu Pach îşi întrerupse conversaţia cu un bărbat în vârstă şi se ridică să-şi întâmpine oaspetele. După ochii săi veseli, era clar că sosirea pictorului îi face plăcere.

— Domnul Felecan, domnul Karmitz, făcu prezentările gazda.

— Ne cunoaştem, zâmbi Karmitz. Domnul Felecan a avut bunăvoinţa să-mi facă o vizită la sediul Standardului. Din păcate atunci conversaţia noastră a fost destul de scurtă, încheie cu fineţe bătrânul, fără

să pomenească ceva despre discuţia lor.

O clipă neliniştit, pictorul îi fu recunoscător în gând pentru delicateţea de care dădea dovadă. O femeie slăbuţă aduse la masă cartofi prăjiţi şi felii groase de parizer, iar în faţa lui Karmitz aşeză o ceaşcă de bulion.

— Nu am găsit carne, se scuză Pach. Acum este greu să găseşti came. Trebuie să te scoli cu noaptea-n cap şi să stai la coadă. Aseară am citit un manuscris vechi de câteva sute de ani. Am adormit târziu.

— Nu lipsa alimentelor este o noutate adusă de cel de al doilea război, zâmbi Karmitz. Ştiţi dumneavoastră ce a adus nou acest război? Am nişte prieteni întorşi din Apus. Ei spun că acest război a adus noutăţi mari. Adică surogatele, cozile şi celofibra. Oamenii Apusului s-au obişnuit cu ele. Ne vom obişnui şi noi. Dar asta nu are importanţă. Important va fi numai dacă surogatele, cozile şi celofibra vor dăinui. Vor face epocă.

— Şi lagărele, interveni Pach.

— Şi lagărele. Uitasem de ele, aprobă Karmitz. Totuşi celofibra întrece în măreţie faima lagărelor. A fi închis, a muri, nu sunt noutăţi. Izmenele de celofibră

au defilat în triumf în Franţa, în Olanda, Belgia, Danemarca şi încă nu şi-au spus ultimul cuvânt. Inventatorii celofibrei şi surogatelor au ceva din aerul lui Hitler. Adică n-am spus bine. Nu inventatorii, ci surogatele şi celofibra i se potrivesc lui Hitler. Părerile lui sunt ca celofibra. Solide, trainice, până la contactul cu apa. Apa le dizolvă. Sute de mii de fanatici s-au strâns în jurul lui Hitler. O parte din ei se vor trezi când vor observa că tăria celofibrei nu rezistă la apă. Să sperăm că vor observa asta nu prea târziu. Domnule Felecan, v-am admirat adineauri *Dansul ţigăncilor.* Pach mi-a vorbit cu entuziasm despre un portret semnat tot de domnia-voastră. Se pare că m-am ramolit de-a binelea, parcă se înveseli o clipă. Despre lucrurile bune aflu cu mare întârziere. Altă dată nu era aşa. V-ar conveni să ieşim puţin? Maşina mea este afară. M-am gândit să vă fac o vizită la atelier. Iar dacă se va întâmpla să cumpăr o pânză, înseamnă că am dat în mintea copiilor. Când arde casă, cine se mai gândeşte la înfrumuseţarea interiorului ei? Acum noi suntem în mijlocul flăcărilor. Încă nu le vedem, dar mirosul de fum stăruie în aer. Curând s-ar putea să ne gândim numai la salvarea

vieţii. Când te gândeşti la salvarea vieţii, bunurile materiale şi spirituale rămân pe planul doi. Bătrân sau tânăr, sărac ori bogat, cu toţii ne cramponăm de viaţă, fiindcă ea este una singură. Nimic nu ne dovedeşte că va mai fi una viitoare. Ne amăgim doar.

*

În atelierul pictorului se lăsase răcoare. Cu gulerul paltonului ridicat, cu mâinile în buzunare, Karmitz se opri în faţa unui peisaj. O pânză ce reprezenta o livadă cu pomi înfloriţi, iar printre crengile lor parcă săltate sau apăsate de vânt se vedea un minunat cer albastru. Jos, la tulpinile pomilor, stăruiau o sumedenie de petale căzute. Altele, uşor întoarse de vânt, planau în aer ca o ploaie albă.

„Tabloul acesta îmi sugerează o sărbătoare de primăvară. Una din acele sărbători liniştite, când printre flori parcă aud zumzetul binecuvântat al albinelor, cu toate că ele nu au fost prinse pe pânză. O atmosferă de calm şi linişte profundă. Chiar vântul ce saltă crengile ori le apasă blând îl simt prietenos şi cu mirosnă proaspătă de flori”.

— Cât, domnule Felecan?

Pach îi şoptise pictorului să ceară mult. Mult, dar

cât? La ce cifră să îndrăznească? Acum i-ar fi plăcut să fie anticarul aici. Totuşi, cum grija banilor dispăruse, pictorul arăta mai puţin dispus să se despartă de pânzele sale.

— Cât, domnule Felecan.

— Douăsprezece mii.

Karmitz trecu mai departe. O fi auzit suma? Trecu pe lângă o pânză ce reprezenta o masă lustruită şi nişte mere. Reveni. Merele îşi dublau contururile în luciul mesei.

— Beţi un rom, domnule Karmitz?

— Mai degrabă un pahar de vin, însă îndoit cu apă. Chiar şi vin beau numai la ocazii. Acum este o sărbătoare pentru mine, arătă cu mâna spre pânze. Făurirea de bunuri materiale şi spirituale are nevoie de pace, de linişte. Filosofie ieftină şi banală, dar adevărată.

Bătrânul evreu şi-a muiat buzele în paharul cu vin. Buzele lui sunt vineţii ca şi obrazul. A, ales cinci pânze. Scoase din buzunar carnetul de cec şi completă un cec pentru suma de şaizeci de mii.

— Sunt bătrân şi nebun, râse. Familia mea ar putea spune că m-am ţicnit de-a binelea. Poporul

român are un vechi şi înţelept proverb: „Ţara arde şi baba se piaptănă”. Poftim cecul, domnule Felecan.

Dar pictorul nu întinse mâna. Ţinea între degete o filă de hârtie. Găsise hârtia pe masă. Nu o văzuse de la început.

— O veste proastă, domnule Felecan?

— O veste la modă, porni a râde pictorul. Am primit ordin de concentrare.

Îl conduse pe oaspete până la maşină. Karmitz i-a spus ceva, însă el nu a înţeles nimic. Râdea. Râdea cu lacrimi. Şi chiar când reveni în atelier nu-şi putu opri râsul în hohote. Un râs vulcanic, uşor amărui.

— Ştiu, spuse din prag doamna Mărgelatu. Ştiu de ce râzi.

— Cum naiba să nu ştii când îmi cunoşti toată corespondenţa.

— Păi nu la ordinul de chemare mă gândeam, ci la bani.

— La bani? Sigur că la bani. Acum sunt bogat. Nu cine ştie ce bogat, dar faţă de nimicul din trecut ar fi ceva. Planurile mele de lucru sunt vax. Visurile mele sunt vax. Mă întreabă pe mine cineva ce proiecte, ce visuri am? Frumoasă coincidenţă cu banii aceştia şi cu

ordinul de chemare!

— Îţi fac o cafea? Bem amândoi o cafea mare.

— Acum nu. Trebuie să plec.

Felecan găsi o maşină de piaţă care îl duse până aproape de casa Chirei. Era cam târziu pentru o vizită. Lui Felecan îi părea rău că nu i-a spus şoferului să aştepte. Şi-a amintit de seara din Ajunul Crăciunului. Atunci Chira l-a trimis la plimbare. Ieşise în prag şi i-a spus că nu-l poate primi. Că aşteaptă oaspeţi. Ar fi fost bine să fi oprit maşina. Mai avea de făcut nişte drumuri.

Pictorul deschise poarta şi intră într-o curte lungă. Acum, noaptea, se vedea destul de bine prin curte. Se vedea casa în stil vagon cu mai multe uşi şi praguri mici doar din două trepte. În odaia Chirei era întuneric. Totuşi din soba de cărămidă ieşeau flăcări, iar scânteierea lor dansa în fereastră.

Felecan lovi geamul cu vârful degetelor. Trecu un timp. Apoi uşa se crăpă uşor.

— Ce doreşti, domnule Felecan?

— Să intru.

— Îmi pare rău. Nu te pot primi.

— Ai pe cineva la tine? întrebă, parcă răguşit

dintr-odată.

— Da.

— Înţeleg. Viaţa nu-i totdeauna aşa cum ne-o dorim. Cum o visăm. Ei, noapte bună!

Ceva din glasul pictorului o atrase pe Chira în prag. Peste cămaşa de noapte îşi pusese un suman bărbătesc din pănură lucrată la piuă. Îl îmbrăca primăvara şi toamna, când prin cariera de la Flax vremea se pornea mai rece. Îl punea peste ea noaptea să nu-i fie frig.

— Îmi pare rău, domnule Felecan. Zău…

— De ce?

— Aşa. Ai făcut un drum până aici.

— Nu-i primul.

— Da, nu-i primul. Îmi pare rău. Noaptea nu primesc pe nimeni.

— Dar pe cel din casă…

— Cu el e altceva. De ce n-ai venit pe lumină?

— Când era încă lumină nu ştiam ce ştiu acum. Ei, noapte bună! Porni către poartă.

Glasul pictorului sunase cu totul neobişnuit. Nu se potrivea cu firea lui colţoasă. Părea dureros ca un geamăt. Chira îl ajunse lângă poartă.

— Fugi în casă, năroado! Eşti în picioarele goale.

— Sunt obişnuită. Ce se întâmplă cu dumneata, domnule Felecan? Eşti bolnav? Ai necazuri? Sau eşti niţel băut.

— Mai rău, vorbi el cu asprime. Venisem să te cer de nevastă. Însă mi se pare că am venit prea târziu. Eu totdeauna ajung prea târziu acolo unde doresc să ajung.

Chira tresări şi nu înţelese decât primele cuvinte, care veniseră peste ea ca o lovitură puternică.

— Să mă ceri de nevastă? murmură uluită, neîncrezătoare. Pe mine? Glumeşti. Poftim în casă, domnule Felecan.

— Păi…

— Nu-i nimeni în casă.

În odaie era cald. Chira scăpără un chibrit şi aprinse lampa. Felecan îşi roti privirea prin odaie. Văzu un pat cu tăblii de fier, o masă, un şifonier ieftin, cu o singură uşă şi oglindă pe mijlocul uşii, iar lângă pat un scăunel cu trei picioare. Peretele dinspre uşă era umed. Se observau clar petele de igrasie ce urcau pe pereţi ca nişte valuri unsuroase. Afară s-a înteţit vântul şi şuieră pe sub uşă sau scutură fereastra.

Chira a rămas în mijlocul odăii, nehotărâtă. Nu ştie ce să spună. Felecan intrase în cameră cu figura omului pregătit de o bătălie grea. Îşi arăta dinţii albi, puternici, într-un surâs aspru. Ştia că are în faţa sa un adversar la fel de tare, de îndărătnic. Acum o privea pe Chira ca pe un adversar.

— Verighetele le-am cumpărat mai de mult, grăi, parcă pus pe harţă. Am tot amânat să-ţi vorbesc despre ele. Acum nu mai pot amâna. Poimâine părăsesc oraşul. Am primit ordin de chemare.

Din obrazul şi din buzele Chirei parcă a dispărut ultima picătură de sânge. Ochii ei, de obicei proaspeţi, limpezi, s-au tulburat. A rămas în picioare lângă pictor şi nu ştie ce trebuie să facă sau să spună. A lepădat sumanul. În zarea luminii de lampă, sub cămaşă, i se profilează trupul. Sânii ei bine împliniţi tresaltă uşor şi se văd prin cămaşă ca două pete rotunde. Mijlocul subţire, şoldurile pline şi picioarele ei nebănuit de lungi pentru statura ei nu prea înaltă se conturează clar doar câteva clipe.

— Mă iertaţi, domnule Felecan! prinse ceva din privirile musafirului şi intră iute în aşternut. Credeam că e altceva. Adică la început am crezut că vii aici

pentru altceva. Să nu te superi.

— Prostii!

— O fată ca mine poate că te atrage azi. Dar mâine? Adică în viitor. Eşti un om cu şcoală multă. Eu am doar şapte clase primare. Ce poţi discuta dumneata cu mine?

— Uite că discutăm şi avem ce, se răsti Felecan. Mâine dimineaţă am putea să ne cununăm, continuă, dintr-odată cu nespusă blândeţe. Eu plec. Nu se ştie când mă voi întoarce. Totuşi într-o zi mă voi întoarce. Ei bine, amândoi vom avea timp să ne gândim dacă am făcut un pas bun sau nu. Speram că ţii puţin la mine. Acum e limpede că mi-am făcut iluzii. Însă timpul ar putea aduce ceva. Prinse privirile fetei, iar Chira i le susţinu.

— Păi tocmai asta nu trebuia să mi-o spui, domnule Felecan. Tocmai asta nu trebuia să mi-o spui. Fiindcă ce spui dumneata? „Hai Chiro să ne aruncăm în lac să vedem dacă învăţăm să înotăm”. Îmi pare rău, domnule Felecan. Nu fac eu prostii d-astea. Adică de ce să mă leg la cap dacă nu mă doare? Fete sunt destule. Găseşti dumneata o fată care ţi se potriveşte. Nu prea înţeleg eu de ce te-ai oprit taman la mine,

însă ştiu că dacă am fi văzuţi împreună ar râde şi curcile de dumneata. Iar mie mi-ar merge buhu că te-am momit şi te-am agăţat de mine Dumnezeu ştie cum. Nu cumva eşti băut?

Prin acele vorbe Chira îi aminti lui Felecan că el sărise peste cal, aşa cum i se întâmplă adesea datorită firii sale impulsive. Pe drum se gândise la o tactică prudentă. Din păcate a uitat să o pună în aplicare. El ştia clar că o iubeşte. Şi tot atât de clar simţea că de-a lungul timpului nu a reuşit să aprindă în inima ei măcar o scânteie de simpatie pentru el. Cătă spre Chira îndelung. Chipul fetei nu exprima nimic din gândurile ei. Părea liniştită, calmă. Deci nu mai era nimic de făcut. Unde lipseşte dragostea, vorbele ce ar putea aduce?

— Da, poate că ai dreptate, o privi zâmbind strâmb. M-am gândit numai la mine.

Îşi luă paltonul de pe marginea patului. Porni către uşă. Chira nu spunea nimic. Pictorul se opri cu mâna pe clanţă. Înţelese că dacă va trece pragul, dacă va închide, uşa în urma lui, aceasta va rămâne închisă pentru totdeauna. Cum să renunţe atât de uşor?

— M-am gândit la altceva. Reveni în mijlocul

odăii. Ai dreptate. O căsătorie acum între noi nu-i posibilă.

Dar o logodnă ştii şi tu că nu te leagă cu nimic. Logodnele se leagă şi se dezleagă oricând. Eu trebuie să plec. Ordinul de chemare mă obligă să plec, altfel nu mi-aş face griji. Aş şti să stărui mai mult. Vrei să ne logodim mâine dimineaţă? Te rog! Eu nu prea am obiceiul să mă rog, spuse răstit. Stai aici într-o casă cu igrasie. După ce plec, poţi să te muţi la mine. Chiria am plătit-o pe un an. La mine sunt alte condiţii de locuit. Să nu crezi că-ţi fac un hatâr. Tu mi-ai adus primul mare succes în meseria mea de pictor. Tu mi-ai adus prima sumă de bani mai mare. Am vândut portretul tău cu zece mii de lei. Dar portretul, după ce a ieşit din atelier, se pare că a început să grăiască frumos despre pictor.

— Parcă ai vrea să mă cumperi, îl privi intrigată.

— Ia-o cum vrei. Eu sunt hotărât acum la orice. Nu plec de aici fără consimţământul tău. Mă culc afară lângă uşă.

— Dar eu nu te iubesc, îi sări ţandăra Chirei. Şi nu mai striga aşa, că te aud vecinii. O să-mi iasă vorbe.

În clipa următoare îi păru rău că vorbise astfel, fiindcă el a tresărit ca sub o plesnitură de bici. Tăcu, îi păru rău, apoi continuă blând:

— Ziceai de logodnă? Da, logodna nu ne leagă prea mult, însă o să vezi ce de mai ponoase o să tragem. Eu mare lucru nu pierd. Ba chiar câştig la o adică. Scap de prăpădita asta de casă. Numai dumneata ai să fii în pierdere. O să-ţi râdă în nas toţi prietenii şi… şi neamurile. Chiar n-ai băut nimic?

— Nici măcar o cafea.

Tăcură. Dacă la început Chira primise cu răceală propunerea pictorului, acum se gândi la aspectul practic al problemei. El va pleca. De poimâine nu va mai fi în Bucureşti. Ea se poate alege cu o locuinţă bună, unde nu va mai avea grija chiriei. Cel puţin un an nu se va gândi la chirie. Într-un an îi vor trece lui toate fumurile de acuma. Fiindcă la el sunt numai nişte amăgeli, nu dragoste. Cine ştie ce o fi în mintea lui. Chira ştia că o şansă ca asta de a părăsi mizerabila locuinţă nu va mai prinde niciodată. Adică ar putea să o prindă. Însă cu ce preţ? Să se mărite cu bătrânul plăcintar din Vitan?

La rândul său, Felecan zâmbi satisfăcut. Din

vorbele ei înţelesese că el se află acum pe un teren bun. Îi plăcu sinceritatea ei brutală. Îi plăcu fără să priceapă că felul ei de a vorbi tăios i se potriveşte lui. „În discuţiile calme, domoale, gândi el, sinceritatea omului se pierde adesea, alunecă printre vorbe şi fraze. Într-o discuţie aprinsă, colţată, sinceritatea ţâşneşte ca o lumină puternică”.

— Deci ne-am înţeles, continuă să zâmbească. Mă întorc aici mâine dimineaţă la şapte. Mâine dimineaţă avem o groază de treburi. La logodnă vor fi puţini invitaţi. Săru-mâna! Să mă ia naiba, sunt cel mai fericit om din lume! Tu să nu-ţi faci griji. Totul va fi bine. Nu-ţi mai pune o mie de întrebări. Mă logodesc cu tine fiindcă te iubesc. Şi cam asta-i totul.

— E numai pe jumătate, observă ea, încă năucită de tot ce auzise.

— Adică mai mult decât m-am aşteptat, râse pictorul.

Chira se înfurie din nou, însă reuşi să se stăpânească. Numai în ochi i s-a aprins o scânteie de mânie. Nu ştia încă de ce a cuprins-o mânia. Parcă îi scăpa ceva. Poate un cuvânt sau o părere a lui, care a lovit-o iute, fără ca ea să-i prindă înţelesul întreg.

Tăcu şi îi întinse mâna. Felecan i-o sărută şi închise uşa după el. Ea a rămas multă vreme lângă uşă fără a îndrăzni să se mişte, speriată ca după un cutremur. Apoi se aşeză în pat. Nu simţi bucuria că va părăsi cartierul, ci doar teamă, nelinişte.

*

De-a lungul Căii Dudeştilor, vântul cânta subţire în firele de lumină întinse pe stâlpi. La depou ultimele vagoane de tramvai făceau manevre către adăpostul de peste noapte.

Cu ochii cârpiţi de somn, Dionisie bâjbâi prin odaie până ce nimeri comutatorul. Aprinse lumina. Soneria de la intrare ţârâia violent. Cineva proptise degetul de buton şi apăsa cu sadism. Om cumpătat de obicei, comisarul trase o înjurătură şi deschise uşa mânios. În prag, Felecan părea beat. Râdea prosteşte, iar ochii îi străluceau ca jeraticul.

— Hai, intră! zâmbi Dionisie. Puteai să te pomeneşti cu un pumn între ochi. Să trezeşti un om după primul somn înseamnă că sau eşti nebun sau ai o treabă ce nu suferă amânare, ori eşti criţă. La tine asta e. Te-ai proptit ca nărodul la sonerie.

— Uite că n-ai ghicit, se aşeză pe pat oaspetele.

Sunt treaz cum te văd şi mă vezi.

— Hm! Atunci e clar că ţi-e sete. Bei un rom?

— Numai un păhăruţ. Mâine trebuie să fiu în formă.

— Ai de gând să te baţi cu cineva?

— Mai rău, prietene. Mâine la prânz mă logodesc. Eu am dorit o nuntă, dar e bună şi logodna. Vrei să vii la logodnă?

Dionisie turnă în pahare şi poate că numai din cauza uimirii vărsă puţin rom pe măsăriţă.

— Vorbeşti serios? îl privi neîncrezător. Şi cine-i nefericita?

— Nu prea ştiu nici eu, se întristă o clipă faţa pictorului. O cunosc de vreo doi ani. În aceşti doi ani am schimbat câteva cuvinte cu ea. O cheamă Chira. De celălalt nume am uitat să o întreb. Mai ştiu că e o femeie frumoasă. Ori… printr-o minune, o fată frumoasă. Lucrează la nisip în groapa lui Flax. Asta e tot. Adică ar mai fi ceva. Eu o iubesc.

— Dar ea?

— Nici vorbă. Chiar mi-a spus-o şi în seara aceasta.

Dionisie se scărpină în creştet şi pufni în râs.

Oare să nu fi băut nimic nebunul ăsta? După felul său liniştit s-ar părea că nu.

— Zău dacă am văzut o figură mai năroadă ca a ta acum, se entuziasmă gazda. Eşti mare, băiatule! Zău eşti mare! Dacă te-ai vedea acum în oglindă, dacă ţi-ai imortaliza mutra acum pe o pânză, ar fi ceva unic. Urmaşii tăi, până la a şaptea spiţă, ar ascunde portretul ca dulăii ciolanele, să nu le găsească duşmanii. Da tinere, eşti mare! De multă vreme îţi studiez figura, altfel simpatică însă lipsită de harurile inteligenţei. În privinţa inteligenţei să nu-ţi faci griji. Nu eşti singurul nătărău din lume. De multă vreme te studiez. Eşti un bun obiect de studiu. Am văzut prin tine ca prin sită. Dar e drept că nu chiar pe atât pe care mi te înfăţişezi acum. De ce să mă laud? Cred că faci o prostie să te logodeşti cu o femeie despre care nu ştii aproape nimic. Cred... se opri cu ochii miraţi, iar paharul tremură în mâna lui.

Felecan înţelese de ce s-a oprit. Sau cel puţin intui asta. Dionisie a ştiut cu cine se căsătoreşte când s-a cununat cu Anca.

— Sunt un prost, zâmbi Dionisie ca şi când l-ar fi durut dinţii. Da, poate că aşa cum procedezi tu e mai

bine. La ce oră va fi logodna?

— La ora unu. Dar s-ar putea şi să nu mai fie. Chira nu mi-a zis nici nu nici da. Mai mult am vorbit eu.

Chira s-a trezit în zori. Îşi aminti că aseară a plâns, însă lacrimile ei au fost nu de fericire la propunerea lui Felecan, ci de surpriză. Din cauză că totul s-a petrecut pe neaşteptate. Cuprinsă de gânduri sări din aşternut, aprinse focul, îşi încălzi apă într-un lighean şi începu să se spele. Afară se luminase de-a binelea. Privi prin fereastră. Dincolo de gard se vedeau gropile fabricii de cărămizi Fraţii Niţescu. Acum gropile erau pustii. Poate că, peste vreo lună, fabrica îşi va deschide porţile, ca în fiecare primăvară. Din păcate sunt multe zvonuri despre război. Peste vreo lună va da iarba. Gropile vor prinde puţină viaţă. Ea va pleca de aici fără regrete. Dar dacă Felecan doar a amăgit-o aseară cu propunerile lui? Dacă o fi fost băut? Se nelinişti. De multe ori a visat că va reuşi să părăsească acest cartier. Îşi făcuse fel de fel de închipuiri. În momentele acelea se simţea fericită. Apoi îşi dădea seama că nu se va putea smulge de aici decât printr-o minune, dar minunile se petrec numai

în Biblie. Nimic nu reuşise să o lege de aceste locuri în care sărăcia făcea casă bună cu oamenii. Îi plăcea locuinţa lui Felecan. Intrase de câteva ori acolo, când îi pozase. Dacă nu a minţit-o, se va muta acolo îndată după plecarea lui. Dinspre Pulberărie se auzi sirena unei fabrici. E ora şapte. Se aşeză pe pat neliniştită. Începu să se îndoiască de tot ce îi spusese Felecan aseară. Tresări. Felecan ciocănise la uşă. A deschis uşa parcă temătoare. Totuşi privirile lui sunt radioase acum. Numai faţa sa arată mai palidă ca de obicei.

— Săru-mâna! Eşti gata?

— Într-o clipă. Doar să-mi pun paltonul.

Ieşiră în stradă. Chira privi împrejur simţind în inimă o uşoară apăsare. Ajunseră curând în Dealul Dudeştilor. Chira zâmbeşte. Felecan o ţine de mână prea strâns şi încruntat, parcă speriat să nu o piardă dintr-o clipă în alta.

Rondul din Dudeşti Cioplea era bine cunoscut în partea de răsărit a oraşului. Acolo se afla pe vremuri capătul de linie al tramvaiului ce făcea legătura între periferie şi centru. Acolo fetele şi băieţii cartierului veneau seara să cumpere seminţe prăjite şi să plănuiască împreună o ieşire la cinematograf sau la

salon. În jurul rondului din Dudeşti Cioplea apăruseră de-a lungul anilor o seamă de cârciumi, o brutărie, un debit, măcelăria, unde acum veşnic se formau cozi, farmacia, frizeria *La Ionel,* câteva magazine de coloniale şi unele tarabe pentru zarzavaturi. Între ele sau pe aproape se aflau postul de jandarmi, cimitirul cel nou, şcoala primară şi biserica veche. Toate aceste stabilimente s-au înfiripat numai pe graniţa marelui golf bucureştean, iar vadurile lor erau deosebit de bune, fiindcă acel cartier crescuse mult între cele două războaie mondiale.

Comuna suburbană Dudeşti Cioplea, de la rond până la capătul Parcului Brânzoi, arăta ca o oază uriaşă la marginea oraşului cuprinsă între câmpia dinspre Uzinele Malaxa şi o alta mai spre sud, către cartierul Apărătorii Patriei. Undeva la spatele oazei, pe lângă Lacul Balama, grădinari iscusiţi cultivau pământul gras cu zarzavaturi. Vechii locuitori ai comunei deveniseră peste timp grădinari sau lăptari. Femeile purtau fuste largi, basmale cafenii şi ciupici în formă de saboţi, iar bărbaţii şorţuri şi pantaloni negri, bufanţi. Mulţi dintre ei vorbeau sârbeşte. Stabilirea lor acolo, împreunarea lor cu românii se

pierdea undeva în negura veacurilor. În dimineţile de vară faetoanele grădinarilor şi ale lăptarilor se încrucişau adesea. Uruitul faetoanelor pe piatra cubică răzbea în zori dinspre Dâmbul Dudeştilor, stăruind puternic de-a lungul drumului până către Piaţa Mare. Dâmbul Dudeştilor nu era prea înalt dar destul de bun pentru privitorul mai puţin grăbit, dornic de o privelişte asupra unei părţi a oraşului. Iar cine avea puţină fantezie, intuia că Bucureştii seamănă uimitor cu o pălărie imensă. Găvanul îl forma centrul cu blocurile sale masive. Panglica, barierele multe. Borul deosebit de lat – periferiile pitite umil în umbra măreţiei centrale.

Printre clubuliţe cu lapte şi coşuri mari de zarzavaturi, Felecan şi Chira s-au strecurat mai spre mijlocul vagonului de tramvai. Vântul s-a potolit peste noapte. Cerul încărcat cu nori vineţii, joşi, ameninţă a ploaie. Tramvaiul parcă parcurge o punte nefiresc de îngustă, în dreapta şi în stânga sunt multe case cu grădini şi corcoduşi sau salcâmi, ca la ţară. Însă dincolo de ele se văd câmpia marelui golf ori cealaltă câmpie, dinspre Apărătorii Patriei. Abia la vestitele cârciumi Netencuita şi Subăşanu, adică după barieră,

începe oraşul.

Felecan, de obicei vorbăreţ, nu prea ştie ce să spună. O priveşte pe Chira grijuliu, mâinile lui o apără de înghesuială, iar ceva de pe chipul său o face pe fată să-şi reţină un zâmbet. Pictorul arată ca un dulău lângă un ciolan mare, ademenitor. Nu ştie să-şi ascundă gândurile.

— Unde mergem? întreabă Chira.

— Întâi la Rocus după mezeluri, apoi la coafor. Vreau să le iei piuitul invitaţilor noştri. Ştiu un coafor bun pe strada Sfântul Ionică. Părul tău frumos nu prea are nevoie de coafor, însă un pieptănat ca la carte şi unghiile date cu ojă…

— Să cred că…? se încruntă Chira.

— Să crezi orice. Azi va trebui să-mi faci multe hatâruri. Azi îmi doresc ziua mea cea mai bună. O să facem nişte nebunii prin oraş. Vom cheltui nişte bani. Am bani. Acolo unde plec eu, banii nu mai au valoare. Un singur lucru are valoare: să ai la cine să te gândeşti. E mare lucru să te poţi gândi la cineva drag.

— Nu mi-ai vorbit nimic despre oaspeţi, dori Chira să schimbe subiectul discuţiei.

— Tu nu ai pe nimeni?

— Pe nimeni. Singura mea prietenă a plecat din oraş.

— Mă ai pe mine. Vor mai veni câţiva prieteni buni. Va fi o masă de zile mari. Am aranjat eu totul cu doamna Mărgelatu. O ştii pe doamna Mărgelatu?

— Da, am văzut-o când am venit să-ţi pozez. Pare cam acrişoară.

— Nu o cunoşti. Pe cât este de afurisită, acră, distantă la prima vedere, pe atât inima ei bună o dă de gol. De mâine veţi locui împreună. Adică – chiar din seara acestei zile. Vreau să te văd instalată în apartamentul nostru. Să plec liniştit. A, nu, nu te încrunta! Vei dormi cu doamna Mărgelatu. Însă mi-e teamă că sforăie. Totuşi nu cred să mă întreacă pe mine. La caz de război eu voi fi o adevărată pagubă atât pentru ai noştri cât şi pentru inamic.

— Chiar sforăi? îl privi râzând.

— Când sunt răcit. Dar ia stai. Care este numele tău de familie?

— Chira.

— Şi cel mic?

— Ioana.

— Ioana! Frumos nume! Tu chiar nu ai familie?

— Am o soră măritată la Buzău. Părinţii mei au murit de mult. Dar numele dumitale care este?

— Măi fată, până când ai să-mi vorbeşti cu dumneata?

— Va trebui să mă obişnuiesc, roşi Chira Ioana.

— Mda! Numele meu de botez este Pavel.

Peste Bucureşti s-au scuturat norii parcă în glumă. Soarele a ieşit dintre nori neruşinat de blând, iar razele lui se răsfrâng în milioane de topaze pe acoperişurile oraşului.

Capitolul 8

Doamna Mărgelatu nu era tocmai satisfăcută de alegerea pictorului. Felecan a plecat în zori. Chira s-a cuibărit în patul din atelier. Simte nevoia să rămână singură, dar bătrâna proprietăreasă îşi face de lucru prin odaie. Mută obiectele mici de colo-colo, le reaşază pe vechile locuri şi nu-şi găseşte astâmpăr. După moartea soţului ei, bătrâna a locuit singură multă vreme. Rămăsese văduvă la patruzeci şi cinci de ani. Acum avea aproape şaizeci. Nu era bătrână, însă arăta bătrână. Anii petrecuţi în singurătate au acrit-o timpuriu. Se simţea prea lovită de soartă. Familia ei îşi pierduse averea mai de mult. Avuseseră un arman cu vreo trei sute de hectare undeva lângă Feteşti. În criza economică din ’29 tatăl doamnei Mărgelatu a pierdut armanul. Se lăsase antrenat în speculaţii de bursă. Uneori, bătrâna îşi amintea cu plăcere de anii petrecuţi la Şcoala Ursulinelor din Sibiu. Ce timpuri! Fusese frumoasă, bogată, iar bărbaţii roiau, în jurul ei. Mai ales căpitanul Mărgelatu cu uniforma lui teribilă. Totdeauna Mărgelatu venea la ei în uniforma de paradă a gărzii palatului regal.

În urmă cu vreo câţiva ani, când s-a stabilit pictorul aici, bătrâna l-a înconjurat cu acel rest de afecţiune ce mai rămăsese peste timp şi trebuia investit. Dacă Felecan întârzia prin oraş, doamna Mărgelatu avea obiceiul să se perpelească de grijă, iar zgomotul paşilor lui îi aducea linişte. Aşteptarea, neliniştea pentru el îi făceau bine. Nu se mai simţea singură şi nenorocită. Şi poate că el semăna puţin cu fostul ei soţ. Avea acelaşi temperament exploziv. După instalarea pictorului în casă, bătrâna rar avea timp de alte gânduri. Toate gândurile ei se roteau în jurul acestuia. Uneori se gândea îngrozită că pictorul ar putea să-şi caute altă locuinţă mai spre centrul oraşului. La început, ea strâmbase din nas când a auzit despre năstruşnica lui ocupaţie. Doamna Mărgelatu avea mare respect pentru picturi, chiar dacă îi lipsea priceperea lor. Sau poate că tocmai din această cauză. În mintea ei pictorii făceau parte dintr-o lume a visului, a tot ce este frumos. Dintr-o lume îndepărtată, vagă, necunoscută şi misterioasă. După o vreme s-a obişnuit să privească pânzele lui Felecan, dar în talentul tânărului nu credea, fiindcă el apăruse acolo fără a fi înconjurat de mister şi poezie. Fiinţa lui

era prea reală şi nu se potrivea cu părerile ei despre pictori. Când Bogdan şi Mitică Oţoţoc veneau la atelier, doamna Mărgelatu îi privea contrariată. Ce putea discuta un pictor cu prostimea? După câţiva ani bătrâna s-a obişnuit cu ei, dar nu uita să gândească: „Prostimea se ridică mai mult decât este firesc. Dă din coate. Unul ca Bogdan vrea să devină scriitor. Se întoarce lumea pe dos. Ce le-ar putea spune oamenilor un tânăr ca Bogdan? Un scriitor face parte dintr-o lume vrăjită. Dintr-o lume de basm şi mister. E drept că Gorki nu prea a avut şcoală, dar cine ştie de unde a venit el?” Doamna Mărgelatu nu avea nimic împotriva oamenilor sărmani, însă fusese crescută în spiritul unei departajări limpezi între clasa ei şi aceea a păturii nevoiaşe. Chiar acum, când ea sărăcise de-a binelea, nu putea recunoaşte că a coborât din clasa ei socială. Greu i-ar fi trecut prin minte aşa ceva.

Bătrâna îl îndrăgise mult pe Felecan. Îi plăcuse la el mai ales trecerea bruscă de la o stare la alta. Acum putea fi trist, ca în clipa următoare să râdă cu hohote. Acum se încrunta din te miri ce, acum începea să cânte. El o scăpase de singurătate, de serile lungi, goale, în care nu-ţi găseşti locul. Acum Felecan e

plecat. A rămas aici această fată ori femeie şmecheră, care a ştiut să-l îmbrobodească. Dacă l-a iubit, dacă îl iubeşte, de ce Chira nu s-a logodit cu pictorul când acesta o ducea greu? Mirosul banilor a atras-o către el. Spre hanii bărbaţilor unele femei zboară ca fluturii în jurul lămpii. O privi pe Chira cu coada ochiului. Aceasta şedea în pat cu neruşinare şi nimic de pe faţa ei nu arăta că regretă plecarea lui Felecan. E şireată. A ştiut să-l prindă în laţ, iar bărbaţii adesea sunt grozav de orbi. Ce o fi găsit la ea? E drept că-i frumoasă şi nu tocmai proastă, dar arată de la o poştă a neam prost. Chestia cu munca ei la ciurele de nisip mai mult ca sigur că a fost doar o mască. La adăpostul acelei ocupaţii a avut prilejul să-şi facă de cap. Şi-i firesc, de vreme ce a locuit singură. Cine a mai pomenit ca o fată la vârsta ei să locuiască singură? Numai de dragul lui Felecan nu va putea să o alunge pe Chira. Ieri, la logodnă, s-au sărutat. Felecan s-a desprins din braţele ei cu ochii strălucitori, fericiţi. Chira arătase calmă, chibzuită ca o pisică ce stă la pândă. În gară a plâns niţel ca orice logodnică, însă era clar că s-a străduit să-şi umezească ochii. Tristeţe adevărată doamna Mărgelatu a văzut numai la

Felecan, Oţoţoc, Bogdan şi Dionisie. Dacă ea îl iubeşte, de ce nu s-a culcat cu el peste noapte? La una ca ea ce contează? Acum s-a cuibărit în patul lui, mulţumită că şi-a atins scopul. Cine ştie ce gânduri rumegă ea.

— Felecan ţi-a lăsat şaizeci de mii de lei, spuse aproape răstit. Banii sunt în sertarul biroului. N-ai decât să-i cheltuieşti. Faci ce vrei cu ei. Cât despre bărbaţi, eu nu admit să aduci bărbaţi în casă.

Învăluită în gândurile ei, Chira nu înţelese la început decât tonul bătrânei doamne. Un ton ostil, rece. A rămas singură. Uşa parcă mai vibrează în urma doamnei Mărgelatu. Contrar obiceiului, bătrâna trântise uşa cu putere. Acum, fetei îi părea rău după vechea sa locuinţă. Se simţise liniştită acolo. Nimeni nu intra acolo fără voia ei. Aici îi va fi greu. Doamna Mărgelatu se simte stăpână chiar şi în apartamentul închiriat.

Curând uită aceste gânduri, fiindcă altele i-au venit în minte. Ieri la prânz ea nu şi-a putut înfrâna uluirea la apariţia vechilor săi cunoscuţi Oţoţoc şi Bogdan. În schimb, aceştia parcă ştiau ceva. Felecan le-o fi vorbit despre ea. Cei doi prieteni au râs doar şi

i-au făcut urări de fericire. Domnul comisar Dionisie venise niţel cam afumat. Nu puteai şti dacă e trist sau vesel. Cât a durat masa de logodnă comisarul a vorbit destul de puţin. Numai la plecare a zâmbit şi i-a zis că-i frumoasă şi că abia acum începe să creadă cu adevărat în ochiul de pictor al lui Felecan. Doamna Mărgelatu arătase ca un arici cu toţi ţepii întinşi către ea. Chira i-a simţit ostilitatea chiar de la început. Însă cele mai grele clipe ale ei au fost când a intrat cu Felecan la coafor. Straiele ei slabe, ieftine, vorbeau singure despre ea. Fetele de acolo i-au măsurat din priviri pe amândoi, iar pe feţele lor se putea citi mult. Ochii lor parcă spuneau că ea abia l-a agăţat pe tânărul elegant şi chipeş. S-au uitat la ea cu înţeles, cu nişte priviri pe care numai femeile ştiu să le transmită între ele. Manichiurista a cătat lung la bătăturile din palme şi la unghiile roase, cu aer complice, parcă spunând: „Ai reuşit să pui mâna pe el. Eşti deşteaptă, fetiţo!” Numai Felecan nu a observat nimic. Privea încântat cum părul Chirei se aşeza frumos sub apăsarea pieptenului. Bărbaţilor le lipseşte aproape cu totul puterea de observaţie a femeilor pe lucrurile de amănunt.

Chira coborî din pat. În atelier şi în restul apartamentului era prea multă dezordine, iar ferestrele nu mai fuseseră spălate de multă vreme. Întâi va băga perdelele la muiat. Începu să desfacă la perdele.

— Ce vrei să faci? deschise uşa doamna Mărgelatu.

— Curăţenie.

— Aici eu mă ocup de curăţenie, o înfruntă cu priviri nemulţumite. În casa mea fac…

— M-am gândit numai la ce este mai greu şi sigur că o să vă cer părerea. Când aţi deschis uşa m-am speriat. Era gata să cad de pe scaun. Nu am auzit bătaia dumneavoastră în uşă. Cred că aţi bătut prea încet.

— N-am bătut deloc, făcu ochii mari doamna Mărgelatu. Şi să nu-ţi închipui că…

— Da, cred că aţi bătut prea încet, o întrerupse Chira cu glas potolit, prefăcându-se a nu înţelege, deşi ochii ei s-au întunecat uşor.

Afară s-a încălzit de-a binelea, Se simte aerul blând şi bun de primăvară. Îmbrăcată într-o pijama veche a pictorului, Chira a spălat ferestrele, perdelele

şi duşumelele. Două zile a durat curăţenia. Până şi atelierul căpătase o notă de prospeţime. Doamna Mărgelatu a intrat de câteva ori în bucătărie sau în restul apartamentului şi de fiecare dată a avut grijă să bată la uşă. Chira plecase în zori. Cine ştie pe unde plecase. Bătrâna cătă îngândurată prin odăile multe. Ar fi trebuit să facă şi ea curăţenie de primăvară. Perdelele s-au afumat peste iarnă. Faianţa din bucătărie arăta unsuroasă. Covoarele erau încărcate de praf. Intră din nou în apartamentul pictorului. Cercetă fiecare ungher al odăilor, privi spre colţurile tavanelor, acolo unde se prind pânzele de păianjen şi trebui să recunoască în sinea sa că fetei nu i-a scăpat nimic.

— E harnică, murmură, ca dusă pe gânduri.

Chira s-a întors cu două sacoşe pline în mâini.

— Am cumpărat nişte carne şi cartofi, doamnă. La carne a fost o coadă cât postul Paştelui. Am luat şi pentru dumneavoastră un capac de vacă şi un rasol.

Obrajii fetei s-au îmbujorat plăcut. Genele ei lungi, întoarse, clipesc des din cauza soarelui mult. Doamna Mărgelatu i-a aruncat o privire scurtă, fugară, dar suficientă pentru un ochi de femeie căreia

greu îi scapă un amănunt. Chira avea un aer copilăros, parcă uşor temător, ce o înduioşă pe bătrână.

— Faţada casei are nevoie de reparaţii, doamnă.

— Ştiu, dar nu am bani pentru asta. Zidarii cer mult. Şi anul trecut am încercat să fac reparaţii.

— Am eu un prieten zidar. Am fost vecin cu el la vechea locuinţă. Cred că va costa destul de puţin. Dacă doriţi, mă ocup eu de asta.

*

Primele zile de vară au venit cu călduri mari, destul de obişnuite în câmpia din jurul Capitalei. Doamna Mărgelatu ieşise în curte. S-a instalat pe o bancă la umbră. Chira şi Mitică Oţoţoc au plecat de dimineaţă la ţară să cumpere ulei. În oraş nu se mai găseşte ulei decât la ocazii. Bătrâna pare îngrijorată. Aflase că în gările oraşului poliţia face razii la trenuri şi confiscă alimentele aduse de oameni. Însă nu pentru ulei îşi făcea ea griji, ci în privinţa Chirei. Să nu păţească ea ceva. Cu legile aspre ale lui Antonescu te poţi aştepta la orice.

Câteva săptămâni după plecarea lui Felecan, relaţiile dintre bătrână şi fată au fost reci, uneori, aspre. Doamna Mărgelatu nu-şi putuse înfrâna

pornirile împotriva acestei femei de neam prost care era clar că l-a îmbrobodit pe tânărul pictor. Bătrâna îşi aminti zâmbind cum privise ea stupefiată când Chira a adus acasă un ciur pentru nisip şi două lopeţi. O ajutaseră Oţoţoc şi Bogdan. „Ce vrei să faci cu astea?” a întrebat-o nedumerită. „Voi merge la lucru, i-a răspuns fata. Eu nu sunt obişnuită să stau degeaba”. „Dar e o muncă nepotrivită. Crezi că am să te las la o astfel de muncă?” „Altceva nu ştiu să fac, doamnă”.

Bătrâna privi încântată faţada casei. Chira, Oţoţoc şi Bogdan dimpreună cu un zidar au reparat faţada, iar gardul l-au revopsit cu vopsea de ulei. Atunci, în zilele acelea de lucru, atunci când fata dădea nisip la ciur sau punea mâna pe mistrie, doamna Mărgelatu a urmărit-o des cu privirile, minunându-se de agerimea, priceperea şi energia ei. „Da, gândise bătrâna, o fată ca ea nu piere chiar dacă o arunci în vârf de munte pustiu. Cred că nu banii au atras-o către Felecan”. Acum bătrâna recunoştea tot mai des că de la venirea Chirei parcă plutea în casă un aer tineresc, un aer de primăvară.

Părăsi curtea şi intră în atelierul pictorului. De câte ori lipsea Chira de acasă, bătrâna deschidea

sertarul biroului şi număra banii lăsaţi de Felecan. Cei şaizeci de mii de lei erau neatinşi. Cu vreo două săptămâni în urmă chiar o întrebase pe fată: „Ai cheltuit mult din bani? Cred că ai cheltuit mult. Tu ai plătit reparaţiile faţadei şi ţii cheltuielile zilnice”. A întrebat-o fiindcă nu-şi putea imagina cum de nu s-a atins Chira de suma aceea. „Am avut eu nişte bani, doamnă. Cât am lucrat la ciure am făcut unele economii. Nu prea mari, dar oricum a fost ceva”. Doamna Mărgelatu reciti cele câteva scrisori de la Felecan apoi le puse la loc şi prinse a zâmbi parcă înduioşată. Şi-a amintit de prima scrisoare compusă de Chira către pictor.

„Dragă Pavele.

Doamna Mărgelatu şi cu mine suntem sănătoase care sănătate îţi dorim şi ţie”.

Aşa începuse fata scrisoarea, iar bătrâna s-a înduioşat de stilul ei simplu.

*

Acceleratul era aglomerat. Până şi la clasa întâi mulţi călători şedeau pe culoar. Cu faţa ascunsă în palme, Gloria părea că aţipise. Numai gândurile ei se călătoreau, ce-i drept adesea întrerupte. Uneori

asculta cu atenţie clămpănitul ritmic al burdufurilor dintre vagoane sau zgomotul atât de cunoscut al roţilor ce curg peste măruntele întreruperi dintre şine. La răstimpuri deschidea ochii. Dealuri şi văi, sate căţărate pe coaste ori ascunse pe lângă cursuri de ape defilau molcom prin faţa ferestrei. Verdele pur sau gălbuiul holdelor, parcă desfrânate în sănătatea lor trufaşă, îi încântau privirile. Gloria a întârziat mult acasă. Mai mult decât îşi închipuise la început. Blank i-a telefonat de câteva ori şi i-a spus să nu-şi facă griji în privinţa postului de la şcoală. Găsise el pe cineva să o suplinească. Acum, suplinitoarele ajunseseră la modă. Mulţi profesori au primit ordin de chemare. Luiza i-a scris că liceul a rămas mai mult în seama femeilor. Că treburile merg bine, însă acolo unde sunt femei multe parcă şi dracul are grijă să-şi bage coada. Cuvintele blânde, nevinovate în aparenţă dar pline de înţepături se schimbă des în cancelaria şcolii. E o criză de bărbaţi de te ia cu fiori. Femeile au devenit nervoase. Le sare ţandăra din te miri ce. Şi notele din cataloage sunt mai mici. Gândurile Gloriei s-au abătut de la scrisoarea Luizei. Sunt gânduri nu noi, însă de fiecare dată ea ştie că le mai poate aduce unele

îmbunătăţiri. Lui Bogdan i-a trimis o vedere. De fapt i-a scris şi vreo câteva pagini pe care le-a rupt, nemulţumită. Nu, nu prin scrisoare trebuie să-i comunice sentimentele ei. Acum ştia limpede că îl iubeşte. Că l-a iubit pe Bogdan din prima clipă a întâlnirii lor în Gara de Nord. Multă vreme îşi refuzase un astfel de gând, punând totul pe seama unei dorinţe. Acum ştia clar de ce întreaga ei fiinţă tresărise la apariţia lui acolo în gară. Zâmbi. Parcă îi făcea plăcere să se chinuie puţin. Aştepta cu nerăbdare să ajungă în Bucureşti. Să alerge la el. Ultima vizită la Bogdan o făcuse însoţită de Blank. Atunci ceva din fiinţa ei parcă ceruse protecţia prezenţei lui Blank. Dacă ar fi mers acolo singură, altfel s-ar fi petrecut lucrurile. Se apărase instinctiv de Bogdan. Zâmbi din nou. Îl va ajuta pe Bogdan să-şi continue studiile. Un om atât de inteligent ca el poate deveni o forţă printre intelectualii rafinaţi ai ţării. Oare nu visează ea prea mult? Nu. Totul se poate. Totul se poate, cu condiţia să nu fie război.

Când ajunse acasă, Valeria i-a spus că domnul Felecan s-a logodit şi că a căutat-o să o invite la logodnă. Că a venit împreună cu domnişoara Chira,

care este foarte frumoasă, iar domnul Felecan avea un aer caraghios, vesel, fericit. Însă domnul a plecat la concentrare chiar a doua zi după logodnă. Cel puţin aşa zicea domnu', că pleacă.

Gândindu-se la firea atât de contradictorie a lui Felecan, Gloria intră în baie. Apa fierbinte îi dădu o stare de moleşeală dulce. Ar fi dormit după călătoria obositoare, dar nu avea timp. Se îngriji mult în faţa oglinzii. Râse. Mişcările ei erau prea febrile. Toată fiinţa ei nu-şi mai găsea astâmpăr. I se părea că se va scurge un veac până când va ajunge la locuinţa lui Bogdan. Încerca să-şi imagineze fiecare gest al ei sau al lui şi simţi clar că în inima ei s-a produs o explozie, ceva ca un mănunchi uriaş de raze ce se răspândesc iute de-a lungul trupului, blânde, înfiorătoare, dureros de blânde.

Luă o maşină de piaţă. Lui Bogdan îi cumpărase un ceas de mână şi un stilou Parker. Ştia că el scrie. Că are talent. Felecan îi spusese că Bogdan va deveni un scriitor mare. El are nevoie doar de timp ca să arate de ce-i în stare. Dar pictorul poate greşi tocmai din marea lui prietenie. Oricum, stiloul îi va fi de folos. Însă nu numai stiloul. El are nevoie mai ales de studii.

Un scriitor mare trebuie să fie şi un cărturar desăvârşit. Tresări. Şi-a amintit de momentul în care aflase că Bogdan a fost împuşcat de legionari. Atunci, în fracţiuni de secundă, inima ei a strigat a dragoste şi a zădărnicie. Felecan a înţeles asta fiindcă purtarea lui pe stradă în drum spre spital s-a schimbat brusc. A strâns-o lângă el ca pe un prieten vechi şi drag. „Ce suflet mare are Felecan!”

Privi prin fereastra maşinii. Pe strada Fecioarei, la această oră, ar trebui să se întoarcă oamenii de la lucru. Dar strada e aproape pustie. Coborî şi-i spuse şoferului să plece. Alături o recunoscu pe mărunţica nevastă a lui Oţoţoc. Îi făcu femeii un semn de salut şi din câţiva paşi ajunse la poartă. Dar poarta era încuiată. Se săltă pe vârfuri. Ştia locul zăvorului.

— Bogdan e plecat, domnişoară, o auzi pe femeie la spatele ei. Acum două săptămâni l-au luat la concentrare.

Gloria s-a întors încet ca un mecanism vechi, şubred. Explozia de lumină din ochii ei se stingea treptat. Femeia lui Oţoţoc ştia să vadă şi să înţeleagă. Glasul femeii se auzi din nou ca de departe, de foarte departe, cald, bun, înţelegător.

— Poate doriţi să vă dau cheia casei. Bogdan a lăsat cheia la noi.

— Şi domnul Oţoţoc? întrebă stins Gloria.

— Nu. Mitică e plecat la Obor.

Gloria intră în casă. Aerul închis de acolo o făcu să deschidă fereastra. Din curte năvăli în interior mirosna suavă a trandafirilor mulţi. Îi tremurau picioarele. De fapt constată că-i tremură tot corpul şi, deşi era cald acolo, fu scuturată brusc parcă de un fior de frig. Rămase o vreme întinsă pe patul lui Bogdan, iar gândurile ei, multe acum, nu reuşeau să se lege între ele. Veneau ca nişte fulgerări scurte, lipsite de logică. Şi-a amintit că o dată, pe munte, pe Suhard, i-a venit aşa din senin să se arunce în gol. Îngrozită, s-a retras din locul acela primejdios. Apoi şi-a amintit despre o onomastică a ei la care venise şi un domn gras, ce o tot îndemna să spună poezii. Ea îmbrăcase atunci o rochiţă scurtă cu volănaşe, iar părul îi era prins în două funde albe.

Privirile ei se roteau domol prin odaie. Pe mijlocul mesei văzu o seamă de coli de hârtie închise între două coperţi verzui. Sări din pat. Poate că Bogdan i-a lăsat o scrisoare. Dar în afară de manuscris

nu mai era nimic pe masă. Întoarse coperta şi citi pe prima pagină: *„Marile migraţii, roman, Ioan Bogdan”.* La a doua pagină tresări. Pe a doua pagină era un singur cuvânt. Un nume: *„Gloriei”.* Întoarse şi a treia pagină, se aşeză pe scaun şi începu să citească iute, cu lăcomie, însă îşi dădu seama că-i prea surescitată şi că înţelege destul de puţin. Închise fereastra. Luă manuscrisul sub braţ, mai privi o dată în jurul odăii, apoi părăsi locuinţa. Afară razele soarelui dinspre seară parcă se strecurau zvăpăiate, în joacă, printre frunzele vişinilor.

*

Domnul Chihaia părăsi aleile parcului îndată ce miji soarele. Nu era mai mult de patru şi jumătate dimineaţa. Poate nici atât. În parcul acela de la Şosea îşi avea el reşedinţa cam de pe la începutul primăverii. Numai în serile ploioase domnul Chihaia găsea culcuş vremelnic la subsolul unui bloc din centrul Bucureştilor, dar acolo îl costa cinci lei pe noapte, sumă destul de mare câtă vreme el nu şi-a deschis un cont la banca Marmorosch Blank. Aflase un loc dosnic, mai către fundul parcului, unde îşi împăturea elegantul aşternut compus din ziarele *Universul,*

Curentul, Gazeta Rurală şi *Viitorul.* Ziarele cu tiraj mic îl scârbeau, dovedindu-se un tip subţire cu gusturi aplecate spre lucrurile de preţ, fără a neglija aspectul lor practic. Cele folosite de el se bucurau de un mare prestigiu şi se dovedeau călduroase chiar la vreme de răceală. Domnul Chihaia era maestru în folosirea ziarelor. Cine îşi făcea din ele un simplu aşternut pe o bancă se putea numi un neisprăvit, un începător, un fel de *gringo* al parcului. Iar nechibzuinţa şi nepriceperea se răzbună cumplit pe nişte simpli ageamii. Domnul Chihaia arăta a gentleman uns cu toate alifiile, capabil să doarmă bine chiar într-o noapte friguroasă, ori să găsească un prânz acolo unde ochiul începătorului nu observă nimic.

Se retrăgea la culcare cam pe la miezul nopţii. Niciodată mai devreme. Era şi aici o tactică de om prevăzător. Numai un somn scurt putea să-i asigure odihna. Ceilalţi locatari ai parcului, lipsiţi de experienţă, se culcau odată cu găinile, iar straşnica răceală dinspre ziuă îi chinuia adesea. Domnul Chihaia făcea întâi o plimbare lungă, suficientă să-i dea o stare de oboseală. Ştia că omul care nu munceşte are nevoie să-şi cheltuiască surplusul de

energie într-un fel oarecare. E drept că el căutase ceva de lucru pe la autorităţile Capitalei, însă e tot atât de drept că atunci când te prezinţi în calitate de solicitant toate uşile devin dintr-odată mai severe, mai neprimitoare. Dar chestia aceea cu căutarea unui loc de muncă fusese mai de mult, pe la începutul lui martie.

Aproape de miezul nopţii, domnul Chihaia îşi scotea pantofii şi haina. Cu ajutorul unui ghem de sfoară lega ziarele pe corpul său, însă nu la întâmplare. Făcea din ele un soi de moletiere bine strânse în jurul trupului. Peste ziare îmbrăca pantalonii şi haina. Avea o mare deprindere. În mâinile altuia, şubreda hârtie s-ar fi rupt. La el era o adevărată artă. Pentru picioare folosea numai *Universul* şi *Viitorul.* Hârtia acelor ziare se dovedea foarte călduroasă. La coapse şi la fund întrebuinţa doar *Curentul,* recunoscut pentru calitatea lui pufoasă. Toată pregătirea lui de culoare avea un anumit dichis ceremonios, poate niţel pedant. În serile cu lună plină, domnul Chihaia simţea o adevărată satisfacţie când îşi înfăşură fundul cu chipul Suveranului sau cu miniştri şi senatori, considerând

că faimoşii bărbaţi din lumea bună îşi aduc contribuţia lor la reuşita somnului său. Iar o astfel de companie strălucită face cinste oricărui muritor de rând.

La deşteptare, ageamiii lepădau ziarele aiurea. Domnul Chihaia le împătura cu sfinţenie. Hârtia de ziar cu cât e mai frecată cu atât îşi dublează calităţile ei pufoase. Dar asemenea secrete se află numai după o îndelungată muncă de cercetare ştiinţifică.

Ca orice gentleman care se respectă, dispunea şi de o mică geantă, poate cam şubrezită de timp şi de multiplele întrebuinţări. Noaptea, o folosea drept pernă. Ziua, geanta se arăta la fel de preţioasă, fiindcă adăpostea câteva obiecte de strictă necesitate pentru un tip subţire. O maşină de ras, un prosop, o perie şi o cutie cu renumita cremă de ghete Gladys. Domnul Chihaia nu ieşea niciodată din parc înainte de a se bărbieri şi a-şi lustrui încălţămintea, considerând că un obraz îngrijit şi o încălţăminte curată îţi dau o notă de prospeţime, indiferent cum arată straiele.

Părăsi deci parcul în dimineaţa aceea cu paşi mari, cu mersul cumpătat, elastic, aşa cum îi şade bine unui gentleman cam excentric pentru o plimbare atât de matinală. Intră pe marele bulevard şi sorbi cu

nesaţ aerul plăcut, răcoros. Trecură pe lângă el câteva trăsuri cu nişte cheflii, câţiva măturători, apoi un automobil cu o linie deosebit de frumoasă. În rest, puţini trecători. Muncitorii care se îndreptau spre fabrici cu noaptea-n cap locuiau în alte zone ale oraşului.

Soarele se ridicase de vreo două-trei suliţe. Peste Bucureşti plutea obişnuita spuzeală subţire de abur proaspăt. Din grădinile mari cât stadioanele venea miros gingaş de trandafiri. Paşii rarilor trecători se auzeau strident ca la miez de noapte. Dar domnul Chihaia nu se bucură multă vreme de frumuseţea dimineţii fiindcă privirile îi căzură pe o minunată poşetă lucrată cu fire aurii. Un ochi mai puţin ager nu ar fi remarcat-o în iarba mare de lângă bordură. Un începător, un *gringo*, ar fi dat buzna. Chihaia nu se repezi să o ridice. Întâi iscodi împrejurimile. Norocul nu trebuie cules prosteşte. El te poate părăsi într-o clipă. Strecură poşeta în geanta lui şi porni mai departe cu acelaşi pas liniştit. Făcu un ocol respectabil, până ce ajunse în zona marilor lacuri dispuse ca un brâu la partea de nord a oraşului. Liniştea de acolo, calmul pomilor ale căror frunze

parcă au încremenit, apa curată ca zâmbetul pruncului, i-ar fi atras atenţia în alte ocazii. Acum nu avu vreme de admiraţie, mulţumindu-se cu adăpostul unui boschet. Abia acolo făcu inventarul frumoasei poşete. O închise la loc, o strecură în geantă, îşi mai lustruii o dată pantofii, apoi o luă agale către elegantul Parc al Cotrocenilor.

Distanţa era destul de mare astfel că ajunse la casa pe care o căuta cam după un ceas. Trecuse de ora şapte, însă ştia că stăpânii unei asemenea case sau stăpâna unei astfel de poşete nu se scoală înainte de nouă. Privi casa boierească. Un palat cu grădina de un pogon, cu poartă înaltă de fier forjat, cu alei îngrijite, iar poarta valora singură cât o casă obişnuită. Poşeta se potrivea de minune într-un palat ca acela.

Domnul Chihaia se depărtă şi îşi continuă plimbarea de dimineaţă ceva mai gânditor ca de obicei. Nu era flămând. În fond mâncase chiar binişor în urmă cu vreo două zile, iar dacă pe fruntea sa înaltă apăruseră cute, probabil că altele erau gândurile lui. Adică nu la mâncare.

Reveni după ceasurile nouă. De data aceasta

draperiile ferestrelor mari lăsau razele soarelui să-şi facă de cap către interiorul palatului.

Sună. Un bărbat cărunt, distins, cu mers calculat, ţeapăn, îmbrăcat într-o livrea strălucitoare, se apropie de poartă, îl măsură din priviri pe Chihaia şi săltă o sprânceană, ceea ce dovedea mirare sau dispreţ, apoi întrebă, înăbuşindu-şi un căscat printr-o elegantă acoperire cu palma:

— Ce doreşti?

— Să ajung la doamna Bobancu.

— Ai o scrisoare sau un comision?

— Nu, nu am aşa ceva.

— Înţeleg. Vrei să ceri de pomană. Hm! Nu prea arăţi a cerşetor. Dacă straiele dumitale ar fi cât de cât călcate, zău, ai avea o ţinută destul de acceptabilă. Însă faţa te dă de gol. E prea palidă. Există acolo un semn care te dă de gol. Când ai mâncat ultima dată?

— Ei, nici chiar aşa să n-o luăm, râse Chihaia. De multă vreme n-am mâncat să mă satur, dar asta e cu totul altceva.

— Absolut că e cu totul altceva, aprobă valetul. Eu mănânc în fiecare zi pe săturate. Adică mint. Mănânc până mă apucă damblaua. Dacă aş da drumul

în curte la toţi neisprăviţii mi-ar cam zbura păpica. Şi te rog să mă crezi că s-ar găsi vreo douăzeci de nebuni gata să-mi ia locul. Or, ştii şi dumneata că în vremurile astea atât de binecuvântate, păpica omului este problema numărul unu. Aşa că n-ar strica să fii ceva mai limpede.

— Asta şi vreau, zâmbi Chihaia, plăcut surprins de sinceritatea valetului. Cunoşti această poşetă?

— O, sigur! se lumină omul. E poşeta coniţei. Dar cum de a ajuns în geanta dumitale? O geantă, ca să zic aşa, care nu se asortează la eleganţa…

— Geanta nu are importanţă, îl întrerupse Chihaia blând. Iar doamnei Bobancu doresc să-i povestesc tocmai despre miracolul întâlnirii mele cu această poşetă.

— Aşa e! râse valetul pus pe taclale. Geanta dumitale nu are importanţă. Numai poşeta e importantă. Geanta rămâne pe planul doi. Adică vreau să spun că numai geanta nu ţi-ar asigura deschiderea porţii. D-aia nu mă pot considera un om subţire, chiar dacă am absolvit în tinereţe Şcoala de Arte şi Meserii. Totdeauna văd întâi lucrurile neesenţiale. Adică cele de pe planul doi. N-am ochiul fin, pătrunzător.

— Nu, nu sunt de acord cu această părere, domnule valet. Oamenii care văd întâi amănuntele au privirea ageră. În fond realitatea se constituie dintr-o mulţime de amănunte. Aceste amănunte scapă de obicei. Deci nici vorbă despre un eventual defect. Ba din contră…

— Înseamnă că ţi-am produs o impresie destul de bună, se bucură şi se sprijini de poartă valetul.

— Bună e puţin spus. Excelentă, domnule valet!

— O, chiar la atâta nu mă aşteptam! Să ştii că mi-ar plăcea să mai stăm de vorbă. Mă atrage mult filosofia. Mă dau în vânt după ea. Şi mă gândesc mult chiar la nedreptăţile sociale. Uneori nu dorm noaptea din cauza lor. De ce să ia fata din casă, sufrageta, un salariu egal cu al meu? Dacă stăpânii mi-ar da ceva peste, aş putea să-mi cumpăr o casă cu două odăi şi cu un pic de grădină în jurul ei.

— Care ar valora jumătate din poarta aceasta?

— Poate nici atâta, domnule. Poarta asta a costat o avere. Nu năzuiesc eu atât de departe.

— Da, aprobă Chihaia fără să zâmbească, iată cea mai gravă formă de nedreptate socială. Zău! De ce să ia fata din casă un salariu egal cu al dumitale?

Poarta nu contează şi nici palatul doamnei Bobancu nu contează fiindcă sunt în prim plan, iar noi cei cu ochiul ager vedem doar amănuntele. Da, domnul meu! Departajările sunt necesare fie pentru o plată în raport cu munca, fie pentru stimulare, ca să nu mai vorbim despre alte aspecte pe care le ridică această problemă delicată.

— Domnule, eşti un om cult, constată valetul cu vădită plăcere, Te-am mirosit eu de la început că ai stofă de om subţire. Altfel nu stau de vorbă cu toţi neisprăviţii. Am şi eu pretenţiile mele. Un neisprăvit mi-ar fi spus: „Să trăiţi!” Diseară te aştept la bufetul din colţ. Fac eu cinste. Zău că merită să mai discutăm despre gravele probleme sociale ce frământă omenirea în momentul de faţă.

După acele vorbe descuie poarta şi îl conduse pe Chihaia într-un hol imens, cu tavanul aurit şi cu o minunată scară de marmură albă care ducea spre încăperile de la etaj. Valetul dispăru undeva în interiorul clădirii, iar în locul lui îşi făcu apariţia o tânără graţioasă, cu bonetă albă. Fata strâmbă uşor din nas observându-i ţinuta.

— Pe cine să anunţ?

— Pe Făt-frumos, râse Chihaia.

— Înfăţişarea ar merge, răspunse fata din vârful buzelor, dar armura dumitale e de zmeu.

— Adevărat, aprobă musafirul, însă, după cum cred că observi, n-am trimis aici numai armura. Am venit şi eu cu ea.

— Dar prin părţile astea omul nu contează, domnule. Numai armura are preţ, se prinse fata în jocul de cuvinte. Am să încerc să aflu dacă vă primeşte coniţa. Totuşi, poate că poşeta despre care mi-a vorbit valetul v-ar putea fi de folos. Carte de vizită nu aveţi. E clar că nu aveţi aşa ceva. Oare n-ar fi mai bine să duc eu poşeta?

— Nu.

Fata reveni curând.

— Pofteşte, domnule! Ai mare noroc. Oameni ca dumneata foarte rar ajung acolo sus.

Doamna Bobancu şedea pe un minunat taburet de catifea albastră în faţa unei oglinzi veneţiene. Îşi pieptăna părul. Un păr lung, bogat. Din vreme în vreme lăsa pieptenul şi strecura mâna într-o bombonieră cu bomboane de ciocolată. Îi plăceau dulciurile. Era frumoasă, cu mici semne de îngrăşare.

Pe Chihaia îl măsură din priviri doar o clipă. Oglinda scotea şi mai mult în evidenţă cutele hainelor lui dimpreună cu unele defecte de croială.

— Am auzit că mi-ai găsit poşeta.

— Da, doamnă, la Şosea.

— Nu mă interesează unde şi cum. Dă-mi-o!

Chihaia se încruntă abia vizibil şi făcu paşii necesari.

— Te-ai uitat în ea?

— M-am uitat, doamnă.

— Curios! Te pricepi la lucrurile de preţ?

— Oricât ai fi de nepriceput lucrurile de preţ, totdeauna îşi arată singure valoarea.

— Adevărat, râse doamna Bobancu. În cazul acesta eşti un biet nătărău, cu toate că faţa dumitale nu e lipsită de oarecare inteligenţă. Sau poate că tocmai inteligenţii în chestii ca aceasta sunt cei mai de seamă nătărăi. După aspectul hainelor nu cred să fii bogat. Unde locuieşti?

— La Şosea.

— Ai, acolo o casă?

— Nu, o bancă, râse Chihaia.

— Aha! înseamnă că eşti mult mai amărât decât

îmi închipuiam adineauri. Un vagabond. În cazul acesta nu eşti nătărău, omule. Dumneata eşti tatăl tuturor nătărăilor din lume.

Se opri un moment să ia o nouă bomboană, apoi continuă satisfăcută de filosofia ei. Vocea îi era moale, catifelată, cu o anumită dulceaţă leneşă a omului care abia s-a sculat din somn.

— Să vedem pe ce se întemeiază afirmaţia mea. Un vagabond, adică un ins fără casă, fără o lescaie în buzunar şi, presupun, cu stomacul nu tocmai plin, găseşte o poşetă scumpă. Să ştii de la mine că cine dispune de o asemenea poşetă cu închizători din aur, ca să nu mai vorbim despre cusătură, îşi poate îngădui să o piardă fără să se sinchisească de pagubă. Poşeta valorează şase mii de lei. Pudriera de aur opt mii, iar pieptenii împodobiţi cu bobiţe de smaralde şaptesprezece mii. Adică un total de treizeci şi una de mii de lei. Să zicem că ai fi luat pe ele cam jumătate din preţ. Deci vreo şaisprezece mii. Poate chiar mai mult, fiindcă aceste preţuri le-am plătit acum vreo şapte-opt ani. Cu acei bani ţi-ai fi asigurat un trai modest, dar sigur pe cel puţin un an. Ţi-ai fi putut cumpăra şi un costum, care sunt convinsă că te-ar

prinde de minune. Păcat! Eşti tânăr, voinic, frumos… În special frumos. Da, da, oamenii de teapa dumitale sunt predestinaţi să moară prin parcuri. Oamenii ca dumneata nu merită nicio milă. Mila trebuie investită numai acolo unde va da roade sigure. Or la dumneata nu e cazul.

— Nici nu pretind, ridică din umeri, nepăsător, Chihaia.

— Nu zău! se întoarse doamna surprinsă şi-l privi în faţă. Te pomeneşti că ai conştiinţă. Că este un caz de conştiinţă faptul că mi-ai adus poşeta cu tot ce se află în interiorul ei. Chiar ai aşa ceva?

— Ştiu eu? Ceva probabil că există.

— Măi, măi! râse doamna dezvelindu-şi dinţii frumoşi. Un om inteligent învaţă din greşeli. Unul cu conştiinţă este iremediabil pierdut. Dacă ai conştiinţă, pentru dumneata nu se mai poate face nimic. Practic, la ce foloseşte conştiinţa? îţi aduce venituri? îţi asigură o viitoare existenţă mai bună? Când ai mâncat ultima oară?

— Întrebarea nu a fost bine formulată, frumoasă doamnă. Vedeţi la mine ceva semne de inaniţie? E drept că nu mănânc chiar în fiecare zi, ar fi prea

frumos într-o societate binecuvântată ca a noastră, dar mă descurc uneori mai bine decât mă aştept.

— Ce interesant! murmură doamna Bobancu. Foarte interesant să nu ştii dacă vei mânca mâine. De fapt dumneata nu ai asigurată nici măcar masa de azi. Adică nu eşti sigur că vei mânca azi.

— Azi voi mânea pe săturate, zâmbi Chihaia.

Doamna Bobancu observă surprinsă cât de mult îl înfrumuseţează zâmbetul. Îşi reveni însă iute şi-i răspunse ironic:

— Poate îţi închipui că drept recunoştinţă am să te trimit la bucătărie?

— Nu, nu la bucătărie. Am aflat că soţul dumneavoastră lipseşte, aşa că vom prinzi împreună.

Femeia slobozi un hohot mare de râs. Zău, era tare simpatic vagabondul şi foarte sigur de el. Va trebui să-i dea o lecţie. La început se gândise să-i ofere o mie de lei. Nu-i va da nimic. Îndrăzneala neruşinată nu poate fi îngăduită de la unul ca el. Nu-i va da nici mâncare. În fond, cu un prânz bun tot nu şi-ar aranja problemele de sărăcie. O distra totuşi, aşa că se hotărî să-l mai reţină.

— Ce-ar fi să iei loc pe unul din fotoliile astea?

Chihaia o privi amuzat, apoi îi răspunse, cu acelaşi calm care o iritase încă de la începutul discuţiei lor:

— Nu este cazul, frumoasă doamnă. Asemenea invitaţii ori se fac din primul moment, ori nu se mai fac.

— Ei, asta-i culmea! râse doamna Bobancu. Suntem mândri. Mândria este o altă formă de prostie a clasei de jos. Dar mai constat ceva, ce-i drept, cu mare surprindere. Ai o frază aleasă. Rarisimă la vagabonzi. A nu, nu rarisimă ci inexistentă. Asta presupune cultură. De unde până unde la dumneata, nu ştiu, însă este limpede că o ai. Mi se pare foarte interesant să stau de vorbă cu un vagabond cult. Sper că eşti destul de cult pentru a nu mă dezamăgi. Dacă-i aşa înseamnă că voi petrece o dimineaţă agreabilă.

— La aceasta cred că ar fi nevoie şi de consimţământul meu, râse Chihaia.

— Al dumitale? cătă spre el stupefiată. Păi dumneata nu contezi, omule. Eşti, cum s-ar zice, la mâna mea sau la mila mea, ceea ce-i totuna. După felul în care zâmbeşti ironic s-ar părea că vezi altfel lucrurile. Cred că nu eşti de acord cu acest adevăr.

— Nu prea, doamnă. Mai degrabă cred că dumneata te afli la mâna mea sau la mila mea, cum s-ar zice. În poşeta aceea scumpă se aflau şi câteva scrisori. Nişte scrisori cu plicuri roz, plăcut parfumate. Trei scrisori, doamnă.

Privirile tinerei femei se neliniştiră brusc. Mâna cu pieptenul a rămas o clipă în aer şi se reflectează în oglindă ca un gest caraghios în faţa aparatului de fotografiat. Reuşi totuşi să se stăpânească şi întrebă cu o voce parcă mai suavă decât înainte:

— Erau şi scrisori?

— Erau, doamnă.

— Dacă foloseşti trecutul înseamnă că ele nu mai sunt la locul lor.

— Aşa este, doamnă, nu mai sunt la locul lor.

— Deci voi fi nevoită să te constrâng pentru a reintra în posesia lor. Hm! Un telefon la comisarul de la circa de poliţie cred că va fi suficient. Nu va fi cazul să apelez chiar la prefectul poliţiei, care te informez că a fost coleg cu soţul meu.

— Adevărat, nu-i cazul. Pot ieşi la iveală o seamă de lucruri neplăcute. Soţul dumitale nu va fi prea încântat. Pe urmă, se ştie de când lumea că

negocierile aduc mai mult folos decât războiul.

— Poate că ai dreptate.

— Am.

— În cazul acesta nu eşti nătărău.

— Aşa se pare.

— Ia te uită ce întorsătură! Atunci să zicem... câte o mie de lei pentru fiecare scrisoare. Cu trei mii te pui pe picioare. Da, da, nu eşti nătărău. Ce zici de propunerea în ea?

— Nimic, doamnă. Afacerile serioase rar se discută pe stomacul gol. După un prânz bun oamenii parcă devin mai generoşi.

— Vrei să ne servească aici?

— Nu văd nimic rău în asta. Ba aş zice că mi se pare destul de plăcut. O masă bună, o femeie frumoasă, o sumă rotundă, zău că ziua începe destul de promiţător.

— Adică ce vrei să insinuezi cu „o femeie frumoasă”? tresări doamna Bobancu, uluită de tupeul vagabondului.

— Exact ce crezi dumneata, râse Chihaia.

— Doar nu-ţi închipui...

— Nu, doamnă. Nu-mi închipui nimic. Numai

nătărăii îşi fac închipuiri.

„Ciudat! gândi ea. Când zâmbeşte, ochii îi rămân trişti”.

Mai luă o bomboană, apoi sună şi îi porunci fetei cu bonetă albă să aducă mâncare. Să aducă micul dejun. Nu discutară în timpul dejunului. El nici nu ar fi avut vreme să întreţină o discuţie. Ea îl studia pe furiş, uimită de eleganţa cu care folosea tacâmurile.

— Cafeaua îţi place?

— Adesea o visez niţel amăruie şi cu caimac bogat.

— Şi mie tot amăruie îmi place, se minţi pe sine. Fumezi, domnule… domnule…?

— Chihaia.

— Fumezi, domnule Chihaia? Mi-ar fi plăcut numele mic…

— Fumez, doamnă. Din păcate…

— Se întâmplă să nu ai ţigări, îşi reţinu un zâmbet ironic. Ce preferi, *Papastratos, Regale* roşii sau *R.M.S?*

— *Regale* roşii. Le fumez rar şi de obicei nu întregi.

— Ia din cutie, domnule Chihaia! Nu, nu una.

Umple-ţi buzunarele! Deci rămăsesem la suma de trei mii de lei, fiindcă dejunul l-ai obţinut. Ce întorsătură, domnule!

— Da, un dejun regesc. Numai cu suma nu sunt de acord.

Femeia zâmbi. Se simţea bine în tovărăşia vagabondului. Un vagabond cult – cine nu şi-ar dori o conversaţiei într-o zi plictisitoare, goală? Era şi o joacă plăcută. În câteva rânduri i-a surprins privirile şi, ca oricare femeie cu experienţă, simţi că o doreşte. Ce noroc pe ea cu simpaticul vagabond! Şi când te gândeşti că puţin a lipsit să-l dea afară.

— Este şi firesc să nu fii de acord cu suma propusă de mine când ai avut în mână de câteva ori mai mult.

— Nu prea am avut, frumoasă doamnă. Unul ca mine greu vinde o poşetă şi nişte bijuterii. Dacă aş fi venit cu ele de pildă la dumneata, te gândeai cumva că sunt o moştenire a mea de familie sau îmi puneai o sumedenie de întrebări?

— Da, la acest aspect nu m-am gândit, recunoscu sincer doamna Bobancu. Un om de teapa... un om ca dumneata în starea de acum ar da de bănuit oricui.

Dar să ne întoarcem la sumă. Poate vrei patru mii. Sau să zicem chiar cinci.

Chihaia o privi ca de la mare depărtare. Mâncase bine, fuma o ţigară bună, iar ziua de mâine… era atât de mult până mâine…

— Nu mi-ai spus numele mic, domnule Chihaia, şi nici pretenţiile dumitale, îi întrerupse gândurile. Ai pomenit de o masă bună, o sumă rotundă şi o femeie frumoasă. Destul de vag. Ştii că dacă nu interveneau scrisorile puneam servitorii să te arunce în stradă?

— Am bănuit.

— În cazul acesta sunt nevoită să-ţi recunosc inteligenţa încă o dată. Zău, la început eram revoltată de atâta prostie. Dar unde am rămas? A, la sumă!

— Exact, doamnă, la sumă. Adică la cei şaisprezece mii despre care am discutat adineauri.

— Şaisprezece mii? râse doamna Bobancu. Nu cred că am fixat noi un astfel de preţ.

— Adevărat, nu am fixat asemenea sumă chiar de la început, însă dumneata spuneai că aceasta ar fi cam jumătate din preţul real al obiectelor. Deci e normal să-l pretind.

— Joci tare, îl privi amuzată.

— După împrejurări.

— Aiurea! Nimic nu mă face să cred că te-ai mai întâlnit cu o astfel de ocazie. Dar asta nu are importanţă şi nici banii. Ai scrisorile la dumneata?

— Ce crezi?

— Cred că nu le ai. Cel puţin aşa ar proceda un om inteligent. Dă-mi te rog caseta aceea de abanos. Adică nu ia-ţi singur cinci mii de lei. Până atunci eu voi suna să strângă de la masă. Hai, hai, nu te mai codi! O să mă păcăleşti cu o mie sau două. Ei şi?

— Era vorba de şaisprezece mii.

— Ştiu. Nu am uitat, însă toate la timpul lor.

Chihaia numără cinci mii de lei, şi-i băgă în buzunar.

— Cum procedăm la restituirea scrisorilor?

— Simplu, râse Chihaia. Poftiţi! aruncă pe masă cele trei scrisori şi se îndreptă către uşă.

— Ce ai de gând? se răsti ea.

— Să plec.

Femeia îl privi lung şi oftă:

— Eşti nătărău de-a binelea.

— Nu prea eşti consecventă, observă el ironic. Ba mă socoţi nătărău, ba inteligent. Cred că ar fi cazul să

te hotărăşti definitiv în această privinţă.

„Îi închiriez un apartament în centrul oraşului, gândi ea. Renunţ la ramolitul de Armand. Ăsta e proaspăt şi plin de viaţă, dar mai ales frumos. Prietenele mele or să crape de invidie”.

— Ai uitat restul de bani. Îl învălui într-o privire ce spunea, ce promitea mult.

— N-am uitat nimic, frumoasă doamnă. Bună ziua!

— Stai, omule! Eşti nebun? se încruntă. În situaţia ta renunţi la restul de bani până la şaisprezece mii?

— Aşa se pare.

— Adică, întrebă ea uimită peste măsură, vrei să spui că nu te-ai gândit nicio clipă la restul de bani?

— Ba da, însă asta a fost mai la început. Abia după ce mi-ai expus filosofia dumitale, atât de frumos, m-am răzgândit.

— Dar eşti nebun de legat, omule! În fond meriţi aceşti bani.

— Nu neg, dar eu mi-am dorit altceva.

Femeia cătă spre el ca prin lunetă, sperând că-i vorba de o glumă. Apoi se supără.

— Ia banii, domnule, până când mai sunt dispusă la un asemenea gest! E o toană de a mea. Mi-ai plăcut. Asta e. Altfel scoteam scrisorile cu forţa. Adineauri ai dorit o masă bună. Nu te-am refuzat. Ai dorit o sumă rotundă şi o femeie frumoasă. Le ai, domnule. Profită! Profită, omule!

— Nu, doamnă, râse Chihaia. Mi-am dorit o dimineaţă agreabilă şi am avut-o.

După acele vorbe Chihaia părăsi încăperea călcând regeşte. În urma lui, frumoasa bombonieră îşi încheie existenţa lovind uşa cu zgomot puternic. Valetul îl conduse până la poartă.

— Va fi o zi frumoasă, spuse Chihaia. O foarte frumoasă zi de la mijlocul lui iunie.

— Nu domnule, îl contrazise valetul. Va fi o zi infernală. Acolo sus nu e linişte.

— Da, poate că aşa va fi. Nu mă gândisem la asta. Dar ce ziceai dumneata mai devreme?

— Ziceam că diseară…

— Nu, nu asta. Mai înainte.

— Mai înainte ziceam de salariu.

— Adică?

— Ziceam că de ce să am acelaşi salariu ca fata

din casă?

— Da, da, aprobă Chihaia cu iz ironic în priviri. Atâta vreme cât te gândeşti numai la dumneata, eşti pe drumul cel bun. Un drum făurit de oameni ca Bobancu.

„Adică ce a vrut el să spună? se încruntă valetul. Aşa-mi trebuie dacă deschid poarta în faţa oricărui neisprăvit”.

Apoi valetul îşi luă o ţinută maiestuoasă şi porni să urce agale spre una din minunatele terase.

Câteva ceasuri mai târziu, domnul Chihaia făcu o greşeală de neiertat unui gentleman chibzuit, uns cu toate alifiile. Întâi îşi cumpără un costum elegant din marele magazin *Pop şi Bunescu,* apoi un geamantan dimpreună cu ceva rufărie. Spre seară, trase la un hotel de mâna a doua undeva pe Calea Griviţei. Şi, pentru prima oară după multă vreme, dădu stingerea înainte de ora zece. Cam pe la miezul nopţii auzi bătăi puternice în uşă. Neobişnuit să aprindă lumina, deschise uşa. Razele unei lanterne căzură violent pe faţa lui somnoroasă.

— Poliţia! Actele la control!

Abia acum domnul Chihaia îşi aminti de

comutatorul electric. Aprinse lumina. Scotoci prin buzunare şi îi întinse buletinul de identitate unui comisar. Aşa arăta omul după uniformă. Doi sergenţi de stradă, cu bastoane de cauciuc, s-au oprit nepăsători lângă uşă.

— Văd că eşti din Iaşi. Ce cauţi în Bucureşti?

— Sunt în călătorie de plăcere. Eu mă dau în vânt după călătorii.

— Ce meserie ai?

— Poet!

— Poet? Nu ţi-am întâlnit numele prin reviste sau librării. Ai publicat ceva?

— Nu, domnule comisar. Ce scriu eu nu place oricui.

— Dă-mi livretul militar!

— L-am pierdut.

— Aha! Vedem noi cum stai cu situaţia militară. Luaţi-l! cătă spre agenţi.

Între poliţişti, Chihaia constată cu părere de rău că banii mulţi l-au făcut să greşească. Îşi părăsise culcuşul lui dosnic pe care greu l-ar fi dibăcit poliţia.

O săptămână mai târziu, domnul Chihaia, tuns numărul zero, în bocanci şi uniformă militară, fără

galoane, însă cu privirile vesele, niţel aiurite, mătura de zor prin curtea unui regiment din Bârlad. Dinspre bucătăria companiei veneau arome ademenitoare de fasole fiartă. Ca orice gentleman cu frumoase preocupări pentru nobilul său stomac, domnul Chihaia vorbi mult şi convingător la urechea unuia dintre bucătari, iar gamela sa plină ochi cu fasole în care pluteau leneşe bucăţile de slănină ajunse cu stăpânul undeva în spatele bucătăriei, printre nişte butoaie mari. O lingură de lemn, bine lustruită, ieşi de la brâul distinsului tânăr cu multă ameninţare asupra conţinutului gamelei. După ce totul se petrecu în cea mai creştinească rânduială, gentlemanul sughiţă din senin, semn sigur că se cuvenea să-şi îngăduie o gură de apă.

În curtea regimentului era zarvă. Comenzile răsunau des. În ţinută de campanie, soldaţii alergau de colo-colo. Se făceau pregătiri de plecare către o direcţie necunoscută. Nepăsător, domnul Chihaia învârtea măturoiul cu multă tragere de inimă şi porni să cânte:

Când am plecat din Dorohoi

Pluton 'nainte marş!

Când am plecat din Dorohoi

Pluton ’nainte marş!

Un sublocotenent chipeş, lung cât o prăjină, trecu pe lângă Chihaia minunându-se de veselia acestuia, cam aiurită. Se minuna, fiindcă veselia din regimentul bârlădean dispăruse fără urmă. Acum oamenii pricepeau că începe războiul. Pregătirile de plecare grăiau singure despre aceasta.

— Cum te cheamă, băiete?

— Să trăiţi, domnule sublocotenent, sunt soldatul Chihaia Virgil din compania a patra!

— Văd că eşti vesel.

— Aşa mi-e firea, domnule sublocotenent. Niciodată nu-mi fac griji pentru ziua de mâine. Îmi place să trăiesc în prezent. Mâine – înseamnă ceva al dracului de complicat. Mâine se compune din prea multe necunoscute.

„La naiba! gândi ofiţerul. Aiuritul ăsta cam seamănă la păreri cu mine. Apoi, după fraza aleasă şi după cele spuse, arată a intelectual”.

— Ce meserie ai în viaţa civilă?

— Poet.

— Zău? N-ai vrea să te muţi în compania întâia?

Eu sunt comandantul plutonului doi din compania întâia. Poate că mai stăm de vorbă. Dacă te hotărăşti iute, fiindcă diseară plecăm, vii la companie şi întrebi de sublocotenentul Felecan. Cu comandantul tău sunt prieten.

— Nu văd nimic rău în asta, zâmbi Chihaia. Compania întâia, compania a patra, tot un drac. Eu sunt legat de compania a patra ca apa de osânză. Însă am aici unele promisiuni. Mă ajută cineva să devin bucătar al companiei.

— Te pricepi să găteşti?

— Nu.

Felecan slobozi un hohot mare de râs. Hotărât lucru, puşlamaua asta e tare simpatică. Foc de simpatică.

*

Ploua, însă nu ploaie scurtă obişnuită vara în câmpie. Ploaia începuse peste noapte ca o burniţă. Nisiparii ziceau că plouă ca prin sită. Cu un suman de pănură pe umeri, Carabă se întorcea acasă din Cioplea. Fusese la rond să cumpere o plasă de sârmă. Nu a găsit plasă şi era îngrijorat. Ciurul cel vechi se stricase, iar de atâta cârpit se strica des. Tăiase drum

pe lângă zidul cimitirului Izvor, gândindu-se că va trebui să împrumute un ciur de pe la alţi nisipari. Îşi ridicase sumanul pe cap ca o glugă. Ploaia măruntă cădea molcom. Pantalonii i se lipiseră de genunchi.

Când să dea colţul zidului către cocioc, tresări. Sonu, Sile şi Cireaşă îl aşteptau zâmbind, proţăpiţi în drum, fără să le pese de ploaie.

— Credeam că nu mai vii, râse Sonu. De două ceasuri stăm în ploaie. Nu-i frumos din partea ta, continuă batjocoritor.

Carabă nu avea şişul la el. Uitase de răfuiala cu Sonu. Privi în jur. Ploaia alungase obişnuiţii trecători. Nici ţipenie de om împrejur. Pe vreme frumoasă mulţi oameni scurtau drumul pe lângă cimitir.

— Ei, Carabă, zâmbi Sonu, a venit vremea să ne socotim.

Sonu vorbise calm, aproape prietenos, ca şi când ar fi discutat cu el despre cine ştie ce lucru obişnuit. Carabă se trase cu spatele la zid. Presupuşii geambaşi prinseră a râde. Au tras şişurile de la brâu. Ploaia parcă se lipea pe lamele subţiri, lucioase. Nu arătau prea grăbiţi. Poate că se bucurau de spaima din privirile lunganului.

— Sunteţi prea mulţi, râse Carabă, dar râsul lui sună fals. Aia sunt tot cu voi? arătă cu mâna la spatele lor.

Sonu, Sile şi Cireaşă cătară iute îndărăt. Carabă îl îmbrânci pe Cireaşă peste ceilalţi doi, aruncă sumanul şi se săltă pe creasta zidului. Simţi o arsură la picior undeva mai jos de genunchi. „M-a atins", gândi el în timp ce ateriza în cimitir. Mai sprinten, Sonu apăru primul pe muchia zidului. Dar Carabă apucase să smulgă o cruce de lemn şi lovi. Cu o înjurătură, Sonu căzu dincolo de zid. Lunganul fugi de-a latul cimitirului şi ieşi pe cocioc. Era aproape de casă. Duse mâna la picior. Abia acum simţea durerea. Pipăi locul împuns de lama şişului. „Un fleac, socoti el. Într-o săptămână îmi trece. Pun nişte pătlagină pe rană şi îmi trece". Cătă îndelung spre cimitir, dar nu văzu pe nimeni. Ştia că l-a lovit puternic pe Sonu la coaste şi că i-a cam luat piuitul. Loviturile la coaste sunt dureroase. Nu te lasă să faci mişcări. Din această cauză nu alergaseră ei să-l prindă. „Acum am scăpat ieftin, gândi Carabă. Va trebui să port şişul la mine". Apoi, îngândurat, lepădă crucea şi îşi văzu de drum.

Capitolul 9

În Câmpia Bărăganului dimineţile de iunie au un farmec deosebit. Lanurile cu porumb verde, înalte până la brâu, sunt umede la apariţia zorilor. Bobiţele de rouă stăruie pe tecile frunzelor ca nişte lacrimi sublime de copil. Holdele mari, date în pârg, aplecate de vânt sau încremenite, curg la nesfârşit până unde poate să bată ochiul privitorului. Amestecul de galben şi verde pur, un cer curat, înalt şi limpede, de un albastru-pal, parcă te face dintr-odată să te simţi mic, pierdut în imensitatea câmpiei. Drumurile bătătorite de roţile carelor capătă un luciu auriu. Presărate la mari distanţe una de alta, aşezările omeneşti arată ca nişte oaze. Macul înflorit prin grâu, rapiţa, otava cosită proaspăt şi florile de câmp dau o mirosnă ce îmbată nu numai aerul ci şi sufletul trecătorului.

În Bărăgan, pentru oamenii satelor, cu o săptămână înainte de sărbătoarea Sfântului Petru, apar câteva zile de răgaz. Sunt ultimele zile de răgaz. Ţăranii ştiu, după datină, că la Sânpetru începe a doua praşilă a porumbului. Dacă a plouat în luna mai porumbul va fi bun. Nu se sfârşeşte bine ultima

praşilă şi începe recoltarea grâului, acea sărbătoare continuă a muncii, a cântecului şi a transpiraţiei sub apăsarea căldurilor mari.

Acum însă, prin satele Bărăganului, s-a strecurat îngrijorarea, neliniştea. Bărbaţii, mulţi dintre ei, au fost concentraţi. Femeile, tinere ori bătrâne, adorm seara târziu fie cu gândurile la cei plecaţi, fie spre muncile aspre ale câmpului.

Din margine de Bărăgan, în zilele senine, privitorii cu ochiul ager văd până în împrejurimile Capitalei. Bucureştii se leagă de Bărăgan prin firele multe ale şoselelor sau ale drumurilor de ţară. Altă dată pe aceste drumuri curgeau către marele oraş nenumărate căruţe şi care încărcate ce zoreau spre pieţe şi depozite ca nişte furnici uriaşe. Acum însă drumurile sunt aproape pustii. Şi în Capitală e linişte. O linişte aparentă A început războiul. Frontul este undeva departe, foarte departe, dar oamenii de aici parcă aud în sufletul lor fiecare bubuitură de tun. Ştiu că la fiecare bubuitură cei dragi, cei plecaţi acolo pe front, se împuţinează treptat. Comunicatul din ziare sau de la radio a fost destul de laconic. Mareşalul Antonescu a decretat: „Soldaţi, vă ordon să treceţi

Prutul!”

În nu prea îndepărtata Câmpie a Bărăganului, începutul lui iulie a debutat cu praşila a doua a porumbului, dar şi cu primele liste afişate pe la primării. Liste cu morţi şi dispăruţi. Acum femeile şi bătrânii satelor se întâlnesc în zori nu pe câmp, nu în lanuri, ci întâi la primărie. Acolo, chiar dacă nu s-au schimbat listele vechi, oamenii zăbovesc o vreme înghesuindu-se şi silabisesc domol fiecare nume de pe liste.

Prin golfurile Bucureştilor femeile par mai multe decât altă dată. Ordinele de mobilizare curg des, pe măsură ce listele de la primării devin mai lungi.

Carabă a primit ordin de mobilizare. El nu se aşteptase să fie mobilizat. Adică nu acum. Mai târziu, poate. La cei treizeci şi opt de ani ai săi, sperase că va scăpa de front. Ordinul i-a sosit cu poşta de dimineaţă. Spre seară, Carabă a băut niţel cu Buzău şi cu bătrânul Potop. Au băut destul de puţin. Cârciumarul Fane nu mai dădea băutură pe datorie. Altă dată se putea bea la el şi pe datorie. Buzău şi Carabă tăceau. Ei se puteau înţelege numai din priviri. De la cârciumă, Carabă a luat-o din loc, nu către casă.

Lângă cinematograful Edison vitrinele unei simigerii parcă îl atrăgeau. Peste drum un sergent de stradă se plimba de colo-colo îngândurat. Carabă a scos o piatră din caldarâm. Zgomotul geamului spart opri trecătorii…

Văzându-l pe Carabă, aflând că acesta a spart o vitrină, comisarul Dionisie era intrigat de-a binelea. Ştia că lunganul nu-i beţiv şi că genul acesta de comportare greu i se potriveşte. Îi făcu semn sergentului să părăsească biroul. Ce s-a întâmplat oare cu Carabă? Cătă îndelung la pălăria acestuia, mare, decolorată, apoi la faţa îngustă de sub ea.

— Recunosc tot, domnule comisar, spuse Carabă întunecat la chip. Adică nici nu-i nevoie să recunosc. Sergentul a fost martor la spargerea vitrinei. Aşa că dacă mă trimiteţi la Văcăreşti… oricum e mai bine la Văcăreşti decât pe front.

„Deci asta e! se dumiri Dionisie. Mă tot gândeam la ce naiba ar putea să fie”.

— Bei un rom?

— Dacă-mi daţi, nu zic nu.

— Acum la puşcărie e mai greu ca altă dată. E criză de mâncare. Au şi murit câţiva deţinuţi. Pe urmă

sunt convins că tu eşti chemat nu în prima linie, ci undeva în spatele frontului. Puşcăria nu-i o soluţie.

— O fi dom comisar, da’ eu pe front nu mă duc. Mai bine mă duc la pârnaie. Mai bine la pârnaie decât pe front.

— Ţi-e frică de front?

— Nu, da’ ce să caut acolo?

— Să lupţi. Doar nu la plimbare. Tu nu eşti patriot?

— Nici cât negru sub unghie.

Dionisie îl privi înmărmurit. Vru să-l înjure. Deschise gura să-l înjure, dar îşi luă seama. Avusese pentru Carabă o oarecare simpatie. Carabă fusese un tip interesant, ieşit din comun. Lui Dionisie îl plăceau oamenii hotărâţi, puternici. Acum lunganul l-a şocat. Nu şi-a închipuit vreodată că ar putea exista un om fără dragoste de ţară, fie el chiar ultimul dintre borfaşi.

— Da, bine, am să te trimit la Văcăreşti. Alţii mor vitejeşte pe front. Tu vei muri de foame în puşcărie. Acolo e locul tău.

— Parcă eu zic altfel? îl privi Carabă pieziş pe sub borurile uriaşei lui pălării. Totdeauna locu meu a

fost la pârnaie, aşa că n-am eu ce să caut pe front.

— Adică ce vrei să spui cu asta?

— Păi ziceam şi eu, aşa. Am un bordei prăpădit pe care nu mi-l ia nici dracu' chiar dacă îi plătesc să mi-l ia. Aşa că nu prea am eu de ce să-mi pun pielea la saramură pentru alţii.

Dionisie cătă spre el uimit. Începea să înţeleagă.

— Mai sunt oameni săraci ca tine care au plecat pe front fără să pună fel de fel de întrebări, îl zgândări ca să vadă mai clar ce gândeşte lunganul.

— Asta-i treaba lor. Nu mă amestec eu în treburile altora, da' nici alţii să nu se amestece în treburile mele.

— Adică să trăiască fiecare de capul lui?

— Păi aşa şi trăim, dom comisar. Boierii cu ale lor, eu cu ale mele. M-a întrebat pe mine domnu' general Antonescu „Ce mai faci, mă Carabă"? Nu m-a întrebat. Atunci să meargă el pe front că el are ce apăra. De ce taman acuma şi-au adus aminte de mine ăi mari? Hai Carabă la război! Du-te Carabă! Ei uite că nu mă duc.

— Pentru astfel de vorbe te pot trimite la Curtea marţială, se încruntă Dionisie.

Carabă îşi privi cu interes vârful bocancilor. Arăta preocupat de bocancii săi.

— Ai auzit ce am spus?

— Am auzit. Curtea marţială, Văcăreşti, tot un drac. Eu pe front n-am ce să caut. Mie îmi place munca, da’ din muncă cinstită n-am putut să-mi îmbrac pruncii şi să le dau de mâncare. A trebuit să fur şi să îndur bătăi… numa aşa… anu’ trecut când s-a scumpit pâinea cu un leu, nevastă-mea… nevastă-mea a plâns.

Afară s-a întunecat de-a binelea. Dionisie şade contrariat pe marginea biroului. Romul din sticlă a scăzut pe nesimţite. Îl privise pe Carabă ca pe un infractor înrăit. O puşlama simpatică, ce-i drept, dar de la care greu poţi scoate două-trei vorbe mai acătării. Niciodată nu şi-a putut închipui, nu se gândise că lunganul poate cugeta mai adânc. Acum Dionisie înţelegea că bietul Carabă, de-a lungul anilor, a fost nu un infractor înrăit, ci un om dârz ce alesese adesea calea, drumul dintre legi, conştient că trebuie să supravieţuiască împreună cu familia sa. Iată un Carabă nou, necunoscut de el. Cu câte i-a spus adineauri lunganul, datoria sa ar fi să-l trimită în faţa

unui tribunal militar. La naiba cu datoria! Datorie faţă de cine? De un guvern ce vorbeşte în numele unei naţiuni pe care nu o întreabă nimic?

La rândul său, Carabă se simţi dintr-odată mai uşurat. Acum, după ce şi-a dezvelit sufletul, după ce şi-a descărcat măcar o parte din mânia adunată peste ani, îşi dădu seama că de fapt nu prea are de ales. Că el este doar o biată unealtă folositoare azi în jocul celor mari. O unealtă ce nu se poate împotrivi forţei.

— Cu vitrina aranjez eu, îl privi îngândurat Dionisie. Hai, du-te acasă! Puşcăria ar fi cea mai proastă soluţie pentru tine. Când trebuie să pleci?

— Mâine pe la prânz.

Afară, lângă poartă, sergentul de stradă se miră că lunganul pleacă şi-l întrebă:

— Mă, ţi-a dat drumu'? Ia uite-al dracu'!

— Mai măxina! îi răspunse Carabă şi îşi văzu de drum.

Dionisie traversă agale Calea Dudeştilor, dar nu spre casă, ci către cinematograful Edison. Câţiva ţigani muzicanţi ieşiseră acolo la taclale. S-au adunat în grupuri. Stau în picioare rezemaţi de zid şi mănâncă seminţe prăjite. În faţa simigeriei de alături,

Gogu, plăcintarul, priveşte satisfăcut geamul cel nou al vitrinei.

— Bună seara, domnule Gogu!

— Să trăiţi, dom comisar.

Negustorul e mărunt, rotofei, cu pântecul ţuguiat căzut între picioare ca un sac şi din această cauză picioarele lui scurte, zdravene, se mişcă uşor depărtate de trup formând un triunghi echilateral cu baza pe asfaltul străzii. Spre deosebire de rotunjimea trupului, degetele sale arată nefiresc de subţiri, atacate de un reumatism vechi, care le-a dat forma unor păstăi de fasole.

— Văd că ai pus un geam mai gros decât cel spart, observă Dionisie. Asta nu-i rău. Geamul gros rezistă mai mult. Ăluia care ţi-a spart vitrina i-am dat drumul adineauri. L-am pus în libertate.

— Înseamnă că plăteşte, se bucură plăcintarul.

— Nu. Nu are de unde. E un amărât. Îl ştii pe Carabă. Doar l-ai văzut la Secţie. I-ai văzut straiele. Nu sărăceşti dumneata din asta.

— Păi de dom comisar! vorbi cu o notă de asprime negustorul. De! Nu-i bine că i-aţi dat drumu'. Mie cine-mi plăteşte? Eu nu găsesc banii pe stradă.

Vremurile sunt grele. De ce să bag eu mâna în buzunar pentru ce îmi face altu’?

— Asta cam aşa e, aprobă calm Dionisie.

Plăcintarul bombăni ceva confuz. Acum avea curaj să-l înfrunte pe comisarul acesta distant, rece, parcă veşnic dispreţuitor. Aflase că Dionisie va fi mutat de la Secţia din Vitan. Acum, dacă l-a pus în libertate pe Carabă, cu de la sine putere, călcând legea, îl avea la mână pe Dionisie. Îşi dădea seama că îl are la mână şi prinse curaj.

— Nu-i bine că i-aţi dat drumu’, dom şef. Legea e lege. O trebuşoară ca asta poa’ să se audă la Prefectura poliţiei… ştiţi cum e lumea… vorbeşte, strecură o ameninţare, crezu el, destul de fină.

— Da, ştiu, continuă să zâmbească Dionisie. Vorbele bune ca şi cele rele circulă, iute. Ei, bună seara, domnule Gogu! Plec. Am treabă. Trebuie să fac o descindere într-o casă de pe strada Anton Pann. E grea meseria de comisar. Comisarul nu are, nu ştie de timpul său liber. Cică ar fi acolo pe strada Anton Pann o casă în care se joacă jocuri de noroc neautorizate, iar clienţii casei au la îndemână patru fete nostime, chipurile nepoate ale proprietarului. Grea meserie,

domnule Gogu!

În bătaia luminii din vitrină faţa plăcintarului parcă a tresărit. Apoi au apărut în ochii lui unele semne de îngrijorare ce se accentuau la fiecare cuvânt al comisarului.

— Dom şef, dar n-aţi intrat să gustaţi o plăcintă caldă, deveni dintr-odată mieros negustorul. Am şi nişte vin bun. De la un fin îl am. Intrăm în odaia din spate. Acolo e linişte. Chiar mă gândisem la dumneavoastră… ca să zic aşa… alergaţi mult, da' leafa e mică, nu ajunge… d-aia ziceam că vreo două mii de lei… adică patru… adică opt… poftiţi înăuntru, dom şef! Doar oameni suntem. Simigeria merge prost. N-am făină, n-am untură, n-am ulei. Trăim cum putem. E drept că în casa mea din Anton Pann, vin uneori nişte prieteni. Mai facem un barbut sau un pocheraş cu miză mică… aşa de urât… să treacă vremea, da' alte jocuri nu facem, iar fetele sunt nepoate, nu curve. Lumea e rea, dom şef. Cu amărâtu ăla de Carabă aţi făcut bine că i-aţi dat drumu'. Ce să iei de la el, prafu' de pe tobă? Dacă ziceţi dumneavoastră, vin mâine dimineaţă la secţie şi îmi retrag reclamaţia. Nu piere lumea dintr-un geam.

Dionisie zâmbi. Era obosit. Plăcintarul, atins unde trebuie, s-a muiat dintr-odată. Ştia ce învârteşte Gogu în locuinţa din Anton Pann. Ar fi trebuit să-l calce mai de mult, dar la ce bun? Nu-i el singurul negustor care nu respectă legile. Legile sunt doar pentru oameni de talia lui Carabă. Mulţi negustori din cartier, aparent foarte respectabili, ţin localuri de jocuri de noroc fără autorizaţie. Este greu să loveşti în ei. Au protectori. Unii dintre ei sunt protejaţi până şi de prefectul poliţiei Capitalei. A încerca să loveşti în ei înseamnă să te baţi cu morile de vânt.

— Poftiţi, intraţi, dom şef!

— E târziu.

— Atunci măcar banii… să vă dau… ba…

— Nu-i cazul, domnule Gogu. Am mai mulţi bani ca dumneata.

„Ai pe dracu', parcă eu nu ştiu că nu iei şpagă”!? gândi plăcintarul, apoi continuă:

— Zău dom şef, la mine pe Anton Pann nu facem ce nu se cade… însă oamenii e răi…

— Aşa mă gândeam şi eu, aprobă Dionisie. Dacă e vorba de casa dumitale sunt liniştit. Nu fac eu descinderi în case de oameni serioşi. Ei, noapte bună!

Gogu, plăcintarul, cătă lung în urma comisarului. „Şpagă n-a vrut să ia, gândi îngrijorat. Totuşi am înţeles că nu mă va strânge cu uşa pentru ce câştig eu în casa de pe Anton Pann. Oare n-ar trebui să-i spun chestorului că Dionisie ştie ce învârtesc eu acolo? Nu. Nu e bine. Chestorul ar fi în stare să mă jumulească peste tainul pe care i-l dau. Numai la caz că mă strânge cu uşa Dionisie mă duc la chestor. Păcat că Dionisie nu ia şpagă. El s-ar fi mulţumit cu cinci mii pe lună, nu cu zece cât îi dau chestorului”.

*

Familiile Carabă şi Buzău, din care lipseau doar Leta şi Dinu, au pornit în şir indian către staţia de tramvai din Bariera Vergului. Merg domol, fără grabă. În frunte, uriaşa pălărie a lui Carabă arată ca o mică umbrelă deschisă. Mersul lor legănat te duce cu gândul spre o caravană la drum lung. Negri sau blonzi, cu părul căzut pe ochi sau vâlvoi, cu cămăşile scurte, cu pantalonii târâş după ei, cu burţile albe sau brune, ieşite la vedere, pruncii merg molcom, încântaţi de această expediţie. Ochii lor caută. Nasul adulmecă. Există la ei o singură preocupare – pentru mâncare. Caravana se întinde în lungul străzii pe cel

puţin cincizeci de metri. Staţia de tramvai din barieră se umple treptat cu ei. S-au urcat în tramvai. Au ocupat o jumătate de vagon. La scaune dau din şolduri fără menajamente şi îşi fac loc, spre nemulţumirea altor pasageri. Dar ei nu iau seama la nimicuri. Taxatoarea degeaba aşteaptă să le vândă bilete. Îi îmbie, însă nimeni dintre ei nu pare dispus să-i acorde cuvenita atenţie. Un coş cu ridichi de lună împiedică oarecum trecerea călătorilor prin vagon. Buzău cel mic a luat un pumn de ridichi, iar fălcile lui mestecă sprinten. Acum el e Buzău cel mic. La anul s-ar putea să cedeze locul unui Buzău şi mai mic. Mâini multe atacă ridichile. Femeia, proprietara, apără coşul şi-i înjură, minunându-se de plivirile blânde, calme, ale acestor neobişnuiţi pasageri. Taxatoarei i-a mijit un zâmbet. Proprietara coşului, speriată, uluită, s-a aşezat cu fundul pe ridichi. Doar aşa îşi poate apăra marfa. În Gara de Nord convoiul a intrat tot în şir indian. Pălăria uriaşă a ajuns lângă biroul de informaţii. Coada este undeva pe la prima uşă dinspre Calea Griviţei. Nimeni din caravană nu-şi face griji că s-ar putea pierde un Buzău sau un Carabă. Peroanele sunt murdare cu resturi de roşii, cotoare de mere,

seminţe, sâmburi şi chiştoace. Pe unde trec ei totul rămâne curat. Mâinile se învârtesc domol, dar cu precizia malaxorului. Nimic în gol. Nimic fără rost. Privirile lungului convoi bat lateralele fără greş. Nimic nu scapă privirilor agere. Vânzătorii de brânzoaice, corăbioare şi ciocolate strigă de zor, îndemnându-i pe trecători. De unde să ştie ei că se apropie uraganul, ascuns frumos în adierea blândă a zefirului? Unul dintre vânzători a încremenit de uimire. O ciocolată din coşul său, o ciocolată cu hârtie şi ţiplă metalizată dispare treptat în gura unui Buzău, mărunt, negricios, cu ochii parcă neîncrezători, fiindcă niciodată nu mai făcuse cunoştinţă cu ciocolata. Hârtia de ambalaj cu conţinutul ei dispare treptat în gura larg deschisă. Dispare ca broasca în gura şarpelui. „E bună!" par să spună privirile încântate ale micuţului negricios, iar mâna sa se îndreaptă hotărâtă spre coş, spre o repetiţie. Mâinile sunt multe. Ciocolate, corăbioare, brânzoaice, iau drumul mâinilor şi gurilor multe. De unde au apărut atâtea mâini? Fălcile nu au vreme să mestece la corăbioare. Se produce doar un clămpănit scurt. Descendenţii familiilor Buzău şi Carabă au intuit mai de mult că pentru îndestularea stomacului

iuţeala fălcilor este condiţia cea mai sigură. „Mie cine îmi plăteşte?” urlă înmărmurit vânzătorul. L-a prins de piept pe Buzău cel mic, dar ochii copilului nu se arată speriaţi. Buzău nu se smulge cu intenţia să fugă. Ba din contră: încearcă să se aţină cât mai aproape de coş. Mâna lui adună iute, iar gura lui pare o gură de sac fără fund. Nimeni din caravană nu-i ia apărarea micuţului Buzău. Nimeni nu se sinchiseşte de el, fiindcă fiecare trebuie să se descurce într-un fel. Vânzătorii îşi apără coşurile după puteri. A intervenit o patrulă militară. Însă, mirare: puzderia de copii nu ia seama la autorităţi, ci numai la coşurile cu alimente atât de îmbietoare. Vânzătorii au prins câţiva Buzăi şi Carabă. Pe cine să arestezi? Pe nişte copii? Ofiţerul, comandantul patrulei, este învăţător în viaţa civilă. El vede şi înţelege mai mult decât alţii.

Carabă şi-a găsit loc într-un vagon de clasa a treia. Leta şi Dinu au venit în ultima clipă. A trebuit să se învoiască de la serviciu. Ucenicii greu obţin învoiri pentru astfel de fleacuri la modă acum. Leta şi Dinu stau în faţa vagonului şi nu ştiu ce să spună. Lângă biroul de informaţii, patrula militară este pe punctul de a capitula în faţa liotei de copii blonzi, negricioşi,

cu straiele ferfeniţă. Copiii nu prea arată speriaţi şi nici dornici să scape. Nu au ei timp de asta. Pipăie curioşi centurile, cataramele şi mai ales armele lucioase. Trag de arme, se împing, dau din coate sau întind mâinile spre buzunarele militarilor, iar ochii lor bat lateralele fără încetare. Un ceferist le-a întins o pâine mare, rumenă. O clipă se văd contururile ei rotunde. O clipă doar. De sub bocancul unui soldat apare pe jumătate restul unui măr. Unul dintre Buzăi a zărit coceanul de măr. Împinge piciorul din toate puterile. Nu grăieşte, nu spune nimic. Împinge. Soldatul e derutat. Nu pricepe. Abia când simte muşcătura prin moletieră sare ca ars. Învinşi, uluiţi, militarii şi vânzătorii bat în retragere.

Personalul a ieşit de pe ace. Leta şi Dinu fug spre staţia de tramvai.

Numai grupul, acum refăcut, se mişcă în şir indian. Ceferiştii, vânzătorii şi militarii urmăresc uluiţi scurgerea caravanei. Unii dintre obişnuiţii Gării de nord ştiu că prin marile golfuri bucureştene circulă tot mai rar căruţele cu pâine de la Gaghel şi Herdan sau oltenii cu coşurile lor grele. Fabricile de cărămizi, carierele de nisip şi pietriş şi-au încetat activitatea

aproape cu totul. Cine mai construieşte acum în Bucureşti? Cui îi mai arde de aşa ceva?

Caravana este din nou în tramvai. Vagonul are puţini călători. Totuşi, scaunele sunt neîndestulătoare. Moştenitorii Carabă şi Buzău dau din coate, din şolduri, împing cu mâinile şi îşi fac loc pe scaune. Unul dintre Buzăi s-a aşezat în braţele neprimitoare ale doamnei de pe banca din faţă. Doamna s-a ridicat iritată, uimită. Buzău se cuibăreşte mai bine. El ştie că nimic nu se poate obţine decât prin forţa fălcilor, a şoldurilor şi a muşchilor. A învăţat asta nu din cărţi. Atât ştie. Nu pare încântat că şi-a dobândit un loc. Ceea ce a făcut i se pare foarte firesc. Un alt Buzău, Decebal Buzău, are opt ani. Ar trebui să fie în clasa a doua de şcoală primară, însă în familia Buzăilor cine îşi bate capul cu fleacuri? Întâmplător, cu totul întâmplător, numai răposatul Fănică umblase o vreme la şcoală.

Decebal a rămas între scaunele vagonului de tramvai. E mărunt şi nu reuşeşte să vadă altceva decât funduri slabe sau grase. Ceilalţi copii privesc prin ferestre. Este plăcut să priveşti altceva, orice, decât funduri slabe sau grase. Hotărârea lui rapidă capătă o

formă de realizare prin gesturile iuţi. Decebal s-a prins de mânerul scaunului. Pe scaun, un domn gras citeşte ziarul. Piciorul lui Decebal calcă sigur pe genunchele grăsunului, peste ziar. Al doilea picior s-a proptit pe faţa sau pe creştetul omului de pe scaun. Omul înjură, încearcă să scape, i-a tras un ghiont, însă Decebal e sus. Nu-i pasă de ghiont. A mai primit el ghionturi destule. Acum vede. A rămas stăpân pe scaun.

— Golani! murmură grăsunul. Educaţia. Copiii din ziua de azi…

Educaţie? Cuvânt nou pentru Decebal. Nu-l înţelege, nu-şi bate capul să-i afle taina, însă îl atrage cuvântul fiindcă are o rezonanţă plăcută. S-a lipit undeva în mintea lui ca un sunet frumos.

Sfios, domnul Buzău şade pe un scaun la câţiva paşi mai încolo. Zâmbeşte blajin şi scuipă din când în când pe duşumea cu o mare precizie. E trist. A plecat pe front singurul său prieten. Poate că şi lui îi va veni rândul să plece pe front. Zâmbeşte. La el, totdeauna tristeţea capătă o notă blândă ca un zâmbet bun. Buzău niciodată nu se supără brusc. La el supărările vin domol şi au un iz aparte. Ceva ca atunci când

constaţi că ai îmbătrânit. E mai mult amărăciune blândă decât supărare. Privindu-l pe Decebal şi-a amintit de naşterea copilului. Era vesel când s-a născut copilul. Asta a fost într-o primăvară. Încă nu se deschiseseră fabricile de cărămizi. Buzău şedea ceasuri întregi în faţa casei şi mânca seminţe de floarea soarelui şi scuipa cojile şi se gândea la viitorul nume al copilului. Ar fi vrut să-i pună numele Ferdinand, după numele mic al unui fost rege. Băiatul său cu nume de rege! îl lua cu ameţeli şi îl striga în gând pe copil: „Ferdinand, ia hai tu la tata!” Un singur lucru îl îngrijorase niţel. Dacă pe copil îl cheamă Ion, poţi să-i spui Ionică. Însă dacă îl cheamă Ferdinand, cum să-l dezmierzi? Cum să-i zici când îi înfloreşti numele mic? îl va ruga pe domnul Fane Ologu să-i fie naş.

Câteva zile mai târziu, sfios, niţel descumpănit de marea lui îndrăzneală, a intrat în cârciumă. După tejghea, Fane Ologu spăla nişte pahare. Fane era înalt, uscăţiv, cu nişte sprâncene mari, stufoase, în formă de streşini. Mai lângă uşă, Oţoţoc, Pomană, Zărzăroiu şi Petrică al lui Oţel se cinsteau cu secărică. Pe Buzău nu l-au băgat în seamă, atenţi doar la ceea ce discutau

între ei. Buzău s-a învârtit o vreme, nehotărât, pe lângă tejghea.

— Un dorobanţ de secărică? îl întrebase Fane. Un dorobanţ îţi dau pe datorie.

— Domnu' Fane, l-a privit Buzău cu ochii lui sfioşi, io mă gândeam că alde matale... dacă vreţi pe ăl mic...

Buzău îşi potrivise frazele de acasă. Acasă ştiuse ce are să spună. Acum însă frazele se poticneau din cauza emoţiei.

— Ce să vreau?

— Z-ceam dacă-l botezaţi alde matale.

Sprâncenele lui Ologu fâlfâiseră scurt. A lăsat paharul pe tejghea şi s-a pornit să râdă.

— Mă băiete, eu fini balaoacheşi n-am avut până azi. De ce nu te duci şi tu prin Caţavei, prin Floreasca sau prin Teiul Doamnei? Găseşti acolo pe cineva să-ţi boteze copilul. Hai, ia un dorobanţ pe gratis şi să-ţi trăiască! Eu balaoacheşi nu botez.

Ruşinat, descumpănit, Buzău şi-a desfăcut nasturii de la haină să vadă Fane că are vestă aproape nouă, bolborosind ceva despre copiii lui frumoşi şi despre nevastă, că nevasta lui e blondă.

Mitică Oţoţoc, aşa din senin a trântit ţoiul pe masă de au sărit cioburile cât colo, iar lui Buzău i-a zis blând:

— Ia treci, mă, aicea, să bei cu noi?

Apoi, i-a zis lui Fane:

— Te-ai îngrăşat, bă! Al dracu' ce te-ai mai îngrăşat! Ia mai adu nişte băutură aici!

Fane pornise a râde mânzeşte. Pe Buzău putea el oricând să-l dea afară din cârciumă, însă nu era atât de nărod să-i facă una ca asta lui Oţoţoc. Mitică ar fi cărat după el cel puţin jumătate din muşterii. Oamenii totdeauna se strângeau lângă el la taclale.

— Azi fac eu cinste, spusese Fane, speriat de supărarea lui Mitică.

Vreo câteva zile s-a tot ciorovăit Buzău cu Oţoţoc în privinţa numelui. Adică mai mult Mitică era pus pe harţă.

— Dumitru, Ion, Gheorghe, Vasile sunt nume româneşti. Ce dracu' ţi-a venit ţie, măi Buzăule, cu alde Ferdinand?

— Păi e nume de rege.

— Aha! Păi de ce nu vorbeşti clar, mă băiete! se luminase Oţoţoc, înţelegând abia acum unde bate

grăsunul. Dacă aşa stau lucrurile, să-i zicem Decebal. Ţi-l botez eu dacă îi pui numele Decebal.

Buzău şi-a întrerupt gândurile. Caravana a început să coboare din tramvai. Vagonul a rămas aproape gol. În şir indian, după înălţime, Buzăii şi Carabă se îndreaptă spre casă. Ca de obicei, privirile lor bat lateralele străzii. Numai că aici, la marginea marelui golf bucureştean, e secetă. O secetă care nu se datorează lipsei de ploaie.

*

Când s-a urnit personalul din loc, lunganul Carabă şedea la fereastra vagonului. De la fereastra vagonului i-a urmărit cu privirea pe ai săi şi le-a făcut semne de rămas bun. Trenul curgea domol pe lângă peron. La ultimul chioşc de ziare, Carabă a tresărit. Sonu, Sile şi Cireaşă stăteau rezemaţi de chioşc. Sonu râdea. Apoi Sonu s-a desprins de lângă chioşc şi alergând alături cu vagonul, i-a strigat lunganului:

— Tu pleci, dar rămâne Leta.

Personalul a ieşit din gară. Trece pe sub Podul Grant. Călătorii au părăsit ferestrele şi îşi caută loc pe bănci. Carabă a rămas lângă fereastră. Priveşte îndărăt îngrijorat.

*

Gloria s-a cuibărit în vârful patului cu două scrisori în poală. Afară şi în casă e cald. Ar putea să plece undeva la munte. Luiza i-a scris de la Poiana Ţapului. Anda Blank s-a stabilit la Sinaia de vreo zece zile. Scrisoarea Luizei are o notă de veselie forţată. Cea a Andei parcă aduce a om mahmur abia trezit dintr-o beţie. Anda pomeneşte despre un frumos locotenent din garda palatului Peleş. „Am fost cu el la Cazinou şi am băut Martini. Închipuie-ţi, dragă Gloria, un animal superb, în uniformă de gală, ceva în genul lui Robin Hood, însă prost de te ia cu leşin. Când începe să vorbească, mi se pare strălucitor în prostia lui. Când tace, ai putea să te îndrăgosteşti nebuneşte de el. De două ori am ieşit cu el la Cazinou. A treia oară, l-am trimis la plimbare. Cu tine aici, altfel ar trece timpul. Ieri i-am făcut o vizită Luizei. Stă la Poiana Ţapului, pe Zamora. Dacă locotenentul ar vedea-o pe Luiza, nu i-ar mai părea rău că m-a scăpat din ghearele lui frumoase. Luiza şi-a făcut un cerc de cucoane bătrâne. Nu ştiu ce a apucat-o. S-o auzi pe Luiza cum discută, cum întreabă despre felul în care se fac cel mai bine găluştile cu prune sau despre

tocana sârbească, te ia cu răcori. Te pomeneşti că se mărită şi noi nu ştim nimic. Cucoanele au încercat să mă prindă şi pe mine la reţete, aşa că am tulit-o înapoi la Sinaia. E vorba să vină şi fratele meu aici. S-ar bucura să te vadă. A fost ceva între tine şi fratele meu? Parcă nu-mi vine a crede. Tu îl iubeşti pe Bogdan. Am intuit asta în seara de Crăciun. Ochii tăi grăiau prea limpede. În această privinţă mai ai de învăţat. Privirile tale îl şi haliseră pe jumătate, iartă-mi cuvântul! Şi mie mi-a plăcut Bogdan. Nu-i un animal frumos, în genul acestui Robin Hood din Sinaia, însă are ceva ce te atrage. Mi se pare cam tăcut, dar consider asta nu o lipsă, ci chiar o mare calitate. Cred că-i o fire meditativă. În seara de Crăciun am încercat să te fac geloasă, pentru a mă convinge dacă într-adevăr ţii la el. Ai observat, o clipă, ochii tăi au scăpărat de mânie. De ce îţi spun toate astea abia acum? Fiindcă sunt singură, tristă şi goală pe dinăuntru, ca o coajă de ou fiert din care s-a scos tot ce-i bun. La şcoală măcar te mai fură grijile şi ocupaţiile zilnice. Aici zilele sunt prea lungi. Dar nu de zile mă sperii eu, ci de nopţi. Noaptea am obiceiul prost să caut cu mâna spre perna de alături. A, nu-i

ce-ţi închipui tu! Pentru treburi ca astea l-aş putea aduce pe Robin Hood. Ar fi încântat să-l chem. Din păcate altceva caut eu pe perna de alături. Ceva ce tu ai găsit sau sper că ai găsit. Caut puţină dragoste adevărată.

Am douăzeci şi şase de ani. Adică am început să devin o fată bătrână. Încă frumoasă, ce-i drept, dar la ultimul tren. Ultimul tren care mereu întârzie să vină. Se pare că nu prea am ştiut să-mi găsesc norocul. N-am ştiut să văd atunci când trebuia. Să nu-ţi închipui că n-am curtezani. Care fată bogată şi încă frumoasă este lipsită de curtezani? Discut cu ei, le zâmbesc şi mi-e greaţă. Unul e frumos şi prost. Ce să faci cu prostul? Altul e inteligent, calculat şi m-ar lua ca decor. Eventual ar lua numai dota, fără mireasă. Acum şase ani am cunoscut un suplinitor de la liceul Lazăr. Era timid, cam spălăcit la chip, cu nişte ochelarii mari şi cu părul căzut pe frunte ca al puştanilor. Mă iubea. Nu era în stare să mi-o spună, dar ochii lui, gesturile lui îmi grăiau destul. Se ţinea după mine ca mielul după oaie. Hainele lui veşnic prost croite, ieftine, cumpărate de gata, nu-i puneau în valoare trupul destul de bine clădit. Îmi plăcea să mă prind în jocul

lui. Era ceva plăcut, dar altceva nu simţeam pentru el. După o vreme am început să-l ocolesc. A înţeles. Era inteligent. A plecat la un liceu din Cluj. Apoi am început să-i simt lipsa. Abia după câteva luni mi-am dat seama că-l iubesc. A fost aşa ca un fulger care îţi topeşte inima şi tot corpul dintr-odată. Am ajuns la Cluj într-o seară. M-am interesat de el la liceu. Portarul mi-a spus că-l găsesc într-o sală de sport, la un concurs de popice. Am intrat printre spectatori. Apoi l-am văzut în cămaşă, cu o bilă în mână. Şi-a potrivit ochelarii, s-a aplecat, iar gâtul lui subţire se încordase uşor. Am ieşit afară să-l aştept, în jurul sălii de sport era un parc. Florile multe, în culori pe care numai toamna le poate binecuvânta până la roşu sângeriu, boschetele calme, nu reuşeau să mă atragă destul. Pândeam uşa sălii de sport. Când a ieşit, tot în cămaşă, am făcut un pas, un singur pas către el. Al doilea pas a murit la jumătatea drumului. O femeie înaltă, cu părul tuns scurt, băieţeşte, cu verighetă în deget, ca şi el, s-a apropiat şi i-a întins haina. În clipa aceea parcă toate florile parcului s-au ofilit dintr-odată. Ceea ce eu nu am reuşit să văd la timp, a ştiut să vadă femeia cu părul tuns băieţeşte. Se întâmplă

adesea ca dragostea să vină şi a doua oară. Pe mine m-a ocolit. Ce să fac? Să-mi trăiesc viaţa? Cum? Cu unul ca Robin Hood? Dar eu nu-mi doresc surogate. Te rog să vii aici. Sunt tare debusolată. Acum circulă multe zvonuri în privinţa evreilor români. Prin alte părţi aud că-i şi mai rău. Evreii au fost băgaţi în lagăre şi ghetouri. Mulţi au murit asasinaţi. Familia mea mă asigură că la caz de primejdie ştie un loc unde să ne ascundem. Dar de ce să ne ascundem? Adică omenia, dragostea faţă de semenul tău să nu mai existe? În lume sunt mulţi oameni răi. Dar nu ei sunt cei mai mulţi. Oameni buni sunt mult mai mulţi. Este firesc să fie aşa. Unde sunt oare oamenii buni? Ce s-a întâmplat cu ei? Cum se poate ca sub ochii lor să se petreacă mii şi mii de asasinate? Războaiele uneori le înţeleg. Cruzimile nu. Dragă Gloria, mi-e frică. Am intrat în panică. Pentru mine, frica este o senzaţie cu totul nouă. Mă macină. Tresar la cel mai neînsemnat zgomot şi întreaga mea fiinţă devine parcă un ţipăt de groază. Cred că sunt puţin neurastenizată. Te aştept, te sărut, Anda Blank”.

*

Gloria a găsit destul de iute vila în care se

instalase Anda. Nu prea mare, cu parter, etaj şi mansardă, vila are o arhitectură plăcută. O îmbinare de lemn şi piatră. La parter se află baia, bucătăria şi câteva cămăruţe cam reci, goale şi neprimitoare. La etaj sunt două dormitoare, o sufragerie imensă cu fereastra cât un perete, baia, bucătăria şi un hol, pe trei părţi numai în ferestre ce prind în plin bătaia razelor soarelui de iulie. Spre etaj duce o scară de piatră în spirală, mărginită cu jgheaburi de flori. Între vilă şi gardul jos, din piatră colţuroasă, rondurile de trandafiri, gazonul proaspăt de pe margini şi banca dintre ronduri, parcă îndeamnă la odihnă.

Când Gloria a intrat în sufragerie, domnişoara Blank citea. I-a auzit paşii, dar a crezut că-i îngrijitoarea, bătrâna îngrijitoare a vilei, madam Sasu.

— Mulţumesc, doamnă Sasu! spuse Anda fără să-şi ridice ochii de pe carte. Ţi-am pregătit o surpriză. Nişte gin veritabil. Sticla este pe… Gloria! Gloria! Draga mea Gloria! Credeam că-i madam Sasu.

Îmbujorată brusc şi cu ochii numai scântei, Anda s-a aruncat de gâtul prietenei. Ar trebui să spună ceva frumos. Să-i ureze bun venit. Nu poate să judece acum. Vorbeşte aiurea, iute, fără să se gândească.

Râde emoţionată şi vorbeşte aiurea.

— Ştii tu cum e madam Sasu? Închipuie-ţi un husar mustăcios, cu coapsele cât albia de spălat rufe, cu fundul cât o cămară. Un husar ţeapăn, drept la ţinută, conştient de puterea lui uriaşă. Şi, ca orice husar, doamna Sasu rar umblă trează. Pileşte. Pileşte de stinge. E în stare să bea cât un regiment de artilerie cantonat în podgorii. Nu alege băutura. Bea orice în afară de apă. Zice că apa îi dă o stare de vomă. Nu face mofturi la calitatea băuturilor. De teama ei am încuiat parfumul şi apa de colonie. Are şi un iubit. Cam răscopt ca şi ea, însă bine făcut. Cu un cap mai scurt decât doamna Sasu. Pe urmă îi lipsesc mustăţile iubitei. Madam Sasu ere nişte mustăţi de husar al secolului trecut.

Gloria râde. O priveşte pe Anda, mai mult goală decât îmbrăcată. Pielea ei lucioasă, catifelată, parcă seamănă cu cea de bizon. Trupul Andei, frumos modelat şi foarte feminin, e plin de prospeţime. Hotărât, Anda nu arată să fi atins douăzeci şi şase de ani. Acum pare mai degrabă o copilă fericită. Nici Gloria nu prea ştie ce să spună. Vorbeşte tot la nimereală.

— A venit şi domnul Blank? Am adus cu mine un manuscris. Un fragment de roman, scris de Bogdan. Am stat mult acasă. Acum tata e bine. În Bucureşti e cald. Aici a plouat?

Întrebările sunt multe, prea multe. Ele cer timp.

— Bogdan? tresare Anda. De unde până unde să scrie Bogdan un roman? Nu ştiam că-i scriitor. Mergem mâine la Luiza? Dar Bogdan? De ce n-ai venit cu el? Ai mâncat? Să-ţi fac o cafea. Bem amândouă o cafea. Eşti obosită?

— Gloria a despachetat. Anda se învârte în jurul ei şi nu tace o clipă. Însă nimic logic nu se leagă. Sunt prea bucuroase de revederea lor. Amândouă ştiu că mai târziu totul se va aşeza pe un făgaş bun. Au nevoie doar de puţin răgaz să-şi adune gândurile multe. Să-şi facă destăinuiri.

Doamna Sasu a deschis uşa. În pragul uşii parcă s-a tras un zid. O vede pe Gloria. Mustaţa doamnei Sasu se subţiază, se lungeşte într-un zâmbet, iar dinţii ei apar mari, puternici.

— Sunteţi voinică, observă Gloria.

— Acum nu cine ştie ce, se tânguieşte, se izmeneşte husarul. Să mă fi văzut mata acum vreo doi

ani. Acum doi ani am căzut într-o râpă. Am mai slăbit. Zău eram trează când am căzut în râpă. Alta rămânea lată acolo şi nici ţipenie de om împrejur. Chiar dacă s-ar fi aflat un om pe aproape, nu văd eu voinicul care mă poate scoate dintr-o râpă. La chestii d-astea e nevoie de cai de tracţiune. Cai mari, solizi. Muşchii mâinilor m-au ajutat să ies, că picioarele nu mă mai ţineau. Eu, dacă beau o gură de tărie împotriva reumei… la mine totdeauna băutura se lasă la picioare. Am picioarele slabe. Însă mâinile sunt date naibii. În tinereţe am tăiat la copaci în pădure.

Anda a adus o sticlă de gin şi un pahar. La vederea sticlei, mustăţile husarului se saltă ca nişte ţepi de arici.

— Lasă paharul, domnişoară! De ce să-l murdărim? Iau doar un gât. O înghiţitură mică împotriva reumatismului. Tare mă supără reumatismul. Doamne, dă bine! ridică sticla doamna Sasu.

Anda pricepe strategia husarului. Dacă bea direct din sticlă înseamnă că şi restul ginului va fi al ei. Mustăţile doamnei Sasu se mulează pe sticlă. Se întind ca nişte aripi de cloşcă atunci când îşi ocroteşte

puii.

— Ehe, domnişoarelor, să mai am eu douăzeci de ani! Eu aş şti cum să trăiesc. Cu vârsta asta omul se întâlneşte o singură dată. Unde naiba s-a mai pomenit nişte fete frumoase fără bărbaţi în jurul lor? Femeia fără bărbat e ca toporul fără coadă.

Mai trage o duşcă şi se vaită chipurile de reumatism. Obrajii ei au prins culoare. S-a aşezat pe un scaun. Scaunul trosneşte sub ea.

— La douăzeci de ani, când ieşeam eu din casă, o companie se ţinea după mine. Dar curvăsăreala nu mi-a plăcut.

— Aţi fost măritată? se interesă Gloria.

— De două ori. Însă nu din dragoste. Nu prea am avut noroc.

— Adică niciodată nu aţi iubit cu adevărat?

— Ba da, acum vreo douăzeci de ani. Am iubit un ardelean din Prundul Bârgăului. Era tăietor de lemne. Tăiam lemne cu el în pădure. La început nu prea mi-a plăcut de el. Arăta cam smochinit. Pe mine mă trăgea aţa către bărbaţii voinici. Într-o zi îl iau eu la rost: „Mă, de ce n-ai venit aseară?” Se vede că nu i-a plăcut tonul, fiindcă zice: „N-am avut chef”. Ei,

domnişoarelor, eu nu sunt femeie rea, dar la mânie am fost iute. Îi ard o scatoalcă zdravănă. Credeam că o să se ducă de-a berbeleacul cât colo. De unde să ştiu că slăbănogul era atât de ţeapăn? Scatoalca mea doar l-a urnit niţel din loc. Zice: „No, doamnă dragă, dumneata păleşti să omori omul. Da' a doua oară să nu mai dai. Ardeleanul numai o dată rabdă. A doua oară să nu mai dai, că dacă-ţi ating o chiflă, auzi cum latră câinii din Prundul Bârgăului”. Zic: „Nu din Giurgiu?” Zice: „Nu, că şi noi avem câini care latră fain”. Mă uit lung la el şi mă gândesc să nu suflu în direcţia lui şi să-l ia curentul înainte de a-l păli a doua oară. Îi mai ard o scatoalcă. Pe urmă îmi scapă el o chiflă. Ei, domnişoarelor, câinii din Prundul Bârgăului e drept că nu i-am auzit lătrând, însă fanfara regimentului de gardă niciodată nu mi-a cântat atât de frumos în urechi. Dau să merg drept spre el. Corpul meu mare nu ştiu ce naiba l-a apucat că bătea într-o parte. Parcă săltam în buiestru. Tobele şi trombonul din urechile mele atacau finalul unui marş, însă auzeam clar şi prăbuşirea Ierihonului, cum spune sfânta Biblie, că a căzut piatră de pe piatră. Zic: „Hai la mama, frumosul mamii! Până azi nimeni nu a reuşit să mă pălească

aşa. Vrei să ne cununăm?” Zice: „No, doamnă dragă, mie îmi placi. Ardeleanul când e plecat de acasă mai bate în dreapta şi în stânga să vadă ce şi cum. Eu sunt în vorbă cu o fată din Prundul Bârgăului. Ardeleanul niciodată nu-şi ia vorba îndărăt”.

Fetele râd. Râde şi doamna Sasu. Imaginaţia ei o cam luase pe arătură. Chestia cu ardeleanul era calul ei de bătaie. A povestit-o de zeci de ori la ocazii şi de fiecare dată altfel.

Anda şi Gloria au ieşit în curte cu o pătură. Vor face plajă. Picioarele lungi, bălane, ale Gloriei au nevoie de soare.

— Parcă ai fi un borcan de iaurt, râde Anda. Aşa eram şi eu acum două săptămâni.

Din locul în care s-au aşezat se vede crucea de pe Bucegi. Fuioare de ceaţă curg de-a lungul văilor sau se subţiază peste vârfuri de păduri ca un caier la darac. Gloria vorbeşte despre Bogdan, Îi povesteşte Andei despre ultima ei vizită la locuinţa lui.

— Dar unde-i Bogdan?

— Pe front.

— Te-ai fi culcat cu el? Parcă aşa am înţeles din spusele tale.

— Nu ştiu. Nu la asta mă gândeam. Îmi era tare dor de el. Îmi era şi puţin teamă de el, fiindcă eu niciodată…

— Vrei să spui că tu niciodată nu te-ai culcat cu un bărbat?

— Da, asta am vrut să spun, roşi Gloria. În seara aceea de septembrie când ne-am întors de la cârciumă, când ne-am sărutat, eu am trântit uşa odăii şi am încuiat-o cu cheia. Eram contrariată, nemulţumită de mine. Multă vreme m-am tot răsucit în pat. Şi totuşi, parcă o forţă nevăzută, mai tare ca mine, m-a îndemnat să deschid uşa. Am mers până lângă patul lui. Dar Bogdan adormise după o zi grea de muncă. Puţin a lipsit să-l trezesc. A doua zi am plecat de la el. Abia aştept să-i citeşti fragmentul de roman, schimbă vorba.

— Ţie cum ţi se pare romanul?

— Vorbim după ce îl citeşti.

— Dar la ce se referă titlul romanului? *Marile migraţii* mă poartă cu gândul spre năvălirile barbare. E cumva un roman istoric?

— Vorbim după ce-l citeşti, zâmbi Gloria.

— Totuşi ţi-ai făcut o părere.

— Da. Un fragment de roman nu tocmai izbutit. Uneori a reuşit să mă prindă, să mă emoţioneze. Din păcate, multe idei valoroase sunt tratate fugar sau naiv. Se simte lipsa lui de cultură. La creionarea personajelor foloseşte caricatura. Doar câteva linii fugare, ce îţi sugerează esenţialul. Când foloseşte metafora, aceasta totdeauna este surprinzător de proaspătă, de originală. Se simte stofa de scriitor autentic. Şi se mai simte ceva: pe lângă un stil viguros, autorul se pare că este niţel comunist sau în orice caz cu vederi de stânga. Contradicţiile dintre clasele sociale din România ocupă un loc central în roman, dar ele sunt tratate naiv. Dacă ai citit romanul *Martin Eden* al lui London, îţi dai seama că Bogdan uzează cam de aceleaşi elemente pentru a ponegri burghezia. Bogdan are nevoie de studii temeinice. Acum el încă nu înţelege burghezia.

Capitolul 10

Un soldat bătu într-o dimineaţă la poarta lui Oţoţoc. În uniforma lui ajustată pe corp, frumos călcată, cu bocancii lustruiţi, soldatul nu prea arăta că vine de pe front.

— Aşa vă îmbrăcaţi pe acolo, domnule Chihaia? îl privi ironic Oţoţoc. Eu credeam că pe front…

— Da, domnule, pe front e boierie curată. Dacă ar şti civilii ce-i acolo, mi-e teamă că ar da buzna peste noi. Dar avem noi grijă să nu ne facem reclamă. Să nu prindă de veste şi alţii. Ştiţi cum e pe front? Deşteptarea se dă pe la ceasurile opt. Unii mai leneşi nu se mai trezesc deloc. Vine frizerul, ne bărbiereşte cu perdaf, totdeauna cu perdaf, facem o baie, punem esenţă de brad în apă, maseurul ne trage pe mâini, pe picioare, pe spate, iar masajul se face numai dinspre exterior către inimă. Niciodată invers. Adică numai în direcţia circulaţiei sângelui. E o chestie! Cu şervetul într-o mână şi cu lista de bucate în alta, majordomul aşteaptă respectuos până ce catadicsim să ne arătăm preferinţa în privinţa micului dejun. Cât stăm la micul dejun, inamicul ne distrează cu focuri de artificii.

Nimeni nu face economie. Economia este cusurul numărul unu al bietului civil. Care civil s-ar încumeta la atâta risipă încât să omoare un om cu zece salve de artilerie? Care civil ar aprinde o pădure cu o mie de proiectile? Civilii sunt prea meschini. Ei încep să se gândească la faptul că o pădure creşte în zeci şi sute de ani. Noi, cei de pe front, de dragul spectacolului, nu ne batem capul cu fleacuri. Cel mai al dracului, cel mai crud civil, când se supără pe semenul său îl înjură sau îi arde un pumn între ochi, ori îl omoară cu un foc de pistol. Pe front e altfel. Pentru un singur om se trag salve de tun, mii de cartuşe de mitralieră, ca să nu mai pomenim despre prăpăditele puşti care au devenit surogatele frontului. Pe front nimeni nu mai bagă în seamă un biet foc de puşcă. Numai grandiosul are importanţă. Parcă te simţi măgulit când se trag asupra ta mii de salve. Pe la ora zece dăm un atac. Fumăm o ţigară şi plecăm la randevu cu inamicul. Uneori facem atacul în zori, dar asta numai când am avut o noapte proastă de insomnii şi coşmar. După coşmar, omul totdeauna se scoală mai devreme. Atacul pentru mine e ca un spectacol, trebuie să aibă stil. Mie nici pianul nu-mi place când este dezacordat chiar dacă la el

cântă un virtuoz. Pe urmă, detunăturile de tun înlocuiesc zgomotul tobelor. Brandurile, mitralierele şi puştile încep să cânte ceva mai târziu. Dacă închizi ochii şi ştii să asculţi, dacă eşti meloman, ai impresia că asişti la o simfonie. După un timp se aude corul bărbaţilor. „Ura, ura, ura!” Din păcate corului îi lipsesc vocile sopranelor şi altistelor. Cornul poate fi înlocuit prin zgomotul aruncătoarelor de flăcări defecte, dar vocile femeilor nu. Şi încă ceva: în corul bărbaţilor se aud uneori stridenţe. Mulţi dintre corişti, cine ştie din ce pricină, atacă un punct culminant al simfoniei cu falseturi, cu diezi sau bemoli în plus ori în minus, îşi slăbesc vocea şi chiar tac. Atacul se petrece exact ca într-un film. Unii cad, alţii nu. După masa de prânz ni se servesc havane şi cafeluţe. Stăm la taclale. Comentăm atacul şi simfonia lui. Ne gândim şi la bieţii civili care nu au avut ocazia să-l vadă. Însă cel mai frumos este noaptea. Peste noapte se trage mult cu tunurile. Priveliştea devine pur şi simplu încântătoare. Artificiile de la sărbătoarea de Zece mai sunt un fleac. O mizerie. Uneori proiectilele aprind un sat. Nu aveţi idee, domnule Oţoţoc, ce frumos arde un sat. Eşti departe. Nu auzi trosnetul caselor, ci doar îl ghiceşti.

Când bate vântul, flăcările se apleacă într-o parte sau alta, ca la horă. La lăsata Secului, pe la ţară, se aprind urlălii. Fleacuri! Focul urlăliilor ţine puţin. Un sat e altceva. Poate să ardă o noapte întreagă. Pe oamenii satului aprins nu-i vezi. Îi bănuieşti doar. Dar pentru ei, pentru case, nimeni nu-ţi prezintă o factură. Credeţi că niciodată nu se vor prezenta nişte facturi? Adică nu le va achita nimeni niciodată? Eu mă îndoiesc de asta. Cineva va trebui să plătească. Noi, cei de pe front, nu ne gândim la facturi, la case, la oameni. Soldatul de pe front devine egoist. E ca un boier grijuliu pentru averea lui. Iar averea soldatului este viaţa sa. Când ne atacă aviaţia, priveliştea devine unică. Avioanele seamănă cu nişte păsări care planează molcom. Printre ele se sparg nori mici de fum. Cerul curat de deasupra lor pare la fel de blând ca şi altă dată. Bombele cad cu bufnituri aspre. Bulgări de pământ sar ca nişte claponi graşi fără destulă putere în aripi. Se saltă niţel şi revin, conştienţi parcă de neputinţa lor. Uneori rămânem tare puţini. Mulţi dintre noi se duc. Vin alţii în locul lor. Cei care vin proaspeţi sunt foarte stingheri la început. Nu pricep simfonia, iar la atac n-au stil. Au

nevoie de timp pentru asta. Mă vedeţi elegant, domnule Oţoţoc? Am venit într-o delegaţie cu comandantul companiei. Acum regimentul nostru a intrat în refacere. Într-o săptămână va fi din nou pe linia întâia. Ieri am dat aici peste o femeie miloasă. Atât de miloasă încât s-a ocupat întâi de mine apoi de straiele mele. Mi-a dat şi mâncare grasă şi ţigări. Mâncarea grasă a civililor mi-a făcut rău peste noapte. Noi, acolo pe front, suntem foarte cuprinşi de sobrietate la mâncare. Ţinem dietă. O dietă bună, o viaţă sănătoasă! Cel puţin aşa am citit cândva o lozincă dintr-o revistă medicală. Ştia el medicul ce ştia.

— Poftiţi în casă, domnule Chihaia!

— Nu, mulţumesc, sunt grăbit! Mă aşteaptă doamna miloasă. Pe front, când vorbim despre femei rar ne gândim la chipurile lor. Uniforma militară şi frontul fac din cel mai nărod civil un om practic. Pentru el mâncarea înseamnă forţă. Pământul, un prieten ce te apără adesea. Femeia – coapse, fund şi ţâţe. Camaradul, frumos, urât, deştept, prost – omul de alături care te ajută ajutându-se pe el. Vremea rea, inamicul numărul unu. Duşmanul, un individ

necunoscut, cu care ai fi putut să devii prieten. Casă, ceva vag. Ceva ca un vis irealizabil. Cele mai dese gânduri? Să tragi în inamic înainte de a şti cum arată la chip. Asta e. Păcat! Pe front noi nu avem timp. Nici inamicul nu are timp. Cu totul altfel ar fi dacă am avea timp. Dacă în loc să tragem întâi, am avea răgaz să ne întrebăm unii pe alţii de nume, de profesie, de vârstă, de copii, despre locul de obârşie, despre familie, neveste, iubite şi alte lucruri d-astea. Să ne arătăm unii altora poze de familie, scrisori de la neveste sau iubite, ar fi o chestie. Să fumăm o ţigară împreună, să ne certăm pe chestii de fotbal, să discutăm despre femei sau despre pescuit. Dar nu avem timp, fiind că pe front numai iuţeala contează. Pe inamic îl omori fără să ştii nimic despre el. Nici măcar nu ai ceva împotriva lui. Soldatul este mai altfel decât un civil. Soldatul omoară nu la mânie ci ca să-şi apere viaţa. Despre caporalul Bogdan ce să vă spun? E sănătos. Scrisoarea lui poate că vă spune mai mult. La revedere, domnule Oţoţoc! Eu vă cunosc bine din spusele lui Bogdan. Mi-a vorbit mult despre dumneavoastră, altfel nu-mi dau drumul la gură. Acum este mai bine să înjuri în gând. Să faci politică în

gând. Pe front, soldatul nu gândeşte la ce va face azi sau mâine. Gândesc alţii pentru el. Dar în clipa în care soldatul intră printre civili, ceva se petrece cu el. Începe să vorbească, să gândească la fel cu civilii. De-a lungul veacurilor soldatul totdeauna a plătit oalele sparte. Numai facturile lui n-au fost achitate vreodată. Tare multe facturi au adunat soldaţii în sufletul lor de-a lungul timpului. Oare aceste facturi ale soldaţilor chiar nu le va achita nimeni?

*

Cu scrisoarea lui Bogdan în mână, Oţoţoc s-a aşezat la umbra unui vişin. Sub vorba adesea ironică a soldatului Chihaia, Mitică a înţeles ceva din starea de spirit a trupelor de pe front. Dar aceeaşi stare de spirit se simte şi aici, în Capitală. Pe faţă, oamenii nu îndrăznesc să cârtească. Dictatura lui Antonescu a devenit atât de rigidă, încât chiar pentru un fleac poţi fi internat în lagăr, în închisoare sau trimis pe front în linia întâi. Cozile la alimente au devenit o privelişte obişnuită acum. Şi încă este bine dacă ai bani să stai la coadă. Să cumperi ceva. Orice, numai să cumperi ceva. În marele golf bucureştean foametea şi-a întins colţii. Buzăii şi cei din familia Carabă au plecat

undeva la ţară, prin Vlaşca, Mitică i-a văzut cum părăsesc strada Fecioarei în şir indian şi o clipă şi-a imaginat intrarea lor într-un sat oarecare. De la Carabă au venit veşti. A fost mobilizat în orăşelul Renii. Acasă au mai rămas doar Leta şi Dinu. Ce or fi mâncând ei oare? Mitică i-a vândut lui Fane Ologu o parte din grădina casei. Vreo opt sute de metri pătraţi. Dar banii se duc iute. Alimentele sunt scumpe. A luat pe grădină cincisprezece mii de lei. Baraca lui de tir stă mai mult închisă. Nimănui nu-i arde acum de aşa ceva. Femeia lui Greceanu i-a spus că bărbatul ei a fost arestat şi de o lună se află în lagărul de la Târgul Jiu. „Iată unde l-au dus pe Sandu Greceanu ideile lui comuniste, gândi Oţoţoc. În vremuri atât de grele, cu nemţii aici peste noi, să faci politică înseamnă să fii propriul tău duşman. Totuşi, admir dârzenia şi încrederea acestui om în ideile lui. Eu, să mă ia naiba, nu mai sper nimic, nu mai cred în nimic. Dacă am ajuns să-mi vând grădina casei ca să nu murim de foame, în ce să mai cred? Ce să mai sper?” Mitică a împrumutat-o pe nevasta lui Sandu cu două mii de lei. Are copii, îi este milă de copii când îi vede atât de slabi. Va trebui să meargă până la casa lui Carabă. Să-

i dea Letei vreo cinci sute de lei. Cei doi fraţi, încă ucenici, pot muri de foame. Acum nimeni nu mai vinde alimente pe datorie. Pe Leta, Mitică a văzut-o de dimineaţă, când fata pleca la lucru. De sub bluza şi fusta ei se ghiceau umerii ascuţiţi şi şoldurile pronunţate ca nişte capete de aripi. Faţa ei frumoasă s-a subţiat, iar gâtul parcă i s-a lungit nefiresc de mult.

Mitică desfăcu scrisoarea lui Bogdan.

„Dragă Mitică, aici a plouat vreo patru zile. Ploile de vară sunt calde. Când te plouă vara puţin îţi pasă. Dar să stai în ploaie zi şi noapte, să o auzi cum loveşte necontenit în cască, să simţi că hainele de pe tine şi-au întreit greutatea, că din bocanci se aude la fiecare pas un zgomot de apă, îţi vine să-ţi ieşi din minţi. Nu ai nicio speranţă că te usuci undeva, cândva. Lipsa de speranţă ne scoate din minţi. Când explodează obuzele în jur, apa ţâşneşte noroioasă ca din fântâni arteziene necurăţite de veacuri. Mărşăluim, cu mici întreruperi. Niciodată nu ştii încotro mergi. Se ordonă scurt: «La dreapta, la stânga, înainte, înapoi!» Ceva ce aduce, ceva ce sună a «hăis» şi a «cea». Trecem adesea prin uriaşe lanuri de secară nesecerată.

Boabele au căzut din spice. Uneori găsim boabe de secară. Le mestecăm din mers. Marmitele noastre cu mâncare totdeauna se pierd pe undeva. Însă nu foamea ne tulbură mai rău, ci oboseala. De multe ori adorm câteva clipe în mers. Picioarele mă poartă aiurea. Tresar şi revin în coloană. Şi plouă. Coloana noastră seamănă cu un grup de beţivi. Ne clătinăm în mers ca beţivii. Ne oprim, săpăm şanţuri de apărare, aţipim pe lopeţi, comenzile aspre ne înviorează o clipă, numai o clipă. Noroiul se lipeşte de noi ca o a doua haină, ca o a doua piele. Degeaba te speli în băltoace. De ce am săpat şanţuri? Nu ştie nimeni de ce. Le lăsăm în urmă sau în dreapta, în stânga, ce importanţă are? La început, când ne bombarda artileria, ne făceam una cu pământul. Acum, exploziile proiectilelor nu mă mai impresionează. Aş vrea să dorm. Mă arunc la pământ din pură obişnuinţă. Din reflex. Până şi viaţa a început să-mi fie indiferentă. Ah, dacă aş putea să dorm! Acum parcă am o altă viaţă, ce de fapt nu-i a mea. Mi-e somn în permanenţă. Mărşăluim de prea multe zile. Simt că aş putea să dorm o lună. Mărşăluim, săpăm şanţuri şi plouă. A stat ploaia. Am intrat într-un sat. Puţini oameni sunt în sat.

Mai mult femei blonde şi copii blonzi. Grăiesc o limbă necunoscută. Numai privirile copiilor au acelaşi grai de peste tot. Ce să le dau? Şi eu sunt la fel de flămând! Să-i mângâi? Mângâierile folosesc acuma ca ciomagul în mâna mortului. Am intrat în sat. Dar în sat au intrat alţii înaintea noastră. Casele sunt ocupate, grajdurile, şurele sunt ocupate. Unele case aşteaptă musafiri: Statul major al diviziei, generalul şi ofiţerii superiori. Ce bine că ne aflăm într-un sat!

Se poate dormi chiar într-o şiră de paie. A ieşit soarele. Ne vom usca hainele la soare. Crezusem că niciodată nu va mai ieşi soarele. E cald. Razele soarelui ne mângâie plăcut. Noroiul s-a uscat pe faţă. Ne privim unii pe alţii. Nu mai ştim unde este graniţa dintre noroi, straie şi piele. Speranţa unui somn bun ne-a înviorat. Ne căutăm culcuşuri. Am găsit o claie de coceni. E bună şi claia de coceni. Paiele le-au luat cu asalt alţii înaintea noastră. Ne împleticim spre coceni. Căpitanul Leoveanu îi ordonă lui Felecan să-şi adune plutonul. Adio somn. Ne întoarcem pe drumul pe care am venit. Tunurile noastre s-au împotmolit undeva de-a lungul drumului. Trebuie să le aducem. Să împingem cu umărul, cu dinţii, cu sufletul. Lângă mine, Chihaia,

veselul Chihaia, ironicul Chihaia, a adormit cu fruntea pe tun. E de mirare cum nu cade păşind în urma tunului, târât de tun. Razele unui soare fierbinte ne moaie, ne macină ultima rămăşiţă de vlagă. Felecan se uită la mine, dar sunt sigur că nu mă vede. Ochii lui subţiaţi, parcă la comandă, au ceva gol în ei. Felecan se împleticeşte. Paşii îl poartă aiurea. Ştiu sigur că doarme în mers. Satul este din nou aproape. Îi vedem primele case. Tresărim. Printre case cad proiectile. De undeva din faţă, de dincolo de sat, ruşii bombardează temeinic. Un artilerist spune că sunt tunuri grele. Le recunoaşte după zgomot. În jur se aud comenzi. Tunurile noastre s-au aşezat în poziţie de tragere. Trag peste sat. Acum de mine nu mai este nevoie. Mă culc în noroiul din spatele tunurilor. Cineva trage de mine. Chihaia. Plecăm. Bubuitul tunurilor a încetat. Cât am dormit oare? Soarele a rămas în acelaşi loc. Deci am dormit câteva clipe. Morţii şi răniţii sunt mulţi. Câţi oare? Nu-i numără nimeni. Cine are timp de o numărătoare? Coloana celor vii trece prin mijlocul satului. O ajungem din urmă. Coloana se clatină în mers ca un gard şubred în faţa unui vânt puternic. Felecan mi-a spus în taină că mărşăluim

pieziş prin câmpie, spre sud. Rar întâlnim sate. Nu ştiu cum se face că satele totdeauna sunt în dreapta sau în stânga noastră. O coloană motorizată germană a trecut pe lângă noi. A intrat într-un sat. Straiele aliaţilor sunt curate. Pe ale noastre încă nu s-a uscat noroiul. Mirosim a acru. Din maşinile aliaţilor se simt arome de mâncare. Trec pe lângă noi şi se pierd către sat. Acum înţeleg de ce nu avem noi loc să ne odihnim prin sate. S-a întunecat. Suntem din nou în linia întâi. E mai bine în linia întâi decât în spate. În spate mărşăluieşti fără întrerupere. În linia întâi poţi să dormi. Comandanţii ne ordonă să isprăvim săparea şanţurilor de apărare înainte să apară luna. După pregătirile care se fac, Felecan mi-a şoptit că mâine în zori atacăm aproape sigur. Însă clar nimeni nu ştie. Nici chiar sublocotenentul Felecan. A ieşit luna. În şanţ, oamenii s-au lăsat pe vine. Au adormit chirciţi pe vine, cu spatele proptit în pământul bun şi reavăn. Artileria inamică ne-a reperat. Trage asupra noastră fără încetare. Puţin ne pasă. Dormim. Când te aşezi să dormi, parcă totul se reaşază în tine molcom şi blând. Mulţi dintre noi mor în somn. Comandanţii ne lasă să dormim. Trebuie să prindem puteri. Şi ei au nevoie de

odihnă. M-am trezit. Luna luminează ca ziua. Buza şanţului a căzut peste mine. Când oare? Sunt îngropat pe jumătate. Pământul bun, reavăn, stă pe mine ca o pătură mare. De-a lungul şanţului, oamenii par nişte muşuroaie. Se aud glasuri. Au sosit marmitele cu mâncare. Privesc în jur. Muşuroaiele au început să se agite. Se mişcă. Altele au rămas încremenite. Lângă mine, pe pământul de lângă mine, văd un picior de la genunchi în jos. Un ciot cu moletieră şi bocanc. Vaietele s-au înteţit. De fapt ele se aud clar numai între două explozii de proiectil. Se apropie zorile. Pe cerul curat, roiuri de stele clipesc tainic şi blând. De-a lungul frontului e linişte. Răniţii au fost căraţi undeva în spate. Felecan este lângă mine, în dreapta, iar Chihaia în stânga. Felecan are ţigări. Fumăm. E linişte. Doar trasoarele mai spintecă cerul din vreme în vreme. Suntem numai noi trei lângă puşca mitralieră. Fumăm. Cu voce scăzută, Chihaia ne recită una din poeziile lui. O poezie ciudată, cu iz metalic parcă printre cuvinte. Metafora lipseşte aproape cu totul. Şi totuşi, poezia mă înfioară. Poezia lui e ca un ţipăt continuu de revoltă. «Eşti comunist?» îl întreabă uluit Felecan. Chihaia râde. Numai unul ca el este în

stare să râdă acum, aici «Pe dracu’ domnule sublocotenent! râde Chihaia. M-a mai întrebat cineva odată dacă sunt comunist. Un comisar de la Iaşi m-a întrebat. Eu n-am văzut în viaţa mea un comunist. Sau poate că am văzut însă nu scria pe fruntea lui că-i comunist.» îl credem. În fond de ce nu l-am crede? «Cu o astfel de poezie, zice Felecan, poţi ajunge la Curtea marţială.» «Ar fi o chestie, râde Chihaia. Scap de front. Domnule sublocotenent, ce-ar fi să o recit mâine în faţa companiei?» «Eşti nebun! Nici la Curtea marţială nu mai ajungi. Te împuşcă undeva pe aici, prin spatele frontului.» Se crapă de ziuă. Artileria noastră a început să urle pe neaşteptate. Pământul parcă se dă în leagăn cu noi. După exploziile proiectilelor, abia acum văd liniile inamicului. Adică atât cât se poate vedea. În stânga liniilor ruseşti şi mai în urma lor, zăresc un sat cu case albe, povârnit pe o coastă de deal nu prea înalt. În dreapta sunt nişte râpe, o lizieră de pădure poate din mesteacăn după coaja albă-cenuşie a copacilor, un platou vălurit, iar la baza platoului un râu sau o baltă cu păpuriş mult. Azi va fi greu pentru noi. Tunurile ruşilor trag primele salve pentru reglarea tirului. Proiectilele trec peste

noi. A doua salvă scutură şanţurile noastre din temelii. Ruşii totdeauna au avut o artilerie formidabilă. Cel puţin aceasta este părerea căpitanului Leoveanu. Comandanţii ne-au dat ordin să urinăm. Asta înseamnă că vom ataca sigur. Câţi dintre noi vor mai apuca oare sfârşitul zilei?

De trei zile regimentul nostru a intrat în refacere. Suntem undeva în spatele frontului. Ultimul atac a redus efectivul regimentului la jumătate. Se aude că ne vor veni recruţi. Facem baie şi despăducherea. Etuvele sunt puţine. Păduchii sunt mulţi. Fierbem hainele. Păduchii parcă au zece vieţi. Găsim păduchi până şi în căptuşeala bocancilor. Avem inspecţie. Chihaia se scarpină în front. Căpitanul Leoveanu îşi încruntă sprâncenele. Colonelul Dumitrana a ajuns lângă noi. «Ai păduchi?» «Să trăiţi, domnule colonel, o mie opt sute şaizeci şi şapte de păduchi!» «Te-ai apucat să-i numeri?» «Nu, domnule colonel. Am făcut socoteala pe centimetru pătrat. E un calcul cam dificil, dar fără greş.» Dragă Mitică, ăsta este Chihaia. Face haz din orice. Colonelul râde. Chihaia are tupeu. «Domnule colonel, ştiţi bancul ăla cu păduchele din gara Buhuşi?» Îl povesteşte.

Dumitrana e în delir: Chihaia are stil la spus bancuri. Dumitrana mereu îl cheamă în birou pe Chihaia. Acolo se spun multe bancuri cazone iar vioara întâia este soldatul Chihaia. Căpitanul Leoveanu va pleca la Bucureşti în delegaţie. Din câte am auzit, cred că îl ia şi pe poet cu el. Aici, pe lângă Chihaia ne mai lipim şi noi de câte ceva bun. Trăim mai bine. Aşa un bine! vorba unui evreu. Fumăm adesea din ţigările colonelului sau ne lipim de câte o pâine. E un mister cum poate să facă rost Chihaia de pâine. Pâinea a devenit rarisimă pe aici. Dimineaţa primim un calup de mămăligă şi o cană cu surogat de cafea. La prânz şi seara tot câte un calup de mămăligă. În schimb o duc bine aliaţii. La ei poţi să vezi pâine albă, ciocolată românească Zamfirescu, rom românesc, conserve româneşti, pături mai bune, haine mai bune şi mai ales au maşini. Noi mai mult cu căruţele ne cârpim. Ceva nu prea merge între noi şi aliaţi. Ceva scârţâie. Soldaţii noştri au ochi să vadă bunătăţile nemţilor şi adesea înjură printre dinţi. Antonescu spune: «Totul pentru front!» Dar pentru frontul cui? Al nostru sau al nemţilor? Deocamdată, noi răbdăm iar ei fac risipă.

Felecan era gata-gata să o încurce. Într-o

dimineaţă, pe front, atacau ruşii. Eram pregătiţi să-i aşteptăm, dar nu din direcţia unor râpe. Iscoadele noastre au adus ştiri că ei vin de undeva din stânga. Căpitanul Leoveanu poate fi socotit orice, dar nu fricos. Niciodată nu l-am văzut ferindu-se de locurile primejdioase. Pe neaşteptate ies dintre râpe vreo două batalioane ale inamicului şi atacă pe flancul drept. Mare surpriză pentru noi. Spre noua poziţie de tragere mitralierele noastre aveau un dâmb în faţă. Deci nu puteau folosi la nimic. «Domnule căpitan Leoveanu! strigă Felecan. Daţi ordin să aducă mitralierele pe buza dâmbului». Postul de comandă era departe. Firele telefonice au fost rupte de tirul artileriei inamice. Colonelul Dumitrana vedea primejdia, însă era prea departe de noi. Leoveanu se uita către liniile ruseşti ca paralizat. Privea uluit. «Scoate, domnule, mitralierele! zbiară Felecan.» În bătaia gloanţelor, Leoveanu şedea perplex. «Mă boule, nu auzi! urlă Felecan. Scoate mitralierele în Paştele mă-tii!» La înjurătura lui Felecan, Leoveanu parcă s-a trezit dintr-odată. «Vei da socoteală!» atât i-a spus pictorului. Apoi a ordonat aducerea mitralierelor pe buza dâmbului. El şi Felecan i-au împins pe trăgători

într-o parte şi au început să tragă. Am scăpat ca prin urechile acului. Colonelul s-a apropiat de noi împreună cu locotenentul Smaranda, care îi ieşise înainte. Locotenentul auzise înjurătura lui Felecan. Eram siguri că locotenentul raportase despre grava ieşire a lui Felecan. Smaranda nu-i băiat rău, dar foarte milităros. El zice că în chestii de disciplină nici pe taică-su nu l-ar ierta. Că pe front o armată disciplinată totdeauna are mai puţine pierderi. Faţa colonelului a devenit pământie. Îi cheamă pe ofiţeri la el, totuşi nu suficient de departe. Auzim tot ce se discută. Suntem îngrijoraţi. Tragem cu urechea spre Leoveanu. «E adevărat, căpitane?» întreabă colonelul vizibil cătrănit. Noi aşteptăm cu sufletul la gură. «Nu-i adevărat, domnule colonel», minte senin Leoveanu. Faţa lui Dumitrana se îmbujorează de plăcere. Lui nu-i convine să se audă astfel de lucruri la divizie. Ştie că locotenentul nu minte. Scena a văzut-o şi el prin binoclu. A văzut ezitarea lui Leoveanu. «Asta e, dragă Smaranda, spune colonelul, ţi s-a părut că auzi o înjurătură.» «Dar au auzit şi soldaţii celor două plutoane», insistă Smaranda, fiindcă nu doreşte să treacă drept intrigant sau mincinos. Colonelul s-a

întristat din nou. Nu ştie cum ar putea ieşi din încurcătură. Noi simţim asta. Dacă ne întreabă pe noi, Smaranda ia sigur plasă. «Soldat Chihaia, tu ai auzit ceva? îl întreabă colonelul Dumitrana cu o nuanţă a glasului din care înţelegi că doreşte să audă un «nu» categoric. «Da, domnule colonel, am auzit înjurătura, ia poziţie de drepţi Chihaia. Domnul locotenent Smaranda era la vreo douăzeci de paşi de aici. Şi dânsul...» A înnebunit oare Chihaia? «Adică domnul căpitan a fost înjurat?» pică din al nouălea cer colonelul. «Să trăiţi domnule colonel, n-am spus asta! Am vrut să spun că domnul sublocotenent Felecan, m-a înjurat pe mine.» «Ei da, asta-i altceva, îl priveşte cu dragoste colonelul. E cu totul altceva.» Uluitorul răspuns al lui Chihaia nu numai că limpezeşte lucrurile, ci îl scoate din încurcătură şi pe locotenentul Smaranda. Leoveanu şi Felecan au fost citaţi pe ordin de zi pentru că au reuşit să respingă acel atac prin surprindere.

Dragă Mitică, prietenul meu Chihaia pleacă mâine spre Bucureşti. El îţi va aduce scrisoarea. Prin poştă ţi-aş fi scris numai nimicuri. Cenzura militară înhaţă toate scrisorile în care se trece dincolo de:

«Sunt sănătos», ori: «Vă sărută al vostru cutărică.» Mă bucur pentru poet. Mă bucur că poate face o plimbare la Bucureşti. Cred că o să-ţi placă omul. În materie de ironii: doar tu îl egalezi. La el asociaţiile de idei te cutremură. Totdeauna sunt nebănuite ca un glonţ rătăcit. Ieri l-a întrebat colonelul: «Mă Chihaia, vrei să vii ordonanţă la mine?» «Sincer, domnule colonel?» «Sincer.» «Nu pot. Mi-e frică de nevastă-mea. Dumneavoastră ştiţi că într-o căsnicie nevasta este mai mare în grad ca un general de divizie. Când am plecat de acasă nevastă-mea mi-a zis: „Bă, să nu te prind fofilat undeva prin spatele frontului sau ordonanţă sau furier, că te ia dracu'! Mie să-mi vii de pe front cu un piept de decoraţii!”» «Eşti însurat, Chihaia?» «Nu, domnule colonel.» Acesta este prietenul meu Chihaia, dragă Mitică”.

*

Spre prânz căldura şi-a proptit pirostriile deasupra Bucureştilor. Chiar şi în umbra deasă din curtea doamnei Mărgelatu căldura pietrelor încinse adie ca văpaia unui rug uriaş. Faţa uscată a bătrânei doamne s-a înroşit, iar transpiraţia îi stăruie pe frunte asemenea bobiţelor de rouă.

— Zău că aş pleca undeva la munte, murmură doamna Mărgelatu. Ai fost vreodată la munte? O priveşte leneş pe Chira.

— Am trecut cu trenul.

Lângă poartă, un soldat înalt cât o grindă încearcă să intre. Chira a tresărit. O clipă a crezut că-i Felecan. Soldatul are faţa veselă, parcă lipsită de griji. Bocancii lui cu ţinte fac pietrele să ţipe strident.

— Săru-mâinile! Sunt soldatul Chihaia Virgil. Am o scrisoare pentru doamna, adică domnişoara Chira Ioana.

— Ia loc, tinere! îl îmbie doamna Mărgelatu. De la Felecan aduci scrisoarea?

— Da, doamnă.

— Ia loc! O să prânzeşti cu noi. Până ce aducem la masă poate că ne povesteşti câte ceva de pe front.

— Mulţumesc, doamnă! Eu sunt în delegaţie. Am venit cu comandantul companiei. Trebuie să zbor să-l întâlnesc pe domnul căpitan. Plecăm în seara aceasta. Apoi mai am de predat o scrisoare în strada Batişte.

— Măcar o dulceaţă, stăruie bătrâna doamnă. Ce face Felecan? Cum este pe front?

— Dar cine a văzut frontul, doamnă? râde

Chihaia. De la începutul războiului suntem cantonaţi într-un sat cu vii multe. Au început să se coacă strugurii.

Nerăbdătoare, Chira a citit scrisoarea lui Felecan. Bocancii soldatului bat ritmic pe asfaltul de la poartă, iar zgomotul scade treptat.

— Ce scrie pictorul nostru? se interesează la fel de nerăbdătoare bătrâna doamnă.

— Poftiţi! îi întinde scrisoarea Chira. El totdeauna scrie puţin. Mă bucur însă de veşti. Felecan spune, ca şi soldatul de adineauri, că încă nu a văzut frontul şi că se plictiseşte undeva într-un sat din Moldova.

Doamna Mărgelatu şi-a pierdut ochelarii. A îndepărtat mult scrisoarea de ochi, dar literele parcă joacă între ele ca la horă.

— Mâncăm în curte?

— Da, doamnă. Aduc eu îndată la masă.

Mai spre seară, Mitică Oţoţoc le făcu o vizită. Chira citi contrariată scrisoarea lui Bogdan şi rămase multă vreme pe gânduri.

*

Personalul de Braşov a intrat printre munţi. La

fereastra unui compartiment de clasa a treia, Chihaia a încropit un cântec. Îl lălăie încet, în surdină. Pe pantele abrupte ale Câmpinei şi Brezei se văd nenumărate livezi de pruni. Aerul a căpătat un iz plăcut, aspru. În compartiment două femei grase discută despre nişte lână. Bagajele lor arată cât ale unui batalion. Cel puţin aşa gândeşte Chihaia. De la lână, femeile au trecut la criza de alimente, dar se opresc şi cată iute spre soldatul de la fereastră Soldatul cântă. Vocile femeilor, coborâte acum cu cel puţin un semiton, stăruiesc asupra crizei de alimente. Chihaia e vesel. Glasurile femeilor ajung la el ca un bâzâit de bondar nehotărât. Plecarea din Bucureşti s-a prelungit cu patru zile. Căpitanul Leoveanu i-a dat voie să meargă la Sinaia. Acasă la domnişoara Gloria Vaida, Chihaia a găsit o slujnicuţă nostimă şi dată dracului. El de multe ori şi-a închipuit că femeile durdulii sunt mai îngăduitoare cu bărbaţii decât slăbănoagele. Slujnicuţă e durdulie şi dată dracului. Când a încercat el să demonstreze că paturile în general pot folosi nu numai la dormit, durdulia parcă a luat foc şi l-a dat afară.

„Fir-ai al naibii, Chihaia! gândeşte el mucalit.

Delegaţiile îţi priesc. Întâlnirile cu civilii au bucuriile şi neajunsurile lor. Una caldă, una rece. Păcat de slujnicuţă durdulie. E nostimă. Cred că am luat-o prea iute. Ea nu ştie că soldatul totdeauna este în criză de timp. Că trebuie să facă totul în viteză. Bine că nu mi-a scos un ochi. Sau poate că nu e bine. Până şi răul are avantajele lui. Un soldat chior ar face mare impresie printre civili”.

*

În costume de plajă, Anda şi Gloria au ieşit pe terasa vilei. Soarele de dimineaţă se dezmiardă neruşinat în ferestre, prin rarişti de pădure, pe acoperişuri, dându-le strălucire. Petele de lumină alunecă blând, se mută parcă pipăind terenul dintre copacii mulţi în jurul vilelor. Un soldat urcă agale. S-a oprit lângă o poartă scundă. Dimpreună cu el s-a oprit şi scrâşnetul pietrelor de sub bocanci. Anda Blank şi-a coborât privirile uluite asupra soldatului.

— Unde te uiţi? o întreabă Gloria cu ochii subţiaţi de puterea luminii.

— La un *cowboy.* Ştii tu cine s-a oprit la poarta vilei noastre? John Wayne.

— Pentru tine, râde Gloria, toţi trecătorii au câte

un corespondent în rândul actorilor de film.

— Poate. Însă tipul de la poartă, adică soldatul de la poartă, este leit John Wayne. Priveşte!

— Hm! Ai dreptate. Se pare că pe noi ne caută.

— Ce doriţi, domnule? s-a aplecat Anda Blank peste balustradă.

— O caut pe domnişoara Gloria Vaida.

— Intraţi! Urcaţi scările! Toate uşile sunt deschise.

— Mi-ar plăcea să urc, să fac un salt direct pe terasă, râd ochii mici ai lui Chihaia. Nu cumva acolo sus este raiul? Îngerii îi văd clar, însă lipseşte poarta raiului.

— Dacă vorbiţi aşa, mi se pare că sunteţi un tânăr plin de păcate, zâmbeşte Anda, uimită de vorbele îndrăzneţe ale soldatului.

— Şi eu cred la fel. Evlavioşii totdeauna privesc în pământ cuprinşi de o sfântă cucernicie. Numai păcătoşii îşi îndreaptă privirile lacome asupra îngerilor.

— Interesantă părere! se prinde Anda în jocul vorbelor şi simte cum o cuprinde veselia. Totuşi va trebui să intraţi în rai pe ocolite. Întâi pe scară, apoi

prin odăi.

— Dar în Biblie scrie negru pe alb că numai drumul drept duce la rai.

— Să nu ne luăm chiar după tot ce s-a scris sau se scrie, răspunde încântată Anda.

În vreme ce ţintele bocancilor îndeamnă treptele de piatră să cânte strident, fetele se îmbracă.

— Deci pe tine te caută *cowboy*-ul, râde Anda Blank. Ei bine, înseamnă că azi vom vedea în premieră un film cu John Wayne şi Gloria Vaida sau invers. Adică zic despre nume. Începutul filmului îmi place, dialogul cu *cowboy*-ul este vesel, optimist, iar peisajul de munte mi se pare încântător. Spre final, aproape toate filmele cu *cowboy* au o scenă de dragoste. Scena sărutului. *Cowboy*-ul nu prea ştie să sărute şi apucă gura iubitei ca un malaxor. Atenţie, draga mea, la sărutul *cowboy*-ului. Vreau să rămâi întreagă. Mai are lumea nevoie de tine.

Gloria îşi priveşte prietena zâmbind. Veselia Andei prea s-a pornit ca o avalanşă. Dinspre uşa de la intrare se aude vocea doamnei Sasu. Vocea husarului este aspră.

— Şterge-ţi picioarele, mă băiete!

— Nu pot. Sunt încălţat, răspunde *cowboy*-ul.

Hohotul de râs al fetelor curmă discuţia. Anda şi Gloria îşi trec mâinile prin păr. Chihaia ştie că gestul acesta este în firea oricărei femei la apariţia unui bărbat.

— Sunt soldatul Chihaia Virgil, se înclină oaspetele. Dumneavoastră sunteţi domnişoara Gloria Vaida. Vă recunosc după părul blond. Prietenul meu Bogdan v-a descris cu zgârcenie. Adică nu mi-a spus că sunteţi frumoasă. De la tăcutul Bogdan, de la meditativul Bogdan, adesea trebuie să scoţi vorba cu forcepsul.

— Ea este prietena mea, profesoara Anda Blank, râde Gloria. Ce face domnul Bogdan?

— Nu ştiu.

— Am crezut că veniţi de la el.

— Asta da, dar ce face acum nu ştiu. Cât este ceasul? Eu numai în funcţie de oră pot ghici ocupaţia lui Bogdan.

— Zece şi jumătate.

— Mulţumesc! Pe la zece şi jumătate, Bogdan fumează o havană şi îşi bea cafeluţa. V-am adus o scrisoare de la el. A profitat de faptul că am fost trimis

într-o delegaţie la Bucureşti…

— Şi aţi făcut un drum până aici pentru o scrisoare? îl întrerupe contrariată Gloria.

— Mie îmi place să dau scrisoarea în mâna adresantului, zâmbeşte Chihaia. La dumneavoastră acasă am fost primit nu tocmai bine. Aveţi o slujnică nostimă. Se vede însă că am fost nu suficient de convingător fiindcă m-a dat afară din casă.

Fetele râd şi constată amândouă că odată cu sosirea acestui tânăr atmosfera vilei s-a schimbat brusc. Veselia se ţine în lanţ.

— Domnule Chihaia, vă invit să prânziţi cu noi. Avem tocană de ciuperci, după o reţetă adusă de la Poiana Ţapului. Sper că nu ne refuzaţi. Sper să vă placă, îl priveşte Anda Blank.

— Mănânci calule ovăz? râde Chihaia.

— După prânz bem o cafea veritabilă. Am găsit nişte cafea veritabilă. După cafea facem o plimbare. Facem un drum prin pădure până la Poiana Ţapului. Asta dacă aveţi timp. Când trebuie să vă întoarceţi la Bucureşti?

— Mâine la prânz. Dacă mâine la prânz nu ajung în Bucureşti, căpitanul Leoveanu poate să mă

spânzure cu conştiinţa împăcată că a făcut un lucru bun.

— Atunci înseamnă că rămâneţi la noi până mâine dimineaţă.

— Dacă ar fi după cum doresc eu, aş rămâne aici până la sfârşitul vieţii. Din păcate, dispun de mine nu eu, ci alţii. Şi zău că nu-i drept. Va veni oare cândva o zi în care fiecare om să dispună de propria lui fiinţă după cum îi place? Greu de crezut. De-a lungul istoriei nu prea s-au semnalat astfel de exemple. Cineva acolo sus a hotărât ca omul Chihaia să poarte bocanci cu ţinte. Mie nu-mi plac bocancii cu ţinte. Dar cui i-ar trece prin minte să mă întrebe ce-mi place? Toate drepturile mele au fost suspendate printr-un simplu decret. Se pare că lumea este condusă azi de nebuni. De iresponsabili. Dar oamenii valizi la minte unde sunt? Ce fac? De ce au lăsat puterea pe mâinile nebunilor? Când ţipă un descreierat ca Hitler în Berlin, se cutremură toate ferestrele lumii. Milioane de oameni mor de foame, de gloanţe, de proiectile sau în lagăre. De ce? Cui şi la ce foloseşte? Nu-i oare asta o dovadă de nebunie a societăţii omeneşti? Uneori visez o lume fără războaie, fără stăpâni şi slugi. O

lume în care toţi oamenii să fie egali. O lume în care toţi oamenii să-şi spună părerile deschis, fără teama că vor primi un pumn peste gură. Visuri! Visuri aiurite.

Gloria s-a retras pe terasă cu scrisoarea lui Bogdan. Degetele îi tremură de emoţie. Însă Bogdan i-a scris puţin şi nimic despre ei doi. Doar lucruri banale, obişnuite. Nu a făcut nicio aluzie la gândurile lui, la inima lui. Şi, dintr-odată, Gloria simte că ceva i-a scăpat de câte ori s-a gândit la dragostea ei pentru Bogdan. De fiecare dată i-a scăpat un amănunt care iată că devine esenţial. A fost prea sigură că Bogdan răspunde la dragostea ei. Poate că el doar a dorit-o. Poate că altceva nu a fost în mintea şi în inima lui. Încercă să analizeze fiecare dintre întâlnirile lor. Le derulă încet, cu răbdare şi nu descoperi nimic deosebit. Un Sărut fugar, o privire, sunt prea puţine elemente pentru a-i da o certitudine. Iar această scrisoare, printre rânduri, arată ca un dialog obişnuit între doi cunoscuţi. Acum nu mai are curajul să-i scrie despre tot ce simte pentru el. Îi va răspunde la fel. Îi va scrie câteva fraze banale!

Dinspre sufragerie se aud la răstimpuri hohote

de râs. Anda ştie acum că, sub aerul său ironic, glumeţ, Chihaia ascunde o seriozitate pe care nu i-o bănuise mai devreme.

După prânz, Anda şi Gloria au zăbovit mult lângă şifonierul ce adăpostea o parte din garderoba de munte a domnului Blank. Verificau hainele pe rând, fără grabă, cu acea firească răbdare specifică femeilor, ce nu dispreţuiesc rostul bun al straielor.

— Eu cred că cel mai bine i s-ar potrivi acest costum în carouri, propuse Gloria.

— Şi eu tot la el mă gândeam, însă fără cravată. Este prea cald pentru cravată. Vom scoate gulerul cămăşii peste haină. Abia aştept să văd cum va arăta *cowboy*-ul nostru în civil, râse Anda.

— Numai de n-ar umbla prea ţeapăn. În uniforma lui îi stă destul de bine ţeapăn, dar costumul civil îl poate face caraghios. Nu prea ştim dacă a purtat vreodată haine elegante. Tare aş vrea să o dăm gata pe Luiza cu acest John Wayne.

În baie, sub duş, Chihaia încropise un marş. Îl lălăia sincopat şi fals, astfel că marşul căpătase un iz vesel. Costumul civil îl atrăgea. Era ceva simpatic. Dacă la Poiana Ţapului întâlneşte cumva ofiţeri, nu va

fi obligat să-i salute sau să stea veşnic în alarmă. Ieşi din cadă, deschise uşa, iar mâna sa nimeri costumul pus acolo de Anda. Îi venea bine, chiar dacă haina arăta prea fixă pe umeri.

Când apăru în sufragerie. Gloria şi Anda îl priviră perplexe. Parcă devenise brusc alt om. Parcă înflorise dintr-odată. Iar ochii lui niţel ironici, niţel şăgalnici se potriveau la costumul civil, nu la biata uniformă de soldat. Fetele avuseseră unele temeri în privinţa pantofilor, fiindcă bocancii soldatului păreau îngrozitor de mari. Acum, însă, picioarele lui Chihaia intraseră cuminţi în pantofii numărul patruzeci şi doi. Anda se ridică pe vârfuri şi îi răsfrânse gulerul cămăşii peste haină. Mâinile ei zăboviră acolo mai mult decât era necesar. Însă gestul nu-l remarcă nimeni. Nici chiar Anda. Nici ea nu şi-a dat seama că netezise gulerul cu palmele cam fără rost.

„Mi-ar plăcea acum să ne întâlnim cu Robin Hood, gândi înveselită Anda. O întâlnire la Sinaia între Robin Hood şi John Wayne ar fi o chestie. I-aş spune nărodului de locotenent că domnul care ne însoţeşte este maiorul Chihaia. Locotenentul suportă greu când se află pe locul doi. Merită să-l vezi pe frumosul

locotenent cum va saluta, cum se va învârti ca un titirez în jurul falsului maior. Acum nu se poate. Dar diseară vom ieşi la un restaurant”.

Îi povesti Gloriei despre această idee cam năstruşnică.

— Eşti nebună, se împotrivi blonda. Uiţi că, mâine dimineaţă, domnul Chihaia va merge la gară în uniforma sa de soldat. Dacă se întâlneşte cu locotenentul? Dacă îl va recunoaşte?

— Prostii! Locotenentul este prea mândru, prea plin de el pentru a căta la faţa, unui soldat. Şi chiar dacă îl recunoaşte, domnul Chihaia îi poate spune că el este fratele domnului maior. În fond, totul se rezumă la o nevinovată farsă. Şi, ca să vorbim deschis, după felul elegant în care îşi poartă costumul civil, Chihaia face o impresie excelentă.

— Îl trădează faţa. Faţa lui arată cam la douăzeci şi trei-douăzeci şi patru de ani. Unde ai mai văzut tu maior la o astfel de vârstă?

— Ai dreptate. Cred că m-am prostit. Un lucru rămâne clar: de la straiele de soldat la cele civile, domnul Chihaia parcă a făcut un salt calitativ uriaş. Este drept că nu haina îl face pe om, dar este tot atât

de drept că ea are farmecul ei de necontestat.

*

Doamna şi domnul Bobancu şi-au poftit prietenii la o mică petrecere. Doar vreo douăzeci de invitaţi, care nu părăsiseră Capitala dintr-un motiv sau altul. Mărunt şi îndesat, cu părul şi mustaţa vopsite în negru, domnul Bobancu nu arată că se apropie binişor de şase decenii. Mişcările lui sunt încă sprintene, iar faţa rotundă, jovială, gata parcă la o glumă, la un cuvânt hazliu, îi dă un aer plăcut. Alături de doamna Bobancu, înaltă, foarte tânără, rotofeiul bărbat pierde mult din farmecul personal. El ştie asta şi de obicei, când primeşte oaspeţi, are grijă să păstreze o oarecare distanţă între el şi soţie. Uneori se ridică pe vârfuri să pară mai impozant, iar aceasta i-a intrat în reflex. Mai ştie că doamna Bobancu are unele combinaţii amoroase cu bărbaţi de vârsta ei, dar el nu-şi bate capul cu asemenea fleacuri, socotind că oricum îi rămâne şi lui ceva din graţiile ei.

Tăvile grele trec printre invitaţi cu strălucitoare pahare din cristal de Boemia. Oaspeţii gustă şampania împărţiţi în grupuri după prietenii şi interese. Bobancu s-a retras pe o canapea cu domnul Lobonţiu,

despre care se ştie că este mâna dreaptă a marelui politician Iuliu Maniu, conducătorul Partidului Naţional Ţărănesc. Ardelean reţinut la gesturi şi vorbe, calculat, domnul Lobonţiu răspunde evaziv la întrebările gazdei. După croiala straielor sale, Lobonţiu arată mai degrabă a funcţionar modest decât a politician de rasă. Pantalonii săi, totdeauna prea lungi, cad peste pantofi în creţuri ca un burduf de armonică. Spre deosebire de Bobancu, oaspetele abia gustă din bucate, iar la şampanie doar şi-a umezit buzele uşor decolorate.

— Domnule Lobonţiu, aţi auzit că ar fi vorba să ne retragem trupele de pe front?

— Antonescu este un om cu mult tact, zâmbeşte Lobonţiu. Împrejurările actuale cer tact.

— Dar domnul Maniu se zice că i-ar fi cerut, i-ar fi atras atenţia conducătorului statului în această privinţă. Zic unii că domnul Maniu a insistat pe lângă Antonescu în această privinţă.

— Domnul Maniu are acum o calitate neoficială în ţară.

„Pungaşule! Pungaş bătrân! gândeşte, zâmbind în sine gazda. Nu ştiu eu nici pe sfert din câte ştii tu”.

— Dumneavoastră ce gândiţi că ar fi bine să facem? insistă Bobancu.

— Ştiu eu? Ca simplu cetăţean, fiindcă în fond asta sunt acuma, am şi eu părerile mele. Absolut ale mele. Cred că o retragere a trupelor româneşti de pe front implică unele riscuri. Ar însemna o ruptură definitivă cu nemţii. Adică ocuparea României de către trupele hitleriste. Evident, o ocupare nu tocmai paşnică. Deci distrugeri uriaşe de bunuri materiale şi vieţi omeneşti. Apoi ar urma instalarea la cârma ţării a unui guvern legionar, despre care ştim ce poate. Am văzut ce poate să facă. Asasinatele s-ar înmulţi. Ţara s-ar transforma în lagăre şi ghetouri.

— Înseamnă că ori, baba Rada ori Rada baba, tot un drac. Adică ori cu nemţii prieteni ori cu ei duşmani ar fi cam acelaşi necaz.

— Aşa mi se pare şi mie. Însă vă atrag din nou atenţia că vă vorbesc doar ca simplu cetăţean. Ca un oarecare om de pe stradă. În caz de ruptură cu nemţii, aceştia ne vor lua prin forţă nu numai întreaga producţie de petrol, nu numai o parte din produsele industriale, nu numai o parte din materiile prime, nu numai o cotă de cereale, ci totul.

Într-un salonaş alăturat, doamna Bobancu se întreţine cu o tânără la fel de înaltă ca şi gazda, dar mai suplă, cu o alură de sportivă. Tânăra poartă o bluză albă, uşor răscroită pe talie şi fustă lungă, strânsă în jurul coapselor. Doamna Bobancu îi studiază îmbrăcămintea cu ochi de cunoscător. Totul simplu, însă cu mult gust.

— Vai ce frumos te-ai bronzat, Anca! pare a se entuziasma doamna Bobancu.

— Am fost la mare. Din păcate, la mare este acum o plictiseală de te ia cu fiori. Puţini vilegiaturişti. Cunoscuţi şi mai puţini. Doar militari români şi nemţi, care se ocupă cu amplasarea unor baterii antiaeriene sau de minări în largul mării.

— Normal. Suntem în plin război. Ştii că fac parte din Consiliul de patronaj. Acum ne ocupăm de donaţii. Strângem alimente, albituri şi medicamente pentru front. Eu am şi pregătit câte ceva. Dar domnul Bobancu, ştii şi tu cât este de inimos, m-a rugat să folosesc toată rufăria lui veche. M-am gândit şi la tine. Sper să ne dai o mână de ajutor. Apropo, ce mai ştii despre fostul tău bărbat? Văd că încă mai porţi verigheta.

— Pe Dionisie nu l-am văzut de aproape doi ani.

— Credeam că v-aţi întâlnit la divorţ.

— Dar încă nu am intentat o acţiune de divorţ.

— Eşti nebună, Ancuţo!

— Aşa îmi spun şi ai mei.

— Firesc. Eşti tânără, frumoasă, bogată, deci o partidă bună pentru orice bărbat. Dar să lăsăm asta. Pe cine crezi tu că l-am întâlnit acum vreo câteva zile?

— Nu ştiu.

— Pe Dionisie, dragă. Cred că era beat. Buhăit la faţă şi beat. S-a uitat la mine şi am înţeles că nu mă mai recunoaşte. Că nu ştie de unde să mă ia. Tu ştii că eu nu prea i-am arătat simpatie. Zic: „Ce mai faci, domnule Dionisie?” Zice „Trăiesc”. Mirosea a rom ca un butoi desfundat. Ca Bobancu după un chef de trei zile. Zău, Ancuţo, nu ştiu ce ai găsit la unul ca el. La un ţăran beţiv şi necioplit. Numai cultura nu ajunge pentru a-l cizela pe un om. Îi mai trebuie şi o origine bună. Totuşi ai avut niţel noroc. Dacă făceaţi copii, se încurcau lucrurile. Ei, ce zici, vii la Consiliul de patronaj? La iarnă vom merge prin spitalele din spatele frontului. Vom împărţi daruri, pachete cu ţigări, o vorbă bună, o încurajare şi cum se

obişnuieşte. Facem excursii şi culmea, în grupul nostru de babete doar noi două vom fi tinere.

*

Dionisie auzi soneria ga prin vis. Nu dormea. Şedea într-un fotoliu lângă fereastră. Şi-a turnat un pahar mare de rom. A uitat să-l bea. S-a lăsat întunericul. Din vreme în vreme, când trece tramvaiul de-a lungul Dudeştilor, cablul electric suspendat deasupra străzii scoate scântei. Soneria a ţârâit iar, parcă mai strident. Dionisie se ridică greoi.

— Anca?

Pe coridor, în lumina palidă, Anca arată a copil speriat. Până şi glasul îi tremură.

— Pot să intru?

— Sigur că da. Contractul de închiriere este pe numele tău, deci apartamentul îţi aparţine. Sau ai venit cumva pentru divorţ? Doar ştii că nu am nimic împotrivă.

— Am venit să rămân, şopti sperând ca în ochii lui să prindă un semn de bucurie.

— Bei un rom?

— Nu, mulţumesc! însă o cafea cred că m-ar pune pe picioare. Sunt puţin cam întoarsă pe dos. Fac

eu cafeaua. Ai cafea?

— Cred că mai am.

— Mi-ai simţit lipsa?

— În primele luni.

— Îmi pare rău. Ştiu că am făcut o prostie. M-am luat după îndemnurile familiei. Zău, Dionisie, crede-mă! Tu chiar nu spui nimic?

— Ce să spun? Nu ştiu ce să spun.

Anca s-a oprit în uşa bucătăriei. Pe faţa şi în ochii lui Dionisie nu a descoperit altceva decât o urmă de oboseală. Frazele se leagă destul de greu. El este apatic, parcă indiferent la tot ce se întâmplă acum.

— Cel puţin mă crezi? insistă ea.

— Te cred. Sigur că te cred. Prezenţa ta aici este o mărturie. Însă dragostea dintre soţi, fericirea unei căsnicii, stau nu pe explicaţii, ci pe cu totul altceva.

— Totuşi ele sunt necesare acum. Am ezitat mult până când m-am hotărât să revin. Mereu m-am gândit să mă întorc aici. Fiindcă aici, lângă tine, este locul meu. Fraţii, neamurile, sunt altceva. Cu totul altceva. Mi-a fost teamă să revin. Mi-a fost teamă că te voi găsi schimbat.

În privirile lui Dionisie parcă a apărut un semn

de interes la vorbele ei, dar în răspunsul său nu se simte căldură.

— Sunt convins că te-ai gândit să revii. Numai că în aceşti doi ani tu, ai mers pe un drum, eu pe altul. Tu ai mers pe „hăis”, eu am mers pe „cea”. Tu te-ai gândit să revii, eu m-am gândit să uit. Cum am putea oare să urnim aceste drumuri atât de depărtate între ele? Pentru a folosi aceste drumuri ne-au trebuit doi ani. Doreşti să le unim? Dar asta cere timp.

Anca trecu în bucătărie şi puse de cafea. Îşi dădu seama că Dionisie s-a schimbat mult, nu numai la înfăţişare. Poate că şi ea s-a schimbat mult. Niciodată nu şi-ar fi închipuit că va ajunge să se umilească pentru dragostea ei. Fiindcă asta făcuse ea adineauri. Şi totuşi nu o încercau păreri de rău. Ba din contră, simţea că a trecut cu bine peste pragul de care se temuse cel mai mult. Trecuse de primele cuvinte. De primele priviri. De primele explicaţii. Acum va călca pe un drum mai neted. S-a gândit şi la reproşuri. Ar fi preferat ca Dionisie să-i reproşeze orice. Reproşurile totdeauna pregătesc un dialog. Din păcate, el arată indiferent şi calm. Prea calm. O mai iubeşte oare? Nu se poate să nu fi rămas ceva în inima lui. Măcar o

flacără cât de mică. Peste prima dragoste nimeni nu poate trece uşor. Prima dragoste rămâne la om de-a lungul vieţii ca un fel de Sfânta-Sfintelor. Îl va ruga pe Dionisie să-i dea timp. Ea de timp are nevoie acum pentru a-l recâştiga.

S-a făcut târziu. Se apropie miezul nopţii. Au stins lumina. Sunt în pat. Parcă sunt doi străini. Ceva nu mai este ca altă dată. Ceva s-a schimbat. Niciunul dintre ei nu îndrăzneşte să facă un gest. Acum li se pare că fiecare gest ar fi ridicol.

— Dormi, Dionisie?

— Nu.

— Dimineaţă am să ies după cumpărături. Îţi fac un ceai şi pe urmă am să merg la piaţă. Tu la ce oră te întorci de la serviciu?

— Nu mai am serviciu. Am demisionat acum două săptămâni.

— Şi ce ai de gând? tresare Anca.

— Încă nu ştiu. Când mi-am înaintat demisia am fost ameninţat cu represalii. Cred că voi fi trimis pe front. Chiar mă mir că nu am primit până acum un astfel de ordin.

— Dar de ce ai demisionat?

— Fiindcă acum sunt silit să fac unele lucruri care nu-mi plac. Atâta vreme cât m-am ocupat de borfaşii cartierului şi de menţinerea liniştii, am fost de acord. Acum însă mi se cere să fac şi altceva. Ceva ce nu-mi place. Nemţii vor pierde războiul. Prea s-au încăierat cu toată lumea. După război totdeauna se plătesc nişte oale sparte. Eu nu vreau să plătesc.

— Fricos, laş!” gândi ea.

Dionisie îi intui gândul şi râse.

— Da, poate că sunt fricos.

— Şi ce ai să faci?

— Aştept să plec pe front.

„A rămas acelaşi om slab”, chibzui Anca. Apoi sări din pat, se îmbrăcă şi porni către uşă.

Dionisie auzi zgomotul uşii, însă nu ca o bufnitură obişnuită la o uşă ce se trânteşte, ci altfel, ca un strigăt mânios al Ancăi. Ar fi putut să o reţină dacă i-ar fi vorbit aşa cum dorea ea. Cum vede ea rosturile vieţii. Dar la ce bun?

*

Anda şi Gloria au ieşit pe terasa vilei. Beau cafea. Mâine vor pomi spre Bucureşti. Stau în şezlonguri şi nu discută între ele. Au uitat să discute între ele. Tac.

Privirile lor mătură împrejurimile atât de cunoscute, însă ele nu reuşesc să vadă clar, ci doar să înregistreze automat, fiindcă privirile parcă s-au întors către interiorul fiecăreia. Anda se gândeşte la Chihaia. Gloria s-a dezmeticit o clipă. Anda zâmbeşte. Cui îi zâmbeşte oare? Ce gânduri îi aduc un zâmbet atât de luminos? Gloria se bucură pentru zâmbetul Andei. Nu o tulbură. Nu-i spune nimic. Bănuieşte doar că Anda derulează în minte un gând plăcut. Când a venit ea la Sinaia, Anda arăta deprimată de-a binelea. Acum zâmbeşte. Zâmbetul ei înseamnă poate speranţă, bucurie, dragoste. Şi totuşi Gloria simte pentru prietena ei o mică strângere de inimă. S-au înteţit unele zvonuri cu privire la evrei. Domnul Blank a trecut, pentru o zi, pe la Sinaia. Deşi el s-a străduit să fie calm, aproape vesel, Gloria şi-a dat seama că ascunde în el o puternică îngrijorare. Într-un moment în care au rămas singuri, Blank i-a spus că Hitler îi pretinde lui Antonescu să trimită în lagărele naziste pe toţi evreii din România. Autorităţile române îi încurajează pe evrei să emigreze. Mulţi evrei au părăsit ţara prin portul Constanţa. Numai drumul pe Marea Neagră a mai rămas deschis. După cum

evoluează războiul, curând se va închide şi drumul pe mare. Familia Blank s-a hotărât să profite de această ultimă şansă. Anda încă nu ştie nimic despre hotărârea familiei. S-a ridicat din şezlong ameţită de tăriile soarelui.

— Cui i-ai zâmbit adineauri?

— Unui *cowboy.*

— Nu cumva... nu cumva...? o ameninţă şăgalnic cu degetul Gloria.

— Dar ce-ţi închipui? se apără şi roşeşte Anda. Adevărul este că domnul Chihaia ne-a oferit cea mai frumoasă zi din vacanţa noastră.

Capitolul 11

Ninge. Fulgi mari coboară leneşi peste Bucureşti. Plutesc într-o parte, se echilibrează, ori fac piruete înainte de a atinge acoperişurile sau asfaltul. În ploaia albă a fulgilor, aerul parcă îşi ţine respiraţia. Parcă a devenit solemn. Nicio adiere nu tulbură măreţul spectacol. Paltoanele, căciulile, pălăriile şi basmalele trecătorilor par brumate. Omătul se aşază temeinic. Pomii trag velinţe albe peste ei şi se pregătesc de culcare. De somn lung. Prin câmpia din jurul oraşului, pământul s-a acoperit cu un strat alb, omogen. Doar ici-colo, o tulpină de porumb rămasă în picioare printr-un miracol, tufe de ciulini, arbuştii de pe margini de drumuri sau o cumpănă de fântână pătează armonia albă.

Aşezată lângă fereastră, Anda Blank priveşte afară. Şi-a lipit fruntea de geamul răcoros şi priveşte. Acum, la şcoală, este recreaţia mare. După recreaţia mare, clasa a şasea are oră de geografie. Andei totdeauna i-au plăcut elevii claselor de mijloc. Elevii claselor mari rar dau importanţă geografiei. Elevii mici au puţine cunoştinţe pentru a folosi din plin

aripile imaginaţiei. În fond, imaginaţia stă pe un anumit bagaj de cunoştinţe, de acumulări. Anul trecut, un elev din clasa a şasea a întrebat-o: „Doamnă profesoară, finlandezii de unde au apărut în nordul Europei?” Era o întrebare de istorie, nu de geografie. „Dar de ce mă întrebi?” „Fiindcă ştiu prea puţin despre ei. Aş vrea să-i iubesc şi pe finlandezi. Însă pentru a-i iubi trebuie să-i cunoşti”. Întrebarea elevului a emoţionat-o. La începutul toamnei i s-a luat catedra de geografie. A înţeles de ce. Este evreică. I-a venit greu, foarte greu să renunţe la şcoală. Familia ei a părăsit România de două săptămâni. Ea a rămas. Nimic nu a putut-o convinge să plece. Nici ameninţarea unui lagăr nu o mai sperie. Până şi Gloria s-a arătat contrariată de hotărârea ei. „Bine, dar de ce?” a întrebat-o aproape răstit Gloria. „Am primit o scrisoare de la un *cowboy.* Doar câteva rânduri. Însă chiar din câteva rânduri poţi înţelege mult dacă ai puţină intuiţie”. „Deci asta este! Deci asta este! s-a înroşit Gloria. Pot să văd şi eu scrisoarea domnului Chihaia?” Gloria a citit scrisoarea lui Chihaia, după care i-a vorbit încruntată: „Dar, dragă Anda, Chihaia nu ţi-a mărturisit nimic aici. Te legi de o iluzie?” „Nu,

nici vorbă. Îmi pare rău că tu nu ai văzut nimic în această scrisoare. De fapt, este firesc să nu vezi fiindcă nu tu eşti subiectul ei. Ştii ce eşti tu? O fiinţă bună care suferă pentru un prieten bolnav. Însă durerile bolnavului nu le ai. Numai el le are. Numai el pricepe pe viu şi înţelege durerea pe viu. Chiar şi prezenţa acestei scrisori este o mărturie a interesului pe care mi-l poartă Chihaia. Apoi mai există intuiţia mea. Intuiţia nu mă înşală". Gloria a sărutat-o şi nu i-a mai spus inamic. Ba s-a arătat chiar veselă, fiindcă şi-a adus aminte de scrisoarea ei de la Bogdan.

Andei i-ar fi plăcut să se mute în apartamentul Gloriei. Aceasta i-a făcut o astfel de propunere. Când stai singur, fără o ocupaţie, zilele şi nopţile parcă se lungesc duşmănoase. Nu poate părăsi casa. Dacă vine cumva Chihaia pe neaşteptate? Ce s-ar întâmpla să nu o găsească? În schimb Gloria o vizitează tot mai des. Într-o zi, Gloria a venit cu o tânără foarte drăguţă, logodnica pictorului Felecan. Fata are picioarele lungi, minunat conturate. O cheamă Chira Ioana. S-au împrietenit. Acum se văd aproape zilnic. Domnişoara Chira are mari lipsuri în pregătirea intelectuală, dar suplineşte o parte din lipsuri printr-o inteligenţă ieşită

din comun. Cum Bogdan, Chihaia şi Felecan sunt laolaltă pe front, discuţiile fetelor se încheagă uşor. Când vine vorba despre Felecan, Chira pare mai reţinută. Îl iubeşte oare? Ea le-a povestit câte ceva despre logodna ei. O poveste spusă cam sincopat, cu multe pauze, în care imaginaţia Gloriei şi Andei au suplinit lipsa cuvintelor. Fetele s-au obişnuit împreună. Se simt bine împreună mai ales pentru faptul că le leagă aceleaşi gânduri ale unui drum către o anumită zonă a frontului. Le leagă şi teama. Teama că unul dintre băieţi sau toţi, ar putea să cadă. Niciodată nu vorbesc despre asta. Totuşi fiecare simte ce gândeşte cealaltă. Anda i-a spus într-o zi Chirei: „Ce-ar fi să te înscrii anul viitor la şcoală?” „Cal bătrân la ham?” a râs fata. „Bătrână? La vârsta ta, bătrână? Eşti inteligentă. Foc de inteligentă. Aş putea să te prepar la toate materiile. Licee sunt destule în Bucureşti. Înveţi la fără frecvenţă. Te prezinţi doar la sesiunile de examene. Îţi închipui ce surpriză i-ai face lui Felecan?” Chira a rămas ca dusă pe gânduri. După câteva zile au făcut rost de manuale şcolare. Uluitor de iute acumulează Chira. Păcat că nu s-au cunoscut mai devreme. Se pierde un an. Dar Chira este în stare

să susţină examenele pentru doi ani într-un an. Puterea de muncă a Chirei pare ca o avalanşă fără sfârşit.

*

În Bucureşti, cozile la magazinele de alimente au rămas aceleaşi de la începutul războiului. Totuşi a fost un an bun în recolte. Parcă sunt mai multe alimente. Numai carnea şi undelemnul rămân o problemă. În schimb, se găseşte carne de cal. Carnea de cal a ajuns la modă acum. De fapt nu-i rea. Îţi trebuie doar puţină voinţă ca să te obişnuieşti cu ea. Frontul este undeva departe, foarte departe. Numai răniţii, tot mai mulţi, numai veştile care sosesc de acolo fărâmiţează liniştea Bucureştilor.

În gura cociocului de pe strada Fecioarei, într-o casă fără pregătiri de Crăciun, Mariţa Carabă stă parcă năucă pe marginea patului. Nu plânge. Nu are lacrimi. Stă încremenită. La răstimpuri, glasul ei voalat se aude strident. „De ce?” Alături de ea se vede o telegramă.

Doar câteva cuvinte conţine telegrama. „Soldatul Carabă mort la datorie”.

*

Altă dată, când ţinea cursurile de geografie, Andei Blank îi plăcea să le vorbească elevilor despre Bucureşti. „Am fost la Budapesta, le spunea ea. Ungurii iubesc mult Budapesta. Am fost la Praga. Praghezii sunt îndrăgostiţi de capitala lor. Am fost la Viena. Vienezii sunt foarte mândri de Viena. Fiecare capitală are ceva al ei, numai al ei. Bucureştenii iubesc mult Micul Paris dintre Dunăre şi Carpaţi. Însă nu-i destul să-l iubeşti pentru că este oraşul tău. Trebuie să-l şi înţelegi, iar asta înseamnă să-l cunoşti bine. Mulţi bucureşteni ar trebui să înveţe să redescopere oraşul. Prinşi de treburile lor, de gândurile lor, oamenii trec aproape zilnic pe străzi vechi, cu iz de istorie, pe bulevarde, pe lângă case cu o arhitectură deosebită, pe lângă statui şi parcuri, văzându-le fără să le vadă. Mulţi oameni nu-şi cunosc bine propria stradă. Fiecare stradă are tainele ei ca şi omul. Când te muţi pe o stradă, aceasta nu-ţi spune mai nimic din tainele ei. O stradă ca oricare alta. După un timp cunoşti arhitectura fiecărei case. Te cunoşti cu oamenii ei. Ştii că în casa din colţ locuieşte cutare sau cutare om, că are sau nu are copii. Că la o altă

casă auzi uneori un pian. Că vara, pe trotuarul de vizavi, copiii desenează cu creta un dreptunghi şi joacă şotron. Vezi locul acela chiar şi iarna când omătul este mare. Ştii că într-un anumit loc al trotuarului rădăcinile copacilor au ridicat asfaltul, l-au făcut să crape. Te saluţi cu oamenii. Te-ai împrietenit cu strada. O iubeşti. Acum ea nu mai are taine pentru tine. Mai târziu te împrieteneşti cu cartierul tău, apoi cu oraşul. Să încercăm, copii, să descoperim Bucureştii. Fiindcă numai cunoscându-l bine îl putem iubi cu adevărat. Dar să nu ne oprim numai la ceea ce vedem. Imaginaţia ne poate duce de-a lungul veacurilor în trecutul acestui mare oraş de câmpie. Şi abia la urmă, după ce cunoaştem totul temeinic, imaginaţia ne poate purta către viitorul Bucureştilor”.

Orologiul de la Universitate arată aproape opt. În taior, Anda Blank se strecoară prin mulţimea trecătorilor. Trupul ei zvelt, bine conturat în taior, atrage privirile unor studenţi. Anda a observat. Studenţii fac glume aproape cuviincioase la adresa acestei fete cam de vârsta lor, cred ei. Anda îşi reţine un zâmbet. Ştie că studenţii, când sunt în grup, au curaj să spună multe. Altfel devin sfioşi şi se bâlbâie.

Şi ea a fost studentă, Îi ştie pe băieţi cum sunt, cum devin curajoşi în grup. Anda coboară de-a lungul bulevardului, în pantă lină, către Cişmigiu.

A plouat aproape o săptămână. De două zile a ieşit soarele. E cald. Începutul lui mai parcă întinereşte oraşul. La intrarea cinematografelor de pe bulevard se vede obişnuita forfotă. În Cişmigiu, liliacul înflorit te ia în primire şi te ameţeşte cu uluitorul său parfum proaspăt. Din cauza ploilor reci, liliacul a înflorit mai târziu. Pe aleile parcului, parcă trase la linie, pe sub coroanele copacilor, e linişte. La mijloc de Cişmigiu ai impresia că eşti în altă lume, nu în inima Bucureştilor. O lume miraculoasă, de basm. În Cişmigiu totdeauna este mai plăcut dimineaţa. Apele lacului dorm. Sălciile plângătoare de pe maluri parcă s-au dublat. Un rând de sălcii pe mal, un rând în apă. Oglinda apei e de vină. Paşii rarilor trecători se aud ca într-o catedrală.

Chira o aşteaptă pe Anda Blank lângă debarcader. Cişmigiul este aproape pustiu la această oră. Doar câteva femei cu landouri, ce păşesc molcom, în pas rar, ca în urma unui cortegiu. Anda Blank tresare. Lângă o bancă, un tânăr rezemat în cârje

încearcă să se aşeze. Pentru el s-a isprăvit războiul. Îi lipseşte piciorul de la coapsă. Încearcă să se aşeze. Încă nu are deprinderea necesară echilibrului.

— Îmi daţi voie să vă ajut?

— Nu, mulţumesc, domnişoară! Trebuie să mă obişnuiesc singur. Aveţi cumva ţigări? O ţigară.

— Sunt nefumătoare, dar dau o fugă în bulevard. Îndată vin cu ţigări.

Anda a făcut ochii mari, să nu plângă în faţa invalidului. Însă lacrimile ei sunt mai puternice. Merge iute. A ajuns în bulevard. Abia acum îşi aminteşte că nu l-a întrebat ce ţigări preferă. Va lua din toate câte un pachet.

— Ai întârziat mult, o ia în primire Chira. Chiar mă gândeam adineauri dacă nu cumva…

Abia acum fata observă mai bine faţa Andei. Anda pare cam întoarsă. Nu-i în apele ei.

— N-am mai fost de mult în Cişmigiu, schimbă vorba Chira. Când vin aici dimineaţa parcă intru într-o biserică.

Anda o priveşte zâmbind. Aleile se populează treptat. Fetele au ieşit din Cişmigiu. S-au oprit la Tic-Tac. Mănâncă plăcintă cu brânză şi beau bere. Gloria

le va vizita după prânz, acum are ore la şcoală.

— Prânzeşti la mine? întreabă Anda.

— Mă aşteaptă la masă doamna Mărgelatu. Doamna Mărgelatu s-a obişnuit să mâncăm împreună.

— Îi dăm un telefon. Şi eu m-am obişnuit cu prezenţa ta. Cât e ceasul?

— Aproape unu. Când s-o fi făcut atât de târziu? Să mergem. Gloria cred că a plecat de la şcoală.

Fetele au ajuns aproape de casă. Discută între ele şi nu iau seama la trecători. Casa Andei Blank este retrasă puţin de la stradă. În faţa casei, sunt flori, iar printre ele se înalţă semeţ acum, un liliac înflorit. Florile lui roz s-au deschis ca un fagure uriaş. Albinele asaltează liliacul. Zumzetul lor dă locului un aer de sărbătoare.

Pe muchia zidului de la stradă un soldat citeşte un ziar. Soldatul aude o voce cunoscută şi coboară ziarul. Picioarele Andei s-au muiat dintr-odată.

— Ţi-e rău? se sperie Chira.

Bărbos, tras la faţă, soldatul s-a ridicat de pe zid, Anda i-a întins mâna. Anda şi soldatul se privesc îndelung. Parcă le-a pierit graiul.

— Aştepţi de mult? îşi revine Anda.

— Cred că de pe la opt. N-am ceas.

— Dumnezeule! Eşti flămând? Eşti obosit? Sigur că eşti flămând şi obosit. Cât stai? Sper că stai mai mult. Ai venit singur? Nu-mi pot ierta asta.

Vorbele Andei se îngrămădesc iute. Aşa i se întâmplă totdeauna când are o emoţie puternică. Vorbeşte mult. Sare de la una la alta, aparent fără noimă. La astfel de ocazii întreaga ei fiinţă are nevoie de vorbe, de vorbe multe până când gândurile ei se reaşază în echilibru. Chihaia zâmbeşte şi înţelege. Chira, doar o clipă stă în cumpănă, nehotărâtă. Apoi intervine.

— Bună ziua, domnule Chihaia! La revedere! îi face un semn de salut Andei. Acum trebuie să plec. Mai vorbim noi.

Anda şi Chihaia au intrat în casă. Mâinile soldatului sunt murdare de funingine de la tren. Şi faţa îi este murdară de funingine. Anda vorbeşte. Întreabă. Acum nu i se poate răspunde. Ea prea le spune pe toate cu toptanul. S-au oprit în mijlocul sufrageriei. Anda este destul de înaltă. Totuşi creştetul ei abia ajunge la umărul soldatului.

— Plângi? se încruntă Chihaia.

— Aşa, puţin.

Braţul soldatului o cuprinde. Braţele Andei zvâcnesc spre umerii lui. Ea nu simte barba aspră, care îi zgârie obrazul.

— Dumnezeule! E ora trei. De un ceas te ţin flămând.

Chihaia zâmbeşte. În ochii săi sunt o mie de flăcări. Anda îşi simte buzele ca arse. Aleargă la bucătărie. Însă i-a venit un gând nou. De la fratele ei au rămas o mulţime de haine şi albituri. Aleargă prin odăi agitată. Se opreşte. Hainele şi albiturile mai pe urmă. Întâi mâncarea. Din uşa bucătăriei se întoarce iar. Până pune ea la masă, el poate face o baie. E plin de funingine. Pe urmă o pijama. Ce noroc! Au rămas şi pijamale de la fratele ei.

Chihaia a intrat în baie. Acum Andei i-ar place să-l audă cântând sincopat şi fals, aşa cum l-a auzit cândva la Sinaia. Chihaia nu cântă. E prea obosit. Numai în inima lui parcă s-a pornit un cântec.

Anda pune la masă. A trecut pe lângă oglinda uriaşă din salon.

— Dumnezeule! se încruntă şi râde. Sunt toată numai funingine pe faţă.

Chiar şi pe bluza ei albă se văd pete mari. Sunt urmele palmelor lui Chihaia.

S-au aşezat la masă. La gura soldatului parcă se bat o mie de draci. Anda îi alege cu grijă bucăţile cele mai bune.

— Am mâncat cât o divizie de infanterie în refacere. Să ştii de la mine că cei mai mari mâncăi sunt infanteriştii.

— Cafea bei?

— Doamne, ai milă de robul tău Chihaia! De păcătosul Chihaia. La cafea totdeauna am fost lacom. Dar oare mai există în lume cafea? Parcă nu-mi vine a crede. Cum o mai fi oare gustul ei?

Anda i-a pregătit cafeaua într-o ceaşcă mai mare. Aroma de cafea bună, proaspătă, se simte clar în odaie. Chihaia îşi plimbă nasul pe deasupra ceştii. Şi ţigări au apărut pe masă. Anda le-a cumpărat mai demult. S-a gândit că el ar putea să vină pe neaşteptate. Gloria a certat-o. I-a zis că-i nebună. Că-i îndrăgostită ca o nebună de un om pe care nu-l cunoaşte destul, iar domnul Chihaia nu ştie nimic de asta. Habar nu are de asta. Că nu-i bine să te legi de visuri. Pe urmă s-a înroşit. Gloria roşeşte din te miri

ce. Apoi i-a mărturisit că şi ea a cumpărat ţigări pentru Bogdan. S-au sărutat, au râs şi au plâns niţel. Andei îi pare rău că prietena ei nu s-a căsătorit cu Blank. El a cerut-o de două ori în căsătorie.

— Ţi-e somn? Sigur că ţi-e somn.

— Parcă aş dormi puţin. De patru zile sunt pe drum Eşti sigură că tot ce mi se întâmplă acum nu este un vis aiurit? Eşti sigură că sunt lângă tine? Dar familia ta unde-i?

— A plecat din ţară. A emigrat.

— Şi tu?

— Cineva trebuia să te aştepte.

Anda a pregătit patul. Palid, tras la faţă, Chihaia s-a strecurat în aşternut. Aşternutul prea alb, prea fin, îl descumpăneşte vizibil. Simte că nu se va odihni bine. De la băltoacele de pe front, de la mormanele de pământ până în acest pat saltul este prea mare. Ea îl înveleşte. S-a aplecat şi întinde pătura. Braţul lui Chihaia îi cuprinde mijlocul. Ea tresare. Instinctiv încearcă să scape, dar în clipa următoare e lângă el.

*

Când s-a trezit, în casă era lumină de ziuă. Dinspre bucătărie se auzea un clinchet de tacâmuri.

„Am dormit puţin, gândi el. Aşternutul curat nu-mi prieşte”.

— Ei, cum te simţi? a apărut în prag Anda.

— Parcă aş mai dormi niţel.

— Dar ai dormit douăzeci şi două de ore. Mai avem numai trei zile de stat împreună.

— Drace! Douăzeci şi două de ore?

— Ţi-am pregătit baia. Îndată ne vin oaspeţi.

— Oaspeţi?

— Da, Chira şi Gloria. Vor prânzi cu noi. Mereu au telefonat. Vor să afle câte ceva de la tine. Ce fac Felecan şi Bogdan?

— Bine. Bogdan cred că va veni în permisie. Deocamdată stă în spitalul de campanie. Nu, nu te speria. L-a atins o schijă la picior. Un fleac. Regimentul nostru iar a intrat în refacere. Am rămas puţini. Felecan e sănătos, dar a slăbit ca un ţâr. Felecan are puţine şanse la o permisie. E foarte colţat. E ca un dulău gata să muşte din te miri ce. Acum o lună s-a rupt o aripă a frontului. Veneau tancurile peste noi. Ne-am retras. Ne-am fortificat pe alte poziţii. Aveam răniţi mulţi. Pictorul a oprit un camion al nemţilor, condus de un plutonier. Felecan i-a zis

plutonierului să încarce camionul cu răniţi. Plutonierul l-a împins. Felecan i-a găurit cauciucurile cu focuri de pistol. După ce s-a restabilit aripa frontului, un maior neamţ, cu vreo zece soldaţi după el, a venit la noi să-l ridice pe Felecan. Au tupeu nemţii. Noi am pus mâna pe arme. Era gata-gata să ne încăierăm. Dumitrana l-a arestat pe maiorul neamţ. Dumitrana e colonelul nostru. A fost tămbălău mare până la divizie. Am auzit că generalul i-a ordonat colonelului să-l trimită pe Felecan la Curtea marţială. Însă Dumitrana e dat naibii. Ţine la oameni. Cică Dumitrana i-ar fi zis generalului: „Merg şi eu la Curtea marţială. Dacă cel mai bun ofiţer al regimentului meu e trimis în judecată, îmi rup galoanele de pe umeri. Păcat că sublocotenentul Felecan nu a avut atunci o grenadă!” Pictorul a scăpat uşor din cearta cu nemţii. L-au chemat doar la divizie, l-au ocărit, iar la urmă generalul i-a dat un cartuş de ţigări. Am fumat şi eu din ţigările generalului.

*

De o săptămână, comportarea Gloriei la şcoală a devenit ciudată. Încheie orele de curs cu câte cinci-zece minute mai devreme, spre totala uluire a elevilor.

După fiecare oră ea aleargă spre cancelarie şi dă telefon acasă. O întreabă pe Valeria dacă a luat lapte, pâine, sau dacă nu cumva a uitat un robinet deschis. „Nu, domnişoară, totul e în ordine. Cum o să uit robinetele deschise?” Valeria şi-a cam ieşit din pepeni. Din ceas în ceas răspunde la telefon. Întrebările sunt mereu aceleaşi şi la fel de stupide. „Ce o fi apucat-o pe domnişoara Gloria?” se întreabă. Abia după o săptămână s-a lămurit. Acum ştie. Chira a întrebat-o dacă a venit cumva domnul Bogdan. Telefonul ţârâie. „Da, domnişoară Gloria. Sigur. Avem şi cafea şi pâine”. Valeria a închis telefonul. Acum glasul ei nu mai arată îmbufnat. În cancelaria şcolii, doar Luiza a aflat ce se petrece cu prietena ei blondă. A aflat de la Anda Blank. Însă şi celelalte profesoare au mirosit, ceva. Prea multe telefoane, din oră în oră. Luiza se preface că nu ştie nimic. Lângă telefon, Gloria încearcă să-şi ascundă dezamăgirea.

Au trecut două săptămâni. Acum profesoara blondă rar se apropie de telefon. Orele ei de clasă au intrat în normal. A sunat recreaţia mare. În cancelarie, într-un colţ al cancelariei, Luiza corectează nişte extemporale. Telefonul ţârâie. A ridicat Luiza.

— Pentru tine, îi face semn Gloriei.

În receptor, glasul Valeriei parcă sună mai altfel. „A telefonat domnul Bogdan, domnişoară”.

— Ţi-e rău? a sărit Luiza.

— E cald.

— Bine, bine! Am înţeles. Hai, fugi repede acasă!

Gloria face ochii mari. Celelalte profesoare discută între ele, îşi fac de lucru. Abia după ieşirea Blondei din cancelarie se porneşte acolo o furtună de râsete.

„E greu să te ascunzi de ochiul ager al femeilor”, constată Luiza. Apoi rămâne pe gânduri. Faţa ei s-a întristat. La fel ca şi chipurile unora dintre colege.

Puţin zăpăcită, Gloria urcă iute panta domoală ce duce către Piaţa Sfântul Gheorghe. Poate că Bogdan a şi ajuns acasă la ea. De unde o fi telefonat Bogdan? Mai mult ca sigur că din Bariera Vergului. În mahalaua lui nu sunt telefoane. Îi pare rău că nu a întrebat-o pe Valeria despre locul din care a telefonat Bogdan. A urcat scările blocului în fugă. Valeria deschide. Oare a zâmbit Valeria? Valeria nu şi-a închipuit că domnişoara poate ajunge acasă atât de repede.

— De unde a telefonat domnul Bogdan?

— Nu ştiu. Cred că din Bucureşti. Sigur din Bucureşti. Provincia se aude mai slab.

— A zis că vine la noi?

— Aşa a zis.

— Când vine?

— Nu mi-a spus.

— Trebuia să-l întrebi.

— N-am putut, domnişoară. Când i-am auzit vocea mi-a cam pierit graiul.

Gloria s-a încruntat uşor. O priveşte lung pe Valeria. Fata zâmbeşte. Se înţeleg amândouă din priviri.

— Cum crezi tu că e mai bine să mă îmbrac?

— Apoi, domnişoară dragă, dacă ar fi după mine, după cum mă sămălesc eu, cât mai dezbrăcată. Doar n-o să rămâi fată mare toată viaţa.

Tresar amândouă. Se aude soneria. Aleargă amândouă la uşă. La uşă e vecina de alături. Cere puţină cafea.

Au pus la masă. Din nou se aude soneria. Vocea lui Bogdan răzbeşte în hol. Gloria a apărut în prag. Acum îi pare rău că s-a îmbrăcat prosteşte. E într-o

cămaşă lungă, cu volănaşe. Prin cămaşa subţire se vede ca prin fereastră. Bogdan a venit în civil. Faţa lui bronzată, cu umerii obrajilor ascuţiţi acum, arată mult mai matură. Numai ochii lui azurii au rămas aceiaşi. Roşie, puţin speriată, Gloria s-a strâns sub braţele lui. El o strânge puternic, dureros de puternic. Valeria a dispărut. Gloria îl atrage treptat, pas cu pas, către uşa dormitorului. Întrebuinţează o mie de şiretlicuri în mişcări pentru a-l duce spre dormitor. Îşi ascunde privirile de privirile lui. Acum nu-l poate privi în ochi.

*

A trecut un ceas, ori mai multe? Cine mai ştie? Sună telefonul. Gloria coboară din pat. La telefon e Anda.

— Ce face Bogdan? Mi-a spus Luiza că Bogdan e la tine.

— Doarme.

— Lasă-l să doarmă. John Wayne al meu a dormit atunci douăzeci şi două de ceasuri.

— Atât de mult? Şi eu ce fac?

— Aştepţi. Noi, femeile, totdeauna a trebuit să aşteptăm. Acum cred că şi tu ai devenit femeie.

— ...

— Ei, de ce taci? Ţi-a pierit graiul?

— Dacă ascultă cineva?

— Puţin ne pasă. Ei, cum e?

— Aşa cum crezi tu, se aude slab glasul Gloriei.

Anda râde. A închis telefonul.

Capitolul 12

La începutul lui septembrie, Gloria s-a întors din vacanţă. Şi-a petrecut vacanţa la Timişoara. În Gara de Nord o aşteaptă Anda Blank şi Valeria.

— Te-ai îngrăşat, observă Anda. Să ştii că tot ce pui pe tine greu mai dai jos. O tânără doamnă trebuie să ţină seama de asta. Ce-au spus ai tăi când te-au văzut cu verighetă?

— Au cam strâmbat din nas. S-au făcut foc pe mine.

— Cred şi eu că au strâmbat din nas. Ei au visat altceva. În special mamele au obiceiul să viseze altceva pentru copii. Totdeauna altceva. Totuşi, ai avut noroc în privinţa căsătoriei. Şi eu mi-am dorit-o, însă actele lui John Wayne al meu sunt undeva într-o magazie a regimentului din Bârlad, iar extrasul lui de naştere, la Iaşi. Cum să le aduni pe toate în câteva zile cât a durat permisia? Ei, frumoasă doamnă Gloria Bogdan, te-ai obişnuit cu noul tău nume?

Gloria pare preocupată. S-a roşit şi se bâlbâie.

— Ai zis ceva? Vorbeşte mai tare, ce dracu'!

— Este a treia lună de când… de când…

— Aha! D-aia te-ai îngrăşat niţel. Păi şi la mine tot cam aşa stau lucrurile. Numai că eu am avut grijă să nu mă îngraş, râde Anda.

— Şi tu? face ochii mari doamna Bogdan.

— Te cred.

— Vai Anda!

— Sunt fericită! Nu se vede?

— Ba da.

— Deci tu pe la sfârşitul lui ianuarie, poate începutul lui februarie, iar eu cu vreo două săptămâni mai devreme. Ce-ai vrea să fie?

— Băiat. Ai primit vreo scrisoare de la Chihaia?

— Acum o lună. Doar câteva rânduri. „Ai grijă de tine, sunt sănătos” şi chestii d-astea.

— Ce face Chira?

— Învaţă. Dacă se ţine de carte, îi prevăd un viitor strălucit.

*

Pe la mijlocul lui noiembrie, Gloria a renunţat la catedră. Se simţea greoaie şi îi era jenă de elevi. Medicul i-a recomandat plimbări lungi. Mişcare multă şi fructe. A luat şi nişte calciu. Copiii sărăcesc organismul mamei de calciu. Anda a închis casa şi s-a

mutat la Gloria. Amândouă fac plimbări lungi. Le-ar place în Cişmigiu. În noiembrie, Cişmigiul este încă foarte frumos. Dar în Cişmigiu întâlnesc prea mulţi invalizi. Cineva le-a spus că acum, în starea lor, nu-i bine să vadă atâta jale. Invalizii parcă îşi dau întâlnire în Cişmigiu. Unii dintre ei par resemnaţi. Alţii nu se pot obişnui cu realitatea. De cum intri în Cişmigiu vezi cârje, proteze, tineri fără o mână sau fără amândouă, orbi, bandaje, multe bandaje şi cărucioare de invalid.

Veşti de la cei dragi nu mai vin. De fapt, Gloria şi Anda preferă să nu vadă poştaşul, fiindcă poşta poate aduce şi altceva decât scrisori de la băieţi. Nu discută între ele despre asta, însă fiecare ştie ce gândeşte cealaltă. De câte ori aud soneria tresar, iar feţele lor se crispează brusc. Poştaşii simt că nu mai sunt aşteptaţi şi iubiţi de oameni ca altă dată şi parcă se strecoară stingheri de-a lungul străzilor.

Soneria a ţârâit prelung. E Chira. Are basma neagră pe cap şi cearcăne mari în jurul ochilor.

— Cineva din familie? întreabă Anda cu voce neobişnuit de joasă.

— Felecan.

*

A venit primăvara. Gloria şi Anda îşi plimbă băieţii în cărucioare. Anda a născut greu, cu cezariană. Operaţia a fost nu prea reuşită. Apoi au trecut necazurile. Acum ies amândouă pe străzi dosnice şi împing cele două cărucioare. Uneori copiii râd în somn. Ele observă şi se topesc de încântare. Copiii cresc. Aproape că a trecut vara. E întâi august. Anda şi Gloria sunt înspăimântate. Oraşul Ploieşti a fost bombardat de aviaţia anglo-americană. Se spune că sunt mulţi morţi şi răniţi. Atmosfera de linişte a Capitalei a dispărut brusc.

Anda şi Gloria şi-au făcut cafea. Au cumpărat cafea la negru. Acum greu se mai găseşte cafea. Copiii dorm. Valeria a plecat cu noaptea-n cap la coadă la carne. S-au înmulţit îngrozitor cozile. Abia acum Capitala simte războiul din plin. Cozi, magazine închise, spitalele sunt pline cu răniţi, iar invalizii s-au înmulţit pe străzi. Prin oraş parcă totul se desfăşoară normal. Oraşul arată ca şi altă dată, însă, dacă te uiţi bine, el arată acum ca nişte pantofi lustruiţi cu scuipat.

Anda îi citeşte Gloriei din ziarul *Informaţia zilei.*

Ziarul a apărut ieri, în treizeci septembrie. O vecină a adus ziarul de ieri şi le-a indicat să citească un pamflet semnat de poetul Tudor Arghezi. „Teribil pamflet, gândeşte Anda. Poetul are curaj. Mult curaj”. Este un pamflet la adresa baronului von Killinger, ambasadorul Germaniei naziste la Bucureşti.

— Domnul Arghezi şi-a asumat nişte riscuri, observă Gloria. Mi-e teamă pentru el.

— Fleacuri! Doar atât ai văzut tu în acest pamflet?

— Ce altceva?

— Că s-a dat tonul unei discuţii pe faţă cu naziştii. Când începi să nu te mai prefaci, totdeauna porneşti pe un drum bun. Evident cu riscuri. Adevărul implică riscuri. Minciuna e călduţă, e altfel. Abia acum încep să-l iubesc pe Arghezi. Tu nu vezi? Nu un mare om de stat, nu un politician de vază, nu un general cu multe decoraţii, ci un poet a dat tonul spre adevăr. Un poet fără spate puternic, ce poate fi strivit cu un bobârnac. Arghezi ştie asta. De fapt acţiunea lui nu mă miră. Tu îţi aminteşti poeziile lui Arghezi? El are o seamă de poezii în care caută adevărul. Când descoperi astfel de oameni, parcă nu te mai simţi

singur şi slab. Pamfletul m-a uns la inimă. Oamenii adesea sunt laşi. Preferă căldurica, minciuna. E mai comod. Acum îl simt pe Arghezi lângă mine. Îi simt umărul lângă al meu. Şi zău că aş avea curaj să ies în stradă şi să înjur birjăreşte.

Se aude soneria. O fi Chira. Gloria deschide. Întârzie mult în hol. Anda înveleşte copiii. Copiii dorm şi râd în somn. Gloria a intrat în odaie. E albă la faţă, se împleticeşte, iar buzele îi tremură uşor. Anda i-a smuls telegrama din mână.

— Măi fată dragă, Bogdan nu e mort, ci dat dispărut. Asta e altceva. Cu totul altceva. Înseamnă că trăieşte.

A înserat. Copiii s-au trezit şi plâng în cor. Gloria s-a desprins din braţele prietenei şi aleargă la copii. Anda înjură în gând: „Fir-ar a dracului de viaţă nenorocită!”

*

În primăvară, Gloria şi-a reluat catedra la şcoală. Chiar şi Andei i s-a promis la minister că îşi va recăpăta catedra de geografie. Se pare că acum alt aer adie prin minister. Anda a rămas acasă şi se ocupă de copii. Virgil Blank şi Ioan Bogdan merg în picioare,

dar cel mai mult le place să o ia din loc târâş. Se trag pe un picior. Grozav de sprinten merg ei târâş. Tare le place copiilor să o ia din loc. Uneori se opresc, stau ca turnaţi în bronz, iar când părăsesc locul, pe covor rămâne o pată de umezeală. Fac pipi peste tot. „Ionuţ, ce ai făcut acolo?” Ionuţ o priveşte pe Anda cu ochii lui rotunzi, apoi îşi mută privirile la pata de pe covor. A uitat de pată. Draperia roşie îl atrage. „Virgil, nu acolo! Hai la mama!” Virgil ştie că-i plăcut lângă mama, dar luciul parchetului de lângă uşă, de sub covor, este o noutate. Ridică marginea covorului şi pipăie. A dispărut sub covor. Sub covor e întuneric. Nu-i bine. Bate în retragere cu fundul înainte. Uneori, Ionuţ şi Virgil se opresc în patru labe. Fundul grăsuţ totdeauna este mai sus decât capul. Ridică frunţile. Se sprijină de orice şi stau în picioare crăcănaţi, nesiguri, însă radioşi. Numai când vor să meargă iute folosesc târâtul. Pleacă des în recunoaştere prin apartament. Culorile vii îi atrag. Escapadele lor au devenit tot mai lungi. Cad. Cad des. Cad şi plâng, apoi uită. Ceva le-a stârnit interesul. Trag de perdele, de draperii, de feţele de masă. Trag şi duc la gură. Anda cotcodăceşte pe lângă ei ca o cloşcă. Timpul trece uşor. Zboară.

Copiii fac o mie de pozne. Dacă ar fi şi Chihaia aici! Să-l vadă pe Virgil la primii lui paşi. La primele căzături. Chihaia nu ştie nici măcar că a devenit tată.

*

Patru aprilie. Gloria a intrat în clasă. A dat un extemporal. În clasă e linişte. Ferestrele sunt deschise, iar de afară vine mirosna plăcută a aerului de primăvară. Unii dintre copii umblă pe furiş la manuale convinşi că ea nu-i observă. Gloria s-a schimbat mult. A slăbit şi-i palidă. Sună sirenele. Alarmă. Copiii o privesc pe profesoară. Nimeni nu mai scrie. Ea le zâmbeşte. Doar au mai fost alarme false. De undeva de departe se aude bubuit de tunuri. Zgomotul aduce a tunete îndepărtate. Bubuiturile s-au înmulţit. Intrigată, Gloria priveşte prin fereastră. Sunt avioane pe cer. Acum se aude limpede uruitul lor. Tunurile antiaeriene trag. La fiecare salvă se cutremură ferestrele. Profesorii şi elevii au ieşit în stradă. Privesc cerul. Pe cer este un vacarm. Avioanele zboară în formaţii mari. Există între ele o simetrie atât de perfectă, încât îţi vine să crezi că un uriaş le aşază cu mâna. Mai jos de avioane au apărut betele argintii. Nori albi la început se sparg în jurul avioanelor. Din

coada unui avion a apărut o dâră lungă de fum. Elevii şi profesorii privesc uimiţi cerul. Le este frică, dar încă nu au ajuns la panică. Se aude clar un vâjâit prin aer, apoi un zgomot înfiorător, ca şi când ar urla pământul. Geamurile şcolii s-au făcut ţăndări. Trotuarul parcă s-a săltat brusc. Oamenii fug de-a lungul străzilor. A început panica. Aleargă. Nu ştiu încotro aleargă. Au convingerea că ei, numai ei sunt văzuţi din avioane. Oamenii se lovesc unii de alţii. Fug. Gloria aleargă pe panta dulce dinspre Piaţa Sfântul Gheorghe. Acasă! Ionuţ! Cât mai iute acasă. A trecut de spitalul Colţea. Se clatină. I s-a tăiat respiraţia. Tramvaie goale, maşini goale au rămas în mijlocul bulevardului. Gloria aleargă. Încă puţin şi va fi acasă. Un trăsnet, ca o mie de trăsnete la un loc, a răzbit undeva pe aproape. Gloria simte că ceva o împinge violent. O clipă e în aer. Fruntea ei, mâinile ei, trupul ei, mătură trotuarul. Se ridică. Aleargă. Pe cer e un coşmar. Jos, alt coşmar. Aleargă. Nu observă că picioarele i s-au umplut de sânge. Acum vede blocul. Blocul este întreg. Neatins. Deci şi copiii sunt teferi. Curios, foarte curios. S-a făcut linişte. Doar undeva foarte departe tunurile se aud rar ca nişte

tunete. Capitala s-a învelit într-o perdea de fum. Fumul dispare treptat. Numai betelele argintii mai planează în aer.

*

A trecut de vremea prânzului. Prin marele golf din partea de răsărit a oraşului, zvonurile curg, se rostogolesc, aleargă. Cică pe Calea Griviţei, pe la Podul Grant şi prin alte părţi a fost prăpăd. Se spune că au pierit mii de oameni. Mitică Oţoţoc a părăsit golful pe jos. În barieră nu mai circulă tramvaiele. Mitică merge iute. A străbătut iute strada Ştefan cel Mare, a ajuns în Piaţa Buzeşti. Pe Calea Griviţei, o maşină stă agăţată de un balcon. Mitică Oţoţoc nu are timp de fleacuri. Doreşte să vadă. Dincolo de gară se pătrunde greu. Poliţia şi militarii au făcut cordon. Mitică ocoleşte şi se strecoară prin cordon. Aici, străzile par arate. Casele s-au transformat în uriaşe mormane de moloz. Ici-colo, zidurile rămase în picioare ameninţă să cadă. Ziduri fumurii, parcă muşcate de colţi mari, moloz şi grinzi se văd pretutindeni. Oraşul arată ca un animal rănit. Un bărbat cărunt, ceferist după uniformă, stă de pază lângă o femeie. Femeia e întinsă între două grămezi

de moloz. Ceferistul se ceartă şi se îmbrânceşte cu soldaţii care vor să ridice femeia. Soldaţii bat în retragere, descumpăniţi. Ceferistul bandajează picioarele femeii cu nişte batiste. Umblă atent, de parcă femeia ar fi vie. Mâinile lui parcă mângâie. Vorbeşte cu ea pe un ton scăzut.

„Azi dimineaţă casele erau încă întregi, gândeşte Oţoţoc. Femeile au deschis ferestrele, au aerisit, au scuturat aşternuturile, au trimis copiii la şcoală sau la joacă şi au trecut în bucătării să pregătească prânzul. La ora aceea moartea era pe drum. Gonea din răsputeri să ajungă aici la timp. Suntem o lume de nebuni şi bezmetici. De ce să ne fie bine când poate să ne fie rău? Cui îi foloseşte că au murit aici mii de oameni? Cui îi folosesc atâtea ruine? Rezultatul beneficiilor? Zero. Rezultatul pierderilor? Milioane de vieţi omeneşti. Oamenii nu vor să înveţe nimic din nenorocirile lor. Îşi îngroapă morţii, îşi fac alte case, apoi uită şi o iau de la început. Curând poate că se va încheia războiul. Va fi pace. Vom construi case şi oraşe noi. Vom ridica monumente, apoi vom uita. Cuvântul «război» ar trebui şters din dicţionare. Pentru cei care mai pomenesc cuvântul «război» ar trebui să se facă

demonstraţii. «Bă neică, am auzit că ai pomenit cuvântul război.» Da? Ia ieşi tu niţel din casă, bă neică, să vezi cum ar fi în caz de război! îi faci casa zob şi-l baţi până ce uită cuvântul. Cum apare unul care pomeneşte de război, îl baţi şi-i dărâmi casa. Iar asta fără milă. Nu trebuie să-l laşi să se obişnuiască cu ideea, să-şi afle asociaţi, fiindcă prinde coajă. Prinde putere. Pe urmă joci tu cum cântă el. Din când în când te duci la el şi-l întrebi: «Ei, bă neică, mai facem o demonstraţie de război?» Când Hitler a pronunţat prima oară cuvântul «război» nu s-a găsit nimeni să-i zică: «Bă neică, ia ieşi tu niţel afară din casă!» Atunci încă s-ar mai fi putut ca oamenii să-l strivească pe Hitler între unghii, ca pe un păduche. Nu au făcut-o. Fiecare şi-a văzut de treburile lui mărunte. L-au lăsat pe Hitler să prindă coajă. Oamenii nu vor învăţa niciodată nimic din nenorocirile lor?”

Oţoţoc dădu a lehamite din mâini şi, călcând prin moloz, o luă către casă. „E beat sau năuc de supărare”, gândi unul dintre soldaţii, ce curăţau molozul.

*

De teama bombardamentelor aeriene, Gloria s-a

refugiat cu copiii la ţară. S-a stabilit într-un sat la vreo douăzeci de kilometri de Capitală. Pe Anda nu a putut-o convinge să părăsească oraşul. Frontul s-a apropiat mult de graniţele ţării. Dinspre front veştile sunt contradictorii. Prin ziare se pomeneşte despre unele replieri strategice ale armatelor naziste. Replieri pe poziţii mai bune. Zvonurile spun că ruşii sunt în plină ofensivă. Că războiul a intrat într-o fază nouă. Pretinsele replieri ale naziştilor au devenit de fapt o cumplită debandadă a retragerii. În Capitală s-au înmulţit raziile poliţieneşti şi militare. Sunt mulţi dezertori. La fabricile de armament, la C.F.R. şi în zonele petroliere, actele de sabotaj, altă dată izolate, acum se ţin în lanţ. Relaţiile româno-germane s-au deteriorat. Încă de la început ele au fost şubrede, iar la baza lor a stat teama. Naziştii au căpătat un aer de iritare. Se simte, se vede asta. Dar cel mai mult se simte panica în care au intrat naziştii. Pe străzile Capitalei, în localuri publice sau în restaurante, naziştii nu mai cântă. Ei strigă din ce în ce mai rar: „Heil Hitler!” În salutul lor există ceva ce arată a lehamite. Mulţi oameni au prevăzut încă de la începutul războiului că naziştii vor pierde. Acum

puţini oameni se mai îndoiesc de asta. Printre oameni, pe şoptite, circulă o seamă de zvonuri. Se zice că grupurile de partizani români, ce nu se sfiesc să-i atace pe nazişti, să-i atragă în ambuscade, s-au înmulţit. Se mai spune că aceste grupuri sunt conduse de comunişti. Autorităţile noastre simt că în curând spoiala de front, adică ceea ce mai există acum, va fi dat peste cap. Acum autorităţile nu mai par atât de intransigente, de neînţelegătoare cu civilii. Fiecare demnitar, mic sau mare, al regimului de dictatură antonesciană, se gândeşte la ziua de mâine. Ordinele venite de sus nu se mai execută orbeşte. Oamenii încep să le interpreteze. Se simte asta. Nimic nu poate rămâne secret. Nimic nu poate scăpa de mirosul fin şi de ochiul ager. La începutul lui iunie, armatele aliaţilor anglo-americani au debarcat în Normandia. Acum naziştii sunt prinşi între două fronturi, în răsărit ruşii, care vin peste nazişti ca un tăvălug uriaş, iar în apus, armatele aliate.

Bombardamentele aeriene s-au înmulţit asupra Capitalei. Populaţia s-a obişnuit cu ele. La primul semnal al sirenelor, cei ce au mijloace de transport părăsesc oraşul. Alţii se îndreaptă spre adăposturi.

Din păcate, adăposturile sunt puţine.

De când a plecat Gloria la ţară, Anda stă singură în apartamentul prietenei sale. Când încep bombardamentele, ea niciodată nu părăseşte, casa. Îi este frică. Grozav îi este frică, dar nu părăseşte casa. De două ori pe săptămână merge la ţară să-i vadă pe copii şi pe Gloria. Stă acolo doar câteva ore, între două trenuri. „Eşti foarte vitează”, i-a spus într-o zi cu admiraţie Gloria. „Prostii! Află că mor de frică”. „Atunci de ce nu rămâi aici?” „Nu pot. Dacă apare cumva Chihaia şi nu găseşte pe nimeni acasă?” „Ai dreptate. Cel puţin eşti fericită. Tu ai pe cine să aştepţi”, a început să plângă Gloria. „Fericită? Când era supărat, tata avea obiceiul să spună: «Aşa o fericire!» Nu, nu sunt fericită, Gloria dragă. Oare fericire înseamnă să stai cu sufletul la gură de teamă că omul iubit este în primejdie de moarte? Fericire înseamnă oare să te rogi în gând ca nu cumva să sune la sonerie cineva? Ca nu cumva să vină poştaşul? Nu, nu asta poate fi fericire. Adesea visez rău. Am coşmaruri. Mi-e teamă că nu-l voi mai revedea niciodată. Ieri noapte l-am visat pe Chihaia fără picioare. Încerca să se târască spre mine. Eu aş fi vrut

să-l sprijin, dar nu eram în stare să fac o mişcare. Parcă îmi dispăruseră puterile. Cred că m-am zbătut. Cred că am urlat în somn. Cel puţin aşa crede vecina ta de apartament. Ea mi-a zis că s-a speriat. Că se auzeau prin perete nişte urlete. Acum tu ai putea fi mai liniştită. Bogdan a scăpat de pe front. A fi prizonier este cu totul altceva”. „Dar nimic nu-mi dovedeşte că Bogdan a căzut prizonier, murmură abia auzit Gloria. E drept că mă leagăn în speranţe, însă... speranţe!” „Ei da, speranţe. Omul care nu mai, speră, e terminat. S-a zis cu el. Se ofileşte şi moare în picioare ca un pom ce se usucă”.

Undeva în oraş cad bombe. Geamurile apartamentului se scutură la intervale scurte. Anda a căpătat deprindere sau putere să se concentreze asupra unor gânduri. Asupra amintirilor. Şi-a adus aminte de vizita lui Chihaia. L-a revăzut cu ziarul în mână pe zidul de la intrarea în curte. Acum, mâinile lui, negre de funingine, i-au cuprins umerii. Anda trăieşte momentul. Nu mai aude exploziile. Apoi îşi aminteşte alt moment. Ieşise cu Chihaia în oraş. Erau lângă Universitate când s-au întâlnit cu Nora Bobancu. Înainte de război, doamna şi domnul

Bobancu veneau des în casa familiei Blank. Erau prieteni. După începerea războiului, vizitele s-au întrerupt brusc şi fără explicaţii. Anda s-a întâlnit uneori pe stradă cu Nora Bobancu. O dată chiar în Sinaia. Nora Bobancu era cu Robin Hood. Cu locotenentul acela frumos. Probabil că abia îl agăţase. Când s-au întâlnit, Nora s-a prefăcut că nu o cunoaşte. Dar atunci, lângă Universitate, doamna Bobancu a tresărit, însă nu privind-o pe Anda, ci pe Chihaia. Apoi a strâmbat din nas şi şi-a văzut de drum. Spre seară, Nora Bobancu i-a telefonat Andei şi i-a zis: „Crezusem că eşti într-un lagăr. Ai reuşit să te fofilezi? Cum naiba ai scăpat de un lagăr?” A doua zi, în zori, au venit acasă la Anda doi poliţişti în civil. I-au cerut actele şi au întrebat-o dacă a fost la muncă obligatorie. O întrebare aiurea. Ştiau doar că numai bărbaţii evrei merg la muncă obligatorie. Căutau un pretext. Andei i se făcuse frică. „Tu cine eşti? l-au luat la rost pe Chihaia. A, trăiţi în concubinaj? Nu cumva eşti dezertor?” Au cercetat îndelung ordinul de serviciu al soldatului. „Alte acte nu ai?” „Nu. Doar ştiţi că soldaţii nu poartă acum alte acte”. „Da bine, vedem noi. Mergi cu noi. Cred că eşti dezertor. Vedem noi la poliţie de

unde ai dezertat. Actul ăsta e fals. Se vede clar că-i fals”. „Am venit de pe front cu comandantul regimentului meu, le-a zis Chihaia. Anda, te rog să-i dai telefon domnului colonel Dumitrana. Iată numărul lui de telefon. La telefonul acesta îl găseşti. Te rog să-i spui că am fost arestat. Nu cred că va fi prea mulţumit de asta”. „Dar cine a pomenit de o arestare, mă băiete?” a lăsat-o mai moale unul dintre poliţişti. Anda a înţeles că poliţiştilor nu le convine un conflict cu armata. Cu un colonel care poate avea relaţii mari undeva pe sus. Şi a mai intuit ceva: vizita poliţiştilor are un dedesubt. Mai mult ca sigur că Nora Bobancu nu-i străină de această vizită a poliţiştilor. Prea se leagă toate între ele. „Ia ascultă, fetiţo! s-a răstit unul dintre poliţişti. Nu cumva ai deschis aici un traftir?” Chihaia a sărit ca ars şi l-a prins de piept pe poliţist. S-au încăierat. L-au dus pe Chihaia cu ei. Anda i-a telefonat colonelului Dumitrana. „Paştele şi Dumnezeii...! Iartă-mă, domnişoară! Arestat, un om decorat pe front? Da, bine, mă ocup eu. Împuţiţii ăştia care au văzut frontul numai la jurnalele cinematografice s-au îngrăşat. Îi slăbim noi. Paştele şi Dumnezeii...! Iartă-mă, domnişoară!” Chihaia a

revenit peste vreo două ceasuri. Avea buza spartă şi vânătăi pe faţă.

În seara de douăzeci şi trei august, aproape de miezul nopţii, Anda a auzit soneria ţârâind prelung. A sărit la uşă. Poştaşul nu poate fi la ora asta. S-a uitat prin vizor. Era vecina de alături. I-a cerut puţină cafea. „Aţi ascultat la radio? se interesează doamna de alături”. „Nu”. „Înseamnă că nu ştiţi nimic?” „Ce să ştiu?” „România a ieşit din războiul hitlerist şi s-a alăturat Coaliţiei naţiunilor unite. Antonescu şi guvernul său au fost arestaţi acum câteva ceasuri. Vă este rău?” Anda s-a sprijinit de tocul uşii. „Acum mi-e mai bine. Mă simt bine. Îndată îmi va fi mai bine”. „Vai ce m-aţi speriat, doamnă Blank! Aşa a fost şi cu mine când am ascultat la radio. Războiul, bombardamentele aeriene, teama de veşti rele şi necazurile de tot felul ne-au zdruncinat de-a binelea. Nu mai rezistăm. Orice veste bună sau rea ne dă un şoc”.

Anda s-a aşezat năucă pe marginea patului. Bucuria se cuibărea greu în sufletul ei. În apartamentul vecin cineva a strigat, cu o notă de isterie în glas: „Trăiască România liberă!” Anda înţelese isteria din glasul omului, fiindcă şi ea fusese

cuprinsă de o astfel de stare. Plângea, râdea, iar mâinile şi picioarele îi tremurau ca la alcoolici.

Capitolul 13

Deşi apartamentul Gloriei era destul de mare, tinerii locatari Ioan Bogdan şi Virgil Blank adoptaseră unele preocupări care cereau un spaţiu mai larg. Mingea cea nouă, cumpărată de Anda, a devenit nu numai un obiect de dispută, ci şi o armă ce ameninţa grav buna rânduială a odăilor. Celelalte jucării au fost uitate un timp. Mingea se rostogolea plăcut sau avea obiceiul să se ascundă pe sub mese, paturi şi şifoniere. Firi total deosebite, fiecare din cei doi băieţi încerca să recupereze mingea de sub şifonier în felul său. Ionuţ se străduia zadarnic să încapă în spaţiul îngust. Mai năvalnic, Virgil se opintea să împingă şifonierul. La jucării, Virgil avea unele preocupări de rezistenţă a materialelor, iar fragilele obiecte cu greu mai rămâneau întregi. Ionuţ încerca să le repare ajungând la acelaşi rezultat ca şi prietenul său. Dar orice interes pentru un anumit obiect dura la ei destul de puţin.

— Virgil! Nu te urca pe scaun! Ai să cazi de pe scaun. Hai la mama!

— Ionuţ! Ce faci acolo?

— Pagate.

Ionuţ îşi întindea picioarele pe covor ca o balerină la cel mai desăvârşit şpagat. Însă făcea asta sau alte gesturi numai când se ştia privit. Îi plăcea să dea spectacole. Să stârnească râsul privitorilor. Când Gloria şi Anda erau pe aproape, când Ionuţ era sigur că-i privit, se urca pe lada de la pat şi de acolo, cu un chiot, făcea o tumbă până în mijlocul patului. Gloria şi Anda aveau griji mai mari în privinţa lui Virgil, fiindcă tânărul Blank ar fi fost în stare, la concurenţă, să facă o tumbă de pe masă. Cele două prietene îi urmăreau adesea pe copii, uluite şi încântate de ingeniozitatea lor la căţărat. Ionuţ încercase, cu răbdare, să urce pe lada de la pat. După o vreme şi-a dat seama că are nevoie de o pernă. Perna pusă în colţul patului era treapta necesară la urcuş.

— Ionuţ, ieşi de sub masă! Ia vezi, Anda, ce face Virgil în bucătărie?

— Dumnezeule! exclamă uluită Anda. A vărsat orezul şi-l împarte în grămezi. Cum s-o fi urcat până la dulap?

— Ionuţ, ieşi de sub masă! Hai la mama!

Faţa lui Ionuţ apare de sub măsăriţă cu ochii

rotunzi, întrebători. Gloria a înlemnit. Cum o fi găsit Ionuţ cafeaua? Faţa lui e plină de cafea. Îl duce în baie şi-l spală.

— Cine e frumosul mamei?

— Ontu, răspunde mândru Ionuţ.

— Cine îmi dă mie un pupic?

— Ontu.

A înserat. Cu un cordon, Virgil a prins umerii lui Ionuţ. Virgil e călăreţ. Ionuţ, cal. Aleargă amândoi prin casă scoţând chiote. Soneria ţârâie prelung, dar glasurile copiilor acoperă zgomotul.

— A sunat sau mi s-a părut mie? întreabă Anda. Ia vezi.

Gloria deschide. Dinspre hol se aude o exclamaţie, apoi vocea lui Chihaia. Anda a înlemnit pe marginea patului. Copiii au încetat hârjoana. Apariţia străinului înalt, bărbos, îmbrăcat ciudat, le-a stârnit interesul. Virgil aleargă în hol după încălţător. El ştie că obiectul acela este necesar la încălţat. Întinde încălţătorul străinului. Acesta râde.

— Care crezi că-i al tău? zâmbeşte Gloria.

— Al meu? cade Chihaia din al nouălea cer.

— Ar tău şi al Andei, fireşte.

Glumeţul Chihaia, ironicul Chihaia, a pălit şi-i tremură glasul. Se uită la copii parcă intimidat dintr-odată. Ochii lui cată întrebători către ochii Andei, apoi din nou spre copii. Anda i-a făcut semn din cap că nu-i o glumă. Că Gloria nu a glumit. Deci unul dintre copiii aceştia frumoşi este al lui. Îşi simte gura uscată brusc şi priveşte lung la copii. Amândoi sunt blonzi, dar cel din stânga a lăsat colţurile gurii în jos, aşa cum face Gloria când este preocupată.

— El!

— Da, el este, aprobă Gloria. Instinctul te-a ajutat?

— Nu. Ochiul. Cum îl cheamă?

— Virgil.

— Da, da, ca pe mine. Virgil, ia hai tu la tata! întinde mâinile străinul bărbos.

Virgil se ascunde sprinten la spatele Andei. Ochii lui au apărut curioşi pe lângă fusta mamei. Pe Ionuţ nimeni nu-l bagă acum în seamă aşa că, scoţând un chiot, s-a aşezat pe covor cu picioarele întinse sub el ca o balerină.

— Ce faci tu acolo? se interesează Chihaia.

— Pagate.

În bucătărie, Anda şi Gloria pregătesc de cină. Străinul bărbos a intrat în baie. Se aude plescăitul apei din cadă. Copiilor le place să bată apa din cadă cu palmele. Fac băltoace, cum zic ei. Ce o fi făcând străinul acolo? Uşa de la baie s-a deschis atât cât poate lăsa să se strecoare două capete blonde, cu ochii rotunzi, curioşi. Bărbosul cată spre uşă. Capetele dispar. Bărbosul cântă încet. Uşa s-a deschis din nou. Străinul s-a săpunit pe faţă şi pe cap. Copiii sunt în mijlocul încăperii. Stau lipiţi unul de altul, gata să fugă. Bărbosul cântă. Are păr pe piept. Ionuţ e lângă cadă. Priveşte curios uriaşul trup din apă. Virgil a întins mâna şi pipăie apa. Străinul cântă şi îşi dă cu săpun pe faţă. Dar săpunul nu-l usturăla ochi? O mână a ieşit din cadă. Copiii fug.

Bărbierit şi în haine civile, străinul nu mai arată atât de fioros. Virgil nu mănâncă. Ceva îl contrariază. Mama a mângâiat obrazul străinului. Ceva nu-i în regulă. Virgil se agaţă de Anda. Acum i s-a cuibărit în poală şi îl priveşte pe străin cu un aer triumfător.

— Ce ştii despre Bogdan? întreabă Anda, ghicind că Gloria abia aşteaptă să primească veşti.

— Sunt convins că a căzut prizonier. A plecat

într-o seară în patrulare cu alţi patru camarazi. I-am tot aşteptat, dar nu s-au mai întors.

— Crezi că…? spune cu glas stins Gloria.

— Să cred ce? Că nu mai trăieşte? Prostii! Nu s-au auzit focuri de armă. E prizonier cum te văd şi mă vezi.

Chihaia nu îndrăzneşte să-i spună că din direcţia în care plecase Bogdan au răzbit în noapte câteva focuri de armă automată.

— Războiul se va încheia curând, continuă Chihaia.

— Dar tu de unde vii acum? îl priveşte Anda.

— De la Budapesta. Am stat o lună într-un spital din Budapesta.

— Ai fost rănit?

— Mai rău, râde Chihaia. Am avut dizenterie. Frumos oraş Budapesta! Iar dincoace de Dunăre, pe Muntele Ghelert, ţi se pare că te afli într-o lume de basm. Curţile mari, cu copaci bătrâni, umbroşi, cu flori şi multă verdeaţă, cu ziduri vechi, cred că pline de o istorie a lor, coboară când lin când abrupt până la malul apei. Din păcate sunt prea multe ruine acum la Budapesta. Clădirile oraşului au suferit mult de pe

urma bombardamentelor de aviaţie, de branduri şi artilerie.

— Crezi că sunt şanse să se întoarcă Bogdan? întreabă calm Gloria, dar în privirile ei şi pe faţa ei se citeşte disperarea pe care nu o poate ascunde.

— Sunt convins.

— Cu Felecan ce s-a întâmplat?

— Greu de spus. Eram în retragere. S-a spart frontul. Ne urmăreau tancurile. Pe locotenentul Smaranda l-a nimerit în plin un obuz. Nimic nu a mai rămas din el. Ultima oară când l-am văzut pe Felecan coboram printre nişte râpe de la marginea unui râu. Am sărit în apă şi m-am lăsat în voia curentului. Mai târziu, după ce ne-am adunat dincolo de apă într-o margine de pădure, unul dintre camarazi mi-a spus că a văzut cum s-a spart un proiectil aproape de Felecan. Asta e tot ce ştiu.

*

Într-o seară din toamna anului 1946, Potop se întorcea din Dudeşti-Cioplea pe lângă cimitirul Izvor. Fusese la un geambaş după nişte hamuri. S-au cinstit amândoi şi nici n-au observat când s-a lăsat noaptea. Bătrânul tăie drum spre casă pe lângă zidul

cimitirului, dar nu pe cincisprezece cărări, ca de la cârciumă, ci numai pe două, fiindcă băuse puţin. De obicei ocolea cimitirul. Acum însă văzu un bărbat, un lungan înaintea lui şi se sili să-l ajungă. Mitică Oţoţoc spusese adesea că nu există strigoi. Că ştiinţa a demonstratără chestia asta. Poate că nu or fi existând strigoi, dar peste zidul cimitirului nu-i mare lucru să-ţi apară în drum o umbră, nişte ochi aprinşi, un King-Kong, ori o mână cu şase degete şi cu unghiile cât iataganu. Îngrijorat de-a binelea, Potop făcu paşi mari în urma lunganului şi fiindcă era greu să-l ajungă, strigă:

— Ia stai, bre, niţel!

— Aaa… nea Potop! Hai să trăieşti, nea Potop!

— Damblageşte-mă doamne! se muiară picioarele bătrânului. Asta-i umbra lui Carabă. Piei drace, doamne iartă-mă!

— Ai, bre nea Potop, ce dracu', eşti beat? prinse a râde lunganul.

— Tu ai murit, se tângui acesta şi se retrase uşurel pe lângă zid.

— Cum o să fiu mort dacă trăiesc?

— Păi am băutără la parastasu tău.

— Şi ce dacă ai băut? Să-ţi fie de bine. Am fost prizonier. Vin din prizonierat.

Un sfert de ceas mai târziu, Carabă ajunse în faţa casei sale de pe cocioc. Privi în jur. „Nimic nu s-a schimbat pe aici, gândi el. Strada Fecioarei, fără stâlpi de lumină, doar cu luminile de pe la ferestrele caselor arată ca o margine de sat. Numai cociocul a scăzut mult. Acum malurile gropilor aproape că se împreună. Peste un an sau doi aici va fi câmp neted”. Carabă privi prin fereastra casei. Lumina lămpii cu petrol cădea pe faţa unei femei aplecate deasupra plitei. Interiorul odăii parcă era altfel de cum îl ştiuse el. Era mai larg. Unul dintre cele două paturi din scândură a dispărut. În locul patului a apărut un şifonier cu o oglindă la mijloc. Pe jos nu văzu vechile preşuri ci un covor de iută. Înainte de război, mizerabila locuinţă îl scosese adesea din fire, socotind ca nu există nicăieri un om mai sărac decât el. Acum prinse să mângâie pereţii coşcoviţi. E acasă. E atât de bine să fii acasă. Apăsă pe clanţa uşii. Femeia s-a întors. Lingura de lemn a căzut din mâna ei. Se privesc, încă nu au cuvinte. Nu au glas. Doar se privesc. Ce s-a întâmplat oare cu minunatul păr al femeii? Părul Mariţei e tuns

ca al recruţilor. Femeia simte privirile lui şi duce mâna la creştet. Gestul parcă i-a descleştat limba. „Am avut febră tifoidă. La spital întâi te tunde dacă ai febră tifoidă”. Carabă zâmbeşte blajin şi face un semn aprobator ca şi cum ar înţelege. De fapt, cuvintele au trecut pe lângă el fără să le prindă rostul. Numai glasul femeii l-a tulburat. Glasul Mariţei, pe vremuri atât de uscat, de rece, acum sună nespus de plăcut. Carabă zâmbeşte. Rar l-a văzut femeia zâmbind. „Unde sunt copiii?” „Leta s-a măritat. Îl ştii tu pe Limbă. Cu el s-a măritat. Copiii sunt la ai Buzăilor. Vin ei îndată. Dinu are şedinţă la comunişti: ceva cu tineretu. Ţi-e foame?” „Aş vrea să mă spăl. De două săptămâni sunt pe drum”. „Îndată pun apă la foc”. Mariţa zâmbeşte cu gura strânsă. I-au căzut doi dinţi. Stau unul în faţa altuia şi se privesc lung. Ea nu îndrăzneşte să-l mângâie deşi mâinile ei, palmele ei parcă stau pregătite la un astfel de gest. Carabă i-a cuprins umerii. Umerii Mariţei sunt slabi acum. Se sărută stângaci. Palma ei aspră s-a ridicat timid şi mângâie. „Parcă aş fuma o ţigară până ce se încălzeşte apa”. „Vrei să stăm afară pe bancă?” Mariţa i-a aprins ţigara, iar gestul ei i-a amintit lui Carabă un

alt gest. Căzuse între cele două linii ale frontului. Simţea vag că-i rănit, dar nu ştia unde. Era prea devreme pentru dureri. I s-au împăienjenit privirile şi parcă o greutate uriaşă apăsa pe trupul său. După un timp a auzit glasuri. A deschis ochii. Lângă el se afla un bărbat scund, bălan, cu părul blond ieşit rebel de sub căciula cu urechi. Bărbatul fuma. Privirile lui Carabă cerşeau. Blondul a scos o hârtie de ziar, i-a făcut o ţigară şi i-a aprins-o. „Haraşo?” Carabă nu a înţeles atunci cuvântul acela şi i s-a părut că aşa îl cheamă pe blond astfel că a zis şi el: „Carabă!”

Bărbatul şi femeia stau pe bancă lipiţi unul de altul. De-a lungul cociocului e linişte adâncă. Luminile oraşului înconjoară marele golf ca un brâu. „Ai făcut gard?” observă Carabă. „Acum un an am făcut gardu’. Avem grădină de zarzavaturi. Pământu’ ăsta de pe cocioc e al nimănui. Mitică Oţoţoc mi-a zis să împrejmuiesc locu. Pe urmă am făcut rost de bălegar. Ştii ce de cartofi am scos din grădină? Şi ceapă şi usturoi şi roşii am scos. Însă m-am spetit cărând la apă de la cişmea. Pe aici e secetă de vreo doi-trei ani. La primăvară mutăm gardu’. Mărim grădina”. „Şi dacă ne ia cineva la rost?” „Cin să ne ia? Cel puţin zece ani

de acum încolo nu se bagă nimeni pe cocioc. Întâi trebuie să se aşeze pământu'. La primăvară putem semăna şi nişte porumb. Să scoatem măcar de fiert. Apoi fasole ţucără. Anu' trecut am avut câteva cuiburi de fasole ţucără. Am mâncat o groază de păstăi din cuiburile alea. Tu ce zici, să punem porumb?" „Păi de ce să nu punem? Punem de toate... dar Buzău? Buzău ce mai face?" „Bine. Lucrez cu el la ciurele de nisip de la Flax. De două ori pe săptămână, seara, mergem împreună la cursurile de alfabetizare. Am învăţat să scriu şi să citesc, da' nu cine ştie ce. Adică nu aşa bine ca Buzău. Buzău poa' să citească chiar pe un ziar. La început a fost tare greu cu literele. Parcă îmi era înţepenită mâna. Transpiram, la fiecare literă. Dinu zice că măsura asta cu alfabetizarea vine de la comunişti. Cică aşa vor comuniştii ca tot omu' să ştie carte. O fi". „De mâine merg eu la lucru. Tu rămâi acasă cu copiii". „Ba mergem împreună, râde Mariţa. Copiii au crescut. Dacă le las de mâncare se descurcă şi singuri. Ciorbă le las eu în fiecare zi, însă cu pâinea, cu mălaiu şi cu undelemnu e greu. Auăleo, cred că s-a încins apa! Hai să te speli!"

Femeia a pregătit patul din odăiţa alăturată. Pe

Carabă l-a înviorat apa. Acum oboseala nu mai stăruie asupra lui ca o greutate, ci lin, blând, asemenea unei mângâieri. „Hai să te culci!” Carabă zâmbeşte. Cât este de bine acasă ştii numai când te afli departe. Privirile bărbatului întârzie pe despicătura bluzei. Femeia îi simte privirile şi tresare. Pentru a-şi ascunde tulburarea, femeia simte nevoia să vorbească. Orice, numai să vorbească. „Anu’ trecut am spălat rufe la o cucoană din oraş. Mi-a dat două rochii, pantofi şi un combinezon. Pantofii mă cam strâng. Să mă vezi îmbrăcată în rochiile alea, te minunezi. Îmi vin ca turnate”. Mâna lui Carabă s-a strecurat între sâni. Sânii sunt la fel de proaspeţi şi îmbietori ca în urmă cu cinci-şase ani. Îi simte puternici, încordaţi. Căldura lor îl îmbată. Femeia vorbeşte despre rochii şi pantofi cu glasul tot mai scăzut, iar trupul ei alb, în contrast cu mâinile şi faţa arse de soare, se apropie supus.

Carabă a adormit. Femeia îl înveleşte. Fiecare gest al ei este o mângâiere stângace, cu o uşoară asprime ca atunci când perii nişte haine. O să-i crească părul. Cineva zicea că o să fie chiar mai frumos ca înainte. A uitat de păr. Îşi face planuri şi zâmbeşte. Până acum un ceas crezuse că viaţa s-a

încheiat de mult pentru ea. Acum visează. Nu-şi dă seama că visurile înseamnă revenirea ei la viaţă. Afară se aud glasurile copiilor. E târziu. Ar trebui să-i certe.

*

Soarele căzuse spre asfinţit. În groapa carierei de la Flax, Buzău şi Carabă au strâns uneltele. Ultimele căruţe încărcate cu nisip ieşeau din groapă în strigătele de îndemn ale căruţaşilor. Caii se opinteau pe drumul în pantă, iar praful stârnit de copite urca domol până la loitre. Nu mai plouase de multă vreme. Era cald. Aerul fierbinte plutea greoi peste carieră.

— Ţi-a fost greu în prizonierat?

— Numa în primu' an.

Tăcură. Lunganul se gândi să-i povestească lui Buzău ceva din viaţa lui de prizonierat însă rămase doar la intenţie. Poate că o va face altă dată mai cu dichis, adică la un pahar de băutură. Ar putea să-i zică vreo câteva cuvinte în ruseşte, ori despre dedea Vasea, paznicu de la lagăr. Îşi aminti cum prindea el peşte cu bătrânul Vasea şi făceau ţigări în hârtie de ziar. Începu să deruleze în minte o mulţime de întâmplări care veneau în gândurile lui de-a valma şi

nu reuşea să se oprească asupra uneia.

— Ţi-a spus Mariţa de Leta?

— Ce să-mi spună? întrebă Carabă, încă zâmbind la cine ştie ce amintire.

— Păi… credeam că… de Leta şi de… Sonu…

Abia acum dispăru zâmbetul lui Carabă.

— După ce ai plecat tu pe front, alde Sonu a prins-o pe Leta într-o seară la marginea cociocului. Noi am aflat a doua zi cum a prins-o el acolo pe Leta.

— Numai el? Ăilalţi doi nu? Cireaşă şi Sile…

— Numai el.

— Da’ Limbă unde era? Unde era el? răsună parcă răguşit glasul lui Carabă.

— Limbă a plecat pe front la vreo două-trei zile după tine.

— Mai ştii ceva de Sonu?

— Ce să ştiu?

— L-ai mai văzut pe aici?

— Nu.

*

Într-o duminică din vara anului 1947, Mitică Oţoţoc şi Sandu Greceanu părăsiră strada Fecioarei spre câmp. Simţiseră nevoia să vadă câmpia arsă de

secetă. Pe drumul de care ce şerpuia printre carierele de nisip Reconstrucţia şi Flax până hăt-departe, spre cimitirul cel nou, pământul s-a transformat într-o pulbere fină. Vântul adie uşor şi fierbinte. Buruienile de pe marginile gropilor, cu frunzele lipsite de obişnuita strălucire şi căzute pe lângă tulpini ca nişte aripioare fără vlagă parcă dorm sub o pojghiţă fină de pulbere. Gâzele se ascund prin crăpăturile pământului, înspăimântate de arşiţă. În groapa lui Flax copiii din împrejurimi au ieşit la scăldat în chiloţi, în şpilhozăne sau goi puşcă, după puteri. Pe de margini de cer au apărut nori albicioşi, dar nu va ploua. Piciorul lui Mitică nu anunţă a ploaie. Durerile sunt slabe. Nişte înţepături ici-colo. Când sunt semne sigure de ploaie, junghiurile se ţin în lanţ. De-a lungul carierelor apar des şanţuri adânci cu buzele sfărâmate de timp. Şanţurile au fost săpate la începutul războiului. Le-au săpat soldaţii de la bateriile antiaeriene. Acum pe fundul lor se strecoară gâze, câte o şopârlă sau o broască ce priveşte în sus cu ochii ci bolboşaţi, parcă obraznici.

Cei doi prieteni au ajuns aproape de cimitirul cel nou. Nu discută între ei. Merg domol, fiecare cu

gândurile lui. Marele golf bucureştean, căruia Mitică îi prevăzuse o dispariţie grabnică în timpul migraţiilor, arăta la fel de semeţ. Cât a durat războiul şi chiar mai apoi, alte case, alte străzi nu s-au mai construit. Doar cimitirul cel nou şi-a cam dat aere, dublându-şi aria în câţiva ani. Foametea şi alte neajunsuri din timpul războiului s-au petrecut anonim în casele din jurul câmpiei. Înmormântările, dese, la care eroul principal a fost de fiecare dată un anonim s-au desfăşurat molcom, fără fast, fără să uimească pe cineva.

— În timpul războiului, rupse tăcerea Sandu Greceanu, periferiile Capitalei şi ale altor oraşe din ţară şi-au adus tainul lor de morţi în egală măsură cu cifrele pierderilor de pe front. Însă cum frontul a ocupat primul plan în mintea oamenilor şi cifrele morţilor de pe front s-au aflat mereu în prim-plan. Restul… cine s-a mai gândit la rest?

Greceanu scoase pachetul de ţigări şi aprinseră amândoi, privind îngânduraţi peste câmpie. Până şi strada Fecioarei a bătut pasul pe loc. Alte case nu au mai apărut acolo. E drept că după război fabricile de cărămizi şi carierele şi-au reluat activitatea parcă mai bogată decât pe vremuri, dar e tot atât de drept că

banii câştigaţi acolo de oameni nu mai au destulă putere pentru a contribui şi la nevoile străzii. E secetă, e inflaţie, e sărăcie cumplită. Cu ce câştigă un om într-o zi la fabricile de cărămidă se poate cumpăra un kilogram de mălai, însă cu condiţia să găseşti mălai.

— Suntem la pământ, făcu un gest a lehamite Oţoţoc parcă intuind gândurile prietenului său.

— Da, nu stăm prea bine. Va fi însă bine. Ai răbdare. Peste câţiva ani va fi altfel.

— Dracu' ştie, privi Oţoţoc faţa decolorată, uscăţivă a prietenului său. Necazurile niciodată nu vin singure. Seceta se menţine de vreo trei ani. În prăvălii găseşti acum te miri ce şi mai nimic. Pânzeturile, stofele şi încălţămintea au devenit rarităţi. În Capitală şi în alte părţi ale ţării e foamete. Oriunde te uiţi vezi ruine. Nu sunt poduri peste ape, reţelele electrice şi de telefoane şi-au mai păstrat doar numele. Şoselele sunt stricate, calea ferată la fel... ce mai încolo şi încoace? Suntem la pământ. Mâncăm câte o ciorbă goală şi ne agităm, facem politică. E foamete, panică şi haos.

— Da, cam aşa stau lucrurile, aprobă Greceanu.

Într-un fel, parcă mă bucur că e aşa. Degeaba râzi. Nu-i ceea ce crezi tu. La necazuri nu se bucură nimeni, însă la mine e altfel de bucurie. În cel mult zece ani ţara noastră va fi mai bogată ca înainte de război. După cum spuneai tu adineauri, suntem la pământ. Ei bine, de aici pornim noi comuniştii la drum. Adică din apropierea lui zero. Peste ani, când va fi altfel, nimeni, nici chiar cei mai înrăiţi duşmani ai comuniştilor nu vor putea spune că am pornit la drum din alt loc decât de lângă zero. Iată de ce sunt vesel.

— Ţi-e rău? tresări Mitică.

— Stomacul, zâmbi strâmb Greceanu. Închisorile şi lagărul mi-au transformat stomacul într-un sac prăpădit, cu găuri. Am ulcer. Ia spune, tu la alegeri ai votat cu noi?

— Păi cum altfel? Am votat fiindcă eram convins că nu veţi avea prea multe voturi.

— Adică nu din încredere, ci din simpatie?

— Cam aşa ceva, recunoscu şi râse Oţoţoc.

O luară îndărăt pe drumul pe care veniseră. Greceanu credea că-l intuieşte bine pe prietenul său. Deşi devenise orăşean de peste douăzeci de ani, deşi avea ceva carte, Mitică rămăsese cu firea sa de ţăran

cuminte, bănuitor, greu de convins. Îi simpatiza pe comunişti, dar credea mai puţin în ei. Poate că vor mai trece mulţi ani până când Mitică va înţelege.

Şi totuşi, Sandu Greceanu se înşela. În observaţiile sale i-a scăpat o anumită trăsătură specifică lui Oţoţoc. Ar fi trebuit să o vadă, să o intuiască, mai ales că era atât de vizibilă. Poate că peste nişte ani va reuşi să-l vadă pe Mitică în adevărata lui lumină.

Cei doi prieteni s-au despărţit la capătul străzii Fecioarei. Mitică a cătat lung în urma lui Sandu. „S-a schimbat, chibzui el. Trupul său altă dată atât de zdravăn e ca o scândură. Numai ochii lui parcă ard când te privesc”. Mitică intră în cârciuma lui Fane, sorbi din fugă o drojdie, apoi o luă agale spre Piaţa Obor. Acum avea mulţi clienţi. Majoritatea clienţilor săi erau milionari. Numai că un milion însemna contravaloarea câtorva kilograme de mălai.

*

În aceeaşi duminică, lunganul Carabă trecu prin cârciumile de pe Pantelimon. Intră prin cârciumi sau prin cele două cafenele clandestine, unde se mai juca încă barbut, iar proprietarii luau pincă şi dădeau de

băut. Dintre vechii şuţi şi trosnitori a întâlnit doar doi. Şedeau pe vine şi jucau barbut. Nimeni nu ar fi îndrăznit să-i tulbure. Chiar se încruntară auzind vorbă lângă ei. Apoi zâmbiră. Carabă era cineva. Merita să stai de vorbă cu Carabă. Îi întrebă despre Subţirelu.

— Subţirelu a murit pă front, nea Carabă.

— Da' Fane Spurcatu? Da' Nae Cursă Lungă?

— Şi Fane a murit pă front. Nae s-a dat la „fund". Nu mai iese la „treabă".

Lunganul ajunse pe strada Petrescu doi, la vechea ibovnică a lui Sonu. Femeia era în curte. A strigat-o la gard. Acum era grasă şi cam domoală în mişcări.

— Mă mai ţii minte?

— Cum dracu' să nu te ţin minte?

— Sonu unde-i?

— Parcă poţi să ştii? Eu m-am măritat. Nu l-am mai văzut de când a plecat el pe front. Adică la Sărata, nu pe front. Au fost nişte razii p-acilea. Sonu, Sile şi Cireaşă au ajuns în lagăru de la Sărată. Însă de la Sărata cred că i-a trimis pe front în linia întâia. Au mai fost şi alţii acolo. Întreabă-l pe Nae Cursă Lungă. Şi el

a fost la Sărată.

— Unde-l găsesc pe Nae?

— Acum e măcelar. Vinde carne de cal. Stă în Floreasca, lângă pod. Casa nu i-o ştiu.

Carabă trecu prin Obor şi o luă de vale către podul de peste râul Colentina. Întâlni un geambaş pe care îl cunoştea de multă vreme.

— Bă, Carabă, trăieşti? Să fiu al dracu'! auzisem că ai mierlit-o pă front. Bei o drojdie?

Roşu la faţă, cu grumazul parcă mai gros, cu părul bogat pieptănat în cărare, îmbrăcat curăţel şi mirosind a colonie proastă de frizerie, geambaşul părea să fi prins o perioadă de prosperitate.

— Acum nu beau. Îl caut pe Nae Cursă Lungă. Am o vorbă cu el.

— Păi lucrăm împreună, râse geambaşul. Eu aduc gloabe de pe la Slobozia, el le taie şi vinde carnea. Acum se caută carnea de cal. Caii îi cumpăr… uneori pă bune. Când se nimereşte, o dau şi pă zulă. Ştii tu cum se face treaba. Vrei să te luăm şi pe tine?

— Acum nu.

Vorbind de una, de alta, intrară în ograda lui Nae. Măcelarul, cu mânecile cămăşii suflecate, la fel

de roşu la faţă, mătura urmele de sânge dinspre grădină.

— Merge treaba? zâmbi lunganul.

— Strună, lăsă măturoiul Nae. Ce bei? Stăm aici pă prispă. Bă, Carabă, poa’ să fie şapte-opt ani de când nu ne-am mai văzut.

O femeie tânără, voinică, aduse pahare şi o carafă cu ţuică. Paharele nu prea străluceau de curăţenie, dar nimeni nu luă seama la fleacuri.

— Fă, adu şi nişte gustări! porunci Nae, bucuros că-l vede pe lungan. Vrei o friptură, Carabă? Nu, nu dă gloabă, ce dracu’! Lovele ai? Dacă vrei nişte lovele…

— Tu mai ştii ceva de Sonu?

— Am fost cu el la Sărată. Am picat la o razie. Sonu, Sile şi Cireaşă au stat puţin la Sărată. I-au trimis pă front. Tică Grosu mi-a zis că alde Sile şi Cireaşă au mierlit-o. Îl ştii tu pă Tică Grosu. De Sonu n-am auzit nimic. Eu mi-am luat valea de la Sărată. Am luat-o din loc cu alde Chibrit şi cu Taşcă. Tică era prieten cu Sonu. Poate că el ştie ceva.

— Unde stă Grosu?

— Undeva pe lângă Podu Grand. Îl găseşti tu.

*

A început vacanţa de vară a elevilor. În apartamentul ei, Gloria împachetează de zor. Va pleca acasă la Timişoara. I s-a făcut dor de Ionuţ. Pe Ionuţ l-a trimis la părinţi în toamna trecută. Banatul şi Crişana au suferit mai puţin de pe urma secetei. Se găsesc acolo mai multe alimente. Gloria a pus în poşetă câteva fotografii. Le va arăta prietenelor sale din Timişoara. Are o sumedenie de poze cu Anda, cu Chihaia, cu colegii de la şcoală şi una cu Bogdan. S-au fotografiat după ce au ieşit de la ofiţerul stării civile. E o poză reuşită, în sepia. Gloria se aşează pe marginea patului. În poză ea poartă un taior alb. Părul e prins în coc şi îi dă o faţă copilăroasă. Faţa ei copilăroasă, parcă mirată, de acum câţiva ani, o emoţionează. Se vede limpede un aer de mirare în ochii ei. Lângă ea, Bogdan stă prea ţeapăn. Arată puţin speriat sau uluit de ceea ce i se întâmplă. Gloria a privit fotografia de multe ori, însă târziu a înţeles tâlcul ei. Adică ce exprimă ea de fapt. „A fost o nebunie, gândeşte zâmbind îngăduitor. Poza aceasta grăieşte clar că ne-am pripit amândoi. Eu semăn aici cu un copil care nu prea ştie ce vrea, ce face. El arată speriat, conştient

de nebunia noastră. Se pare că totdeauna am fost o fire nechibzuită. O fire slabă ce se lasă în voia primului impuls ca dusă de vânt. Nici cu logica n-am stat prea bine. Mereu am confundat dragostea cu dorinţa. Anda a fost altfel. Ea a ştiut să vadă limpede. Ea are un simţ sigur de orientare. Eu am bâjbâit. Am crezut că-l iubesc pe Bogdan. Căsătoria noastră a fost o nebunie. Însă o nebunie frumoasă. Uneori chiar şi greşelile au frumuseţile lor. Nu regret nebunia. Mi-am dorit un copil cu Bogdan şi sunt fericită pentru asta. Restul se repară. Se repară? Dar viaţa nu poate fi reparată. Anii nu stau pe loc. Ce ai pierdut este pierdut pentru totdeauna. Nu poţi întoarce îndărăt anii irosiţi. Singurul câştig, dacă poate fi numit câştig, este că acum văd limpede. Numai trecerea timpului mi-a dovedit că n-am fost îndrăgostită cu adevărat de Bogdan. Dacă el ar fi trăit, sunt convinsă că ne-am fi trezit amândoi. O căsnicie bazată numai pe dorinţă nu poate dura, fiindcă nici dorinţa nu durează. Însă la căsătoria noastră pripită cred că a contribuit şi războiul care multor oameni le-a dat o stare anormală de agitaţie, de isterie. Teama, primejdiile, nesiguranţa, ne fac uneori să acţionăm cu totul altfel

decât trebuie”.

Soneria ţârâi prelung. „Anda”, gândi Gloria şi alergă să deschidă uşa.

— De când te aştept!

— Ei, draga mea, râde Anda, de când e lumea femeile totdeauna au obiceiul să întârzie niţel. Să nu te bazezi prea mult pe punctualitatea lor. De ce crezi tu că am întârziat? Din nehotărâre, fetiţo. Nu ştiam cu ce să mă îmbrac. Toate rochiile mele sunt vechi. Când ai numai vechituri te descurci greu. O femeie trecută de treizeci de ani nu poate ieşi oricum în oraş.

— Dar eşti foarte şic în rochia asta albastră. Zău nu o cunosc.

— Fiindcă i-am adăugat un guleraş alb şi garnituri albe la mâneci. Am cusut de mână. Se cunoaşte?

— Nu.

— Asta speram şi eu. În orice caz, Chihaia nu va observa. Dacă îl întrebi mâine cu ce am fost îmbrăcată azi, l-ai dat gata. Bărbaţii simt că la tine a intervenit ceva nou. Nu ştiu cum simt, dar este clar că nu au ochiul nostru. Când pleci?

— Am un tren diseară la zece. Mi-e tare dor de

Ionuţ. Sacoşa asta e pentru tine.

— Pentru mine? Ce-i în ea?

— Două pâini albe, de casă, nişte cârnaţi, slănină, carne afumată şi mărunţişuri de-astea. Ieri am primit un pachet de la o mătuşă din Sântana. Acum, dacă plec, nu mai am nevoie de alimente. Ţi-am pus şi o sticlă de undelemn.

— La astfel de bunătăţi, domnii Chihaia vor chiui de plăcere. N-am mai văzut o pâine albă de un secol, s-a îmbujorat Anda. Stai toată vara acasă?

— Da. Pătraşcu mi-a promis că va fi la Timişoara pe la mijlocul lui august. Adică în douăzeci august va fi logodna noastră. Mi-ar plăcea să vii şi tu la logodnă.

— Poate că voi veni. Oare nu te pripeşti? Mi-ai vorbit puţin despre doctorul Pătraşcu. Îl iubeşti?

— Este un om bun.

— Dumnezeule! ridică Anda mâinile a neputinţă sau dezamăgire. Om bun înseamnă la tine dragoste?

— Ia-o cum vrei, roşeşte Gloria şi îşi caută cuvintele cu grijă. Se vede pe faţa ei crispată că îşi caută cuvintele. Acum nu mai îndrăznesc să mă pronunţ. Pătraşcu îmi place. Ne potrivim. Mă simt bine alături de el. În toamnă, după cununie, mă

transfer la o şcoală din Timişoara. Şi lui îi convine oraşul.

— Crezi că nu te pripeşti?

— Da, aşa cred. Am douăzeci şi nouă de ani. Trebuie să am şi eu o familie. Am dreptul la o familie. Ce mai face Chihaia?

— Lucrează. Pe la prânz trec să-l iau de la magazin.

— Cum se descurcă el cu clienţii?

— O, e un vânzător priceput! Adică cel puţin aşa crede el.

— Tu şi Chihaia aţi avut noroc. Vă iubiţi. Unde vă petreceţi concediul?

— Mergem la Sinaia pentru vreo zece zile. Adică aşa au hotărât cei doi bărbaţi ai mei. Eu nu mai contez, râd ochii Andei. Pe John Wayne cel mic nu prea îl interesează persoana mea decât când îi dau să mănânce. Când îl prinde foamea. În rest eu nu mai contez. Dimineaţa, cum face ochi, primul lui cuvânt este: Tata. „Unde-i tata? Mergem la tata la magazin”. Fiul meu este la fel de aiurit, de zurbagiu ca şi tatăl. Nu te poţi supăra pe ei. Amândoi fac o mie de goange. Totuşi cred că am devenit niţel geloasă. În fond eu

cine sunt? Dacă i-ai vedea…

Anda a rămas la jumătatea frazei. Ochii prietenei sale s-au întristat. Îşi dă seama că Gloria se gândeşte la Ionuţ. Băiatului îi lipsesc aceste gingăşii. I le va aduce oare viitorul tată?

— Vii să prânzeşti cu noi?

— Nu pot. Voi prinzi cu Pătraşcu. Avem de lămurit o mulţime de probleme.

— Atunci ne vedem diseară la tren. Vor fi prezenţi şi domnii Chihaia. Poimâine plecăm şi noi. Ar trebui să stăm mai mult la munte. Copilul e cam palid. Are nevoie de aer curat. Din păcate suntem cam strâmtoraţi. Cu ce câştigăm amândoi greu putem face faţă nevoilor, mai ales că trebuie să cumpărăm alimente la negru. Cu ce găseşti în magazine poţi muri de foame. Ieri am vândut brăţara de aur. Banii rămaşi de la ai mei nu mai au nicio valoare. Acum sunt buni să-ţi aprinzi ţigările cu ei. Aud că va fi stabilizare. Adică aşa se zvoneşte.

Capitolul 14

Familia Chihaia a strâns bagajele în hol, lângă uşă. „Cam multe bagaje, gândeşte Chihaia. Cărăm după noi o mie de boarfe. De unele ai nevoie. Altele rămân pe fundul geamantanelor şi te uiţi la ele năuc. Poate că-i bine aşa. Poate că-i bine să fii niţel aiurit. Împachetatul este primul pas al vacanţei. Un bagaj aiurit de multe ori dă tonul unei vacanţe aiurite, adică frumoase. Nu-mi plac vacanţele cuminţi. Vacanţele cuminţi sunt ca prânzurile dulci. După un timp ţi se acreşte de prânzurile dulci. Vacanţa e o aventură pe care o aştepţi un an întreg. Dacă iese prost, plănuieşti una mai bună pentru la anul. Însă vacanţele plănuite îndelung adesea ies prost, fiindcă aştepţi prea mult de la ele.

— Pierdem trenul! Zău pierdem trenul. Mai avem cincizeci de minute până la plecarea trenului, se agită Anda. Virgil, nu te mai juca! Bea ceaiul!

Virgil şi-a făcut mustăţi din magiun. A auzit o poveste cu piraţi. Acum el se închipuie pirat. Vorbele mamei îi trec pe lângă urechi. E pirat. Anda cotcodăceşte prin bucătărie. Faţa ei radioasă apare

des în prag. În sfârşit vor pleca la Sinaia. Pe aiuriţii ei bărbaţi trebuie să-i zorească, altfel vor pierde trenul.

— Chihaia, ia vezi, dragă, cine-i la uşă?

Termosul din mâna Andei a căzut pe covor. În hol, Chihaia şi Bogdan se îmbrăţişează.

— Când ai venit?

— Acum câteva ceasuri. Gloria unde-i?

— Alaltăieri a plecat la Timişoara. Ia loc!

— A, nu, mi se pare că tocmai vă pregătiţi să ieşiţi din casă.

— Da, mergem la Sinaia. Ia loc! mai avem şi alt tren. Cum de ţi-au dat drumul din prizonierat atât de târziu?

— Am fost bolnav.

Anda i-a adus musafirului un ceai şi o felie cu magiun. Bogdan mănâncă iute. Se vede că-i flămând. Anda îl priveşte uluita. S-a schimbat mult. Ochii lui sunt mai adânci şi parcă lipsiţi de strălucire. Faţa colţuroasă şi-a pierdut farmecul liniilor dulci, poate din cauză că-i atât de slab. Numai gura, cu buzele bine conturate, îi dă chipului asprit puţină căldură. Nu prea arată vorbăreţ. Se limitează doar la răspunsuri scurte. De fapt nici altă dată nu a fost prea vorbăreţ.

— Acum ce ai de gând?

— Încă nu ştiu. Poate că plec diseară la Timişoara.

Anda şi Chihaia se priviră iute, dezorientaţi. Ce să-i spună? Cum să-i spună că Gloria a divorţat de el acum un an? „Poate că ar fi mai bine ca el să meargă la Timişoara, gândi Anda. Adică nu. Trebuie să-i ferim pe amândoi de o situaţie grea”. Piciorul ei atinse piciorul soţului pe sub masă. Chihaia şi-a tras scaunul mai aproape. Mâinile lui umblă după ţigări. Bogdan a intuit încurcătura prietenului său. Simte că veştile vor fi rele. Că sunt nişte veşti rele. Îl cunoaşte bine pe Chihaia şi îi citeşte în ochi. Chihaia vorbeşte domol şi parcă răguşit dintr-odată. Dar, spre uluirea Andei, oaspetele ascultă calm. Ascultă atât de liniştit, încât parcă nu despre el ar fi vorba ci despre un alt om. Despre un necunoscut oarecare. Numai la poza lui Ionuţ degetele oaspetelui au tremurat uşor. De-a lungul anilor în gândurile sale Bogdan nu l-a prevăzut pe Ionuţ. Copilul este singura noutate care l-a tulburat vizibil. În rest, nimic nu-i de mirare. El a intuit o eventuală despărţire. Gloria totdeauna a fost o fiinţă a surprizelor. Chihaia încearcă să-i dea amănunte. Să-i

istorisească tot ce crede el că l-ar interesa pe tânărul prieten. Însă Bogdan a fost cuprins de alte gânduri. O mulţime de gânduri se suprapun în mintea lui cam fără sens. Amănuntele le înregistrează automat ca pe nişte sunete ce nu-l privesc direct.

Anda cătă spre Bogdan contrariată de calmul cu care acesta asculta veştile rele. Ar fi trebuit să fie mulţumită că el are puterea să zâmbească îngăduitor, dar ea respinse această idee. Dacă asemenea ştiri nu-l impresionează, e clar că nu a iubit-o pe Gloria.

— Pot să păstrez fotografia lui Ionuţ?

— Sigur. Chiar te rugăm, tresări Anda.

Oaspetele a plecat la fel de liniştit cum venise. Sau cel puţin aşa credea Anda. Chihaia a încercat să-i dea nişte bani. „Mulţumesc, n-am nevoie de bani”. Parcă aşa a spus la plecare.

— Ciudat om! rupse tăcerea Anda. Despărţirea de Gloria nu prea l-a impresionat. Tu sau eu am fi sărit în sus la astfel de veşti. El doar a zâmbit îngăduitor.

— Crezi?

— Am văzut asta pe faţa lui.

— Dar nu i-ai intuit sufletul. Eu îl cunosc mai bine pe Bogdan. Îi cunosc fiecare gest. Ştiu că fiecare

gest al lui are o anumită semnificaţie. Veştile pe care i le-am dat l-au turtit de-a binelea. Şi ar mai fi ceva: când oamenii sunt departe de cei dragi, se gândesc mult la ei şi au puterea de a prevedea unele lucruri tocmai din analizarea clară a situaţiei. Pe front am întâlnit des asemenea cazuri. Nicăieri oamenii nu-şi deschid inima unii faţă de alţii mai des ca pe front. Uneori mă miram de claritatea cu care camarazii mei îşi analizau locul lor în familie.

— Şi tu te-ai gândit că aş putea să mă despart de tine? îl privii uluită Anda.

— M-am gândit. Sigur că m-am gândit. Era firesc să o fac. Te cunoşteam destul de puţin. Şi totuşi am avut convingerea că nu vei face un astfel de pas, chiar dacă nu ne lega o căsătorie.

— Ce ţi-a întărit această convingere?

— Un amănunt. Îţi aduci aminte că atunci când am venit în permisie te-am întrebat: „Unde-i familia ta?” „A emigrat”, mi-ai răspuns. „De ce nu ai plecat cu ai tăi?” „Fiindcă cineva trebuia să te aştepte”. Acel răspuns mi-a dat siguranţa. Cât despre Bogdan, deşi era căsătorit cu Gloria, mi-e teamă că nu a avut o bază de sprijin în gândurile sale.

— Înseamnă că el a venit aici oarecum pregătit sufleteşte?

— Da, aşa cred. Poate că a sperat să se înşele. Poate.

*

Mitică Oţoţoc stătea unde stătea totdeauna, în fundul barăcii de tir, într-un loc de unde putea privi afară la eventualii clienţi ai ţintelor. Pe una din lăzi, vechile lui lăzi din fundul barăcii, întindea ziarul abia cumpărat sau o carte, iar pe cealaltă păhăruţul cu ţuică şi pachetul de ţigări. Gesturile sale se automatizaseră de-a lungul vremii. Citea. Mâinile lui umblau mecanic după chibrituri şi ţigară. Trăgea un fum fără să-şi ridice privirile de pe ziar ori carte, apoi degetele urcau pe pipăite spre marginea lăzii din dreapta spre păhăruţul cu ţuică.

Apariţia lui Bogdan a stricat ceva din gesturile atât de automatizate ale proprietarului barăcii de tir. Păhăruţul cu ţuică picase între cele două lăzi. După primul moment de uluire, lui Mitică îi veniră în minte nu fireştile cuvinte de bucurie şi surpriză, ci părţile hazlii ale evenimentului.

— Îmi eşti dator vândut, băiatule, spuse, în

vreme ce-l îmbrăţişa. Am făcut pentru tine două parastase. Zavaidoc, Limbă, Pomană, Zărzăroiu, Buzău, Sile Oţel şi Petrică Oţel au băut ca înecaţii la parastasele tale şi au zis după cuviinţă: „Să-i fie ţărâna uşoară!” Bei o ţuică? Hai, stai pe ladă. Stai aşa ca pe vremuri. Îţi aduci aminte cum stăteam noi aici cu Felecan?

Mitică vorbise despre partea oarecum hazlie a situaţiei nu dintr-o toană. Trebuia să-i spună tânărului despre divorţul Gloriei şi despre faptul că şi-a pierdut locuinţa. Mintea lui ageră prinsese a lucra iute. Însă trebuia să-i spună nu oricum ci într-un fel hazliu, uşuratic, pentru a îndulci cât de cât veştile rele. Şi-i bine ca totul să fie limpede chiar de la început.

— Tu îi mai ţii minte pe Petrică Oţel şi pe fiu-su, Sile?

— Cum dracu’ să nu-i ţin minte? zâmbi Bogdan contrariat că Mitică se gândea tocmai acum să vorbească despre ei.

— Să mă ia naiba! râse Mitică. Niciodată nu m-am putut lămuri în privinţa lor. Adică niciodată n-am ştiut care din cei doi pileşte mai grozav. Hai noroc! ridică păhăruţul cu ţuică. Parcă în ’37 s-a însurat Sile.

Tu ştii chestia aia cu însurătoarea lui Sile?

— Nu.

— A fost ceva pe cinste. Zice într-o dimineaţă Petrică Oţel, adică ăl bătrân: „Bă Sile tu când te însori?” Zice Sile: „De ce să mă însor?” „Uite-aşa, de-al dracu’. Ce-ai zice tu de fata aia a lu’ Tănăsică, pieţaru din Vitan? Parcă Aurica o cheamă”. „Pe Tănăsică îl ştiu. Pe fii-sa nu. Da’ parcă spuneai matale acum doi ani că Aurica aia e cam nasoală. Că-i mai mare ca mine cu doişpe ani. Z-ceai alde matale că dacă era mai mică şi nu aşa nasoală... poate că... nu z-ceai matale aşa acum doi ani?” „Şi ce dacă z-ceam? Asta a fost atunci. Într-o căsnicie e bine ca unul din soţi să fie mai copt”. „Da, bre, da’ nu muierea. Nu aşa z-ceai alde matale atunci? P-ormă z-ceai că Aurica e cât butoiu nostru de varză. Că de o fi să-i plesnească cercurile... aşa glumeai alde matale acum doi ani”. „Asta a fost mai demult. E niţel grăsuţă. Tac’su îi dă un rând de case în Vitan. Ţi-o suflă alţii. Să mă ia naiba că ţi-o suflă alţii!” „Păi de ce n-au suflat-o până acum? N-ai zis matale că-i rea de muscă?” „Am zis acum doi ani. Asta a fost atunci. Da’ ce, parcă am văzut-o eu când dădea din aripi? Am zis şi eu aşa. Şi

dacă-i drept, înseamnă că-i bună la pat”. „Adică la paturi”. „Ete-na! te-ai găsit tu deştept. O iei?” „Ce să iau?” „Casă, nărodule!” „Dacă Tănăsică mi-o dă fără Aurica o iau, tată. Zău o iau”. „Bă Sile, ştii ce zic eu? Hai să mergem diseară până la Tănăsică. Ne facem şi noi că mergem în peţit. Are Tănăsică ăla o ţuică de moare lumea. Numai prună. Te trăsneşte a prună când duci paharu la gură. Îi bem ţuica şi hotărâm cu alde Tănăsică să mai trecem pe acolo în peţit”. „Ţuică? Păi de ce nu ziseşi aşa de la început? Asta-i altă chestie. Mergem acum”. „Nu. I-am trimis vorbă omului pentru diseară”.

— Hai noroc, Bogdane! râd ochii mici ai lui Oţoţoc.

„Pe urmă, când i-a văzut pieţarul pe cei doi Oţel, a scos iute damigeana cu ţuică şi nişte pahare mari. După ce au golit damigeana, Tănăsică a strigat o dată de s-au cutremurat geamurile. „Aurico! Fă n-auzi?” „Ce-i bre?” a intrat în odaie o zvârlugă de fată subţire, frumoasă foc. „Adu gustări, fă! Eu mă duc să mai aduc niţel trăscău, a râs Tănăsică. „Drace! Sunt criţă s-a frecat la ochi Oţel ăl bătrân. Când o fi slăbit Aurica în halu’ ăsta? Sile, tu ai văzut ce-am văzut eu?” „Ce să

văz, bre?” „Fata. Pe Aurica, chiorule!” „Am văzut-o”. „Cum ţi se pare?” „Foc. O iau şi fără zestre”. Zice Tănăsică, „Bre cuscre, să mai ciocnim un rând până ce vin gustările. Casa aia de zestre are cinci odăi cu chiriaşi. Poate că n-ar strica să trimit după doi martori şi după părintele Pascu. Ce rost are să ne mai lungim? Mai bem ceva până când vine părintele Pascu”. „Păi aşa z-ceam şi noi, cuscre”, a aprobat Oţel ăl bătrân. Pe urmă au venit martorii şi popa cu cununiile şi cu Biblia, iar lui Oţel-tatăl i s-a părut că Aurica e din nou cât butoiul de varză şi parcă mai nasoală decât acum doi ani. Zice Petrică: „Bă Sile, cred că văz dublu. Tu cum o vezi pă Aurica?” „Păi tot dublu. Cred că ne-am matolit amândoi. Mamă, ce ne-am matolit!” Apoi popa a zis ce a zis, mirii au zis şi ei ce-au zis, iar Petrică Oţel a plecat spre casă pe trei cărări, susţinut de cuscrul Tănăsică.

La ziuă, treaz de-a binelea, în pat cu Aurica lângă el, zice Sile: „Fă, nu erai tu aseară mai slabă? Când dracu’ te-ai îngrăşat aşa? Aseară erai slabă”. „A! râde nevasta. Zici de verişoară-mea Aurica? Pe ea tot Aurica o cheamă. Ea v-a adus gustările. Eu aveam treabă. Trebuia să mă îmbrac pentru cununie”.

— Al dracului Tănăsică! râde Bogdan. Le-a făcut-o celor doi Oţel. Zău că nu ştiam chestia asta cu însurătoarea lui Sile. Al dracului Tănăsică. Le-a făcut-o.

— Parcă n-aş zice asta. Cred că cei doi Oţel şi-au făcut-o singuri. De multe ori căsătoria poate fi o aiureală. Oamenii se îmbată uşor nu numai cu băutură ci şi cu iluzii. Apoi lucrurile încep să scârţâie. Aşa a fost şi căsătoria ta cu Gloria. Cred că şi tu şi ea v-aţi îmbătat cu iluzii. Bine că s-a isprăvit. Vreau să zic... spun că ai scăpat ieftin. Acum eşti divorţat. E mai bine acum cât eşti încă tânăr. Hai, gata, închidem baraca! Mergem la mine. Toate lucrurile tale sunt la mine. În locuinţa ta s-a mutat un şofer. Mă Bogdane, dacă trăia Felecan am fi fost acum împreună ca pe timpuri. Colţat cum era el, cred că te-ar fi înjurat niţel pentru nebunia ta cu Gloria. Am ţinut mult la el. Păcat! Tu ai să-ţi găseşti un rost al tău. Sunt sigur că te vei pune pe picioare. Ce ai de gând?

— Sper să găsesc ceva de lucru pe la fabricile de cărămizi.

— Găseşti sigur. Până când te pui pe picioare o să stai la mine. Loc este destul în casă. Pe urmă mai

vedem noi, încheie Mitică, uluit că prietenul său primise veştile proaste cu un zâmbet blajin.

*

S-a înserat. Vestea întoarcerii lui Bogdan a făcut ocolul străzii Fecioarei. Sub şopronul cârciumii lui Fane Ologu, grataragiul a întins pe grătar nişte mici din carne de cal. Mirosul micilor stăruie până departe peste cocioc. Pe mese nu prea se văd gustări, ci numai ţoiuri cu ţuică. Gustările sunt prea scumpe. La masa lui Oţoţoc şi Bogdan oamenii s-au adunat în cerc. Mitică povesteşte ceva hazliu. Sfiosul Buzău, parcă mai grăsuţ acum, de mirare pe o astfel de criză de alimente, s-a aşezat la o masă undeva în marginea şopronului. Alături de el, lunganul Carabă gustă rar din ţoiul cu ţuică. Nimeni nu i-a făcut semn lunganului să se apropie de masa lui Mitică. Numai Buzău se simte bine alături de el. Carabă şi-a dat seama că şi aici în cârciumă, printre oamenii mărunţi, lipsiţi de importanţă, există o anumită ierarhie. Oamenii se împrietenesc şi se aşază la masă parcă pe grade. Fane Ologu îşi îngăduie uneori o tacla doar cu Mitică sau cu Nae Garderob. Oţoţoc şi Nae au cele mai frumoase case de pe strada Fecioarei. Nea Anghel, Sebe şi

Ariton au ceva şcoală. Nu cine ştie ce, dar au. Pe Carabă numai Buzău îl pofteşte la o ţuică. Nimeni nu-i cere vreo părere. Nimeni nu-l întreabă ceva despre viaţa pe care a dus-o în prizonierat. Doar bătrânul Potop îl caută uneori cu vorbe în doi peri, mirat că până acum încă nu l-au umflat sticleţii pe Carabă. „A trecut o groază de timp de când a venit Carabă acasă. Ce dracu' fac sticleţii de nu-l umflă?" gândea Potop.

— Numa în primu' an a fost greu în lagăr, porni Carabă să vorbească domol.

Buzău îşi trase scaunul mai aproape.

— Ne-au dus către lagăr ba pe jos, ba cu trenu, ba în camioane. Era toamnă. Dimineaţa şi seara ne cam pişca frigu. Ajungem noi între nişte păduri mari, o zi întreagă am mers prin pădure, apoi vedem un lac. În jurul lacului era pământ de fânaţ. Să fi fost acolo vreo două de hectare ori mai mult. Într-un colţ de pădure, am văzut un ţarc împrejmuit cu sârmă ghimpată şi câteva gherete pe de margini. Noi, poate că am fost atunci cam vreo două sute de prizonieri, români, nemţi şi câţiva italieni. Soldaţii care ne păziseră pe drum, ne-au dat în pază la nişte uncheşi cu puşti vechi şi lungi atârnate pe umăr. Zice unu

Aron către mine: „Bă, vere Carabă, ăsta o fi lagăru? Unde dracu' vor să ne culce, că în ţarc nu văz nici urmă de case ori barăci?” Uncheşii ne-au făcut semn să intrăm în ţarc. O parte din ei s-au aşezat la pază lângă gheretele de lemn. Zice Aron: „E de rău, vere Carabă. Aici ne rămân oasele. Noaptea e frig”. A doua zi uncheşii au adus topoare, fierăstraie, cuie şi scoabe. Lemne erau în pădure berechet. Draci să te înţelegi cu paznicii. Totul se făcea numa prin semne. Ne-au scos în grupuri să tăiem copaci. Nişte nemţi, cred că tâmplari erau după cum mânuiau sculele, s-au apucat să rostuiască bordeie mari cât casele. Au isprăvit întâi bucătăria şi closetu. Când s-a isprăvit vremea frumoasă ne-am tras în bordeie. Era o foamete, mamă-mamă! Uncheşii prindeau peşte cu prostovolu pe lac sau adunau fructe de pădure. Aduceau nişte pere mici şi tari ca piatra. O dată pe săptămână venea un camion cu pâine cum e cărămida şi cu foi de tutun şi cu ceai. Au dat bolile printre noi. Câţiva mai slăbănogi au pierit. La bucătărie s-a format o echipă de nemţi. Ce-i a lor e a lor. Curaţi şi nu doseau din raţii. Însă nu te puteai lipi de ei să capeţi ceva în plus. Noaptea încuiau bucătăria cu un lacăt mare. Când era peşte

mai mult, îl prăjeau. Când era puţin, făceau o ciorbă lungă. Noaptea rămânea în bucătărie peşte curăţat pentru a doua zi. M-am uitat eu la bucătărie, da' nu aveai spor să intri noaptea acolo. Abia mai pe urmă am prins eu şpilu'. Văzusem un loc bun să te strecori pe sub streaşină. În colţu' gardului, la gheretă, păzea un unchiaş, dedea Vasea. Fusesem cu el de vreo câteva ori să car apă. Era o noapte cu lună mare. Simţeam că leşin de foame. Am ieşit binişor din bordei, am luat-o târâş prin curte şi am ajuns în colţu' bucătăriei. Gardu' de sârmă şi ghereta lu' dedea Vasea erau la vreo trei paşi de colţu' bucătăriei. Îl văd pe unchiaş că se uită lung la mine şi ridică puşca la umăr. Era un ăla stafidit, mărunţel cu o bărbuţă ca la capre. Da glonţu e glonţ dacă trage. Mă agăţ de un capăt de grindă, mă trag uşurel pe sub streaşină şi pic în bucătărie. Peştele crud nu-i rău. Halesc eu un peşte barosan, mă prind de grindă şi ies. O iau de-a buşelea spre bordei. Mă culc. A doua noapte mă duc iar. Unchiaşu mă vede, însă nu mai duce puşca la umăr. Când ies din bucătărie, numa ce-l aud pe pirpiriu grăind molcom: „Rumun... rumun... zabrali riba". În primăvară uncheşii au adus un cal prăpădit şi un plug.

I-au scos pe câţiva dintre noi la arat. Pe la prânz a căzut calu’. Pământul înţelenit era tare. Calu l-au tăiat unii şi l-au dus la bucătărie. P-ormă văz un neamţ slăbănog, mălăieţ, cam cât mine de lung, agitându-se. Arăta nu-ş’ ce dracu’ din picere şi din mâini. Dintre unchiaşi a priceput întâi dedea Vasea. Ne-au adus vreo două de cazmale. Asta voia neamţu. Zice Aron: „Bă, vere Carabă, neamţu ăsta e la fel de zurliu ca şi dedea Vasea. Cum dracu’ să sapi la hârleţ atâta puzderie de pământ?” Eu pun mâna pe o cazma şi mă lipesc de neamţ. Zice el către mine: „Gut-gut!” Până la urmă s-au îndemnat şi alţii. Săpam cu schimbu. Când oboseau unii, treceau alţii. Am făcut o grădină de zarzavaturi mare de câteva pogoane. P-ormă am semănat nişte tarlale cu grâu, tutun şi fasole. Unu din nemţi a umblat cu dedea Vasea pe lângă lac şi tot arăta cu mâna. Unchiaşul aproba tot cu mâinile. Al dracu’ neamţ, a făcut nişte jgheaburi şi nu mai căram apă la grădină cu găleţile. Turnam apă din lac direct pe jgheaburi. Către toamnă, după recoltă, venea camionu’ ăla numa cu mărunţişuri şi pleca încărcat. Aveam mai mult decât am fi putut mânca, da’ şi munceam pe spetite. Dedea Vasea ne-a adus un

acordeon. Între noi erau vreo câţiva care se pricepeau la acordeon. Numa cu ţoalele stăteam prost. Vasea mă lua la prins peşte. Îi plăcea cum prind eu peşte cu mâinile pe sub rădăcinile de la mal. Mergeam amândoi prin pădure. Cu puşca în mână, dedea Vasea venea în urmă, cam la cinci paşi. Niciodată nu se apropia de mine. Într-o zi, pe la un început de septembrie, era cald ca în toiu verii. Las hanţele pe mal, mă bag în apă, apa cam rece şi încep să caut peşte. Pe mal, unchiaşu începuse a picoti. Văz puşca lungită în iarbă lângă el. Mă gândesc eu că dacă ies binişor îi iau puşca şi o tulesc. Ajung la mal. Muiat de căldură, dedea Vasea moţăia. Întind mâna. Puşca era la un pas de mine. Când să o ating cu vârfu degetelor, văz puşca alunecând la deal prin iarbă. Al dracu' unchiaş, o legase cu o frânghie. Picotise numa aşa de iorgu. Da' nu s-a supărat. Peste iarnă am învăţat câteva boabe în ruseşte. Mergeam eu Vasea să prind peşte la copcă. Însă şiretlicu unchiaşului mă rodea. Pe la sfârşitu primăverii am ieşit iar la peşte cu Vasea. Tare îi plăcea lui să mă vază cum găsesc eu peşte pe sub rădăcinile de la mal. Mergeam prin pădure. Eu înainte, el la vreo cinci paşi în urmă. Mă uitam când la

dreapta când la stânga, da’ cu coada ochiului numa la unchiaş. Zic iute şi arăt cu mâna: „Ia uite, ce de mai ciuperci! „Dedea Vasea priveşte încotro arăt, iar eu dintr-un salt sunt pe el. Îi iau puşca. Trebuia să-i ard una zdravănă, ca să nu dea alarma până ce apuc să mă depărtez. Mă uit eu la unchiaş, se uită unchiaşu la mine, p-ormă nu-ş’ ce m-apucă aşa dintr-odată şi îi dau puşca. Din ziua aia am început să intrăm amândoi în lac. Tare îi plăcea lui să prinză peşte cu mâinile. Când ieşeam pe mal răsuceam ţigări în foiţă de ziar. Puşca zăcea undeva pe la picerele noastre. Dracu’ se mai uita la puşcă. Într-o dimineaţă îi vedem pe uncheşi că deschid ţarcu şi vin la noi fără arme. Aprind ţigări de la noi şi mustăcesc. Îi zic lu’ dedea Vasea: „Da’ puştile?” Zice: „Gata. S-a isprăvit războiu’”. Unu a prins să cânte din acordeon, nu-ş’ ce cânta el. Românii s-au prins în horă. Dedea Vasea s-a lăsat pe vine şi arunca picerele pe sub el. Dansam cu toţii şi nu ne luam nici după acordeon. Zice dedea Vasea: „Cum de ne-am bătut noi împreună? Dacă oamenii ar apuca întâi să se cunoască între ei… Când mi-ai luat puşca am crezut că mă omori. Da’ tu mă cunoşteai şi nu te-ai îndurat să mă loveşti”.

Furat de imaginaţie, Buzău reuşi să vadă chiar mai mult decât îi spusese lunganul. Apoi mai ceru doi dorobanţi de secărică şi ascultă la ce povestea Mitică Oţoţoc.

— Mă fraţilor, zâmbeşte Mitică, vine într-o zi la mine alde Pomană şi zice: „Bă, tu ai fost vreodată la operă?” Asta cred eu că s-a întâmplat cam prin treizeci şi şapte sau poate ceva mai târziu, dar în orice caz a fost înainte de război. Zic: De ce mă întrebi? „Păi domnu' Dumitrescu mi-a dat trei bilete. Z-cea că el nu mai merge diseară. Să fac ce vreau cu biletele. Să le vând dacă vreau”. Zic: Păi mergem diseară, le vindem şi bem banii. Zice: „Îl luăm şi pe Petrică Oţel”. Către seară, ne-am postat noi la uşă să vindem biletele dar n-am reuşit. Oţel era cam băut. Zice: „Mergem acasă”. Zic eu: Hai bă, să intrăm. Vedem şi noi cum e înăuntru. Ăla care rupea biletele la uşă ne-a privit cam chiorâş. Nu prea eram noi bine îmbrăcaţi. Aveam locuri în faţă. Locuri bune. Petrică Oţel începe să picotească între mine şi Pomană. Pe scenă, un slăbănog, o afumătură de om, cânta cam în doi peri. Zice Pomană: „Bă, dacă închizi ochii şi îl asculţi, parcă behăie o capră”. Oţel aţipise. Lângă slăbănog, apare o

muiere foc de răscoaptă şi cât un butoi. Nu cânta rău, dar cât un butoi de mare. Pe urmă îl vedem pe slăbănog că se agită, priveşte speriat la grăsană şi zice lălăind ca şi când ar fi schelălăit la lună: „O răpeşte... o răpeşte... o răpeşte!” „N-o răpeşte!” sare Oţel dintre noi şi rage. Ala de pe scenă rămâne tufă. Spectatorii pufnesc în râs. Stafiditul stă ce stă, îşi revine şi o ia de la capăt: „O răpeşte!” „N-o răpeşte!” Zice cântăreţul: „Aşa nu mai putem continua”. Pe urmă au venit doi inşi şi ne-au scos din sală. Mergem noi către casă, iar Pomană îi zice lui Oţel: „Bă Petrică, de ce tot răcneai tu că n-o răpeşte?” „Păi care dracu’ şi-ar pune mintea cu aia cât o sobă de teracotă?”

*

Începuse să ningă. O fulguială fără vlagă pe care o spulbera vântul în toate părţile. Ningea aşa, fără convingere, cu fulgi mărunţi şi rari. Primăvara se pornise închisă şi rea. Doar câteva zile frumoase pe la începutul lui martie. Chira privea prin fereastră peste maidanul îngust, la zidul înalt al fabricii de bere. Ştia că zidul are două crăpături mari. La baza de jos îi căzuse tencuiala şi se vedea cărămida sfărâmicioasă, mâncată de tăriile timpului. Chira s-a mutat lângă

fabrica de bere cam pe la începutul toamnei anului 1945. Ocupa o odaie, dar mai închiriase una la capătul coridorului, veşnic încuiată şi cu câteva boarfe în ea.

După un ceas, zăpada se transformă în ploaie. O ploaie rece cu bobul mic, aproape invizibil. Chirei îi plăcea vara când ploaia bătea în geamuri bogată şi iute. După ploaia de vară aerul capătă o dulceaţă aparte. Soarele apare niţel cam aiurit, vesel, neruşinat de blând. Vara, razele lui pătrund prin deschizătura perdelei ca nişte suliţe, pipăie duşumeaua cu vârful lor ascuţit, lasă pete mici de lumină, se mută către uşă, se ridică de-a lungul pereţilor şi se cuibăresc pe aşternutul ei.

Dimineaţa, Chira se scula târziu. Îşi găsise un serviciu ca plasatoare la un teatru şi totdeauna revenea acasă cam pe la miezul nopţii. Uneori zăbovea în pat, dar niciodată nu uita de razele soarelui. Le aştepta zilnic. Fără ele odaia arăta parcă mai mică, mai neprimitoare. La uşa ei nu suna nimeni. Razele erau singurii ei musafiri. Nişte musafiri tăcuţi şi neastâmpăraţi. Chira vorbea cu ele. Adesea le certa blând când ajungeau la ochi sau când inundau odaia ca o explozie de lumină. Şedeau la ea până către

vremea prânzului. Doar iama, razele rătăceau cine ştie pe unde. În lipsa razelor până şi pozele de pe pereţi păreau triste. Chira tăiase din ziare câteva poze. Deasupra patului ei stăruiau chipurile actorilor Vraca, Birlic, Bulandra şi Critico. Dacă razele se opreau peste ele, actorii parcă prindeau viaţă şi zâmbeau mai altfel, tainic.

Într-o dimineaţă, razele s-au întrerupt brusc tocmai când urcau pe peretele de la uşă. Chira s-a uitat mirată spre zid. Pe muchia lui apăruse un bărbat cu o flanelă în dungi şi cu o caschetă făcută dintr-un ziar. Niciodată nu văzuse oameni pe zidul acela. Doar vrăbiile la vreme de vară se sfădeau pe creastă sau ciorile când cădea îngheţul. Când nu erau păsări pe el, zidul arăta mai înalt, iar locurile lipsite de tencuială îi dădeau un aspect rece. Iama, când fulguia mult, pe muchia lui se ridicau nişte căciuli de zăpadă, la început albe, apoi mai închise. După ce se muia vremea, Chira observa în fiecare zi cum scad căciulile de zăpadă. Dacă apărea soarele, căciulile scânteiau frumos, iar zidul parcă prindea viaţă.

Bărbatul cu flanela în dungi şi cu cascheta de ziar se aşezase chiar în dreptul razelor. Chira a

deschis fereastra şi s-a uitat lung la omul acela, surprinsă de un asemenea eveniment. Bărbatul coborî o scară dincoace de zid. Razele soarelui din nou slobode năvăliră în odaie, dar Chira nu le luă în seamă.

— Eşti zidar?

El salută cu două degete duse la caschetă. În colţurile gurii i-a apărut un surâs.

— Nu, nici vorbă. Sunt directorul fabricii de bere. Sau poate chiar mai mare, de pe la departament. Mă mir că nu m-ai recunoscut după caschetă şi după găleata cu mortar. Astea sunt primele semne. Când vezi unul cu o găleată de mortar în mână, să ştii că e om greu. Eşti singură?

— Cum o să fiu singură? zâmbi Chira. Suntem vreo douăzeci în încăperea asta. Abia ne mai tragem sufletul de atâta înghesuială.

Câteva zile au durat reparaţiile. Chira vedea întâi cascheta de ziar, apoi flanela în dungi. Atunci deschidea fereastra să primească salutul acela hazliu cu două degete la cascheta de ziar. Apoi vremea s-a stricat pe neaşteptate. Aproape o săptămână de vreme urâtă.

Se apropia vremea prânzului. Norii s-au spart. Chira văzu întâi o caschetă de ziar. Fugi spre fereastră dar nu o deschise. Degetele care salutau la caschetă loviră geamul uşor. Zidarul şezu o vreme lângă fereastră. Pe urmă, Chira îl văzu cum traversează maidanul şi dispare peste zid. Îi păru rău că nu a deschis fereastra şi începu să plângă. Soarele a ieşit dintre nori. Razele lui năvăliră în odaie parcă pipăind uşor duşumeaua, vesele şi neastâmpărate. Chira luă mâinile de la ochi, le văzu şi le simţi căldura.

*

Bogdan şi Chira Ioana s-au întâlnit pe stradă.

— Arăţi la fel de frumoasă ca în ziua logodnei tale cu Felecan.

— Ei, la naiba! Acum sunt fată bătrână. Au trecut nişte ani de atunci.

— Unde stai acum? Am auzit că te-ai mutat.

— Doamna Mărgelatu a murit. Nepoţii ei, ştii că la moşteniri totdeauna apar nişte nepoţi, mi-au cerut o chirie atât de mare, încât am fost nevoită să plec.

— Dar lucrurile lui Felecan? Ce s-a întâmplat cu lucrurile lui?

Peste faţa ei parcă a trecut o umbră. Ceva aşa ca

o părere, de care Bogdan se îndoi apoi, fiindcă în clipa următoare Chira prinse a râde.

— Sunt la mine. În primăvară, a venit tatăl lui Felecan. Lucrurile nu a vrut să le ia. Numai pânzele pictate de Pavel i le-am dat, însă şi din pânze mi-a lăsat trei bucăţi. Au rămas la mine cele mai frumoase pânze ale lui Felecan. Din cauza lucrurilor rămase de la el am fost nevoită să închiriez încă o odaie. Ai putea să te muţi acolo. Acum mi-a venit ideea. Încăperea are intrare separată. În felul acesta preiei tu chiria odăii. Ce zici?

— Ar fi bine. La Mitică mă simt cam strâmtorat. Mi-ar surâde să am o locuinţă a mea.

Bogdan lucrase o vreme la Reconstrucţia. Dar fabrica de cărămizi a intrat în reparaţii. Părăsi strada Fecioarei în zori către groapa lui Flax. Îi spusese Buzău că la Flax ar fi nevoie de nişte ciurari. Pietrişul, nisipul şi cărămizile sunt foarte căutate acum. Bucureştenii repară de zor casele stricate sau ridică altele noi. Coborî pe drumul de căruţe către inima gropii. Înainte de a pleca pe front nu-i plăceau aceste locuri. Numai în prizonierat s-a gândit adesea la ele. Îi fusese dor de ele. Cât a lipsit el, malurile gropii s-au

tot lăţit şi sunt gata să se împreune cu cealaltă groapă de la Reconstrucţia. Privind locurile, Bogdan prinse a zâmbi. Şi-a amintit cum venea pe timpuri aici, toamna, împreună cu Potop, să prindă sticleţi. Îi prindeau cu pomul şi cu lipici. Cântau frumos sticleţii la vreme de iarnă. Când venea primăvara cu primele zile călduroase, slobozea sticleţii din colivii. Obişnuiţi cu locuinţa lor de peste iarnă, sticleţii nu-şi luau zborul dintr-odată, ci întâi pe acoperişul casei, pe gard, ori prin pomi. Abia după un timp îi vedea cum se duc spre uriaşa câmpie de la capătul străzii. Reveni acasă târziu, îşi strânse boarfele şi se mută la Chira.

— Aici nu-i prea frumos, spuse Chira Ioana în vreme ce-l ajuta să-şi rânduiască lucrurile. Nu-i prea frumos, însă ai linişte. Dincolo de zidul acela e o fabrică de bere. Pe maidan, pe sub ferestre, am putea să punem nişte straturi cu flori. Cel mai bine cred că ar merge câteva tufe de trandafiri. Prea e trist maidanul, iar oţetarul de pe el ar trebui tăiat. În locul lui putem pune câţiva vişini. Poate că n-ar strica să facem grădină. Locul e al nimănui. E pustiu.

— N-ai pe unde să ieşi, observă Bogdan.

— Ba da, prin fereastră.

Privirile ei căzură pe nişte manuscrise vechi. Cătă la ele îngândurată.

— Seara, după ce te întorci de la lucru, ai putea să scrii la romanul tău. Am citit şi eu fragmentul de roman rămas la Gloria. Mi-a plăcut. Zău mi-a plăcut. Poate că...

— A! se întoarse contrariat Bogdan. Asta nu. Mi-au trecut fumurile de scriitor. Nu am destulă chemare pentru aşa ceva. A fost doar o toană. Acum ştiu că-mi lipseşte talentul.

— După cele ce am citit, parcă n-aş crede. E clar că ai talent, protestă Chira, nemulţumită că el poate renunţa atât de uşor.

— Da, poate. Sunt talente şi talente. Sunt vocaţii şi vocaţii. Unele mici, altele mai mari. Când ai citit fragmentul de roman?

— Mai de mult.

— Aha! Eram sigur că mai de mult. Acum însă l-ai vedea cu alţi ochi. Şi pregătirea ta intelectuală de acum e alta. Acum l-ai vedea aşa cum îl văd eu. Ştii ce mi-a spus Felecan într-o seară, pe front? „Mă băiete, să nu-ţi faci iluzii prea mari în privinţa scrisului tău. În prozele tale mereu l-am simţit pe Mitică Oţoţoc, nu pe

tine. Poveştile lui Mitică au fost pentru tine sursa de inspiraţie, în fond, până aici nimic nu-i rău. Rău a fost numai când le-ai prins tu pe hârtie. Întâi le-ai literaturizat niţel, adică le-ai stricat, cum s-ar zice, şi nu prea a ieşit un lucru mai acătării. Apoi ţie mereu ţi-a scăpat ceva din povestirile lui Oţoţoc. Ţi-a scăpat tocmai esenţialul. Vreau să spun că ţi-a scăpat noutatea unghiului din care privea el o problemă de viaţă. Mitică este un mare povestitor, iar tu nu prea te ridici cu scrisul până la uriaşa lui înălţime. De multe ori am discutat asta cu Mitică". „Adică vrei să spui că şi Mitică era convins de neputinţa mea?". „Absolut". „Şi de ce nu mi-aţi spus asta mai de mult?" m-am înfuriat pe Felecan. „Mitică avea unele speranţe. Credea că munca intensă va suplini talentul. Eu bănuiam că-i doar o toană. Că o să-ţi treacă".

— Deci renunţi la scris? zâmbi Chira, iar ochii ei aveau o privire dezamăgită.

— Am renunţat. Mi-am dat seama că Felecan a avut dreptate. În toamnă mă înscriu la şcoală. Voi încerca să-mi termin măcar liceul. Dacă poţi tu, de ce nu aş putea şi eu?

— Iată o veste bună, se luminară de plăcere ochii

fetei. Am să te ajut la fizică şi la matematică. Anul viitor mă prezint la bacalaureat. Dar să ştii că nu-i uşor. Trebuie să tragi tare. Elevii de la fără frecvenţă sunt priviţi cam chiorâş de profesori. Nu prea au ei încredere că învăţăm temeinic. Trebuie să-i convingi că ştii carte.

*

Carabă ieşi de pe strada Vitan şi o luă de vale către grădinile dinspre abator. Acolo poate că se aflau cele mai prăpădite locuinţe ale Capitalei. Oamenii cartierului porecliseră zona aceea Valea plângerii. Casele vechi, construite din chirpici, s-au tot şubrezit de-a lungul timpului, iar locatarii lor le-au pus proptele să nu cadă.

Locuinţa lui Sonu era aşezată cam la mijlocul pantei, pe o străduţă murdară şi îngustă. Acoperişul căzuse la mijloc. Bătrânii căpriori se vedeau rupţi prin cartonul sfâşiat. În curte crescuseră nişte oţetari şi bălării cât omul. Prispa casei arăta ca o albie crăpată ici-colo.

Lunganul împinse uşa. Intră şi îi trebuiră câteva clipe ca să-şi obişnuiască ochii cu lumina mai slabă din interior. Sonu şedea lungit pe pat. La apariţia lui

Carabă, râse, însă râsul lui păru mai mult un hârâit. Nu mai semăna cu râsul aspru, viguros, de altă dată. Se ridică pe şezut. Acum era gras, rotund la faţă, poate buhăit şi cu un început de chelie.

— Stai jos, Carabă! Mă tot întrebam cine ar putea să fie? Te-am auzit când ai deschis poarta.

Carabă nu se mişcă de lângă uşă. Mizerabila înfăţişare a lui Sonu l-a uluit.

— Ai venit prea târziu, bă, Carabă. Sau poate că nu e prea târziu. Dacă vrei să mă arzi cu şişu, totul e să o faci iute şi bine. Să nu mă chinui.

Lunganul se gândi că Sonu umblă cu un vicleşug pe care încă nu-l poate pricepe şi nu se clinti de lângă uşă. Mâna lui strângea plăselele şişului în buzunar.

— Am treizeci şi nouă de ani, râse Sonu. La doişpe ani m-a scos tata la şuteală pe tramvaie. Când nu aduceam nimic, mă lua la omor. După ce a mierlit-o, am zis bogdaproste că am scăpat. P-ormă ţineam tira la unii care dădeau tunuri pe la bănci. Vreo zece ani i-am petrecut la pârnaie, trei pe front şi trei de când…

Cu un gest iute, Sonu aruncă zdreanţa de pătură de pe el, iar Carabă făcu ochii mari şi păli. Lui Sonu îi

lipseau picioarele de la genunchi.

— Le-am pierdut pe front. De fapt, câţi ani oi fi trăit eu, bă Carabă? Stau şi mă tot întreb, câţi ani oi fi trăit eu? Acum gândesc. Dar am început să gândesc prea târziu.

Carabă deschise uşa. Afară era soare.

— Stai, bă! Unde pleci? auzi glasul lui Sonu.

Lunganul călca iute, cu paşi mari şi i se păru că umblă prea încet.

*

În prima seară din toamna anului 1948, Chira primi un oaspete neaşteptat. I-a văzut silueta masivă în dreptul ferestrei, însă numai o fracţiune de secundă. Abia când musafirul a deschis uşa, pe faţa gazdei s-a întipărit o expresie de uimire.

— Domnul Dionisie!

— Da, eu sunt. Gras, burduhănos, îmbătrânit timpuriu, dar e clar că sunt eu.

— Vă rog să vă aşezaţi. Nu v-am mai văzut de mulţi ani. Cum aţi reuşit să-mi aflaţi adresa?

— Nu uitaţi că am fost comisar, o privi şăgalnic. De fapt nici nu a fost prea greu. Aveţi prieteni şi cunoscuţi. Domnul Mitică Oţoţoc mi-a dat adresa. Mă

bucur că v-am găsit. Aţi rămas la fel de frumoasă ca şi altă dată. Adică… trăsăturile voastre îmi par mai delicate acum.

— Cred că exageraţi puţin, roşi Chira. Beţi un pahar cu vin? Îndată pun nişte gustări.

— Nu, mulţumesc! Sunt grăbit. Acum o săptămână am fost la Cluj. V-am spus cândva că părinţii mei locuiesc într-un sat din apropierea oraşului. Hm! V-aţi măritat? Sunteţi căsătorită?

— Nu.

— Aha! Singur e greu. Şi eu sunt singur, însă nu asta doresc să vă spun. Pe cine credeţi că am întâlnit la Cluj?

— Nu ştiu, zâmbi Chira, întrebându-se de rostul vizitei lui Dionisie.

— Da sigur, pun întrebări prosteşti, o privi îngândurat. Pe vremuri eram mai ager la minte.

Chira cătă spre el contrariată de-a binelea. Nu putea pricepe scopul vizitei lui. După vorbele rostite… „Nu cumva, nu cumva?” se întrebă nemulţumită brusc.

— L-am văzut pe vechiul meu prieten, Felecan.

— A, asta era? respiră ea uşurată. Domnul

Felecan a fost la mine mai demult. I-am dat pânzele lucrate de Pavel. Mi-a promis că-mi scrie. I-aş fi scris eu, însă nu-i ştiu adresa. Mi s-a părut un om foarte bun, foarte, cumsecade. Adică nu are firea iute pe care o avea Pavel. Ce mai face domnul Felecan?

— Care din ei? Eu vorbesc de Pavel Felecan, domnişoară.

— Glumiţi! păli Chira iar mâinile începură să-i tremure. Pavel e mort.

— Pavel a venit din prizonierat în 1945, cu primele loturi de prizonieri.

— Glumiţi! îl privi cu reproş.

— Astea nu sunt lucruri de glumă, domnişoară. Din păcate, Pavel s-a întors orb. Altfel sunt convins că nu spre Cluj ar fi zburat picioarele lui, ci către Bucureşti. Iată adresa, aşeză o hârtie pe masă. Noapte bună!

În vreme ce părăsea curtea, Dionisie strâmbă din nas nemulţumit de el. „Hotărât lucru, gândi, nu mă pricep să dau nişte veşti. Îmi lipseşte fineţea. Trebuia să o pregătesc întâi pe fată cu alte vorbe. La mine ideile bune totdeauna vin prea târziu. A fost un şoc pentru ea. Să mă ia dracul! Vorbea atât de stins încât

fiecare cuvânt al ei aducea a geamăt. L-a iubit oare? Greu de spus”.

Îndată după plecarea musafirului, Chira bătu în uşa lui Bogdan. Tânărul se culcase mai devreme, obosit. Avusese o zi grea.

— Mâine plec la Cluj.

— Ce să cauţi tu la Cluj? râse Bogdan.

— Pavel trăieşte.

Zâmbetul de pe faţa lui Bogdan s-a stins, nu brusc ci treptat, pe măsură ce în mintea lui se făcea lumină în gândurile năvălite de-a valma. Chira îi povesti tot ce aflase de la Dionisie. Apoi tăcu.

— Mergem amândoi, se hotărî el brusc.

— Merg singură.

— Ai de gând să rămâi acolo?

— Dacă mă primeşte, rămân.

Bogdan aprobă din cap şi zâmbi strâmb, ca şi când l-ar fi durut dinţii.

— Îl iubeşti?

— Nu, dar a fost singurul om bun cu mine.

*

Zilele calme ale începutului de toamnă au o dulceaţă aparte, chiar şi în nordul ţării. Căldura nu

mai stăruie în aer cu apăsarea ei fierbinte din toiul verii, ci blând, delicat, ca o mângâiere de mamă.

În cartierul Grigorescu, de-a lungul Someşului, în zori, parcul de peste râu parcă doarme tihnit. Frunzele copacilor sunt singurele podoabe ale parcului ce se mişcă într-un tremur uşor sub adierea curenţilor de aer. Casele aşezate pe o coastă de deal semeţ sau ascunse în lungul apei, au un aspect frumos de vile. Cu o mică geantă de voiaj în mână, Chira mergea agale pe stradă, încântată de farmecul locurilor. Se opri în faţa unei porţi scunde şi privi peste gard. Curtea nu era prea mare, dar plină cu ronduri de flori şi cu globuri colorate. Mai puţin impunătoare decât altele, casa avea totuşi un aspect cald, plăcut, uluitor de plăcut prin acoperişul de ţiglă, ţuguiat, printr-o terasă largă şi prin brâul ei de piatră.

Chira deschise poarta. De undeva dinspre spatele casei auzi un zgomot de vase. Ocoli clădirea. O femeie măruntă, şatenă, cam la vreo cincizeci şi ceva de ani, căta spre ea mirată.

— Săru-mâna! Numele meu este Chira. Chira Ioana.

Femeia păli, iar glasul ei tremură de-a binelea

când îi spuse:

— Îndată deschid uşa din faţă. Tocmai mă pregăteam să merg la şcoală. Sunt profesoară de muzică. Soţul meu a plecat adineauri. Doar vă cunoaşteţi. Nu l-aţi întâlnit pe stradă?

— Nu.

— Poate că a scurtat drumul prin spatele spitalului.

Vocea femeii devenise mai sigură, în vreme ce privirile ei cercetau îndelung faţa Chirei.

— Merg să deschid uşa din faţă. Doriţi să…?

— Am venit să vorbesc cu Pavel.

— Pavel e orb.

— Ştiu.

Femeia tresări pentru a doua oară. Aflase că Pavel a fost logodit cu această fată frumoasă, iar mai târziu, de-a lungul anilor, inima ei de mamă a mai simţit şi altceva. Mult mai, mult decât şi-ar fi închipuit fiul ei.

Atras de zgomotul glasurilor, Pavel apăru în uşa bucătăriei.

— Săru-mâna! Cu cine vorbeşti, mamă?

— Cu o veche cunoştinţă de-a ta. Cu domnişoara

Chira Ioana.

Faţa lui Pavel s-a înăsprit dintr-odată. Totul a durat doar o clipă. Apoi începu să râdă. Un râs aspru, nefiresc.

— Săru-mâna! Unde eşti?

Chira urcă iute cele câteva trepte. Mâinile bărbatului îi pipăiră obrajii cu gesturile unui sculptor ce modelează.

— Eu plec la şcoală. Cred că am şi întârziat puţin, se împletici prin grădină doamna Felecan.

— Poftim în casă! Cine ţi-a spus?

— Dionisie.

— Aha! Deci el, grăi nemulţumit. Eşti obosită?

— Puţin. Am călătorit toată noaptea. A fost cea mai lungă călătorie din viaţa mea.

— De ce ai venit?

— Ca să rămân, dacă mă primeşti. Suntem logodiţi. Cred că nu ai uitat că suntem logodiţi.

— Asta a fost mai demult. Acum s-au schimbat lucrurile.

— Parcă n-aş crede. Adică s-a schimbat ceva. Tu ai devenit chiar mai colţat decât altă dată. Iuţeala cu care erai în stare să treci de la blândeţe la supărare

mi-a plăcut totdeauna. Acum găsesc un om furios şi niciun pic de blândeţe. Poate că aş merita puţină blândeţe.

Felecan zâmbi, nu la vorbele ei de reproş, ci încântat că îl tutuieşte. Uluitor a evoluat Chira. Aerul ei de timiditate a dispărut cu totul. Nu se mai încurcă la jumătatea frazei, emoţionată. Şi îi vorbeşte tăios, aşa cum i-ar fi plăcut lui cândva. Sau poate că la ea a intervenit acel sentiment de superioritate a omului valid în faţa celui invalid. Se încruntă din nou.

— Nu te-ai schimbat decât în rău, zâmbi Chira.

Ceva din glasul ei îl făcu pe Pavel să ciulească urechile. De când rămăsese orb, simţea cea mai măruntă schimbare a glasurilor. Mâna lui urcă iute spre obrazul fetei.

— Dumnezeule, plângi!?

— Aşa… puţin.

Capitolul 15

După o vizită prelungită la cârciuma lui Fane Ologu, bătrânul Potop se trezi într-o noapte de pe la mijlocul anului 1950 în câteva rânduri. Îşi simţea gura cleioasă şi o greutate ca un bolovan îi stăruia sub furca pieptului. În odaie era zăpuşeală mare. Cu toată chercheleala, care nu-i trecuse deloc, intui că ar fi bine să deschidă fereastra. Se târî anevoie până la ea şi o împinse în afară, bucurându-se de aerul curat al nopţii. Ascultă o vreme sforăitul sănătos al lui Andrei, băiatul lui, apoi se întinse în pat, chinuindu-se să adoarmă, dar nu reuşi. Căpăţâna parcă îi crescuse cât o baniţă, iar prin stomacul prăpădit de vreme îl chinuiau nişte arsuri cumplite.

„Parcă mi-ar trage cineva la darac măruntaiele”, gândi el.

S-ar fi dat în vânt după un castravete murat ori după ceva acru, însă nu avea de unde să le ia şi faptul acesta îi mări dorinţa. Îşi aminti apoi că văzuse aseară în bucătărie o sticlă de borş. Gândul la sticla cu borş nu-i mai dădu pace. Parcă simţea în gură gustul plăcut al borşului.

Căznindu-se să nu facă zgomot, deschise uşa cu băgare de seamă şi, călcând nesigur în vârful picioarelor, ca pe valuri, trecu uşurel pe lângă patul nevestei, care dormea în bucătărie. Câteva clipe îi ascultă somnul greu, şuierător, de femeie muncită, apoi întinse mâinile către locul unde ştia că se află policioara de deasupra mesei. Nimeri cu vârful degetelor o cană de tablă care se răsturnă cu zgomot mare. Femeia se mişcă în aşternut şi îşi încetini respiraţia, iar Potop rămase pironit în mijlocul odăii, simţind cum se dă duşumeaua în leagăn cu el. Mai aşteptă puţin. După aceea dibui din nou şi dădu cu mâinile de o sticlă. Faţă de greutatea ei, socoti că trebuie să fie plină, aşa că o luă, cu o senzaţie de mare plăcere, şi trecu în odaia lui. Dinspre curtea vecină se auzi hămăitul somnoros al unui câine.

„Al naibii borş, domnule! chibzui el. Parcă te unge pe suflet. Parcă îţi dă puteri”.

Mai duse sticla de vreo două ori la gură, apoi, fericit, căzu pe aşternutul călduţ şi adormi destul de repede.

Când se trezi, se trezi scuturat de o mână aspră. Deschise întâi alene doar un ochi, cum avea el

obiceiul. În cameră pătrundea un început de lumină leşioasă, dând obiectelor contururi ciudate. Lângă pat, Paraschiva, nevasta lui, îl ameninţa cu palma. Potop deschise iute şi celălalt ochi, se trase pe şezut cu spatele la perete şi mormăi speriat:

— Ce te-a apucatără baba dracului, de sări la mine în puterea nopţii?

— De ce mi-ai băut uleiul din sticlă, beţivule, hodorogule?

Potop râse acru, presimţind că ceva nu ar fi tocmai în regulă. Încă nu bănuia ce, dar simţea el că ceva nu-i în regulă.

— Ce ulei? Despre care ulei vorbeşti, fă?

— Tot tu mă întrebi? Uleiul de gătit. Undelemnul.

— Eşti nebună! chicoti bătrânul respirând uşurat. Poate că l-ai băut tu. Eu numa borşu din sticla de pe policioară.

— Borşul?

Femeia nu ştiu ce să facă. Să râdă ori să-l înjure.

— Păi borşul l-am pus aseară la mâncare, nătărăule!

Se aplecă şi-i arătă sticla de ulei goală cam pe jumătate. Potop întâi râse neîncrezător. Apoi îngheţă

de scârbă, rămânând cu ochii mari pironiţi pe sticlă. Aceasta fu prima senzaţie, fiindcă în clipa următoare simţi cum i se ridică nişte noduri mari în lungul pieptului, către gură, iar prin stomac îi umblă o seamă de tăieturi iuţi.

Cuprins de ceva grabnic, sări din pat cu toată sprinteneala pe care i-o puteau oferi anii lui şi o zbughi pe uşă, ţinându-şi izmenele cu mâna.

Reveni târziu, livid la faţă şi cu ochii tulburi, cuprins de o mare slăbiciune. Îi trecuse beţia, dar se simţea ca umflat cu aer.

Între timp lumina zilei îşi statornicise tăria. Bătrânul se privi într-un ciob de oglindă multă vreme, plin de milă pentru starea lui jalnică.

În bucătărie, Paraschiva ocăra cumplit. El nu o luă în seamă. De treizeci şi cinci de ani sau poate mai mult de când trăiau împreună, afurisita de femeie nu-l cicălise doar în vreo două rânduri, când fusese bolnavă. Odată, în urmă cu vreo câţiva ani, i-a fost aşa de rău Paraschivei încât Potop crezuse cu spaimă că va rămâne văduv.

Îşi aminti că se sculase într-o dimineaţă cu gândul să înhame caii. Era o zi urâtă, cu burniţă.

Fiindcă nu auzea nicio drăcuială dinspre bucătărie, a socotit că o fi cam devreme şi ar mai putea zăbovi în pat. După un ceas i s-a părut că aude un geamăt. A zâmbit neîncrezător, dar liniştea domni multă vreme. Când şi-a pierdut răbdarea, a aruncat în uşă cu o gheată. De dincolo a răzbit un glas aspru:

— Ce dracu' spargi acolo, nătărăule?

Atunci i-a venit inima la loc şi s-a îmbrăcat. Însă femeia era bolnavă. A zăcut multe zile. Au venit nişte femei, i-au descântat de deochi, i-au învârtit buricul, au pus ventuze şi cam asta a fost tot.

Într-o dimineaţă s-a pomenit bătrânul că se aud din bucătărie nişte ocări ca în zilele bune. De bucurie, Potop s-a dus glonţ la Fane şi s-a îmbătat zdravăn.

Nici acum nu-l stinghereau ocările femeii. Se obişnuise cu ele de-a lungul anilor cum te obişnuieşti cu aerul. Trecu în bucătărie, având în minte o seamă de griji pentru ziua aceea, cu toate că îl cam durea căpăţâna şi îi tremurau picioarele pe la încheieturi. Paraschiva îi puse dinainte o cană cu ceai şi nişte jumări cam dospite.

— Să-l laşi pe Andrei să doarmă! spuse el. Ies eu cu căruţa. Am de făcut un drum de nisip la unul pe

Vitan, apoi mă duc la fabrică.

— Nu cumva te duci să te dregi?

— Nu, fă. Nici vorbă. Am treabă la fabrică. M-au chematără şefii ăi mari să stau de vorbă cu ei, se fuduli bătrânul vorbind din vârful buzelor ţuguiate.

— Pe tine? se miră Paraschiva. Păi ce au ei cu tine?

— Chestii de serviciu. Am răspundere mare la fabrică.

— Mai bine te-ai duce să te odihneşti. Diseară intri la lucru. Lucrezi de noapte. Ai să adormi acolo cum te văz şi mă vezi.

— E-te-te măă, deşteapta!

— Nu cumva te cheamă pentru cai?

— Ia mai slăbeşte-mă, fă! Dacă vrei să ştii, m-a chematără tovarăşu' Ilie, secretaru de partid.

Femeia se uită la el îngândurată şi nu mai spuse nimic. Nu credea o vorbă din tot ce-i înşirase. Bănuia mai degrabă că o fi vrând să-l bage pe Andrei cu căruţa la fabrică. Auzise că cei care se angajează cu căruţele pot câştiga destul de bine. Fabricile duc lipsă de maşini şi apelează la căruţaşi.

După ce adăpă caii, Potop ieşi cu căruţa pe

poartă, în goană către capătul străzii Fecioarei. De fapt, Fecioara încă nu se putea numi chiar stradă. Era mai degrabă un fel de uliţă, cu majoritatea caselor numai pe o parte, făcând faţă cociocului cu bălării, acum maidan, care acoperea o groapă mai veche, fostă carieră de pietriş şi nisip. În buza fostei cariere se afla cârciuma lui Fane Ologu. Aceasta avea obloane mari de tablă, gratii din fier forjat groase cât funiile şi un şopron respectabil în faţă, sub care se odihneau aşezate pe două rânduri butoaie de stejar pline cu vin, lăsând un culoar de trecere către scările de lemn prăpădite de vreme, care duceau în prima odaie a cârciumii.

Aici trăgeau nisiparii din josul Dudeştilor. Îşi opreau căruţele pe dreapta lângă bordură, înfigeau codiriştile bicelor în nisip, aşezau straiţele cu grăunţe dinaintea cailor şi intrau în cârciumă să-şi soarbă litra de vin rubiniu adus tocmai de pe dealurile Drăgăşanilor, sau scos de sub tejgheaua domnului Fane, plină cu chimicale. Nisiparii aveau palmele mari cu degetele noduroase, bătute de cozile lopeţilor.

*

În aceeaşi dimineaţă, pe o portiţă de pe

Fecioarei, uitată deschisă, ieşi de-a buşelea un pui de om mare cât un dovleac aşezat în coadă şi se târî o vreme pe mijlocul trotuarului către imensul necunoscut care îi şedea în faţă, adică spre maidanul cu bălării. Era cel mai mic dintre copiii lui Buzău. Ultimul moştenitor al Buzăilor.

Părăsind deci locuinţa, Buzău cel mic, încheietorul de pluton al dinastiei, cum avea obiceiul să zică Mitică Oţoţoc, şi căruia îi putem spune Buzău al cincisprezecelea, înaintă vesel o bucată de drum, dar se ivi curând o problemă mare pentru el. Pietrele trotuarului, pişcate ici-colo de tăriile timpului, erau destul de ridicate deasupra străzii, aşa că până la urmă negăsind ceva mai bun, se hotărî să-şi dea drumul de pe pietre cum s-o nimeri, lucru pe care îl făcu destul de mulţumitor. Alte hopuri nu mai întâlni în afară de un ciob de sticlă. În faţa lui rămase multă vreme gânditor, privindu-l ba dintr-o parte, ba din alta, după cum strălucea în bătaia soarelui. Socotind de la un timp că l-a privit destul se aşeză pe fund cu un picior adus sub el şi ridică ciobul.

După ce îl răsuci pe toate părţile, convins că nu mai are nimic nou de văzut, umplu ciobul cu ţărână şi

îl aruncă în sus, sărind cu amândouă mâinile după el.

Mare lucru însă nu găsi la ciobul acela, astfel că părăsi ideea de a şi-l însuşi, mai ales că îşi aduse aminte de drumul lui. Pomi deci în grabă către maidan, măturând cu fundul şi cu picioarele grăsuţe praful drumului. De bucurie pentru prima lui călătorie atât de lungă nici nu simţi oboseala acelei traversări ce depăşea cu mult douăzeci de paşi. Se ridică sprijinindu-se de tulpina unei cucute şi privi ca un adevărat explorator către hăţişul acela de bălării, scornind cu ochii un drum mai lesnicios. O luă iar de-a buşelea, însă după câţiva paşi, văzând măreţia codrului de buruieni îl cuprinse frica şi bătu în retragere către casă, îndoindu-şi viteza.

Dar la întoarcere nu mai respectă drumul pe care venise, fie din cauza grabei, fie din altă cauză. O urzică bătrână îi şterse în treacăt picioarele. Buzău cel mic rămase pironit locului. Pe faţă îi stărui întâi o umbră de mirare, apoi urmă un scâncet, iar lacrimile bogate durară până când ajunse din nou în dreptul ciobului de sticlă. De data aceasta i se păru mai altfel. Mai atrăgător. Parcă-l îmbia. Îi dădu roată, pipăindu-l uşor cu degetele, fără să-l mişte din loc. După aceea

strânse un muşuroi de pulbere în jurul ciobului, gângăvind ceva greu de lămurit.

Dinspre cârciuma lui Fane Ologu răzbi o căruţă în goana mare, stârnind un nor de praf. Copilul nu o luă în seamă decât în clipa când văzu lângă el picioarele cailor.

După ce potoli caii, Potop slobozi în toată voia o seamă de înjurături, mai mult de teamă decât de mânie. Coborî din căruţă destul de sprinten şi se apropie de copil. Îl luă în braţe, îi scutură de praf poalele cămăşii şi îi făcu o ocheadă. Băiatul se potoli greu. Totuşi, foarte mulţumit de atenţia ce i se acorda, întinse arătătorul mare cât un chiştoc şi îl împunse pe bătrân în piept, zâmbindu-i printre lacrimi.

Fundul răcoros şi fraged al copilului se lipise plăcut de mâna păroasă şi uscată, numai că Potop era zorit la treburile lui, aşa că îşi roti privirea către poarta deschisă a familiei Buzău. În ogradă nu se afla nimeni şi nici în casă. Buzăii plecaseră după agoniseală cine ştie pe unde. Dracul ştie pe unde plecaseră Buzăii. Bătrânul deschise uşa, puse copilul în mijlocul patului, îl mângâie pe obraz şi se trase către uşă. Observându-i mişcarea, micuţul se porni pe

plâns. Potop se luă cu mâinile de păr.

— Ai să ajungi cântăreţ, băiatule, spuse trecând pragul.

În uşă se răzgândi şi se întoarse. În definitiv, nici nu ştia dacă e băiat sau fată. Îi zisese băiat, dar putea să fie fată.

„Copiii ăştia când sunt mici, gândi el, au un chip care nu spune nimic”.

Nu ştia ce-i venise, însă ar fi vrut grozav să fie băiat. Îi ridică cu grijă cămaşa şi se uită. Împreună cu el se uită şi copilul. Bătrânul zâmbi satisfăcut. Apoi se gândi o vreme, cam cu ce l-ar putea domoli pe Buzău cel mic. Ce i s-ar potrivi lui? Luă până la urmă o ulcică de tablă de pe policioară şi o lingură de lemn. Buzău se aplecă într-o parte plin de interes.

Încurajat de privirea copilului, bătu cu lingura în ulcică. Sunetul nu era tocmai frumos, dar niciunul dintre ei nu luă în seamă un lucru atât de mărunt, iar lingura şi ulcica trecură destul de repede în mâinile adevăratului moştenitor al obiectelor. Bătrânul răsuflă uşurat, gândind că în sfârşit îşi poate vedea de ale lui.

Băiatul se plictisi iute de obiectele acelea şi intuind că omul e gata să plece, să se strecoare afară,

dădu un nou semnal de plâns. Potop înjură în gând, apoi zâmbi cât putu el de frumos şi îşi duse mâinile la urechi, mişcându-le ca pe nişte urechi de iepure. Buzău râse, însă îi căşunase lui să nu-l slăbească pe om. De câte ori îl vedea apropiindu-se de uşă, îşi tremura buza de jos, astfel că reuşi curând să-l scoată din pepeni.

— Măi Buzău cel mic, spuse, uitându-se fioros, tu ai auzit de mine?

Copilul nu se sperie nici de privirea lui nici de vocea mânioasă şi murmură vesel:

— Tata.

— Ce tată, mă? Dacă te aude tanti Paraschiva face moarte de om. Pe mine mă cheamă Potop. Ai auzit? Tac-tu e Buzău.

— Tata.

— Pe dracu'! De ce nu eşti tu de înţeles, măi Buzău cel mic? Stai şi tu acilea cuminte că acuşi trebuie să pice mă-ta de pe unde o fi. Unde dracu' e mă-ta? Ce zici, mă laşi să plec? Fac un drum de nisip în Vitan. Uite, îţi las poarta descuiată. Numai uşa de la casă o închid.

Copilul râse şi întinse mâinile către el. Bătrânul

se scărpină pe creştet, alternând între furie şi plăcerea de a se juca cu el.

— Măi Buzău cel mic, uite îţi spun o poveste cu Făt-Frumos şi p-ormă plec. Numai până în Vitan. Am treabă. Zău am treabă. Ce zici?

Copilul râse. Râdea frumos, cu gropiţe îi obrajii bucălaţi.

— A fostără odată un Făt-Frumos… adicătelea… Făt-Frumos ăsta…

Potop se încurcă. Nu ştiu mai departe. Nu cunoştea poveşti cu feţi-frumoşi, dar nu era el omul care să se dea bătut cu una cu două.

— Şi avea Făt-Frumos ăsta o iapă chioară. Ce te strâmbi aşa? Adică Făt-Frumos nu putea să aibă o iapă chioară?

Începu să se înfierbânte la povestit şi se trase pe pat, mai aproape de copil.

— Măi Buzău cel mic, voi aveţi păduchi? Că mă omoară Paraschiva dacă îi duc acasă.

Copilul se uită la bătrân zâmbind cu toată gura. Al dracu' de plăcut zâmbea copilul.

— Da, poate că n-aveţi. N-am eu timp acuma să caut păduchi. Îi zic geambaşului „mă drace, nu te ţine

după mine că nu iau iapa. E chioară şi bătrână. Asta-i mai bătrână ca mine”. Da’ el nu se lasă. „Ce dacă n-o cumperi? zice. La urma urmei nici n-o vând. Vreau doar să-i beau aldămaşu cu alde matale că eşti om simpatic. Să n-am noroc de ce văz înaintea ochilor de te mint”. M-am gândit eu, cum dracu’ vrea ăsta să bea aldămaşu cu mine dacă n-am făcut târgul? După ce mi-a zis că face el cinste, am intrat în cârciumă. Ştii zahanaua aia din gura Oborului? Cum dracu’ s-o ştii, îşi luă seama. Când m-am afumat bine, mi-a vândut iapa cu preţul a doi armăsari buni. Al dracu’ balaoacheş, m-a ars. Acum gata. Am plecat.

Copilul lăsă buza.

— Mă fir-ar a dracu’ ceasu când ne-am întâlnit! se înfurie Potop. Să nu mă scoţi din sărite că-ţi ard vreo două bice de mă ţii minte. Ce te uiţi aşa la mine? Poftim! Îţi las biciu ca să fii sigur că mă întorc.

În felul acesta s-a încheiat între ei târgul, satisfăcător pentru fiecare. Buzău s-a înfăşurat cu biciul şi scotea ţipete de încântare. Potop se uita la el cu inima plină de veselie, apoi îl întrebă:

— Măi Buzău cel mic, ia spune cum te cheamă?

Dar copilul nu-i răspunse, nu-l mai luă în seamă.

Jucăria cea nouă îl absorbise cu totul.

*

Cele două cinzecuri de secărică luate în cârciuma lui Fane îl dispuseră atât de minunat pe Potop, încât simţea că pluteşte pe coridorul întunecos din clădirea fabricii. Ochii îi străluceau de îndrăzneală, în timp ce rumega nişte cuvinte mari cu care avea de gând să-l dea gata pe secretarul de partid. Din păcate, curajul îl ţinu doar până la uşă. Puse mâna pe clanţă destul de sfios, îşi şterse picioarele deşi nu era nevoie şi se pomeni într-o încăpere largă cu lumină multă prin ferestrele înalte. Mai fusese odată aici pe vremea lui Samson Dumitrescu, fostul proprietar al fabricii. Asta s-a întâmplat mai demult, poate înainte de război. Îl văzu pe secretarul de partid şezând la o masă cu câteva hârtii pe ea şi nu-i plăcu nici masa, nici secretarul. Se aşteptase la cu totul altceva. I-ar fi plăcut un birou mare de nuc sau de stejar, cu încrustaţii pe margini, plină cu călimări, cu tampoane ce sug cerneala cât ai clipi şi apasă pe hârtie ca fierul de călcat. Pe lateralele biroului s-ar fi cuvenit să şadă frumos rânduite un maldăr de dosare şi tocuri de scris între ele. Pe secretar îl chema Ilie. Numele nu era

urât, dar omul nu-i plăcu nici într-un fel. Purta o cămaşă ieftină, cadrilată şi după ce arăta la chip ca o smochină, nici nu avea măcar ochelari cu rama de aur. Alături de Ilie, o fată abia răsărită, care mai păstra ceva din frăgezimea crudă a copiilor, răsfoia un dosar.

Văzându-i neliniştea din priviri, secretarul îi răspunse la salut cu un zâmbet ca să-i dea curaj. Potop se foi o vreme pe scaun, căutând în mintea lui cuvintele acelea frumoase ce-i umblaseră prin gură până mai adineauri, însă nu reuşi să le prindă firul. Doar două vorbe pompoase îi umblau prin minte şi se fugăreau una pe alta în vârtejuri mari. „Condoleanţe” şi „devotament”, pe care le auzise cândva la o înmormântare boierească. Folosise de câteva ori vorbele acelea în cârciumă lui Fane, plasându-le în nişte fraze alese, cam aşa cum făcea uneori Mitică Oţoţoc, dar nimeni nu-i dăduse vreo atenţie în afară de Buzău care întrebase: „Ce-ai zis?” Iar Potop rămăsese convins că nu acolo trebuie să le plaseze, ci în faţa oamenilor subţiri, ce ştiu să preţuiască vorba aleasă.

Rosti cuvintele cu voce tare.

— Poftim? tresări Ilie.

Bătrânul râse îi sinea lui. Frumuseţea cuvintelor l-a turtit de-a binelea pe secretar, observase el bine după tresărirea acestuia. Şi dintr-odată Potop îşi recâştigă tot curajul, astfel că, îi veniră în minte şi celelalte vorbe subţiri.

— Ai spus ceva? repetă Ilie întrebarea.

— Am spus. Sigur că am spus, grăi cu fudulie bătrânul. Eu ştiu să vorbesc boiereşte la o adică, numa că o fac rar, dacă n-am omu’ care să înţeleagă. Nici nu-i mai ţin minte pă toţi boierii mari cu care am stat la taclale.

Ilie râse şi-i întinse o ţigară. Era simpatic bătrânul. Îl ştia de mult pe Potop, însă niciodată nu avusese prilejul să stea de vorbă cu el mai pe-ndelete.

— Ia spune, tovarăşe Potop, cu ce ocazie vii pe la noi? Credeam că la ora asta te odihneşti. Diseară eşti de serviciu la pază.

În timp ce-şi aprindea ţigara, bătrânul socoti că ar fi bine să se aşeze picior peste picior, aşa cum văzuse în multe rânduri că fac oamenii subţiri. Încercă întâi cu stângul peste dreptul, dar nu se simţi bine. Schimbă picioarele. Nici aşa nu-i plăcu. Până la urmă, după mai multe schimbări, rămase la dreptul peste

stângul, hotărât să păstreze poziţia aceea păcătoasă, de dragul de a-şi menţine prestigiul câştigat prin vorbele mari în faţa secretarului.

— Azi-noapte am fost liber, tovarăşe Ilie. M-am odihnit destul. Acum venii pentru băiatul meu, pentru Andrei.

— Ai un băiat?

— Nu e chiar al meu. A crescut în casă la mine de vreo paisprezece ani. L-am găsit rătăcit prin Obor. M-am dus cu el acasă şi numa eu ştiu cum a sărit Paraschiva la mine. Z-cea că l-am făcut eu cu vreo destrăbălată şi l-am ţinut ascuns pe undeva.

Ilie tuşi în pumni stăpânindu-şi râsul. Potop îl privi cu atenţie şi uită unde rămăsese cu povestea lui Andrei, aşa că îi dădu drumul la vorbă cum îi veni în minte.

— Eu nu sunt muieratic, tovarăşe Ilie. Nu umblu după muieri, cu toate că ştiu vreo câteva care nechează când mă văd.

Ilie se uită cu teamă la fata de lângă el şi încercă să schimbe vorba.

— Nea Potop, ia spune ce a mai zis pe urmă ţaţa Paraschiva?

— A zis… dacă mă prinde că umblu după muieri…

— Nu, omule! Te-am întrebat ce-a mai zis când te-a văzut cu Andrei?

— A zis că noi abia ne tragem sufletu’ de amărâţi şi dacă moare vreun cal, că tot nu aveam bani să luăm altul, mă pune pe mine la ham în locului. Acum dac-a scăpat de la armată, m-am gândit să-i fac şi lui un rost, adică să-l bag aici la fabrică.

— Ce ştie să lucreze?

— De toate ştie.

— Are vreo calificare?

— Nu, dar l-aţi putea primi să conducă treburile.

— Asta-i greu, dacă nu are o calificare.

— Păi nici Samson Dumitrescu, fostu proprietar, nu avea calificare.

— Asta-i altă chestie. O să ne ocupăm de el. Să vină mâine la mine.

— Aşa m-am gândit şi eu, făcu satisfăcut bătrânul, crezând că l-a convins pe secretar în privinţa unui post de conducere. Dumneata trebuie să-l ajuţi. Doar a fost băiat sărac. Acum săracii sunt la putere. Uite ce vreau eu. Să-l aducă acasă pe Andrei cu

maşina mică, aşa cum îl ducea pe Samson. Eu am să-i fac rost de ţoale scumpe. Zărzăroiu şi-a cumpărat un giben şi o pereche de cizme birghel din talcioc. Numa duminica are nevoie de ele. Duminica îl aud cum o strigă pe nevastă-sa: „Fă Aurico, ia dă-mi gibenu şi cizmili alea, că mă duc să fac o tacla cu Mitică Oţoţoc”.

— Nea Potop, adu-l pe băiat aici. De oameni avem mare nevoie, făcu Ilie blând, înţelegând toate zbaterile din sufletul bătrânului.

— Atunci îl pui să conducă?

— Nu. Poate că îl calificăm într-o meserie oarecare.

Potop sări de pe scaun supărat de-a binelea. Ştia că la naţionalizare mulţi muncitori trecuseră în posturi de răspundere prin fabrici.

— Să-i mai prind eu pe Oţoţoc şi pe Buzău că-i laudă pe comunişti, spuse furios.

Îşi făurise atâtea planuri în jurul lui Andrei, încât acum când vedea că întâmpină greutăţi, parcă nu-i venea să creadă.

Ilie îşi apropie scaunul de al lui şi-i vorbi cu toată înţelegerea. Apoi se opri brusc, dându-şi seama că, în

afară de câteva lozinci vechi şi cam ruginite, nu-i spusese nimic din ce ar fi trebuit.

— Adu mâine băiatul aici. O să vedem ce putem face. Tovarăşa Sanda e secretara organizaţiei de tineret. Ea o să se ocupe de Andrei, arătă cu mâna spre fată.

Potop se uită atent la ea, dându-i ocol ca unei iepe de rasă. Îi plăcură picioarele ei lungi, nervoase, pieptul mic, abia împlinit şi faţa ovală, cu ochii mari, frumoşi.

— Păi să se ocupe de el, tovarăşe Ilie, dacă zici mata, spuse cu importanţă. Numa de i-o plăcea şi lui, că pe strada Fecioarei toate fetele sunt nebune după el.

De data aceasta, secretarul slobozi un hohot mare de râs, întorcându-se când spre fată, când spre bătrân.

După ce plecă oaspetele, fata cătă supărată la secretar. Acesta îi prinse privirea şi o întrebă râzând:

— Ce părere ai despre moş Potop?

— Ştiu eu? Pare cam zurliu.

Bătrânul pricepuse clar chestia aceea cu „ocupatul”, dar s-a prefăcut a nu înţelege, fiindcă îi

plăcuse fata. Îi aruncase o nadă, făcând pe niznaiul. Zâmbi şi se îndepărtă zâmbind. I-ar place o astfel de noră.

*

Ajuns acasă, Potop întrebă de Andrei şi când află de la Paraschiva că băiatul a plecat în oraş, nu mai zise nimic. Îi era foame. Va mânca şi va trage un pui de somn.

— Ei, cum a fost la fabrică? îl descusu Paraschiva după un, timp.

— Cum să fie? M-au rugat să-l bag şi pe Andrei acolo la lucru.

— De unde-l ştiu ei pe Andrei, nătărăule?

— Uite că-l ştiu. Aşa e comuniştii, Îi ştie pă toţi oamenii săraci. Şi de tine m-a întrebat tovarăşu' Ilie.

— Fugi mă prăpăditule d-aicea că minţi! răspunse ea prietenos.

Au tăcut o vreme. Paraschivei îi păru bine că oamenii aceia de la fabrică o ştiu şi pe ea, deşi nu prea înţelegea de unde şi până unde. Apoi se bucură gândind că Andrei va lucra acolo. În fabrică era leafă sigură, nu bani pe apucate, aşa cum aducea ieşind cu căruţa.

— Atunci căruţa o vindem?

— Sigur că o vindem, răspunse Potop preocupat de cine ştie ce gânduri.

— O! Să nu greşim.

— P-ormă am putea să avem şi noi un copil.

— Un ce?

— Un copil, fă. N-ai auzit?

Femeia se opri în mijlocul odăii şi se gândi că bătrânul a turbat de-a binelea.

— Un copil ai zis? Păi cine-l face, mă hodorogule?

— E gata făcut, mustăci Potop.

— Ei, pe dracu'! Doar n-ai să-mi spui că ai făcut tu un copil.

— Nu. Eu sunt om serios. E vorba de Buzău cel mic.

— Ai căpiat. Numa ţigani nu mi-ai adus în curte.

— Da' ce, el nu-i om?

Femeia îl ştia pe Dodel, adică pe Buzău cel mic. Era un copil tare drăguţ. L-ar fi culcat cu ea în bucătărie.

— Păi ce crezi tu, că ţi-l dă Buzău? De unde naiba îţi vin ţie aşa nişte gânduri? spuse ea cu multă căldură în glas.

Bătrânul se prefăcu a nu înţelege aprobarea ei tacită. Acum mai rămânea doar să ducă tratative cu alde Buzău.

*

Când înseră, Potop o luă agale către fabrică. Fabrica aceasta nu era prea departe de strada Fecioarei, aşa că făcea drumul pe jos, peste câmp. Tăia de-a curmezişul prin câmpia marelui golf. Bătrânului îi plăcea drumul acela destul de pustiu, fiindcă mergând pe el, se putea gândi în toată voia la vreo păţanie închipuită cu care s-ar putea lăuda în faţa portarilor. De data aceasta nu avu prea mult noroc. Portarul Dumitru era în schimb cu el. Pe Dumitru, Potop nu prea-l avea la inimă din cauză că îl cam lua peste picior. Minciunile năzdrăvane ale bătrânului îl scoteau uneori din sărite şi atunci se răstea la el: „Măi Potop, ia mai du-te şi vezi-ţi de serviciul tău de pază. Rostu unui paznic e să dea ocol fabricii nu să-mi împuie mie capul cu tot felul de scorneli”. La început bătrânul se jurase în fel şi chip că el spune numai lucruri adevărate şi-l acuza pe Dumitru că nu se pricepe la chestiile cu tâlc. Apoi, când s-a convins că nu-şi poate face din el un

ascultător bun, se depărtase de portar, iar de la o vreme parcă îi luase frica. Acum avea o chestie grozavă de povestit. Cum îl prinseseră pe el într-o iarnă vreo douăzeci-treizeci de lupi în pădure la Cernica. Dar cui să i-o spună? Nu cuteza să se apropie de Dumitru. Doar i-a dat bună seara şi s-a dus către fundul curţii, unde îşi avea un culcuş între nişte buruieni, în faţa unor grămezi de fiare vechi.

După ce ocoli fabrica de vreo două ori, înciudat că ofiţerul de serviciu abia s-a uitat la el, se aşeză pe culcuşul lui şi îşi trase la îndemână bâta de care nu se despărţea niciodată noaptea. Privi multă vreme bolta lăptoasă a cerului, gândindu-se la băiatul acela al lui Buzău. Îi era teamă să nu cumva să adoarmă. Ofiţerul de serviciu poate da peste el dormind. Atâta i-ar trebui. Uneori mai trăgea cu urechea către zidul fabricii. Alteori aţipea, ca apoi să tresară înspăimântat. Către miezul nopţii începu să bată vântul. Şuieratul vântului prin hăurile fabricii nu-i plăcu. Iarba tremura în jurul lui de parcă se trăgeau către el tot felul de lighioane. Îşi aminti că prin alte fabrici umblaseră hoţii sau unii care voiau să strice maşinile. „Sabotorii” era cuvânt nou pentru bătrân, iar

imaginaţia lui asupra sabotorilor lucra nu tocmai clar, ceea ce-i mărea spaima. La şedinţa cu paznicii, s-a pomenit ceva despre sabotori. Hoţii îl speriau, dar sabotorii îl băgau în răcori, tocmai pentru că nu le înţelegea prea limpede rostul.

Se ridică pe şezut şi îşi făcu semnul crucii, rugându-se în gând: „Dă Doamne să nu vină cineva peste mine! Abate-i Doamne pă sabotori şi pă oţi către alte fabrici! Ajută-mă Doamne, cum l-ai ajutatără...” Aici se încurcă. Nu-şi aducea aminte pe cine îl ajutase Dumnezeu, însă era convins că-l ajutase pe careva.

Schimbul de noapte lucra doar în atelierele din faţa porţii principale. Prin apropiere se auzea scârţâitul unui oblon şi din când în când câte o bufnitură surdă, după cum îl izbea vântul dintr-o parte sau din alta.

Aţipi din nou. Când se trezi iar, văzu o lumină slabă în atelierul de alături. Lumina aluneca prin hală, asemenea unei şopârle. „Or fi ai noştri, gândi Potop”. Apoi îşi întoarse gândul. „Ai noştri aprind lumina. Nu umblă prin hală cu lanterna”. Ar fi vrut să fugă spre poartă, însă trebuia să treacă pe lângă uşa halei. I se tăiară picioarele şi nu reuşi decât să îngâne:

„Damblageşte-i Doamne!” Privi atent la lumina jucăuşă care fugea prin hală de colo-colo. „Ăştia nu e oţi, gândi înfiorat. Trebuie să fie niscaiva stafii, sau vârcolaci, sau poate chiar dracu’. Doar nu scrie nicăieri că dracu’ umblă numa pe la cimitire. El poate umbla şi prin fabrici, cu gându să vatăme oamenii. Se apropie scurt de tine, îţi suflă în obraz nişte catran amestecat cu balegă de vacă, până te ameţeşte. Dar dacă e ofiţeru de serviciu, care încearcă să mă sperie? El e, că şi la armată se încearcă sentinelele”. Încercă să râdă. Nu reuşi decât să constate cum i se bat dinţii între ei. Luă o piatră şi o aruncă în uşa de fier. Lumina se stinse. „Oţii mă... oţii...” Auzi zgomot în spatele lui. Lovi cu bâta în direcţia aceea, cu puterea pe care ţi-o dă frica, apoi simţi o arsură în lungul spatelui şi se rostogoli în iarba moale.

Când se trezi, văzu că-i bandajat în jurul pieptului şi că se află într-o încăpere cu pereţii înalţi, albi. Într-un colţ al camerei, pe o măsuţă cu trei picioare, era un vas cu flori. Undeva pe afară, auzi nişte glasuri de oameni, iar ceva mai depărtat, claxoanele unor maşini. În odaie se simţea miros de medicamente. „Te pomeneşti că mor, gândi. Ce, parcă-

i mare lucru? O încurcătură de maţe şi gata. Paraschiva o să vândă caii şi căruţa, să-mi facă o înmormântare ca lumea la cimitiru' Izvor". Scânci ca un copil de durere, apoi îşi continuă gândurile: „Toată mahalaua o să se ţină după dric. Primii or să se repeadă la pomană Buzăii. Ăştia totdeauna sunt flămânzi. Părintele Anghel o să ţină o cuvântare frumoasă". Apoi se nelinişti. „Dacă Anghel n-o să vrea să-l slujească? Ar putea spune că Potop ăsta n-a călcatără în biserică de zece ani, când nimerise acolo din greşeală, fiind beat criţă". Fu întrerupt din gândurile lui de Paraschiva.

— Cum te simţi?

— Păi cum să mă simţ? Am încurcătură de maţe.

— Încurcătură de maţe pe dracu'! Ai o împunsătură de cuţit în umăr.

— Zău? Atunci sunt pe moarte, zise Potop neliniştit.

— Doctoru' spune că în câteva săptămâni te pui pe picioare. Te doare locu?

— Aşa şi aşa. Parcă aş bea o secărică.

Apoi Potop uită de Paraschiva. Şi-a amintit toată întâmplarea de la fabrică. Şi dintr-odată îi păru bine

că tocmai lui i s-a întâmplat. Închise ochii şi simţi în întreaga lui fiinţă o bucurie molcomă care îi învăluia sufletul ca o alintare. Acum nu va mai fi nevoie să mai inventeze o poveste grozavă. Oamenii de pe strada Fecioarei şi chiar portarul Dumitru, îl vor asculta cu atenţie, cum îl ascultă unii pe Oţoţoc în cârciuma lui Fane. Acum oamenii or să-l bage în seamă şi pe el ca şi pe Mitică. Şi generos parcă în faţa oamenilor, pe care îi vedea clar adunaţi în cerc lângă el, se hotărî să nu mai spună minciuni. Aici se încurcă. Ştia că aşa ceva nu se poate. Va trebui să mai înflorească niţel această păţanie a lui. Tresări încântat. Cum de nu se gândise la o chestie atât de simplă? Cu siguranţă va primi o decoraţie. Dacă îi dă de la fabrică o decoraţie, întâi va merge cu ea atârnată în piept direct la cârciuma lui Fane. Deschise ochii. Paraschiva şedea îngândurată pe marginea patului. Când îi văzu ochii veseli, bănuindu-i vreo nebunie ce-i trece prin minte, porni să-l ocărască uşor, ca o mângâiere:

„Nărodu naibii! Puteau să te omoare”.

*

Primăvara s-a aşternut destul de domoală peste Bucureşti. Doar într-o zi mai rea vântul a răzbit în

lungul străzilor, ridicând gunoaiele într-un picior şi ducându-le, săltăreţ, pe lângă rigole către cine ştie ce locuri dosnice. După aceea, câteva ploi iuţi spălaseră pământul de zgura iernii, primenind locurile. Pe lângă uluci, acolo unde soarele îşi bătea tăria, apăruseră primele fire de iarbă. O seamă de gâze sprintene măsurau ulucile de la un capăt la altul.

Undeva pe strada Fecioarei, cocoţat pe capra căruţei, un ţăran de prin împrejurimile oraşului striga la răstimpuri: „Pământ de flori! Ia pământ de flori!”

Aflat la vremea aceea pe prispa casei, Potop începu să râdă şi se gândi că ţăranul nu-şi cunoaşte bine meseria de negustor. Cine naiba are nevoie de pământ de flori la mahala?

Bătrânul se simţea refăcut după necazul pe care îl păţise la fabrică. Împunsătura aceea de cuţit s-a închis greu. Apoi mai dăduse peste el o gripă care îl slăbise atât de tare, încât fusese nevoit să rămână acasă din toamnă până în primăvară. Mai avea nişte zile de concediu medical şi se bucura de ele şezând la soare. Faptul că nimeni nu-i adusese o decoraţie l-a mâhnit o vreme până când şi-a dat seama că decoraţia se dă nu acasă ci la fabrică. Acolo chiar directorul

poa’ să ţină o cuvântare lungă despre vitejia lui.

Bătrânul îşi trase un scăunel la marginea prispei şi se aşeză pe el gemând de plăcere. Era un loc de unde putea cuprinde cu privirea ograda, casa şi chiar o parte din stradă. De fiecare dată când se aşeza în colţul acela şi îşi privea proprietatea, îl cuprindea o bucurie copilărească, ştiindu-se stăpân peste tot din jurul său. Privirile lui porneau de la gardul dinspre stradă, făcut din bucăţi de scânduri adunate cine ştie de pe unde şi care nu erau două la fel. De la poartă până la prispa casei pornea o alee cu piatră măruntă. Într-un colţ al curţii crescuseră doi salcâmi groşi cât piciorul. Bătrânul îi cântărea mereu din priviri socotind că în vreo iarnă mai aspră o să scoată din ei o căruţă de lemne. Două trepte din calupuri de piatră, printre care încercau buruienile să iasă la lumină, duceau pe prispa spoită cu lut şi bălegar. Pe prispă, în oale vechi înşirate pe lângă pereţi, câteva muşcate sorbeau lacome lumina soarelui. Casa era făcută din chirpici, ca mai toate casele marelui golf. La intrare, Paraschiva aşeza o pătură veche, pentru şters picioarele, cu toate că nu-şi prea avea rostul, fiindcă în casă nu existau duşumele, ci aceeaşi spoială cu lut

şi bălegar, peste care femeia arunca un strat subţire de nisip. În spatele casei, câţiva corcoduşi şi nişte oţetari completau proprietatea bătrânului, fiind singurii arbori ce puteau vieţui pe pământul acela de umplutură, amestecat cu cloaţe de cărămidă.

Potop era grozav de mândru de această proprietate a lui şi se fălea cu pereţii casei construiţi de el. În special îi plăcea lui partea din spatele casei, care fiind ameninţată să cadă, Potop îi mai adăugase un perete de sprijin din chirpici, cam în vremea războiului. Al doilea perete nu era tocmai drept, însă Potop se lăuda că-l făcuse în felul acesta ca să reziste la bombe. Şi că în ’44, când căzuse în curtea lui o bombă mare cât o vacă, peretele s-a aplecat niţel să se uite la ea, pe urmă şi-a văzut de rosturile lui.

Soarele căzuse mult către asfinţit. Razele lui pierduseră din tăria de dimineaţă. Acum erau molcome şi blânde, iar Potop simţi cum îl pătrund şi-l învăluie şi-i moaie puterile. Aţipi. Apoi se ridică brusc. Vocea ţăranului vânzător de pământ răsună undeva pe aproape. Îşi aminti de pământul din spatele casei. Dacă ar pune acolo nişte pământ gras, locul acela poate fi plantat cu căpşuni. Fugi către poartă şi ajunse

la timp ca să-l oprească pe ţăran.

— Cum dai pământu'? întrebă cu voce tare, învârtindu-se băţos în jurul căruţei.

Din curtea lui, aflată alături, Mitică Oţoţoc auzi întrebarea bătrânului şi se apropie de gard pe furiş. Printre scândurile gardului îi văzu pe negustor şi cumpărător, rugându-se în gând să nu prindă Paraschiva de veste şi să-l cheme pe bătrân în curte.

— Cum dai baniţa? repetă Potop întrebarea, plin de ifose.

— Zece lei baniţa, spuse ţăranul dintr-o răsuflare, uitându-se crunt la el şi întrebându-se dacă acesta ar putea să cumpere cu adevărat.

— Are nisip în el, spuse Potop vânturând pământul printre degete.

Ţăranul sări din căruţă. Era un tip mărunt, cu faţa mălăiaţă şi nerasă de câteva zile. Avea gâtul lung, de pui golaş, cu nodul lui Adam ieşit mult în afară şi ochii mici albaştri. Se vedea clar că nu-i obişnuit să vândă, fiindcă nu se pricepea la răspunsuri convingătoare. Trecu şi el degetele prin pământ şi spuse:

— N-are nisip!

— Şi pământ galben are în el.

— N-are!

— Sunt şi câteva pietricele.

— Nu sunt!

— Câte baniţe ai?

— Treizeci.

— Să se facă aşa cine minte? zise Potop, îndoindu-şi arătătorul.

— Să se facă!

— Bine! Ţi-l iau pe tot la doi lei baniţa.

— Nouă lei baniţa, spuse uitându-se rugător la bătrân.

— Trei. Mai mult de trei niciun ban.

— Opt.

— Patru.

— Şapte.

— Cinci.

— Dă-mi măcar şase, spuse ţăranul cu disperare în glas. La preţul ăsta nu ştiu dacă-mi ajunge de rochie.

— Ce rochie?

— O rochie pentru nevasta mea, că umblă de trei ani cu o zdreanţă.

— Fie şase, hotărî Potop mărinimos.

Ţăranul puse mâna pe lopată şi începu să descarce pământul lângă rigolă. Mâinile lui subţiri şi negricioase umblau iute. Se gândea la materialul de rochie. I-ar fi plăcut ceva înflorat sau cu buline mari. Astea îi veneau bine femeii. Dacă se grăbea, putea să fie cu materialul acasă până seara.

Potop aduse şi el o lopată şi-i ajută la descărcat. Goliseră aproape jumătate căruţa până să prindă de veste Paraschiva. Când ajunse femeia lângă poartă, bătrânul lăsă lopata şi se apropie deosebit de mândru.

— Ce-i cu pământu’ ăsta? se miră ea.

— L-am cumpărat cu şase lei baniţa, se fuduli Potop.

Ţăranul se opri din aruncat şi se uită dintr-o parte la femeia aceea voinică. O presimţire i se strecură veninos în inimă.

Paraschiva îl trase pe bătrân în curte şi-i spuse în şoaptă:

— Cu ce bani îl plăteşti, nebunule?

— Cu ăia de concediu medical.

— Nu, că eşti căzut din nori, săracu’ de tine. Păi tu ce ai crăpat toată iarna? Azi n-am nici de pâine.

— Da’ banii care i-a adus Andrei?

— I-a mâncat calul. Ţi-am spus să vinzi calul.

Potop ieşi în stradă, puse mâna pe lopată şi începu să arunce pământul în căruţă. Ţăranul nu reuşi să judece limpede. În mintea lui stăruia doar ideea că trebuie să descarce căruţa cu orice preţ şi se legă de această idee ca de un lucru salvator. Se opinti zdravăn, iar lopata zbura în mâinile lui.

Potop cătă rugător la Paraschiva, dar privirea ei întunecată îl făcu să se întoarcă spre ţăran. Acesta se uita încruntat în timp ce pământul cădea pe trotuar ca spulberat de furtună. Bătrânul scuipă în palme. Lucrase o viaţă întreagă cu lopata şi era mai priceput ca ţăranul la mânuirea ei. Lopata lui aduna pământul de pe trotuar şi-l trecea în căruţă cu aceeaşi viteză cu care ţăranul îl trimitea jos. O vreme nu se biruiră unul pe altul, însă bătrânul simţi cum i se moaie puterile.

— Are nisip în el, strigă.

— N-are!

— Sunt şi câteva pietricele.

— Nu sunt!

— Şi p-ormă… n-am bani. Zău n-am bani!

Ţăranul tresări. Lopata lui rămase în aer cu

încărcătura ei, care nu mai căzu pe trotuar.

— N-ai bani? gâfâi ţăranul cu glas chinuit.

— Zău n-am! I-a mâncatără calu'. Şi eu i-am mâncat. Toată iarna i-am mâncat amândoi. P-ormă calu' s-a făcutără al dracu'. Nu mai voia să mănânce decât hârtii d-alea mari.

Ţăranul se uită la el cu gura căscată. Potop crezu că omul e gata să sară la bătaie şi începu să îndruge repede:

— Încă nu s-a găsit ăla care să dea-n mine. Procuroru z-cea că pe ăla de mă loveşte, îl dă prin maşina de tocat. Să nu crezi că eu…

— Ho, nebunule! mai tacă-ţi meliţa! zbieră Paraschiva, aiurită de vorbele bătrânului.

Speriat de-a binelea, Potop făcu semnul crucii spre femeie şi-i strigă:

— Piei năpârcă!

Mitică Oţoţoc, urcat pe gard, urmărise toată discuţia şi, din cauza râsului uită să se mai ţină cu mâinile şi căzu în fund. Se ridică repede, cam şifonat, ieşi în stradă şi-i făcu semn ţăranului să descarce.

— Ştii că nu avem bani, murmură Paraschiva.

— Ştiu. Vă dau eu. Pământul ăsta oricum vă

trebuie. E un pământ gras, cu mult bălegar în el. De unde eşti? îl întrebă pe ţăran.

— Dinspre Olteniţa.

— Ai mai fost cu pământ la Bucureşti?

— Nu, da’ zicea un cumătru că se caută.

Oţoţoc zâmbi şi se uită la el prietenos.

— La noi în mahala e greu să vinzi pământ de flori. Oamenii dau banii pe mâncare, iar banii sunt puţini.

— Oricum e mai uşor ca la ţară. În sat nu ai pe ce face bani. Voi orăşenii sunteţi veşnic cu banu’ în mână.

— Cu banii e mai uşor. Cu leii e mai greu, glumi Oţoţoc. Uită-te şi, tu niţel împrejur. Câte case vezi mai arătoase ca la ţară? Doar cu numele suntem orăşeni. Leii mulţi sunt încă tot în centru oraşului.

— O fi, spuse ţăranul, cântărindu-l din ochi pe Mitică. Măcar voi nu aveţi griji. La noi e greu cu cotele. Bucatele se fac puţine. Statul le plăteşte eu te miri ce. Eu n-am vite. Un cal e al unui cumătru. Celălalt, al unui vecin. Pământu’ pe care l-am primit la împroprietărire e cam puţin şi slăbuţ. L-aş îngrăşa eu, da’ dacă n-am vite n-am nici bălegar. Aicea văd câteva

case noi. La noi nu s-a mai făcut nicio casă de la război încoace.

— Şi ce faci, te bagi dacă se face colectivă?

— Nu ştiu. Nevastă-mea zice să nu mă bag. Eu aş vrea să mă bag. Măcar de ar fi aşa cum spun comuniştii, în orice caz, mai rău ca acum nu-mi poate fi. Tu eşti comunist?

Oţoţoc râse şi nu-i răspunse numaidecât. Prea fusese luat pe nepregătite. Ar fi putut să-i spună că este, doar aşa ca să-şi dea importanţă. Îi era însă teamă de gura lui Potop. Nu prea îi venea la îndemână să-i spună că nu e, gândindu-se că ar scădea mult în ochii ţăranului. Era un lucru la care nu se gândise temeinic ci doar aşa vag. Ţăranul socotea cu siguranţă că fiecare orăşean e comunist sau ceva pe aproape. Se văzu dintr-odată descoperit în faţa acestuia. Îşi dădu seama limpede că numai superioritatea aceea de orăşean, pe care o afişase, nu mai poate fi suficientă. Se uită la ţăran printre genele mult aplecate în jos. Omul muşca lacom dintr-o bucată de pâine. Nodul lui Adam urca şi cobora ca un piston pe gâtul slab şi vineţiu. O fărâmă de pâine îi juca în barba nerasă. Aşa cum şedea acolo, părea un pui golaş de găină. Oţoţoc

se aplecă şi-i scutură fărâmitura de pâine, iar ochii lor se întâlniră o clipă. Ai ţăranului erau limpezi şi blânzi. Mitică îşi aminti cum venise şi el cu ani în urmă la Bucureşti şi era la fel de stingher şi neajutorat ca şi omul din faţa lui. Şi dintr-odată îi dispărură toate aerele, iar răspunsul veni uşor şi firesc:

— Nu sunt comunist.

— Minte, afurisitu! strigă Potop dornic să intre în vorbă. Toată ziua îi laudă pe comunişti. În ’45 n-ai fost tu la palat şi ai strigat cu alde Buzău şi cu Zărzăroiu şi cu alde Pomană „jos farmaciştii”?

Oţoţoc se uită dintr-o parte la bătrân.

— Tu ai strigat de farmacişti, că te-ai dus acolo ca să te afli în treabă.

— Şi ce dacă am strigat de farmacişti? sări Potop ca ars. Asta a fost numa la început până mi-am dres glasu. P-ormă n-am strigat ca tine cu „Rădescu şi fasciştii”?

— N-ai mai strigat, râse Mitică bine dispus. Când ai auzit puştile te-ai trântit lângă o casă şi ziceai că umblă gloanţele prin tine ca furnicile.

Ţăranul râse, dezvelindu-şi dinţii mărunţi şi i se risipi toată stinghereala de la început. Se simţi ca

între oamenii din satul lui.

— Cum devine cazu tot comunist eşti.

— Zău nu sunt! Încă nu m-am hotărât la o treabă ca asta. Înainte, liberalii şi ţărăniştii şi alţii îţi cereau doar votul. Dacă-l dădeai anul ăsta ţărăniştilor, erai ţărănist şi cu asta basta. Nu te întreba nimeni ce gândeşti. Comuniştii au venit cu ceva nou. Nu-ţi cer votul. Îţi cer întâi să gândeşti ca ei, iar asta-i mai greu. Gândurile nu ţi le schimbi în fiecare an. Eu le-am dat votul, îi simpatizez, dar nu sunt total de acord cu ei. Am şi eu părenrile mele. Ştii când mă fac eu comunist? Când voi vedea pe strada Fecioarei şi pe la mahalale case ca cele din centru. Când te duci într-un sat în care nu ai mai fost, îi cunoşti pe oameni nu după biserică şi după primărie. Îi cunoşti cum trăiesc, uitându-te peste gard şi văzând casă, curtea şi rosturile de prin curte. Cel puţin tu ai găsit răspunsul pentru intrarea ta în colectivă.

— Ce răspuns?

— Ziceai adineauri că, dacă intri, nu poate să-ţi fie mai rău ca acum. Iată răspunsul clar.

Capitolul 16

Chira Ioana sosi în Bucureşti într-o dimineaţă de iulie. Aglomeraţia din Gara de nord o descumpăni o clipă. O mare de geamantane, papornițe, cufere şi sacoşe de voiaj umplea peronul, iar printre bagaje, oamenii bronzaţi sau lăptoşi la chip, copiii mulţi, vorbeau în acelaşi timp ca într-un iarmaroc uriaş. De pe scara vagonului, Chira privi peste mulţime ca şi când ar fi căutat ceva. Coborî cu geamantanul în mână şi fu luată de valurile oamenilor ce zoreau către peronul cel mare de sub cupola gării. Abia la capătul peronului o văzu pe Anda.

— Îmi era teamă că nu ne întâlnim, râse Anda şi îşi conduse prietena spre o zonă mai liniştită.

— Multă liotă, observă Chira.

— E sezonul de vârf al concediilor. Ştii că arăţi grozav? Era gata să nu te recunosc. Ia întoarce-te să te privesc mal bine. Pantofi cu toc înalt, de comandă, frumoşi pantofi! Taior răscroit pe talie, fusta crestată într-o parte ca să se vadă piciorul, superb picior! Bluză albă de mătase, brodată şi pălărioară şic. Pălăria ta m-a dat gata.

— E veche, zâmbi Chira, încântată de observaţiile Andei. A fost a doamnei Felecan. I-am pus o panglică nouă. În privinţa pantofilor poţi să-mi plângi de milă. Pentru prima oară în viaţa mea port nişte pantofi cu toc înalt. Când îi încalţ, ajung până la umărul lui Pavel. Bărbaţii cu neveste mărunte mereu au tendinţa să umble cocoşaţi.

— Nu eşti tocmai măruntă.

— Nu tocmai măruntă, însă Pavel e cât o grindă. Pantofii ăştia sunt tocmai buni să mă înalţe. Din păcate, mă simt în ei ca pe catalige. Când nu mă vede nimeni, merg niţel crăcănată. Aşa parcă am stabilitate mai mare.

— Ai să te obişnuieşti cu ei, râse Anda, imaginându-şi cum ar arăta Chira mergând crăcănată. Ţi-e somn?

— Nici vorbă. Am venit cu vagon de dormit.

Sărind cu vorba de la una la alta, sporovăind vesele, cele două prietene se urcară într-un autobuz, iar un sfert de ceas mai târziu poposiră la uşa soţilor Chihaia.

— Virgil e la serviciu, dă lămuriri Anda în timp ce descuie uşa. Cel mic a zbughit-o la joacă.

— Învaţă bine?

— Ar fi loc de mai bine. E un zăpăcit şi un răsfăţat. Ieri a pierdut cheile de la casă, încheie Anda cam nemulţumită.

— Înseamnă că-i un copil absolut normal. Când ai vrea tu să facă drăcii? La majorat? Acum se cuvine să adune julituri la genunchi, să spargă un geam, să piardă cheile şi chestii d-astea. Uităm prea iute că am fost şi noi copii.

— Da, poate. Îţi aduc ceva să mănânci şi pun de o cafea.

— Am mâncat în tren. Cafeaua nu o refuz. Până-i gata cafeaua, am să fac un duş.

Chira începu să se dezbrace şi oftă de plăcere când lepădă pantofii.

— Ai sâni de fată, observă Anda. Cum ai reuşit o astfel de performanţă?

— Îi spăl numai cu apă rece. Dacă vrea să fie frumoasă şi după treizeci de ani, o femeie trebuie să lupte pentru asta.

— Eu m-am lenevit. La patruzeci de ani prefer apa caldă.

— Gimnastică faci?

— Nu.

— Rău! Ce mai ştii despre Bogdan? strigă din baie. Tot holtei?

— Tot. Cred că gândurile lui au rămas numai la Gloria. Cel puţin aşa cred. De la tăcutul Bogdan greu prinzi ceva clar. Acum a devenit mai posac decât înainte. Însă, când vine Gloria cu Ionuţ la Bucureşti, Bogdan parcă înfloreşte peste noapte ca un pom zorit de căldură. Vrei să te şterg pe spate?

— Chiar te rog.

— Acum vreo patru-cinci ani am plâns de mila lui Bogdan. Gloria a stat la mine cu Ionuţ vreo două săptămâni. Bogdan venea zilnic să-l vadă pe băiat. Într-o zi, erau amândoi în curte. În casă, cu ferestrele deschise, eu şi Gloria discutam nimicuri. Nu ştiu ce discutam. Am tresărit amândouă. Ionuţ l-a întrebat pe Bogdan: „Tu eşti tatăl meu cel adevărat? Mama aşa zice”. „Da, sunt tatăl tău”, a răsunat vocea parcă spartă a lui Bogdan. „Atunci de ce nu vii la Timişoara să stai cu noi? De ce nu dormi cu mine şi cu mama?” „Tu ai alt tată. Nu-l iubeşti?” „Ba da, dar te iubesc şi pe tine”.

— Şi Gloria ce-a zis?

— Nimic. A început să plângă. Niciodată n-am înţeles-o prea bine pe Gloria.

— Mi-e dor de Bogdan. Ne-a scris des, dar nu l-am văzut de trei ani. Acum trei ani a venit la noi cu Mitică Oţoţoc. Pe Pavel parcă l-a apucat damblaua de bucurie. Au băut în trei o damigeană de vin. S-au îmbătat, vorbeau toţi trei deodată, au cântat şi erau chiori de beţi. Mi-e dor de Bogdan.

— Ai să-l vezi. Îi dau telefon să vină la prânz. Chihaia îmi spunea că Bogdan se pregăteşte să plece la mare. Bărbaţii păstrează legături mai bune între ei. Merg împreună la pescuit şi la meciuri de fotbal.

— Chihaia cum se descurcă la serviciu?

— Bine. De când şi-a luat diploma de inginer, umblă ca năuc. Nici lui nu-i vine a crede că-i inginer.

— Parcă mie îmi vine a crede că sunt profesoară? zâmbi Chira. Din păcate au trecut nişte ani. Nişte ani grei, dar frumoşi. Acum să ţinem pumnii pentru Bogdan. La anul îşi va susţine examenul de stat.

— Cu Bogdan s-au cam încurcat lucrurile.

— Cum s-au încurcat lucrurile? tresări Chira.

— S-a retras de la facultate acum doi ani. Atunci nu ştiam ce se întâmplă cu el. L-am bătut la cap şi eu

şi Chihaia, însă noi vorbeam, noi auzeam. El tăcea ca şi cum asişti la o corvoadă de care nu te poţi feri. S-a angajat la o bibliotecă. Muncă mai uşoară, cred eu, dar şi leafa e mică.

Pe faţa Chirei s-a aşternut o umbră de nemulţumire sau mânie.

— Abia mai târziu am înţeles de ce a făcut-o, continuă Anda. Acum câteva luni, pe la sfârşitul iernii, vine într-o zi Chihaia de la serviciu cu o revistă în mână şi zice vesel, cam aiurit, cum are el obiceiul: „Madam Chihaia ţine-te bine!” Zice: „Doamnă Chihaia, vă rog să citiţi cu ochişorii dumneavoastră frumoşi această schiţă şi să vedeţi cine o semnează”. Chestia cu ochişorii frumoşi mi-a făcut mare plăcere. După mulţi ani de căsnicie, bărbaţii cam uită culoarea ochilor noştri. Mă uit pe revistă şi pic din al nouălea cer. Zic: „Bogdan o semnează”. Am citit schiţa. O schiţă frumoasă care m-a ţinut în tensiune. Eu crezusem că lui Bogdan i-au trecut demult fumurile scrisului. Într-o seară, altă surpriză. I-am ascultat la radio o piesă într-un act. Poate că a mai publicat şi altceva. De la el n-am aflat niciodată nimic. Evită o astfel de discuţie.

— Deci asta era, spuse Chira cu glas schimbat. Acasă vorbim des despre el. Cândva i-am reproşat lui Pavel că el a fost prea dur cu Bogdan. Că din cauza lui s-a lăsat Bogdan de scris. Pavel a început să râdă. Şi râzi şi râzi... L-am întrebat: „Ce găseşti tu de râs?” Eram iritată de râsul lui. Zice: „La începuturile carierei mele de pictor mi s-a vorbit de multe ori chiar mai aspru decât am făcut-o eu cu Bogdan. Ei şi? Însemna oare să mă las de pictură? Dacă el are talent, dacă el crede în ceea ce face, ce i-am spus eu, în loc să-l îndepărteze de literatură, îl va îndârji. A meritat lecţia pe care i-am dat-o. Prozele lui erau ecoul miorlăit, literaturizat, al povestirilor lui Oţoţoc. Numai trecerea timpului ne va lămuri în privinţa lui Bogdan. Dacă există cu adevărat ceva în el, nu-mi fac griji”. Teoria lui Pavel mi s-a părut atunci cam subţire. Păcat că Bogdan nu şi-a încheiat studiile.

— Meseria de scriitor mi se pare un studiu permanent. O continuă căutare, observă Anda. Ne-am luat cu vorba şi am uitat să te întreb de fetiţa ta.

— Mica domnişoară Ioana Felecan a crescut, se luminează de plăcere ochii Chirei. Are patru ani.

*

Întâi a venit de pe unde a venit Virgil. Murdar, transpirat şi cu cămaşa scoasă din pantaloni, băiatul s-a repezit direct la masă. În ochii lui alerga o herghelie de cai flămânzi.

— Nu ştii să spui „săru-mâna?”

— Am uitat. Săru-mâna!

— Hai să te speli!

Apoi şi-a făcut apariţia Chihaia, la fel de zurliu ca şi băiatul, strigând de la uşă şi agitând un ziar. Strigând că Dinamo ar fi câştigat nu se ştie ce meci de fotbal. Numai Virgil înţelege. A sărit de pe scaun să ia ziarul.

— Sunt amândoi dinamovişti, râde Anda spre Chira. Din primăvară până-n toamnă, altceva nu se poate discuta cu domnii Chihaia. Fotbal sunt dispuşi să discute chiar la miezul nopţii. Virgil îi ştie pe toţi jucătorii de la Dinamo. Îi ţine minte, dar în fiecare zi uită să se spele. Vine Bogdan. Nu i-am spus la telefon că eşti aici. Sunt curioasă ce ochi va face, fiindcă azi tu eşti bomba zilei.

Pantalonul lui Bogdan e prea mare. Atârnă pe el. A mai slăbit. Are cearcăne în jurul ochilor. Mai mult ca

sigur că lucrează noaptea. Ochii Chirei îl cercetează fără jenă. Bogdan râde şi îşi saltă părul aspru de pe frunte. Apoi o cuprinde pe Chira şi o sărută.

— Dacă v-ar vedea Felecan… se opreşte Chihaia brusc, nemulţumit de gafă.

— Tu cum o duci? se interesează Chira.

Îi pune o seamă de întrebări. Totuşi în spatele acelor întrebări parcă se ascunde un gând. O altfel de întrebare. Bogdan simte că ea ar dori şi o altă întrebare. Când în sfârşit Chira se hotărăşte să o facă, el nu prea pare surprins de vorbele ei.

— Scrii? Am auzit că scrii.

— Uneori, se eschivează el şi sare la alt subiect. Ce mai face Pavel?

— Am că vă spun un secret, zâmbeşte Chira privindu-şi prietenii pe rând. Este vorba despre marele secret al lui Pavel Felecan. De vreo patru ani e compozitor. Scrie cântece pentru copii. El găseşte notele la pian, iar mama le pune pe portativ. Mama a ieşit la pensie. Acum are timp mai mult să-l ajute pe Pavel. Au lucrat împreună o seamă de cântece. Unele drăguţe. Textele tot el le compune. La început a fost mai greu. Melodiile mi se păreau destul de plăcute,

dar textelor le lipsea vioiciunea, aerul tineresc, alert. Şi el a înţeles asta. De multe ori seara, în pat, simţeam că mintea lui caută. Îl simţeam încordat, îmi răspundea monosilabic sau nu răspundea deloc. Uneori spunea: „Te superi dacă te rog să aprinzi lumina şi să scrii ceva?” Îmi dicta o strofă apoi ne culcam. Ani în şir, Pavel a trimis cântecele lui pe ici pe colo, însă fără niciun rezultat. De câte ori venea poşta îl simţeam agitat. Abia în iarnă a primit de la Bucureşti primul său drept de autor. Vreo patru mii de lei. Vestea l-a turtit de-a binelea. I-am spus atunci, de mult voiam să i-o spun: „Dragul meu, eşti un viteaz”. Tocmai asta nu trebuia să i-o spun. A început să latre la mine: „Sunt voinic, sănătos, iar într-o asemenea situaţie munca nu e o vitejie”. A lătrat el, am lătrat şi eu. Nu ştiu ce i-am spus colţat, aşa cum îi place lui. Târziu am învăţat asta. Apoi mi-a zis: „Am să te rog ceva. În vacanţa de primăvară am să te rog să mergi cu mine până la Sibiu. N-am mai fost de mult într-un muzeu mare de pictură”. „Dar eu nu mă pricep la pictură”. „Nu-i nimic. Îmi spui ce vezi. Iar dacă te impresionează ceva, am să simt”.

Spre uluirea Andei, ochii lui Bogdan s-au

împăienjenit treptat. Au apărut lacrimi. Se încruntă. Nu-i convine.

— E cald, spune el cu o voce care a urcat cu o octavă. Am transpirat. Mă duc să mă spăl pe faţă.

În sufletul Andei parcă a tresărit ceva. Deci sub aerul său posac, Bogdan vibrează. Are dreptate Chihaia. El l-a intuit mai bine pe Bogdan.

*

Pe strada Fecioarei, nunţile celor care pot cheltui nişte bani se făceau la „salon”. Salonul era o încăpere mai mare în cârciuma lui Fane Ologu. Până în preajma ultimului război saloanele şi-au avut tradiţia lor. Acolo se strângea tineretul sâmbăta seara, iar dansurile nu mai conteneau până în zori. Aşa se pomenise. Fetele veneau însoţite. Băieţii se bucurau de libertate mai multă. Erau multe saloane în Bucureşti. Erau şi multe bătăi, dar şi multe cununii.

Fane spălase de dimineaţă duşumelele salonului. Pusese şi hârtie colorată pe la geamuri şi pe la becuri. În poarta casei de la numărul treizeci şi şapte cineva bătuse doi brazi împodobiţi cu panglici multe. Era casa lui Paraipan Chelaru, un moldovean pripăşit pe strada Fecioarei nu multă vreme după Buzăi.

Soarele răsărise cam de o suliţă pe cer. Căldura se simţea de pe acum aburoasă şi leneşă. Aşezaţi direct pe bordură, Zărzăroiu, Pomană, Mitică Oţoţoc, Potop, Limbă, Petrică Oţel şi încă o seamă de cunoscuţi, se uitau din când în când spre poarta închisă a lui Paraipan. Pomană îşi întinse picioarele lungi pe lângă bordură şi luă câteva seminţe din palma lui Buzău.

— Să vedeţi că zgârcitul ăla de Paraipan trimite ştafeta la mireasă fără sticlele cu ţuică, zise aruncând seminţele în gura deschisă ca o pungă.

— Fugi mă d-aici! murmură neîncrezător Zărzăroiu, dându-i cu cotul lui Oţoţoc. Nu face el una ca asta. Ai să vezi că nu face el una ca asta. Doar n-o mărită pe mă-sa ci…

Mitică se uită la faţa gălbejită a lui Pomană şi râse.

— Dacă nu-l bem azi pe Paraipan, nu-l mai bem în vecii vecilor. Tu ce zici, Buzăule?

Buzău scuipă cojile de seminţe şi se scărpină după ceafă. Nu prea era în apele lui. Crezuse că o să-i fiarbă în smoală pe oameni când i-or vedea pălăria verde şi cu panglică galbenă şi pantofii galbeni cu alb.

Dar îl tăiase Zărzăroiu cu cizmele lui birghel şi cu pălăria neagră şi tare. Mitică nici nu se uitase la el. Numai lui Zărzăroiu i-a zis:

— Bă, ai să mori de cald în birghelii ăştia. Şi pălăria se potriveşte la birgheli ca opincile la cravată.

Buzău, se uită la Zărzăroiu pe furiş. Ăsta putea să-şi cumpere birgheli că nu avea ca el două milioane de copii şi nepoţi.

Paraipan privi prin ulucă şi-i făcu semn nevestei să se apropie.

— Îi vezi? Ai dracului aşteaptă de când s-a luminat de ziuă. Dracu' m-a pus să-i chem şi la salon? Trebuie să mai punem apă în ţuică.

Femeia îl lovi cu cotul între coaste, mânioasă.

— Dracu' m-a pus să mă mărit cu tine? De câte ori îţi însori tu băiatu' ca să pui apă în ţuică? Dă la oameni să bea şi să se bucure, prostule!

Paraipan îi puse mâna pe gură de teamă să nu se audă în stradă şi mai primi un pumn în stomac aşa de puternic de parcă l-ar fi împuns un bou. Se lăsă pe vine ameţit şi se uită de-acolo la femeia lui părându-i-se şi mai mare ca înainte. „Doamne, chibzui el, din rochia ei faci şorţuri pentru tot cartieru". Îl prinse

bucuria doar la gândul că mireasa lui Mitru era o mână de femeie.

— Scoală de-acolo, prăpăditule, şi mătură curtea că acuşi trebuie să pice naşii!

Paraipan se ridică şi mai privi o dată prin gard la cei de pe trotuar. Buzău era ras proaspăt, cu perdaf, iar faţa lui strălucitoare şi rotundă se umpluse de transpiraţie. Până şi Potop s-a îmbrăcat cu straie de sărbătoare. I-ar fi plăcut să stea cu ei la taifas.

— Uite-l pe Paraipan, strigă Potop vesel. Paraipane, să-l trăiască băiatu'! Adu şi tu o sticluţă că murim de urât.

Paraipan sări într-o parte. Femeia se rezemă de ulucă şi îi mulţumi lui Potop. După aceea se adresă celorlalţi, uitându-se la Oţoţoc:

— Încă o jumătate de ceas. Să vină întâi nănaşii, că băutură avem destulă.

Până să se formeze alaiul care pleca în Dudeşti după mireasă, grupul celor de pe trotuar mai crescu niţel prin sosirea lui Sile. Însă nu Sile îl interesa pe Mitică Oţoţoc, ci tatăl acestuia, Petrică Oţel. Mitică dorea să-l vadă pe Oţel cel bătrân cum se desfăşoară la băutură. Petrică devenise un bătrânel pirpiriu, dar

anii nu-i seceraseră agerimea.

Pe poarta lui Paraipan ieşiră întâi nănaşii. El avea un costum negru şi o cravată cu nodul cât vârful degetului. Era gros, mărunt şi transpirat. Naşa, cu rochie lungă, roz, fardată puternic, se ţinea la braţ cu Paraipan. Faţa lui mălăiaţă părea şi mai palidă lângă rochia aceea roz. Cu părul ridicat pe creştet, cu ochii miraţi şi cu gura adunată pungă sub mustăţile rare, părea un iepure speriat. Îi privi pe cei de pe trotuar cu groază ştiind că se află în faţa cremei băutorilor din mahala. Încercă să se liniştească, socotind că-i prea de dimineaţă şi că poate scapă cu vreo trei-patru kile de ţuică.

Ochii bărbaţilor de pe trotuar nu erau nici la Mitru, nici la femei, ci la sticlele cu ţuică din mâinile fetelor aflate mai în urmă. Oţoţoc îl privi ironic pe Paraipan, ghicind ce-i în mintea lui şi întinse mâna.

— Să fie într-un ceas bun!

— Să fie, Mitică!

La un semn al naşei, una din fete îi întinse o sticlă lui Oţoţoc. Acesta doar o atinse cu buzele şi o trecu lui Zărzăroiu. Femeile începură să chiuie, iar fetele le ţineau isonul, învârtindu-se cu paşi mărunţi în

jurul mirelui. Numai Paraipan nu văzu nimic din toate acestea. Zărzăroiu, cu o mână în şold şi cu un picior înainte, să-şi scoată în evidenţă birghelii, întinse sticla lui Pomană, iar în sticlă mai rămăsese cam o litră de ţuică. Pomană se deşiră cât era de lung. Ochii lui mici parcă dispărură sub sprâncenele mari. Închină de sănătate şi ani mulţi mirelui, înghiţi o dată în sec, apoi duse sticla la gură. Pe urmă privi mirat la sticlă, îi făcu unei fete cu ochiul şi se posomorî dintr-odată.

— Măi tată socrule, un degetar de ţuică îmi dai la nunta lui Mitru?

— Ia de la fata asta, nea Pomană! râse nănaşa împingând fata cu sticla înainte.

Pomană luă sticla plină ochi, dar nu bău. Se apropie cu paşi mari de Paraipan. Hainele atârnau pe el ca pe sperietoare. Gâtul lui lung de un cot se îndoi ca un arc. Îl sărută lung pe socru mare, pe amândoi obrajii, în timp ce Potop, care urma la rând, bombănea nervos.

Paraipan fu cuprins de duioşie doar o clipă, uitându-se cu jale cum dispare sticla pe jumătate în gura mare a lui Pomană, iar alţi nătărăi îşi aşteaptă rândul.

Potop îi trânti un pumn între coaste lui Pomană, smulse sticla din mâna lunganului şi o duse la gură. Trase o duşcă mare. Se înecă şi avu impresia că s-a isprăvit tot aerul de pe strada Fecioarei. Buzău întinse mâna, dar Potop se smuci într-o parte şi goli sticla pe gâtul său vânăt. Apoi zbieră la Paraipan:

— Ai pus caustică în ea, afurisitule! Simţ cum îmi ies măselele la ceafă.

Andrei Potop se apropie de Mitru şi-l sărută. Naşa îl privi pe băiat pe sub gene şi îi şopti unei fete:

— Pentru o noapte cu Andrei ăsta, merită să dai toată strada Fecioarei.

Fata fugi ruşinată şi se amestecă printre celelalte, însă nu atât de ruşinată încât să nu le spună fetelor ce-a zis naşa.

Buzău luă o sticlă plină. Faţa lui transpirată şi grasă strălucea de evlavie. Se închină creştineşte, goli sticla din câteva înghiţituri cam până pe la jumătate, îşi linse buzele, şterse gura sticlei cu mâneca şi o trecu lui Petrică Oţel.

— Îl vezi? îi şopti Paraipan nănaşului. Oţel ăsta când plăteşte el, bea un dorobanţ de ţuică. Dacă plăteşte altul, bea o prăvălie.

Oţel era mai mărunt şi mai pipernicit decât Paraipan şi chiar mai slăbănog decât Potop. Dar când luă sticla în mână şi când o duse la gură păru că se deşiră dintr-odată. Faţa lui puţină căpătă culoare, iar ochii îi crescură mari şi atârnau lângă nas ca două becuri aprinse. Gura, încreţită, semăna cu partea aceea care se leagă cu şiret la o minge de fotbal. Înainte de a bea, deschise gura mare, ca o peşteră, lipsită de obişnuitele stalactite şi stalagmite. Nasul puternic şi roşu, aşezat ca un strateg deasupra peşterii, patrona cu demnitate scurgerea lichidului din sticlă pe drumul pe unde se duce o mare parte din agoniseala de o viaţă a omului.

Fetele mai cărară sticle din casă. Lămâie, grataragiul de la Fane, desfundă cea de a noua sticlă. Ultimul bău Zavaidoc, picat acolo din întâmplare şi tocmai la timp.

— Să ne trăiască socrul mare! închină Zavaidoc. Şi să vedem cât de curând că pe mireasă o strânge rochia!

— Bine ai venit, negustorule! râse Oţoţoc.

Apoi Oţoţoc se întoarse către ceilalţi nuntaşi ca să facă prezentările de rigoare.

— Doamnelor şi domnilor, arătă cu degetul spre Zavaidoc, aveţi în faţa dumneavoastră pe cel mai mare negustor de mărunţişuri din partea de răsărit a Bucureştilor. Nu vă luaţi după înălţime. El nu a avut mai mult de un metru şi jumătate nici acum cincisprezece ani, când a umblat o iarnă întreagă cu pantofii nevestei. Despre pantofi am amintit doar în treacăt. Să nu credeţi că nu ar fi avut el bani să-şi cumpere pantofi în iarna aceea. Chestia a fost alta. S-a lansat într-o afacere mare. O partidă de balene pentru cămăşi, în care era amestecată toată marea finanţă a ţării. N-a avut şi nu are prăvălie, dar are buzunare. Pentru marfa purtată în buzunare, a fost scutit de impozit atât în regimul trecut cât şi în regimul nostru, bucurându-se de mari avantaje, pentru propăşirea comerţului naţional care de la el aştepta un exemplu. Nu are bani, dar are credit. Nu are marfă bună, dar te ameţeşte cu vorbele. Nu câştigă, pentru că îi lipseşte lăcomia. Cum trăieşte, e un mister pentru cei ce nu citesc Biblia, unde scrie negru pe alb că păsările cerului nici nu ară nici nu seamănă, fiindcă Dumnezeu le poartă de grijă.

Se stârni un hohot mare de râs. Zavaidoc râse

mai tare decât toţi, se prefăcu o clipă că-i dă sticla lui Paraipan, care întinsese mâinile, mai duse sticla o dată la gură, apoi întoarse arătătorul către Mitică Oţoţoc.

— Stimaţi nuntaşi, dacă mai există cineva printre dumneavoastră, dacă măcar un singur om nu-l cunoaşte pe domnul Mitică Oţoţoc, să-şi destupe urechile să deschidă bine ochii şi punga, adică punga nu, fiindcă acuma nu sunt în exerciţiul funcţiunii şi să ia aminte. Aşa cum îl vedeţi, mic, îndesat, cu fruntea de două palme sub părul negru despărţit în cărare, cu ochii negri ca mărgelele… ia mărgele… Adică nu, că n-am mărgele la mine. Acest domn onorabil, proprietar de scrânciob în gura Oborului, proprietar al unei barăci de tir, ultimul din faimoasa dinastie Oţoţoc, fiindcă nu are moştenitori de parte bărbătească, ne face cinstea de a se afla în mijlocul nostru, ca reprezentant al circului. Acum circul decade pe plan mondial. Au apărut alte distracţii. Mitică are meritul că ne-a bucurat tinereţea cu scrânciobul lui, cu trasul la semn şi cu roata norocului. Când a venit în Bucureşti, acum nu ştiu câţi ani, lucra cu ziua la o fabrică de cărămizi, împreună cu nevasta. Seara, când

plecau de la fabrică, el lua în traistă două cărămizi, iar nevasta, una. Zicea că în câţiva ani o să strângă destulă cărămidă ca să-şi facă prima casă cu zid de cărămidă de pe strada Fecioarei. După vreo trei ani, a aflat patronul şi i-a luat toată cărămida îndărăt. Pe urmă s-a făcut lustragiu, cu prăvălie mare atârnată de gât, în Bariera Vergului. L-a dărâmat concurenţa. Apoi, a deschis o tarabă de fructe în Obor, dar a fost nevoit să-şi mănânce singur marfa. Tot concurenţa. Un timp, a intrat în tovărăşie cu mine, la vânzarea unei soluţii de lipit farfurii. Păcat! Puteam să fac om din el. Nu se pricepea să convingă clienţii. Apoi, i-a venit gândul cel bun şi s-a făcut circar. Acum e putred de bani. E drept că nu are acareturi multe, dar are proiecte. Nu are gard bun, dar ar putea să-şi facă. Nu-i îmbrăcat bine, pentru că nu haina îl face pe om. Mănâncă ce şi când dă Dumnezeu. Cinste lui că nu e gurmand. E coleg cu mine la seral, la liceu într-a nouă. Învaţă mai bine ca mine, nu pentru că ar fi mai deştept, ci numai datorită faptului că e iute de mână. E învăţat să mânuiască fiţuicile de la „uite popa, nu e popa” sau de la „uite timbrul, nu e timbrul”, iar profesorii nu-l prind niciodată. Trăiască Mitică Oţoţoc,

fala cartierului!

Acordeonul încropi o horă. Nănaşa prinse umerii mari ai lui Andrei şi dădu semnalul. Pomană îl culese pe Paraipan lângă el. Cam cherchelit, Potop se chiori în decolteul larg al nănaşei, iar hora se lărgi până în mijlocul străzii, cu chiot şi cu paşi mărunţi, apăsaţi. Paraipan privi spre Potop şi spre ceilalţi cu dragoste, pricepând că se veselesc pentru Mitru.

Curând alaiul se pierdu undeva la capătul străzii Fecioarei, dincolo de cârciumă lui Ologu şi doar chiotele şi acordeonul mai puteau arăta drumul lui. Pe trotuar se porni un hohot mare de râs. La un semn al lui Oţoţoc, oamenii se potoliră.

— I-o făcurăm lui Paraipan, spuse stăpânindu-şi râsul. Acum, gata băieţi! Mergem acasă. Diseară avem zi grea la salon. Poate că ne va cânta ceva şi alde Petrică Oţel. Ce zici Petrică?

— Poate.

Oamenii se risipiră. Doar Pomană mai rămase un timp alături de Mitică Oţoţoc.

— O să fie nuntă mare diseară, spuse Pomană. Ai văzut ce frumos era îmbrăcat Paraipan?

— Am văzut. Cu bocanci maron şi cu cravată la

hainele negre, ca şi Zărzăroiu sau Buzău. Nu prea suntem noi orăşeni. Acum Dumnezeu ştie ce suntem. Nănaşul valsa cu fata lui Zărzăroiu şi chiuia ca la horă. Tradiţiile noastre se duc pe gârlă. În timp mai îndelungat, obiceiurile se şlefuiesc şi capătă un anumit buchet, ca vinul bun. Toate s-au schimbat şi se schimbă cu prea mare repeziciune. Am rămas tot la marginea oraşului.

— Păi se vede că suntem la marginea lui, observă Pomană.

Mitică zâmbi ironic, iar Pomană ştiu că-i scăpaseră multe din tâlcurile prietenului său şi căută să abată discuţia pe un teren mai bun.

— Ia spune Mitică, anul ăsta te mai duci la şcoală?

— Mă duc. Sigur că mă duc.

— Eu mă tot minunez, cum poţi tu la anii tăi să înveţi şi să ţii minte toate drăciile, cot la cot cu ăi tineri?

— Ce fac eu, poţi face şi tu.

— Eu?

Pomană rămase o clipă cu gura căscată, apoi râse şi se bătu cu mâinile peste picioarele lungi de o

poştă.

— Auzi măi Mitică? Eu am acasă o carte cu Păcală. Când citesc seara din ea două-trei rânduri, adorm în cinci minute. Şi să nu crezi că nu mă interesează, dar nu pot. Cuvintele alea aşezate în ordine, cu despărţituri regulate între rânduri, cu semnele la fel de înalte sau scunde, mă fac să transpir şi urmărind literele uit restul. Dar să lăsăm asta. Tu, dacă-ţi termini liceul, poţi ajunge om mare.

— Aiurea! înainte de război, cine avea patru clase de liceu era funcţionar bun. Cu liceul, puteai să conduci rosturile pe undeva. Peste câţiva ani numai cu liceul, dacă nu ştii o meserie, eşti bun la mătură. Tu nu vezi că toată lumea s-a apucat de învăţat? Parcă s-a pornit o epidemie a învăţatului.

— Păi asta e bine.

— Bine şi nu prea. Dacă învăţăm toţi, cine o să mai tragă cizmele?

— Poate s-o inventa ceva de tras automat, râse Pomană, fericit că intuise adevăratul tâlc al vorbelor.

Oţoţoc se încruntă.

— Din păcate, de când au venit comuniştii toate s-au schimbat şi se schimbă cu prea mare repeziciune.

Eu nu pot înţelege total politica lor. Am fost obişnuit să pătrund în miezul lucrurilor încet, pe îndelete. Ori, toate schimbările astea, toate trecerile rapide de la o stare la alta, mă năucesc şi mă dezechilibrează. E ca şi cum aş coborî într-o pivniţă, treaptă cu treaptă, apoi mă pomenesc dintr-odată că în continuare, la fiecare pas lipseşte o treaptă şi că trebuie să fac eforturi ca să-mi menţin echilibrul. Evenimentele mari au venit la noi ca fulgerul, împroprietărirea ţăranilor, stabilizarea, alfabetizarea, naţionalizarea, colectivizarea agriculturii, cântecele noi despre muncă, oamenii de jos care au trecut la conducerea statului sunt numai câteva din lucrurile care m-au luat pe nepregătite şi m-au ameţit. Am fost obişnuit să cântăresc lucrurile. Să le prevăd măcar în parte. Comuniştii umblă prea repede pentru a-i putea înţelege.

— Păi uite că noi n-am ameţit, râse Pomană.

— N-am ameţit, îl privi supărat Oţoţoc, pentru că suntem în plin salt. Saltul încă nu s-a isprăvit. Ziarele spun că se va face o mecanizare rapidă a agriculturii. Ştii tu ce înseamnă asta? Peste şaptezeci la sută din populaţia tării se află în mediul sătesc. Prin

mecanizarea rapidă, foarte curând, o mare parte din oamenii aceştia vor fi excluşi din agricultură. Ce faci cu ei?

— Le construim fabrici.

— Să zicem. Dar fabricile vor fi la oraş, iar oamenii au casele la ţară.

— Le vom face case.

— Nu se pricep la industrie.

— Se vor califica pe locul de muncă.

— N-avem tradiţie în industrie.

— Va începe tradiţia de la ei încolo.

— Ai răspunsuri bune la toate, măi Pomană. Te-au învăţat bine comuniştii. Teoretic merge ce spui tu. Să vedem însă practic. Ia spune-mi tu mie, ce vei face cu toate produsele proaste, care vor ieşi din mâinile acelor oameni calificaţi la locul de muncă? Cui le vinzi?

— Le consumăm noi, aşteptând altele mai bune. Nimeni nu s-a născut învăţat.

— Să dea Dumnezeu! Dar să nu uiţi că salturile astea rapide vor fi ca o apă mare, ce smulge şi sfărâmă toate tradiţiile, care va crea o învălmăşeală să nu-i mai dai de cap. Asta mă înspăimântă.

— Apoi apele se vor limpezi, spuse Zavaidoc, apărut pe neaşteptate în spatele lor, împreună cu Fane Ologu.

Tăcură o vreme şi aprinseră nişte ţigări. Pomană era nemulţumit de toată discuţia purtată, bănuind că nu-i răspunsese lui Oţoţoc totdeauna aşa cum ar fi trebuit. Îi părea rău pentru lipsa lui de pregătire intelectuală şi se afurisi în gând, amintindu-şi că la multe şedinţe adormise cu evlavie în ultima bancă.

Fane şi Zavaidoc plecară la treburile lor. Pomană începu să vorbească molcom:

— Ce comunişti cunoşti tu, măi Mitică? Pe mine, pe Zărzăroiu şi pe Sandu, care nu suntem nici pe jumătate deştepţi ca tine, dar cu picioarele pe pământ. Încearcă să intri şi tu în producţie. Să stai cu comuniştii alături la muncă. Dacă vrei poţi veni în cooperativa noastră. Am vorbit pentru tine cu preşedintele. Dă-o naibii de baracă de tir! Nu vezi că n-ai cămaşă ca lumea pe tine? Unul ca tine trebuia să fie de multă vreme secretar de partid pe undeva. Tu stai şi priveşti şi cântăreşti lucrurile. Ba că o fi aşa, ba că o fi altfel. La ce bun? Zău, vino la noi în secţie. Îţi spun eu că are să-ţi placă. Suntem douăzeci şi şase de

inşi în secţia asta. Şase sau şapte au fost muncitori şi înainte. Avem patru foşti ofiţeri, un cârciumar, doi negustori, un popă răspopit, o nevastă de general, două fete de moşieri, trei ţigani şătrari şi încă vreo câţiva cu diferite meserii înainte de război. Când s-a pornit prima dată secţia noastră, îţi venea să plângi sau să râzi. Produsele nu prea ieşeau bune. Foştii ofiţeri umblau prin secţie în pas de defilare. Când luau uneltele din mâinile femeilor, băteau călcâiele şi spuneau „Mersi madam”. Cârciumarul vindea ţuică şi vin în pauza de prânz. Negustorii aduceau tot felul de mărunţişuri şi în ziua salariului, luau bani de pe la toţi. Cucoanele vorbeau între ele numai franţuzeşte. Noi, ăştia muncitorii, vorbeam între noi cu „tovarăşe” doar la şedinţe. Ne obişnuisem cu „nene”, cu „mă” şi cu alte cuvinte. Cu planul de producţie stăteam destul de slab. Foştii muncitori trăgeau pe rupte. Ei ştiau că îndeplinirea planului înseamnă salariu întreg. Ceilalţi o luau mai domol. Duminica mergeau în talcioc să-şi vândă boarfele şi alte chestii. Aveau bani. Cu aşa adunătură am început noi treaba. Noi ne mai plângeam uneori. Am fi dorit alţi tovarăşi de muncă. Odată a venit un activist de la raion şi ne-a zis:

„Construim o societate nouă cu oameni vechi. Cu ce avem, nu cu ce dorim. Numai timpul va lucra în favoarea noastră. Să avem răbdare, tovarăşi”. Acum nu ne mai deosebim unii de alţii. Însă au trecut nişte ani nu tocmai uşori. Treaba merge mai bine, mult mai bine, însă ar fi loc deşi mai bine. Uneori mă muncesc o seamă de gânduri. Săptămâna trecută am ieşit de la o şedinţă de producţie înjurând. Toată lumea din conducerea cooperativei ia notiţe după vorbele oamenilor, dar nimeni nu face nimic, iar la şedinţa următoare, o luăm din nou de la cap. O luăm cu propunerile şi cu critica. După ce s-a terminat şedinţa am stat la o bere cu unul Crăciun. Asta nu e nici măcar comunist. Ştii ce mi-a zis Crăciun? „Mă Pomană, cu şedinţele astea devine cam aşa cum spui tu, însă nu chiar aşa. Faci propuneri, se notează pe carneţele, se dau directive, se iau angajamente şi se face puţin. Apoi vine altă şedinţă şi te opreşti să nu înjuri. Pe urmă alta şi alta. Apoi trec nişte ani de când am deschis noi secţia. Pe urmă au fost zeci de şedinţe, discuţii, angajamente şi iar şedinţe şi discuţii. Ceva însă ne-a scăpat de-a lungul timpului. Acum avem baie cu duşuri nichelate. Timpul a cam zburat şi am uitat

că altă dată ploua în secţie. Că acum acoperişul are tablă nouă, că la cazane nu mai faci focul cu lemne, ci cu injectorul. S-a făcut gard de zid în jurul secţiei, s-a mai construit o hală nouă în care nu ne mai înghesuim şi nu mai cărăm materia primă în spinare de la magazie. Că se dă lapte pentru mediul toxic şi un supliment de bani, că ni se aduc salariile la secţie cu maşina şi nu mai faci coadă la casierie o jumătate de zi. Omul e veşnic nemulţumit. Le-ar vrea pe toate deodată. De fapt, e bine aşa. Dacă n-am fi nemulţumiţi, am rămâne pe loc şi am juca tontoroiul de plăcere şi ne-am minuna de câte am fost în stare să facem. Dar să nu uit. La şedinţa de săptămâna viitoare, trebuie să cerem conducerii să mai pună patru duşuri la baie. Astea pe care le avem acum sunt prea puţine. Aşa stau lucrurile, Mitică. În privinţa curbelor de care îmi vorbeai tu adineauri, eu n-am priceput prea bine cum e cu mersul societăţii omeneşti, însă parcă spuneai tu odată că atunci când a apărut prima locomotivă, unii ziceau că la cincizeci de kilometri pe oră crapă inima în om. Azi, oamenii zboară cu o mie de kilometri pe oră şi nu crapă nimeni. Mai degrabă cred că de câte ori apare un

lucru nou, unii se sperie şi îşi dau tot felul de păreri. Omul simplu se sperie mai puţin.

Mitică se uită îngândurat la prietenul său şi nu mai spuse nimic.

Capitolul 17

În Ajunul Crăciunului începu să ningă. Fulgii mari pluteau în bătaia luminii de pe strada Fecioarei şi nu se grăbeau să coboare, încercând parcă să-şi prelungească viaţa scurtă. Partea de răsărit a oraşului părea încremenită şi era cald. Odată cu înserarea, porţile prinseseră a se trânti des. Ici-colo apăreau pâlcuri de copii, care întrebau cu nelinişte în glas:

— Ne primiţi cu Moş Ajunul?

Andrei Potop îşi lipi fruntea de fereastră şi rămase multă vreme acolo, urmărind cu uimire dansul fulgilor. Buzăii colindau sub fereastra casei lui Mitică Oţoţoc, iar cuvintele colindului răzbeau clar. Andrei se gândi zâmbind că Oţoţoc o să-i oprească pe Buzăi şi o să le zică furios că dacă nu ştiu o colindă mai ca lumea, să se ducă naibii. Că altă dată copiii ştiau colinde frumoase.

Lucrurile se petrecură întocmai cum gândise Andrei. Ajutaţi de Mitică, Buzăii au pornit alt cântec.

Paraschiva era plecată la familia Paraipan, unde nora anunţa perspective mănoase, cu şase luni mai devreme decât fusese statornicit obiceiul de la facerea

lumii încoace, iar Mitru, fericit şi înspăimântat, nu-şi mai găsea locul.

Potop aţipise pe un scăunel cu trei picioare. Tichia de lână îi căzuse pe ochi şi bolborosea prin somn cuvinte greu de înţeles. Îl treziră Buzăii cu „într-o sfântă joi la vară”. După ce plecară colindătorii, bătrânul se răsti la Andrei:

— Ce tot îţi roteşti ochii ăia de viezure pe geam? Crezi că nu te-am mirosit? Abia aştepţi să adorm, ca să dai fuga la Paraipan ori la Oţoţoc. Parcă numai ei au vin şi sarmale.

— Ştii ce frumos ninge?

— Şi ce dacă ninge? Când ninge nici nu e bine să stai la fereastră că-ţi vatămă ochii. Unde-i mă-ta?

— La Paraipan. Soţia lui Mitru nu se simte bine. E gata să nască.

— Eşti nebun, săracu’ de tine! Cum o să nască dacă a avutără nunta în octombrie?

— Păi în octombrie a fost numai nunta. Restul, a fost mai înainte.

— Care rest?

În sfârşit, bătrânul pricepu şi tăcu o vreme.

— Tu când te însori?

— Nu ştiu. Mai e timp.

— Cum nu ştii? Toate fetele de pe Fecioara se ţin după tine.

— Aşa crezi dumneata. Fetele caută băieţi cu meserie.

— Tu n-ai serviciu?

— Ba am. Dar ce serviciu am? Sunt hamal pe maşinile fabricii. Asta nu-i meserie, tată.

— E-te-te… măă… făcu bătrânul furios. Eu te-am băgat acolo.

— Ştiu tată, răspunse blând Andrei. Dumneata ai făcut ce-ai putut. Acum e rândul meu.

— Ce rând?

— Poate mă înscriu la şcoală, la seral. O grămadă de băieţi din fabrică învaţă la seral.

— Afurisitu de Oţoţoc te-a sfătuit, zbieră Potop.

— Şi el.

— Uite că eu n-am învăţat carte, da’ îi întrec la minte pă toţi. Învăţătura nu e de nasu nostru. E pentru boieri.

— Boieri nu mai sunt, tată.

— Aşa crezi tu. Dacă te duci seara la şcoală, eu cu cine rămân? Cu cine mai stau de vorbă? Mă-ta

adoarme cum vine seara. Nebuna de mă-ta, cât e ea de mare, n-a putut să-mi facă şi ea un copil. Tu ai crescut. Azi-mâine te aşezi la rostul tău. Casa rămâne goală şi în fiecare an mi-e mai frig.

Andrei îl privi cu mirare. Se obişnuise cu şotiile lui, iar anii au trecut şi el nu observase decât năzdrăvăniile bătrânului. Altceva nu observase.

*

Într-o zi de primăvară, pe o alee dintre hale, Ilie, secretarul de partid, dădu peste Potop. Acesta gesticula într-un grup de ucenici şi se înfoia ca un cocoş. Abia când se apropie, Ilie văzu pe pieptul bătrânului o seamă de decoraţii.

Potop se opri o clipă. Nu-i plăcu sosirea secretarului, care îi strica lui povestea dintre el şi cei peste o sută de sabotori ce intraseră prin hale în noaptea aceea cu gânduri necurate.

Ucenicii fugiră în hală şi se apucară de treburile lor. Numai bătrânul rămase pe alee, furios şi descumpănit.

— Ce naiba ai acolo pe piept, nea Potop? întrebă Ilie şi nu ştiu ce să facă, să râdă, ori să-l ia la rost.

— Eşti chior? Nu vezi? Dicoraţii.

De multă vreme bătrânul nu-l mai avea la inimă pe secretar. Sperase mult că va primi de la acesta o decoraţie. Ar fi meritat o decoraţie.

— Văd eu că sunt decoraţii, dar de unde le ai?

— Din talcioc. Dacă voi nu mi-aţi dat, mi-am luat singur.

— Măi, nea Potop, o să te râdă oamenii. Scoate aiurelile alea de acolo. Văd că ai şi decoraţii fasciste.

Apoi tăcu încurcat. Pe la şedinţe a tot folosit lozinci cu grija faţă de om, însă nu s-a învrednicit să-l răsplătească pe bătrân în vreun fel.

*

De câtva timp Mitică Oţoţoc se simţea mai singur, mai izolat. Cu ani în urmă doar ieşea în stradă şi găsea destui cunoscuţi cu care să schimbe o vorbă. Acum trebuia să aştepte până după prânz când se întorceau oamenii de la lucru. Baraca de tir nu-l mai atrăgea ca pe vremuri. Pe vremuri îi plăcea să stea în baracă şi să se gândească la o mie de chestii. De câtva timp îl rodea ceva. Nu mai avea linişte. Simţea că e singur. Observase că asupra Bucureştilor s-a pornit de vreo doi ani încoace o nouă epidemie de venetici. Însă noua epidemie se desfăşura cu totul altfel decât

înainte de război. Se desfăşura într-o anumită ordine care o lipsea de spectaculos. Oamenii veneau de la ţară buluc, găseau îndată de lucru şi îi pierdeai din vedere. Pe la porţile uzinelor, fabricilor, întreprinderilor şi chiar la instituţii, puteau fi văzute afişe pentru angajare de muncitori, meseriaşi ori personal administrativ. Se făceau şi angajări pentru calificare. În felul acesta, marea migraţie se desfăşura anonim şi fără spectacol. Oamenii veneau mulţi la oraş, dar în două-trei zile nu-i mai puteai întâlni în cârduri.

Vecinii lui Oţoţoc plecau dimineaţa la serviciu. Erau preocupaţi de munca lor şi vorbeau altă limbă decât el. Vorbeau despre bucuriile şi lipsurile din fabrici. Despre şedinţe şi alte probleme legate le producţie. El rămânea singur şi parcă se simţea izolat. Nu mai avea aceleaşi preocupări cu ale prietenilor săi.

Într-o seară, Oţoţoc ieşi pe portiţa de la stradă cu gândul de a da o raită pe la cârciuma lui Fane Ologu. Înserarea nu putuse alunga căldura de peste zi. Era cald. Era zăpuşeală. În eleşteul din spatele cârciumii broaştele cântau pe întrecute. Numai că eleşteul şi-a tot subţiat aria sub pământul aruncat acolo de

basculante. A mai rămas doar un ochi de apă nu prea arătos, peste care pluteau fire galben-ruginii de mătasea broaştei. Zgomotul oraşului se auzea slab ca un uruit continuu. Pe strada Fecioarei s-au aprins luminile. Cândva, Mitică îi prevăzuse străzii un viitor strălucit. Fusese cam ironic atunci în prezicerile sale. Pomenise ironic ceva în legătură cu progresul străzii, ce va fi generat de unele stabilimente. Adică pomenise ironic de locuinţa unor doamne simpatice, boite strident şi cu tarif modest. Spusese în glumă atunci că stabilimentul în cauză ar putea genera alte stabilimente de acel soi, iar concurenţa cu vestita „Cruce de piatră” poate aduce belşug. Chiar se mirase că Fane Ologu, atât de întreprinzător, nu a dus tratative cu simpaticele doamne, pentru a pune bazele unei societăţi anonime pe acţiuni. Oţoţoc şi-a amintit de glumele acelea şi de altele. Glume şi ironii spuse la un pahar de vin, fără răutate, ci mai degrabă ca o constatare a lucrurilor. „Viitorul străzii Fecioarei seamănă cu cel al familiilor Buzău şi Carabă, gândise atunci Oţoţoc. Viaţa unei străzi se înfăşoară strâns cu viaţa locatarilor săi. Nu poate urca sau coborî unul fără celălalt”.

Dincolo de strada Fecioarei, în lungul maidanului cu bălării, luminile ocazionale se întindeau până departe către stadionul P.T.T., luminând şantierul de locuinţe, care se construiau pe cheltuiala statului. „Acum zece ani cine ar fi prevăzut una ca asta?” gândi Mitică. În jurul marelui golf, roiuri de lumini formau două semicercuri mari. Oţoţoc le cântări multă vreme din priviri, socotind că în fiecare an luminile muşcă tot mai adânc din câmpia golfului. O pădure de macarale dă ocol golfului, iar schelele se mută treptat, mereu mai adânc în inima câmpiei. Au răsărit în golf primele blocuri. Sunt la fel de mari şi de frumoase ca cele din centrul oraşului. Seara, luminile de la ferestrele blocurilor sunt multe ca o mare de lumini. Cine ar fi prevăzut una ca asta? Locatarii blocurilor umblă prin praf sau prin noroaie, dar nimeni nu se plânge. Au răbdare până la apariţia primelor străzi. „Dacă treci pe lângă un bloc azi, noroiul e până la genunchi, socoti Mitică. Peste o săptămână nu mai recunoşti locul. Vezi stradă, trotuare, spaţii verzi şi chiar pomi”.

Dincolo de câmpie, departe, către comuna Căţelu şi în jurul Uzinelor 23 August, crescuse după război un cartier uriaş de locuinţe făcute din chirpici

păstrând, în mare, tradiţia acelor locuri, care cuprindeau cele mai multe fabrici de cărămizi din Bucureşti.

*

Oţoţoc ar fi vrut să fie vesel, dar nu era. Vânduse de dimineaţă scrânciobul şi baraca de tir. Şi-a cumpărat un costum nou, apoi şi-a făcut angajarea la cooperativa lui Pomană. Când s-a întors acasă, în lungul străzii Fecioarei, topometrii măsurau de zor cu aparatele lor aşezate pe crăcane lungi.

Maşinile se încrucişau din clipă în clipă, cărând cărămizi, mortar şi nisip. Cârdurile de raţe fugeau speriate până la bordură, încercând să planeze greoi pe cei câţiva metri. Acolo se opreau, întorceau ciocurile într-o parte şi se uitau înspăimântate după maşini. Când s-au mai obişnuit, se retrăgeau agale, cu demnitate, iar ochii lor ficşi rămâneau multă vreme îndreptaţi către mijlocul străzii.

Unul din topometri spunea că în curând vor fi demolate şi alte case de pe Fecioarei. Locuinţa lui Carabă fusese rasă înainte de prânz. Cică intrase buldozerul în ea ca în brânză. Aşa discutau femeile ieşite pe la porţi. Pe ai lui Carabă i-au mutat într-un

bloc de la marginea golfului.

Mitică ar fi trebuit să fie vesel. Chiar îşi dădea silinţa să fie vesel, dar nu reuşi. Stăruia în el o anumită greutate. Dusese o viaţă liberă, grea uneori, însă fără stăpân pe cap. De mâine va fi altfel. Se va obişnui oare? Bănuia că nu îi va fi tocmai uşor. Să-ţi părăseşti dintr-odată obişnuitele drumuri zilnice şi gândurile şi obiceiurile din baraca de tir, să faci brusc altceva, parcă pierzi o bucată din tine. Când eşti tânăr mai merge. El nu mai era tânăr. Apoi îşi aminti de o discuţie purtată cândva cu un ţăran care vindea pământ de flori. Oţoţoc îi spusese omului: „Zău nu sunt comunist. Ştii când mă fac eu comunist? Când se vor construi case la mahala ca cele din centrul oraşului”.

Mitică nu avu răbdare să stea în casă. Merse până la fosta carieră de nisip şi pietriş, care începea chiar din spatele cârciumii lui Fane şi se continua acum pe vreo cinci-şase hectare. De câteva săptămâni, la capătul gropii dinspre oraş, maşinile deşertau fără întrerupere gunoaie şi pământ.

„Peste un an, nimeni nu va şti că aici a fost cândva o carieră de nisip, gândi Mitică. Dacă merge

tot aşa cu construcţia de blocuri, chiar golful va dispare în câţiva ani. În groapă la Vergului se ţineau pe timpuri «Moşii». După-amiezile şi duminica, oamenii şi mai ales copiii veneau grămadă la căluşei, la roata norocului, la femeia şarpe, la băşica de suflat sau la vata de zahăr. Alături de groapă, mai către margine, era o vie a lui Fudulu. Peste ea şi peste Groapa Vergului s-a construit un teatru de vară cu parc uriaş împrejur. Dincolo de via lui Fudulu, a apărut parcă peste noapte stadionul 23 August, bun pentru o sută de mii de spectatori. Prin locurile acelea prindeam mai demult sticleţi. Pe strada Fecioarei au fost dărâmate şi alte case. Curând întreaga stradă va fi la pământ. Oamenii pe care i-am cunoscut o viaţă se vor risipi care încotro. Aici vor veni alţi oameni. Cei care vor veni nu vor şti nimic din ce a fost aici mai demult”.

Mitică se întâlni cu Zavaidoc şi porniră amândoi spre cârciumă. Zavaidoc arăta vesel. Intrase achizitor la o întreprindere chimică.

— Ei, cum merge noul serviciu? întrebă Oţoţoc.

— Bine. Ca să fii achizitor bun, trebuie să ai simţul afacerilor. Să fii născut pentru o treabă ca asta.

Degeaba râzi. Cel puţin acum când fabricile răsar ca ciupercile după ploaie bătălia materiilor prime a devenit un adevărat război. În socialism, bătălia pentru materii prime e la fel de a dracului ca şi în lumea industriaşilor din Apus. Ba chiar mai a dracului. Pe deasupra, adică la prima vedere, totul pare liniştit. Însă lucrurile nu prea stau aşa. N-ai materii prime, nu faci planul de producţie. Nu faci planul, nu ai bani în bancă pentru salarii. În Apus, industriaşul care are bani oferă un preţ mai mare la achiziţionarea materiilor prime. La noi preţurile sunt aceleaşi peste tot. Preţuri de stat. Nu te poţi juca cu ele. Aşa că, pentru a obţine materii prime cu prioritate, trebuie să-ţi pui mintea la contribuţie. Capitaliştii spun sus şi tare că noi nu avem concurenţă. Că în socialism nu există concurenţă. Aiurea! Cel puţin la obţinerea materiilor prime concurenţa e mai ceva ca în Apus. Trebuie să te zbaţi. Materii prime există, dar trebuie să ştii să le capeţi cu prioritate. Când m-am dus la fabrică, serviciul de aprovizionare se descurca greu. Nu reuşea să procure materiale la timp. Într-o fabrică, cel mai neînsemnat obiect poate aduce o stagnare temporară a producţiei. E de-ajuns să ţi se strice o

piesă la o maşină. Dacă nu-ţi faci repede relaţii şi nu ştii cum să umbli, nu găseşti nimic la timp. Prima condiţie care se cere unui achizitor bun, e să se facă folositor altora. Să ştie să se facă folositor altora.

— Ia stai niţel! îl întrerupse Mitică râzând. Mi se pare că ai cam luat-o pe arătură. La noi există un plan central de producţie. Dacă există un plan, înseamnă că şi materiile prime se repartizează pe măsura lui.

— Păi ce eu zic altfel? zâmbi Zavaidoc. Necazurile serviciilor de aprovizionare-desfacere nu de aici vin. De obicei, după primul trimestru al anului, la vreo şedinţă de producţie, te pomeneşti că se ridică unii şi spun: „Tovarăşi, avem toate condiţiile să depăşim planul pe trimestrul doi. Aşa că ne angajăm să depăşim planul cu atât sau atât în procente”. În sală se aplaudă. Numai serviciul mecanic-şei se face mic şi pune drapelul în bernă, iar serviciul aprovizionare-desfacere îşi caută un loc să moară tihnit. Abia acum începe alergătura. Mecanicul-şef ştie că maşinile vor fi solicitate mai mult, deci trebuie să se ocupe de piese de schimb. Aprovizionarea-desfacerea ştie că trebuie să caute noi cantităţi de materii prime şi că plusul de produse finite trebuie

vândut. Ştii tu cine-i calul de bătaie la toate şedinţele de producţie? Cine altul decât aprovizionarea-desfacerea. Ca să găseşti la timp ce-ţi trebuie nu mai mergi la pas, ci în goană. Dacă furnizorul e încruntat şi răstit, tu trebuie să-i torni o glumă. Când se vaită că-i trebuie, la rândul lui, un oarecare material şi tu ştii de el, te dai peste cap şi-l ajuţi. A doua oară ai uşa deschisă. Eu când mă duc să cer o marfă care se găseşte mai greu, nici nu-mi trece prin minte să pomenesc de la început despre ea. Întâi îi întreb pe oameni de ce au lipsă şi dacă îi pot ajuta. Abia pe urmă trec la ce mă doare. Săptămâna trecută, o secţie a noastră a intrat în gal de producţie, fiindcă nu aveam verde de crom din import. Ceilalţi achizitori i-au spus directorului că dacă ar avea acasă aşa ceva, ar aduce cu plăcere. I-am promis directorului că eu fac rost de oxidul necesar în cel mult două zile. Omul a crezut că mă laud. Când eşti în gol de producţie o zi sau două, mai merge. A treia zi încep întrebările. Directorul mi-a zis într-o doară că măcar două sute de kilograme ne-ar ajuta să onorăm unele contracte cu beneficiarii mai mari. M-am dus la unii despre care ştiam că folosesc şi ei oxid verde. Cum am intrat pe

uşă au început să râdă şi mi-au spus: „După oxid ai venit. Au mai fost şi colegii dumitale, dar nu avem un gram, aşa că îţi răceşti gura de pomană”. „N-aţi ghicit, am râs eu. Am venit să aflu care e cel mai mare necaz al vostru”. „Al nostru? Păi ce nu ştii? Ne trebuie urgent o mie de kilograme de vopsea albă de ulei şi o mie de vopsea vernil”. „Când vă trebuie?” „Acum o săptămână. Şi bine ar fi şi peste o săptămână, altfel se duc dracului şi planul şi primele”. „Aveţi vopseaua mâine la prânz”. „Fugi domnule de aici, că nu are nimeni vopsea albă în Bucureşti!” „Ce vă pasă? Eu vă fac rost. În schimb, vreau o mie de kilograme de oxid verde de crom”. Le-am cerut mult, ca să am de unde să las. „Patru sute. Mai mult niciun gram”. Zic: „Opt sute şi vă dau vopseaua”. Zice şeful ălora: „Cinci sute”. Zic: „Nu! Eu cred că-i mai bine să facem planul de producţie şi noi şi voi. „Şase sute, au hotărât ei”. Le-am dat câte o ţigară şi le-am spus că nu mai vreau nimic dacă nu-mi dau opt sute, dar eu tot îi ajut. „Bine, fie opt sute”, a hotărât şeful lor. Am plecat. Ştiam o cooperativă care făcea vopsele. Am căutat adresa preşedintelui şi m-am dus la el acasă. Când a auzit despre ce-i vorba, a vrut să-mi încuie poarta-n

nas. Mi-a zis că lucrurile astea se discută numai la sediul cooperativei. Zic: „Tovarăşe preşedinte, am nevoie de o mie de kilograme de vopsea albă şi o mie vernil”. „O mie ai zis? începu să râdă de se scutura cămaşa pe el. Păi noi dăm câte două-trei sute doar la clienţii cei mari. Du-te, domnule, acasă că e târziu!” Zic: „Vă dau două sute de kilograme de oxid verde de crom”. „Poftim?” a tresărit el. „Aşa cum aţi auzit”. Zice: „Ia treci domnule mai aproape! Hai în curte, ce naiba! îmi dai trei sute şi ai mâine marfa”. „S-a făcut, tovarăşe preşedinte”. Zice: „Bei o cafea?” Zic: „Beau”. Apoi i-am spus preşedintelui că vopseaua nu-i pentru fabrica mea. I-am spus toată povestea. Două ceasuri s-a rugat preşedintele de mine să-mi dau demisia de la fabrică şi să trec la ei la cooperativă. Directorul nostru m-a propus la primă pe luna asta cu opt sute de lei. Aşa se face treaba, măi Mitică. Unii îmi spun că-mi pierd după-amiezile şi o fac pe nebunul pentru glorie. Aiurea! O fac pentru bani. M-am angajat acolo ca să câştig. Gloria vine ea mai pe urmă, dacă e cazul. Aveam un prieten, unul Călaie. Vindeam amândoi balene pe Lipscani şi crăpam de foame amândoi. Călaie îmi zicea că nu am stofă de negustor. Îl ştii tu

pe Călaie. Ala care stă în Caţavei.

Intrară amândoi în cârciumă.

— Ce luăm? întrebă Zavaidoc.

— Ţuică. Un dorobanţ de ţuică. Mai mult, nu. Toată ziua am băut.

— Ei la naiba! Fane, ia dă-ne o jumătate de ţuică de Piteşti! Ce e cu tine? se interesă Zavaidoc. Eşti cam amărât.

Oţoţoc privi undeva peste masă şi i se păru că se află tare departe de prietenul său. Povestea cu oxidul de crom îl înviorase o clipă. Doar o clipă, fiindcă gândurile au năvălit din nou peste el.

— Nu prea sunt în apele mele, recunoscu. Toate se schimbă cu prea mare iuţeală. Eu nu spun că nu e bine, că pentru prima oară pe Fecioarei se construiesc blocuri de beton şi cărămidă. E bine. Dar peste zece sau cincisprezece ani, cine va mai şti ce a fost pe aici? Noi plecăm. Vin alţii. Întrebarea asta îmi vine mereu în minte. Fiecare epocă oricât a fost de rea pentru unii, a avut şi frumuseţea ei. Ţi-aduci aminte când am venit noi în Bucureşti, se mai purta vara pălărie de paie cu borurile drepte. Chiar şi baston se mai purta. Femeile aveau rochii lungi, înfoiate de la talie în jos.

Îţi aduci aminte că se cânta prin Bucureşti „Unde mergi tu Ionică, Peste Olt la ibovnică...” sau: „Aseară ţi-am luat cercei...” şi umblau bragagiii cu aparatele lor lucioase, cu ciucuri mulţi, galbeni şi roşii. În zori treceau lăptarii cu faetoanele lor cu lapte în clubuliţe de tablă. Lapte adunat de pe la Căţelu, de pe la Glina şi Dumnezeu mai ştie de pe unde. Tare plăcut uruiau roţile faetoanelor în zori de zi. Îţi mai aduci aminte de strigătele oltenilor zarzavagii? Atunci nu le luam în seamă. Acum parcă le simt parfumul. Un parfum slab, îndepărtat ca o părere. Au început construcţiile noi. Oraşul se modernizează. Trecutul moare încet şi sigur sub temeliile construcţiilor noi. O să ne risipim cât de curând aşa cum se risipesc nişte colegi buni şi îi fură viaţa pe fiecare şi fiecare se gândeşte la problemele lui. Adevărul e că sunt niţel cam beat, râse acru Mitică.

— Fleacuri! Viaţa nu poate fi oprită în loc aşa cum am vrea noi, observă Zavaidoc. De fapt şi noua viaţă are farmecul ei. Acum îl vedem mai puţin. Abia peste ani îi vom simţi parfumul. Stadionul 23 August s-a construit peste nişte maidane cu bălării. Îţi pare rău de maidane? Duminica mergem la meciuri. Până şi

nea Potop strigă: „Hai Dinamo!” Iar când primesc vreun gol, îl auzi: „Afurisiţilor! Nătărăilor! Nu-i lăsaţi! Daţi la ţurloaie!” Înainte ne strângeam cu toţii la băutură aici, la Fane, iar luni veneam din nou să ne dregem dacă aveam bani. Acum, lunea, locatarii de pe strada Fecioarei cumpără „Sportul” şi îl înjură pe tutungiu că aduce ziare puţine. Oamenii comentează meciurile şi fac politică. Cine citea ziarele înainte pe strada Fecioarei? Tragedia mare nu e asta – că moare trecutul. Mai degrabă am putea fi trişti pentru cei care am venit aici cu treizeci de ani în urmă. Noi nu ne-am realizat mai nimic din visuri. Zărzăroiu a visat o viaţă să repare un aparat de radio. Din păcate, a rămas tot la lopată în groapă la Flax. Cum auzea pe undeva că e un aparat de radio se ducea să-l vadă. Şi-a cumpărat un aparat de radio stricat şi a tot meşterit la el vreo câţiva ani. Odată, a rămas singur în cârciumă la Fane şi i-a desfăcut aparatul în bucăţi, dar nu a mai ştiut să-l facă la loc. A fugit Fane toată strada după el. Acum e bătrân. Oţel îi avea la degetul mic pe mulţi cântăreţi. Ne-a cântat nouă aici, la Fane, însă mai încolo de ciurele de nisip de la Reconstrucţia nu a ajuns. Acum e trecut de şaizeci de ani. Fănică al lui

Buzău putea ajunge un mare actor. A murit strivit de nişte lăzi. Tu ai visat o viaţă întreagă să fii avocat. Mergeai pe la procese şi când ne întâlneam îi înjurai pe unii avocaţi proşti. Măcar ţi-ai terminat liceul. Dar socotelile cu avocatura s-au cam dus pe gârlă. Nu mai eşti tânăr. Generaţia noastră a înţeles prea puţin din viaţă. Anii au trecut şi îmbătrânim. Hai noroc!

— Noroc! Tu oarecum eşti în meseria care ţi-a plăcut.

— Oarecum, ai zis bine. Şi eu am avut nişte visuri.

Discuţia lor fu întreruptă de Potop şi Buzău, care intrară în cârciumă gesticulând. Oţoţoc le făcu semn să treacă la masa lor. Dar Potop era cătrănit cine ştie din ce pricină şi după ce-i făcu nătărăi pe amândoi, îl trase pe Buzău la altă masă.

— Ce bei? întrebă Potop răstit.

— Ce bei tu, răspunse Buzău cu un aer blajin, uitându-se prin rafturile mari.

— Ţuică.

— Ţuică să fie.

Ciocniră ţoiurile şi băură cu sete. Potop întâi se înecă, apoi îl privi duşmănos pe Buzău.

— Te întreb pentru ultima oară. Mi-l dai mie pe Buzău cel mic, sau nu mi-l dai?

Buzău aruncă un pumn de seminţe în gură şi murmură blând:

— Copiii mei toţi sunt frumoşi. Nevastă-mea e blondă. Dodel a învăţat să numere până la patru. Dacă vrei, îl las ziua să vină pe la tine. Doar seara îl iau acasă. Trebuie să-i cumpăr nişte umblători. Când mă joc cu el, să-l vezi cum se învârteşte în jurul meu şi mă trage de pantaloni şi strigă: „tata”.

— Şi mie mi-a zis „tata”, se răţoi Potop.

— A zis şi el, aşa...

Potop închise un ochi, semn că venise momentul să-i arunce lui Buzău bomba cea mare. S-a gândit multă vreme la chestia asta. Va trebui să-l joace tare pe Buzău. Să-l joace în foi de viţă, altfel nu ia copilul de la acesta.

— Băiatul e al meu, afurisitule!

— Cum o să fie al tău?

— Ba este. Eu l-am făcut cu nevastă-ta.

— Asta nu se poate. Eu în fiecare seară sunt acasă.

Bătrânul tăcu un timp dezorientat. Apoi râse.

— L-am făcut cu nevastă-ta pe timpul secetei, când ai fost tu plecat în Vlaşca după mălai.

— Atunci am lipsit de acasă, aprobă Buzău. Se poate.

Tăcură şi mai ciocniră un rând. Potop coborî glasul şi îi vorbi la ureche lui Buzău multă vreme. Buzău asculta răbdător. Într-un târziu tresări şi se întoarse.

— Eu am fost după mălai în Vlaşca acum zece – doişpe ani. Dodel nu are nici jumătate din anii ăia.

— Şi ce-i cu asta?... Unele femei rămân mai greu. Altele nasc chiar cu şapte-opt luni mai devreme. Aşa sunt muierile, mă Buzăule. Nasc totdeauna când te aştepţi mai puţin. Altele nu vor să nască. Sunt date dracului. Cu Paraschiva mă războiesc de treizeci şi cinci de ani. Când o să nască, Dumnezeu ştie. Dar până la urmă tot o s-o chem eu pe coana moaşă. O să facem un chef... ca la nuntă. Pe muieri trebuie să le observi tot timpul. Cum se umflă niţel la burtă, e semn bun. Paraschiva are burtă de vreo treizeci de ani. Am să văz eu cât o s-o mai ţină aşa. Şi nevastă-ta a umblat cu burta mare nu-şi câţi ani după ce ai venit tu de pe Vlaşca. Într-o zi i-am zis: „Dă-i drumu', că acum e

acasă şi Buzău. Vorbesc eu cu el să mi-l dea mie, dacă e al meu. Buzău nu e al dracu'. Nu e ca, alţii. Dacă îi mai trebuie, îşi face el altu'".

Ciocniră din nou ţoiurile şi băură cu plăcere. Buzău era mulţumit. Laudele bătrânului îl cuprindeau lin. Le gusta molcom şi-i părea rău că va trebui să-l refuze. Cum o să-l dea el pe Dodel de-a casă?

Zărzăroiu intră în cârciumă împreună cu Pomană şi cu Lică găzarul. Mergeau ţepeni şi se vedea de la o poştă că s-au cinstit pe undeva.

— Noroc la toată lumea! spuse Zărzăroiu. Dacă vă spun una, rămâneţi ca la fotograf. Pomană şi-a cumpărat aparat de radio. E o namilă cât o juma de bufet. Eu l-am ales din magazin. Prinde toate posturile de pe Pământ. Am ascultat nişte posturi arabe sau turceşti sau cam aşa ceva. Cânta una un cântec de-ţi venea să plesneşti lângă aparat de plăcere. Era cu „EI Zorab" cu „sacâz", cu „Alah" şi cu altele. Cuvintele se aud clare ca pe posturile Bucureştilor. La difuzor ar trebui să mai umblu eu niţel, dacă mă lasă Pomană. Adică el mă lasă. Numai nevastă-sa nu vrea.

Se aşezară cu toţii la masa lui Oţoţoc, unde veniră şi Buzău cu Potop. Băură tăcuţi. Dinspre

şantierul de locuinţe se auzea zgomotul unei macarale.

— Azi e zi mare, fraţilor, continuă Zavaidoc.

— Cred şi eu, râse Zărzăroiu. Pomană face cinste.

— Nu el, strigă Zavaidoc. Aparatul e fleac, e trei surcele. Oţoţoc face cinste. A vândut baraca de tir. De treizeci de ani, Mitică s-a îmbrăcat numai la vechituri. Azi şi-a cumpărat primul lui costum din magazin.

— Păi atunci fac şi eu cinste, sări Zărzăroiu. De joi nu mai lucrez la ciure. M-am angajat ca om de serviciu la o cooperativă care repară aparate de radio.

— Staţi, fraţilor, să o luăm cu socoteală, bătu Zavaidoc cu palma în masă. Deci, Pomană dă un rând pentru aparatul de radio. Mitică dă un rând să boteze hainele şi încă un rând fiindcă e funcţionar în cooperativa lui Pomană. De mâine, Mitică dă deşteptarea, pentru prima dată la ora cinci şi jumătate. Tu Zărzăroiule dai un rând pentru noul tău loc de muncă. A mai rămas Buzău şi nea Lică găzarul. Buzăule, tu ai vreun eveniment?

Buzău tresări. Îl cam luase cu somn.

— Am. Sigur că am, spuse cu vocea lui potolită.

Băiatu' ăl mare s-a făcut bine. A scris de la sanatoriu că vine acasă. S-au interesat de el unii de pe Vitan. Ziceau că-l angajează prim viorist în orchestra de muzică populară la radio.

— Nea Lică, mata ce sărbătoreşti?

Lică se uită în jur cu ochii lui mici, lipicioşi şi roşii de bătrâneţe. Îi păru rău că nu are motive de bucurie. Femeia îi era bolnavă. Băiatul plecase mai demult pe la Hunedoara şi scria rar. Serile lui erau lungi. Pereţii casei de chirpici miroseau a fum, iar zdrenţele de prin casă aveau în ele ceva unsuros. Când a îmbătrânit oare? Mai ieri fusese tânăr. Anii au zburat fără rost. O să-l demoleze. I-au zis unii de pe la Sfat că o să-l demoleze. Îi vor da o locuinţă nouă. Dar prea târziu vine locuinţa asta nouă. Să fi avut el apartament în bloc acum douăzeci-treizeci de ani, ar fi fost altceva. S-ar fi bucurat şi el de viaţă. Prea târziu.

— De mine n-aţi pomenit, zbieră Potop. Să-i dai afară, Fane! Pe toţi să-i dai afară! Numai pe Buzău să-l laşi.

Făcu o mişcare să se ridice de la masă. Renunţă iute. Se afumase. Băutura i-a cam muiat genunchii.

— Adică nu-i da afară! Plătesc şi eu un rând.

Aflaţi nătărăilor că am un băiat. Nu pe Andrei. Andrei e în regulă, ce mai calea-valea. Pe Buzău cel mic. Buzău, săracu', nici nu ştia că l-am făcutără cu Paraschiva, cu Chira, aia de lucra la ciure în groapă la Flax şi cu nevasta lui Buzău. Toţi am lucrat la Buzău cel mic. Dicoraţiile pe care le-am primit de la minister i le dau lui Buzău. Mie îmi dă ministeru una mai mare cam de o juma de kil. E plin talciocu de dicoraţii. Eu, dacă voiam puteam să mă fac potcovar. Îmi deschideam un atelier cu ucenici. Clienţi aveam eu destui că mă cunoşteau toţi nisiparii din Bucureşti. Eu n-am fost adunătură ca voi. Voi n-aţi văzut, nătărăilor, cum sar scânteile pe nicovală. Mirosu' de potcovărie dă putere. Potcoavele aduc noroc. Dacă vând eu toate potcoavele pe care le-am adunat, îi dau Chirei un batic de mătase. Unde dracu' a plecat Chira? N-am mai văzut-o pe Chira de zece ani. Pe urmă, când a stat ploaia, comandantu a coborât din trăsură şi a văzu că iapa e şchioapă d-un picior.

Potop se opri încurcat. Uitase de unde a pornit. Încercă să-şi aducă aminte, dar nu mai prime firul gândurilor.

— Bine, nea Potop, râse Zavaidoc împreună cu

ceilalţi. Ai şi dumneata un rând. Le bem pe toate mâine seară. Notează, domnule Fane. Mâine o facem lată.

Fane se uită îngândurat la el. Ştergea maşinal paharele, iar gândurile i se călătoreau aiurea.

— Mâine nu mai veniţi. De mâine nu mai ţin cârciumă. Îi dau foc. O predau. Săptămâna viitoare mă demolează. S-a zis cu cârciuma. De fapt, oricum o lichidam eu.

Capitolul 18

La prânz, după ce ieşea de la cantină, Bogdan mergea pe unde mergea de obicei, adică tăia bulevardul către Piaţa Sfântul Gheorghe, iar de acolo până acasă trebuia să facă un ocol pe nişte străduţe dosnice, liniştite. Iarna, în raglanul său subţire, destul de rar îşi îngăduia să zăbovească în micuţul parc al bisericii Sfântul Gheorghe. Doar primăvara şi vara, îi plăcea să citească un ziar pe una din puţinele bănci ale parcului. De acolo până acasă făcea cam un sfert de ceas. Ocupa o cameră la mansardă într-o casă veche, cu două etaje. De la fereastra odăii sale putea să vadă nu prea mult. Adică vârful unui plop ale cărui frunze tremurau la cea mai mică adiere şi apartamentul de peste drum aflat la aceeaşi înălţime cu locuinţa sa. În apartamentul de peste drum locuiau doi bătrâni, pensionari poate şi un căţel flocos, alb, care ieşea des pe terasa casei. Dacă îl striga cineva, căţelul se ridica în două picioare, bătând iute aerul cu lăbuţele alb-roşcate. Dar cel mai mult îi plăcea căţelului să urmărească o albină sau un bondar. Se prefăcea că doarme. Numai ochii lui căpătau o rotire

hazlie, după cum erau drumurile intrusului. Apoi făcea o săritură, însă fără folos. Bondarul sau albina aveau o viteză mai mare ca a lui. Uneori, către seară, doamna şi domnul de peste drum deschideau larg uşile şi ieşeau pe terasă. Bogdan îi vedea şezând în fotolii mici, de răchită. Femeia era înaltă, uscăţivă, cu părul cărunt ridicat în coc. Bărbatul arăta mai scund, grăsuţ, chel, cu faţa rotundă, jovială. Când vecinii ieşeau pe terasă, Bogdan deschidea fereastra şi îi saluta prin gesturi. Primul pas de prietenie îl făcuse bătrânul în urmă cu câteva luni. El făcuse primele semne de salut. Asta a fost pe la începutul lui martie. Bătrânul îl observa des pe Bogdan scriind la masa de lângă fereastră. De multe ori lumina stăruia în odaia de la mansardă până către miezul nopţii. În iunie, vecinii nu au mai apărut pe terasă, iar Bogdan s-a gândit că sunt plecaţi pe undeva. Abia la începutul lui iulie, într-o dimineaţă, dinspre terasa de peste drum s-a auzit un lătrat vesel, subţire. Vecinii s-au salutat între ei cu gesturi de bucurie.

Timp de vreo două săptămâni, pe terasa de alături puteau fi văzuţi zilnic doar domnul bătrân şi căţelul. Omul se aşeza în fotoliul de răchită, stătea

acolo ce stătea, nu avea răbdare să stea, parcă nu-şi găsea locul şi dispărea des în casă. Apoi, prin uşa larg deschisă sau chiar pe terasă, Bogdan observă o femeie tânără, poate la vreo douăzeci-douăzeci şi cinci de ani, tunsă scurt băieţeşte. La insistenţele bătrânului şi tânăra începuse a face semne de salut. Într-o zi, înfăşurată cu un pled, şi-a făcut apariţia şi doamna în vârstă. „O fi fost bolnavă, gândi Bogdan. Pare mai palidă, mai albă la faţă”.

Pe coridor sună telefonul. Era Chihaia. Îl invita la masă. De multe ori, duminica, Anda şi Chihaia îl invitau pe Bogdan la masă. Acum însă nu putea merge la ei. Avea de lucru.

În trei ani, Bogdan publicase patru schiţe. Trei în primul an şi una în ultimii doi. După publicarea primelor schiţe, care i-au adus o mie de lei drepturi de autor, el crezuse că a venit vremea să renunţe la serviciu. Să trăiască din ceea ce publică. Visase o astfel de zi. Îşi făcuse unele planuri. Apoi visurile s-au spulberat aproape cu totul. Cel puţin în ultimii doi ani. Ar fi dorit să renunţe la serviri şi să se dedice numai scrisului. Visase asta. Îşi făcuse planuri în privinţa asta. Ştia că marea lui forţă la scris este dimineaţa. În

orele de dimineaţă eşti odihnit. Poţi lucra mult. Predase un roman la editură, dar manuscrisul zăcea acolo de peste un an. La început îi plăcuse romanul. Odată cu trecerea timpului şi-a cam pierdut încrederea în calităţile lui artistice. Îi găsea multe cusururi. Va trebui să-l retragă din editură.

Scrisese o seamă de schiţe şi nuvele. Pe unele le-a dus pe la reviste, însă lucrurile mergeau greoi. I se făceau numai promisiuni. Redactorul de la revista Uranus i-a spus într-o zi: „Schiţele dumitale au unele calităţi, ar putea fi publicate, dar şi revista are un anumit număr de pagini. Ţi-am publicat trei schiţe. Ce-ai vrea mai mult? Mai sunt şi alţii. Am aici în dulap sute de povestiri interesante. În ultimii ani au apărut mulţi tineri talentaţi. Revista noastră are menirea de a-i descoperi. Atât putem face. Încearcă la editură. Acolo poţi publica douăzeci de schiţe dintr-odată. Poţi scoate un volum”.

Uşor de zis „poţi scoate un volum”. Bogdan începuse a înţelege jocul. Editorii te iau în seamă după ce-ţi faci un nume prin revistele literare. Însă la revistele literare nu-ţi poţi face un nume dacă publici o schiţă la doi ani.

Redactorul a râs la această observaţie a lui. „Nu, tovarăşe Bogdan, nu ai dreptate. Editorii îşi doresc mereu nişte cărţi bune. Tot ce-i bun ţâşneşte până la urmă. Când cărţile sunt bune numele mic sau mare nu, mai are nicio importanţă. Dumneata scrii destul de bine chiar dacă nu faci gaură în cer cu proza scurtă. Nu ai încercat să scrii un roman? Eu am convingerea că eşti alergător de cursă lungă, nu vitezist. Ţi-am citit câteva nuvele, excelente nuvele. Din păcate nu am spaţiu pentru ele”.

Bogdan avea în casă patru mii de lei. Atât putuse economisi din salariul său modest. Dacă renunţă la serviciu, banii îi ajung şapte-opt luni. Se gândise la un nou roman, îl ştia oarecum în linii mari. Numai că un roman nu se poate scrie în şapte-opt luni. El nu poate. Unii dintre marii prozatori au reuşit să dea chiar două cărţi într-un an. Dar structura lui interioară e altfel. Oricât de mult ar munci, ştie că se va desfăşura mai greoi. Începutul primului roman i-a luat mai bine de un an. A scris sute de pagini până când a ajuns la forma pe care o dorea el. Apoi a fost mai uşor. Mult mai uşor. Restul romanului curgea parcă singur. Unii scriitori îşi fac un plan de lucru, un plan al romanului.

Când se aşază la masă ştiu ce au de scris. El nu poate lucra după un plan. Planul parcă îl încorsetează. Totdeauna se aşază la masa de lucru fără a şti ce anume va scrie. Apoi încep să vină ideile. Ideile cer alte idei. Frazele atrag alte fraze. De multe ori o iei razna. Îţi dai seama de greşeală abia după câteva zile. Deci trebuie să refaci totul. Citise undeva că un mare romancier lucra doar o singură pagină pe zi.

I s-a părut puţin. Târziu a înţeles că de fapt, o pagină înseamnă foarte mult. Pentru a realiza o pagină de care să fii mulţumit înseamnă să scrii multe pagini. Un cercetător străin spusese cândva că patru ore de muncă ale unui scriitor echivalează cu opt ore de lucru în mină. La scriitor consumul de energie cerebrală este imens. El trebuie să construiască o lume imaginară şi să convingă cititorul că această lume trăieşte cu adevărat.

Bogdan socoti că cei patru mii de lei îi ajung un timp, dacă se va dedica numai scrisului. Însă publicarea acestui roman, dacă va fi publicat, durează. Din ce va trăi? El ştia că scrie bine dimineaţa. Când ai o zi întreagă la îndemână doar pentru scris, e altceva. E cu totul altceva. Având serviciu, te poţi limita la

proză scurtă sau la poezie. Având serviciu înseamnă să scrii la un roman cinci-şase ani. Îl scrii cu întreruperi şi parcă nu mai curge cum doreşti tu. După prânz nu mai ai aceeaşi putere de muncă din zori. În zori mintea e limpede, nu încărcată de balastul de peste zi.

*

Primele zile de toamnă au început cu ploi scurte şi repezi ca la vreme de primăvară. După câteva zile a ieşit soarele. Un aer plăcut, dulce-amărui, stăruia peste Bucureşti.

Bogdan ieşi din casă după cumpărături. Nu mai avea nimic de mâncare. De o săptămână nu şi-a părăsit odaia. Era mulţumit de ceea ce scrisese, iar eroii romanului parcă mai stăruiau în jurul său. În stradă, pe trotuarul de vizavi, nu-l observă pe vecinul bătrân şi rotofei. Prins de gândurile sale, ar fi trecut pe lângă bătrân, înregistrându-l din priviri neclar ca pe un obstacol ce trebuie ocolit.

— Lucrezi mult, tinere, spuse bătrânul. Te observ din casă cum scrii la masa de lângă fereastră. Zilnic te observ şi mă minunez că poţi sta atâtea ore la masa de lucru. Eşti cumva cercetător?

— Cam aşa ceva, aprobă Bogdan reţinându-şi un zâmbet.

— Mi-am închipuit. Eşti tras la faţă şi palid. Lucrezi prea mult, îl privi rotofeiul cu aer de cunoscător. Ai nevoie de plimbări lungi. Mă pricep. Sunt medic. Medic pensionar. Când devii pensionar, dacă nu ai preocupări te simţi stingher, nefolositor şi mai ales descumpănit. Zilele sunt lungi cât postul Paştilor, iar nopţile şi mai lungi. Mă numesc Petrescu. Petrescu Anton.

— Neurologul? cătă spre el cu interes Bogdan.

Grăsunul aprobă cu un gest, iar Bogdan continuă:

— Celebrul neurolog? Acum vă ştiu. V-am văzut la televizor de câteva ori. Chiar mă întrebam de unde vă cunosc. Deci celebrul neurolog.

— Fost neurolog. Acum sunt un oarecare. Un bătrân oarecare. Vrei să intrăm? arătă cu mâna către uşa locuinţei sale.

— Trebuie să merg la cumpărături. La alimentara…

— Mergi mâine la cumpărături, îl întrerupse medicul. Azi e duminică şi-i cam târziu. S-au închis

alimentarele. Ai să prânzeşti cu noi. De multă vreme mă gândesc să te invit la noi. Îmi plac oamenii care muncesc mult. Poftim, îi făcu semn să intre. Îţi sunt dator cu ceva. Te miri? Am să-ţi spun eu cu ce îţi sunt dator. După prânz bem o cafea şi jucăm table. Ştii să joci table?

— Puţin.

Intrară. Grăsunul era încântat. Îi străluceau ochii de plăcere. Vor juca o tablă şi vor sta la taclale. Discuţiile lui cu soţia şi cu nepoata au cam epuizat prea multe subiecte. De multe ori eşti nevoit să te chinui pentru a găsi alte subiecte ori să le reiei pe cele vechi, privindu-le din alt unghi. Cu un străin e altfel. Fiecare străin are noutăţile lui şi chiar el reprezintă o noutate.

Doamna Petrescu îl privi pe musafir surprinsă plăcut ca pe o veche cunoştinţă. Numai tânăra tunsă scurt, băieţeşte, se precipită către odaia alăturată, fiindcă oaspetele a găsit-o mai mult dezbrăcată decât îmbrăcată. Reveni după câteva minute pieptănată îngrijit şi într-un pantalon strâns pe talie.

— Domnişoara Petrescu Sanda, nepoata noastră, arătă medicul cu mâna şi domnul… domnul…

— Bogdan Ioan.

— Parcă cercetător aţi spus… insistă bătrânul.

— Cam pe aproape, zâmbi oaspetele destul de încurcat, fapt ce nu-i scăpă doctorului.

După prânz, aşezaţi pe terasă, musafir şi gazdă porniră o partidă de table. Sanda şi doamna Petrescu aduseră cafea şi prăjituri de casă.

— Ziceai că nu prea ştii să joci, râse doctorul.

— Zarul e de vină.

La picioarele lor căţelul se prefăcea că doarme. Observase o muscă, iar ochii lui se roteau hazliu după cum plana musca.

— Am şaizeci şi şapte de ani, spuse doctorul. Dă-le dracului de table! mai bine stăm de vorbă. Sunt pensionar de un an. Un an am stat degeaba. Ştii cât este de lung un an în care nu faci nimic? M-am pensionat târziu. Adică atunci când am simţit că nu mai merge.

Tăcu un timp fericit că poate discuta astfel de lucruri pe care evita să le discute cu soţia. El nu voia să-i arate soţiei cât de stingher se simte fără o ocupaţie zilnică.

— Mi-ai zis mai devreme: „Celebrul neurolog?”

Poate celebru. Totdeauna am fost un ambiţios. N-am vrut să rămân un medic oarecare. Ştii cum am învăţat eu meserie? La spital făceam o fişă a bolnavului şi o altă fişă a lui pentru mine. Pentru fiecare pacient aveam o fişă acasă. Cu fişa alături începeam să caut prin cărţi, prin reviste şi să văd cum au procedat alţii într-un astfel de caz. Până aici nimic nu-i spectaculos, însă toate căutările acestea îţi iau timp. De multe ori mă apucau zorile cercetând cazuri şi cazuri. Dumneata ştii că dacă o sută de bolnavi suferă de aceeaşi boală, fiecare individ are particularităţile lui? Nu-i poţi băga în acelaşi cazan pe toţi pacienţii bolnavi de aceeaşi boală. Simptomele bolii şi tratamentul sunt în general cam aceleaşi. Însă de cele mai multe ori ele prezintă şi particularităţi surprinzătoare, în funcţie de individ, de unele slăbiciuni ale organismului şi aşa mai departe. Meseria de medic înseamnă a învăţa continuu. „L-am plictisit oare?" gândi doctorul privindu-l atent pe oaspete. După pensionare e greu. Te rupi brusc de obişnuinţa zilnică. Eu credeam că după pensionare o să mă plimb, o să văd filme, o să citesc nu numai tratate de medicină. Aiurea! M-am săturat de ele. După pensionare psihicul omului se

şubrezeşte brusc şi odată cu el şi trupul. Sunt conştient de asta şi mi-am luat unele măsuri. Îmi fac fişe. Voi scrie o carte de medicină. Ceva despre parezele faciale. Mă gândesc mult la această carte. Adică din nou am preocupări şi visuri. Ideea mi-a venit într-o seară când te observam scriind. Asta îţi datorez şi te rog să mă crezi că nu-i puţin. Dumneata ce scrii?

Luat prin surprindere, oaspetele roşi.

— Un roman.

— Eşti scriitor?

— Nu tocmai. Am publicat doar câteva schiţe.

Tăcură din nou. Bătrânul mângâie botul câinelui. Bogdan se simţi ispitit să vorbească. Să-i spună câte ceva despre gândurile şi proiectele sale. Acum era rândul lui să o facă. În faţa unui străin parcă vorbeşti mai uşor despre unele lucruri. Îi povesti bătrânului despre viaţa pe care a dus-o. Despre îndoielile lui şi încercările lui. Medicul îl asculta nu uimit, ci parcă înţelegător, iar asta îi dădu curaj să spună mai mult decât crezuse la început.

— Deci ai renunţat la serviciu. Şi din ce vei trăi?

— Încă mai am nişte bani. Cheltuiesc destul de puţin.

— Nu crezi că ar fi fost mai bine să-ţi termini studiile?

— Nu ştiu. Poate. Acum e prea târziu. Am sărit peste patruzeci de ani.

— Aş vrea să am anii dumitale şi două milioane de lei datorie, râse bătrânul. Eşti tânăr şi după câte am observat, foarte muncitor. Vei izbuti. Ai publicat câteva schiţe, înseamnă că ai talent. Dacă munceşti mult şi crezi în ceea ce faci, vei izbuti sigur.

După cină, gazde şi oaspete ieşiră la plimbare. Seara de toamnă era călduţă, plăcută. La braţ, soţii Petrescu mergeau în faţă. Bogdan şi Sanda veneau în urma lor, încercând chinuit să lege o conversaţie. Bogdan se amuza oarecum, ştiind că doi indivizi care nu au puncte comune, greu pot lega o conversaţie. De obicei aceasta se rezumă la întrebări şi răspunsuri.

*

Într-o dimineaţă de septembrie, Bogdan îşi număra banii. Ultimii bani. Mai avea opt sute de lei din care două sute se vor duce la chirie. Trimisese pe la reviste alte schiţe şi nuvele, dar fără rezultat. Nimeni nu se grăbea să-l publice. Privi manuscrisul noului roman. Filele s-au adunat multe. În primăvară

va fi gata noul roman. Lucra la el cam zece ore pe zi. Restul timpului şi-l petrecea citind. Uneori se simţea obosit. Apoi îşi amintea de vorbele doctorului Petrescu. Acesta îi spusese: „În orice domeniu sunt mulţi oameni talentaţi. Dar numai talentul nu ajunge. Pe culmi nu totdeauna urcă cei mai talentaţi, ci cei mai muncitori şi mai perseverenţi”.

„Mai am răgaz o lună, gândi Bogdan. Banii îmi ajung încă o lună. Apoi mă întorc la serviciu. Sunt nevoit să întrerup lucrul intens”.

De pe coridorul de la etajul doi se auzi ţârâitul telefonului. Bogdan coborî treptele în fugă. „Anda sau Chihaia”, chibzui el.

— Tovarăşul Bogdan? auzi în receptor un glas necunoscut.

— Da.

— Mă numesc Aurel Popa. Sunt redactorul dumneavoastră de carte. Aţi putea să treceţi mâine pe la editură?

— Pot şi azi.

— Atunci vă aştept după ora douăsprezece. V-am citit romanul şi vă invit la o discuţie.

Maşinal mâna lui Bogdan pipăi buzunarul după o

ţigară. Iată primul semn. Dar ce semn? A plăcut oare romanul sau nu?

*

Bogdan hoinări pe străzi la întâmplare. Fumase mult. Îngrozitor de mult. A isprăvit ţigările. Totuşi mâna lui umbla des la buzunar după pachetul de ţigări. Îşi aminti că doctorul Petrescu îi spusese într-o zi: „Ar fi bine să te laşi de fumat”. Îi spusese asta în timp ce-şi aprindea o ţigară şi după ce-i oferise şi lui una.

Pe Mitică Oţoţoc îl întâlni la poartă. În jurul casei sale erau o mulţime de blocuri noi. Locuinţa lui Oţoţoc, altă dată atât de plăcută, arăta acum ca o pată nedorită între blocuri.

— Îmi publică romanul. Dacă am niţel noroc, sper că în decembrie cartea va intra în librării.

— Păi un astfel de eveniment se cere băut, râse Mitică, fericit că el este primul om căruia Bogdan îi dă o veste atât de bună. Te bucuri? Sigur că te bucuri.

— Acum nu mai simt bucuria, recunoscu oaspetele. Nu mai simt bucuria, ci o stare de moleşeală. Ceva aşa ca o lăuză. Sunt ca o lăuză.

*

În seara de Crăciun, Anda Chihaia îi telefonă Gloriei la Timişoara.

— Ai văzut cartea lui Bogdan?

— Ce carte? Care carte? N-am văzut nimic.

— Un roman. I-a apărut un roman. Are cronici bune. Foarte bune cronici. Alo… mă auzi…?

— Da, se auzi slab, foarte slab.

— Ştii cui i-a dedicat cartea? ghici cui!

— Mie! răzbi strident vocea Gloriei ca un strigăt de triumf.

— Nu. Îmi pare rău. Nu ţie. Alo… mă auzi? De ce taci?

Gloria intră într-o librărie şi cumpără cartea. Degetele îi tremurau. Întoarse coperta la prima filă şi citi: „Prietenilor mei de o viaţă Oţoţoc, Felecan şi Chihaia”. Degetele ei se strânseră automat pe fila cărţii şi o rupseră involuntar. Apoi Gloria începu să plângă.

Capitolul 19

În ziua de întâi mai, după defilarea de la Şosea, locuinţa Andei s-a umplut cu oaspeţi. Doctorul Petrescu a adus nişte vin. Un vin straşnic din podgoriile Odobeştilor. Bătrânul rotofei pare un tip simpatic. Anda abia azi îl vede pentru prima oară, însă Chihaia i-a vorbit adesea despre el. Chihaia, Bogdan şi Petrescu merg împreună la meciurile de fotbal. Au plănuit şi o partidă de pescuit pe care o tot amână fiindcă între ei doar Chihaia se pricepe la o astfel de treabă gingaşă. Doamna Petrescu stă ţeapănă în scaun şi zâmbeşte la răstimpuri din vârful buzelor. Prea e ţeapănă, prea e distantă. Medicul i-a şoptit Andei că sub această mască se ascunde o fire timidă.

— Aţi adus mult vin, observă Anda. Cine o să bea atâta vin?

— Să vedem, răspunse şăgalnic doctorul. Să vedem dacă mai rămâne. La mine nu are cine să-l bea. L-am primit de la un prieten. Un podgorean mărunt, lat în umeri cât uşa bucătăriei dumneavoastră şi mai bătrân ca mine cu vreo patru-cinci ani. Prima vizită i-am făcut-o acum opt ani. Era iarnă. Eu eram îmbrăcat

în palton, cu izmene flanelate, şi cu o mie de chestii pe dedesubt. El, în pantaloni şi cămaşă descheiată la gât. Zic: „Intră în casă că răceşti”. „Răcesc pe dracu’! Ia hai în pivniţă, doctore”. Am intrat în pivniţa ca să-i fac plăcere. Îmi întinde o ceapă şi mă îndeamnă să o sparg. O ceapă roşie, sănătoasă ca merele de pădure. O prind în pumni şi încerc, dar nimic. Era tare ca fierul. Spre uimirea mea, podgoreanul ia ceapa şi o sparge într-un singur pumn. „Auzi, doctore? spune podgoreanul. Eu niciodată nu intru în pivniţă înainte de a mânca zdravăn”. „Dimineaţa? mă mir eu”. „Sigur că dimineaţa. Însă nu ceai, nu cafea, nu lapte mănânc eu, ci un pui fript sau o bucată de slănină cât o jumătate de cărămidă şi cu două-trei cepe. Apoi desfac un ochi la cureaua pantalonului şi intru în pivniţă. Vezi carafa asta de doi litri? O umplu cu vin, o dau pe gât şi îmi văd de treburi”. Am ieşit din pivniţă. Prea era răcoare acolo. Prietenul meu s-a apucat să spargă nişte buturugi, iar eu m-am gândit: „În cămaşă, pe gerul ăsta, sigur va face măcar o dublă pneumonie”. Ştiţi cum arată la chip? Ca merele noastre roşioare.

În capăt de masă, cu ochelari fumurii, cu părul aspru ridicat vâlvoi, la fel de uscat ca şi altă dată,

Felecan şi-a aplecat faţa lungă de un cot şi ascultă bancuri. Chihaia e un maestru la spus bancuri. Mitică Oţoţoc îl priveşte ironic pe Chihaia şi râde. Însă râsul lui nu e ca la o poantă, ci ca şi cum iar spune: „E vechi. Şi pe ăsta îl ştiu. Pe ăsta l-am auzit de la tata, iar tata, de la bunicul său”.

— Dacă le ştii de ce mă laşi să le spun? se oţărăşte Chihaia.

— Eşti gazdă. Cum o să te lipsesc de o asemenea plăcere?

Într-un colţ al sufrageriei, Chira Ioana discută cu Bogdan. Chira s-a mai împlinit niţel, dar a rămas la fel de frumoasă.

„Bogdan nu s-a schimbat prea mult, gândeşte Chira Ioana. Numai ochii lui au devenit mai adânci sub sprâncenele mari, stufoase. Ochii lui par nişte pivniţe adânci ascunse sub streşini. Din aceste pivniţe adânci se adapă el”.

Felecan râde. „Teribil de iute poate trece Felecan de la o stare la alta, gândeşte Chira Ioana. Într-o singură discuţie, Felecan când latră, când începe să dea din coadă”.

Pictorul râde. Se simte bine lângă vechii săi

prieteni, iar Oţoţoc, isteţul şi ironicul Oţoţoc, i se pune pieziş la discuţii ca pe vremuri.

— Ştii că ai un iubit pe strada Fecioarei? priveşte Mitică spre Chira.

— Un iubit?

— Zău!

— Şi cine-i iubitul? râd ochii Chirei. Trebuie să-l ştiu înainte de a mă spânzura măria-sa Felecan.

— Potop.

— Mai trăieşte nea Potop? se miră Chira Ioana.

— Trăieşte. A trecut de şaptezeci de ani, dar pe dinăuntru a rămas încă verde. Ba poate că-i niţel mai zurbagiu ca altă dată. Zice într-o zi: „Bă Mitică, tu mai ştii ceva de Chira? Fata aia grozavă care lucra la Flax?” Zic: „Sigur că ştiu. S-a măritat”. „Grozavă fată, bă Mitică. Crezi că dacă îi dădeam un batic...?”

— Aşa a spus? râde Chira.

— Aşa a spus. Acum două săptămână, mă întâlnesc cu el pe stradă. Doar locuinţa mea, a lui Buzău şi a lui Potop au mai rămas în picioare din vechile case de pe Fecioarei. Cum vă spuneam, îl întâlnesc pe bătrân pus la patru ace. Cu pălăria pe o ureche, la cravată şi cu dunga de la pantaloni să te tai

în ea. Zic: „Unde mergi, măi Potop?” Zice: „Eşti chior? Nu vezi că la biserică?” „Dar de când ai devenit tu bisericos?” Zice: „Din toamnă. De când beau duminica o drojdie cu alde Ion Găină. Ar trebui să vii şi tu la biserică. Să vezi muierile când fac mătănii. E prăpăd ce de mai mătănii fac muierile. Pun cornu la podea şi se saltă de fund. Stau în patru labe şi se saltă de fund”.

Cum vă spun, intră nărodul în biserică şi la lumânări, dă nas în nas cu Aurica lui Oţel. Aurica întinde mâna după lumânări, atentă la lumânări, iar Potop îi strecoară iute palma sub bluză. „Fir-ai al dracu’ de boşorog! urlă Aurica. Ia uite al dracu’! Păi nu vin eu acuşi la ţaţa Paraschiva?” Apoi află Paraschiva. Zice Paraschiva: „Mă faci de râs, beţi ule!” Potop închide un ochi, semn că îi umblă lui ceva prin minte şi zice: „Cu alde Oţel ăl bătrân am făcut armata”. Zice Paraschiva: „Ce mă tot iei pe mine cu armata? Mie să-mi răspunzi la ce întreb”. Zice Potop: „Aveam la armată nişte cai mari”. Apoi începe să moţăie brusc. E şiret. Aşa face când nu-i convine discuţia.

*

— Potop spune că Fane Ologu ar fi venit în strada Fecioarei, cam prin, ’921, ori 22, dar tot aşa de bine s-ar putea să fi venit cu trei-patru ani mai devreme sau mai târziu, zise Pomană, privind acoperişul de tablă al cârciumii. În tot cazul, când m-am mutat eu aici, adică prin 29, Fane era destul de bine instalat. Iar case erau puţine împrejur. E drept că de la o zi la alta apărea câte un gard ori câte o casă de chirpici, însă nimeni nu prevedea, poate în afară de Fane, că partea aceasta a oraşului o să se mărească prea iute.

— Crezi că Fane s-a gândit la asta? întrebă Oţoţoc.

— Sigur nu sunt că el prevedea chiar cât de repede se va popula cartierul. Ceva însă bănuia el. Îmi aduc aminte că odată s-a apucat să cumpere pământ. Intrase în combinaţie cu un avocat. Poate să fi fost zece hectare, ori douăzeci de hectare. Pe urmă a făcut parcele de câte două sute de metri. Vindea parcelele pe cârâială. Te aştepta de bani. Însă acontul parcelelor dintr-odată îi aducea un câştig.

— Bine… asta a fost mai pe urmă, murmură Oţoţoc îngândurat. Eu însă aş vrea să ştiu cum a venit

el aici. Îţi mai aduci aminte, măi Potop?

Bătrânul tresări şi se uită bucuros la Oţoţoc. Era gata să-l fure somnul. Îi fu recunoscător lui Mitică pentru că îi oferea prilejul să-şi dea şi el părerea în privinţa lui Fane.

— Ce să-mi aduc aminte? Vorbeşti de Fane? Sigur că-mi aduc aminte. După ce s-a isprăvitără primu' război, era la capătu străzii o groapă de vreo cinci-şase hectare. Acolo a fost când eram eu mic o fabrică de cărămizi şi o carieră de pietriş şi nisip. Proprietaru, unu Calomfirescu, ori Calomfir, ori poate Calapăr, a pierdut-o într-o noapte la cărţi, şi s-a împuşcat. Proprietaru ăl nou nu s-a priceput la afaceri. A închis fabrica şi cariera şi Dumnezeu ştie încotro o fi plecat. P-ormă s-au ivit în carieră nişte izvoare şi ne duceam vara acolo să spălăm caii. Şoproanele pentru cărămidă le-au furat oamenii în iernile aspre. A rămas doar o baracă. Baraca aia folosise de birouri şi îi cam căzuse acoperişu şi creşteau acolo nişte bălării cât omu'. Am văzut acolo odată un şarpe de vreo pa... şa... opt metri. Când s-a ridicat de la pământ ajungea până la streaşina barăcii. Căpăţâna lui semăna cu un cap de curcan. Avea sub guşă un moţ care îi atârna mare cât

un salam şi când scutura căpăţâna, îi jucau slăninile pe ceafă. Puţea a usturoi şi a varză stătută. Nu era flămând. Se vedea după căscăturile leneşe că nu e flămând. Şi în groapă la cariera lui Koşka erau şerpi. Nevestele negustorilor aveau încălţări din piele de şarpe. Eu am găsit odată o curea din piele de şarpe şi i-am vândut-o lu' Fane.

— Ia mai slăbeşte-mă cu şerpii! îl luă la rost Oţoţoc. Spune-mi de Fane, nu de şerpi.

— Păi nu de el vorbesc? Poate că întâi s-a aşezat acolo Fane şi şarpele o fi venit mai târziu. Ori poate o fi fost altfel. Eu nu mai ţin socoteală de asta. Ştiu doar că eram acasă într-o dimineaţă şi reparam nişte şleauri de la căruţă. Când a intrat Fane Ologu pe poartă, n-am simţit. Abia după un timp am văzu lângă mine o umbră mare şi mă minunam că în mijlocu verii miroase a varză acră, stătută. Purta o pălărie mare. O pălărie mare, decolorată ca a lu' Carabă şi m-a rugat să-i împrumut un topor ca să desfacă uşa barăcii de la carieră. După ce şi-a băgat acolo o legătură de boarfe, mi-a zis să-i mai las toporu câteva zile. La o săptămână a făcut o spărtură în baracă, la partea dinspre stradă, cu un oblon care se ridică şi cu un fel

de pervaz pe care punea seminţe, bomboane, feştile de lampă, covrigi şi mai ştiu eu ce drăcii. Pe Fecioara erau atunci vreo douăzeci de case. Oamenii nu prea se înghesuiau să cumpere până ce a început să dea pe datorie. Însă pe la capătu străzii treceau nisiparii de la Flax, de la Reconstrucţia şi de la alte cariere, iar ăia cumpărau te miri ce.

În primăvara următoare a făcut un şopron, a adus o muiere mică şi negricioasă, care nu era muierea lui, că nu era însurat şi vindea sub şopron băutură, ciucalăţi mici şi mâncare caldă. Prin mahala se zvonise că Fane ar fi în legătură cu unii care călcau casele noaptea, dar nimeni nu a putut să dovedească ceva.

Bărbaţii tăcură o vreme şi se uitară la obloanele mari, zăvorâte. Odată cu Fane se încheia epoca unor vestiţi cârciumari din partea de răsărit a oraşului.

*

Peste noapte plouase. De dimineaţă a ieşit soarele. De-a lungul gardurilor, gâzele au pornit în recunoaştere.

Doar trei case au mai rămas din vechea stradă a Fecioarei. Ele se văd printre blocuri ca nişte pete

urâte, ca nişte ciuperci trecute din copt în umbra copacilor mari. Două roiuri de furnici s-au încăierat la poarta lui Buzău, iar lupta e atât de încurcată, încât nu poţi pricepe nimic. Copiii au dat roată furnicilor şi stau aplecaţi deasupra, încercând să se dumirească în vreun fel despre rostul acelei învălmăşeli. Între tufele de regina nopţii din curtea Buzăilor a apărut un muşuroi de pământ reavăn. Buzău al cincisprezecelea stă alături mirat şi nu-şi mută privirea de la muşuroiul acela. Din vreme în vreme, întreg muşuroiul se clatină. Apoi se opreşte iar. Dodel ştie că dedesubt e o cârtiţă care munceşte de zor. Cârtiţa îl înspăimântă, dar ea e dedesubt, iar curiozitatea băiatului e mai mare decât frica. Dodel s-a aşezat pe vine, cu faţa sprijinită în palme şi îşi ţine respiraţia. Pământul se mişcă din nou ca o căciulă. Buzău al cincisprezecelea nu se mai poate stăpâni. Întinde mâna şi apasă pământul cu vârful degetelor. Vraja se destramă. Cuprins de spaimă o rupe la fugă printre tufele mai înalte decât el. A căzut. Se ridică şi priveşte îndărăt. Pământul nu mai mişcă şi parcă toată lumea a încremenit odată cu muşuroiul. Faraon a venit lângă Dodel şi îl linge pe faţă. Are limba roz, cu şanţ pe

mijloc şi e aspră. Faraon încă nu a împlinit un an. Când se mişcă pământul, Faraon latră subţire şi se trage îndărăt, în spatele băiatului.

La gardul dinspre curtea lui Oţoţoc se aude un mieunat. Faraon ciuleşte urechile. Din două salturi e lângă gard. Pe sub gard, pisoiul vecinului care e mai tânăr decât Faraon, întinde lăbuţa albă cu pete negre. Lăbuţa e sub gard. Faraon sare după lăbuţă, dar în loc de aceasta întâlneşte scândurile gardului cu un pocnet scurt ce-l face să schelălăie. Buzău al cincisprezecelea a uitat de muşuroiul cârtiţei. Faraon a prins pisoiul şi-l trage pe sub gard şi îl flocăie. Pisoiul scuipă. E o hărmălaie, un ghem care se răsuceşte atât de repede, încât băiatul nu ştie cum să intervină în favoarea pisoiului. Faraon şi-a lăsat prada. O vreme e pace. Apoi, pisicul întinde iar lăbuţa pe sub gard, iar băiatul se gândeşte dacă Faraon îl poate prinde din nou.

*

Potop şade pe un scăunel de la poartă şi se uită în lungul străzii. Întâi, apare maşina cu lapte. Ceva mai târziu se aud obloanele de la centrul de pâine. Pâinea proaspătă umple strada cu mirosul ei. Către ceasurile şapte, apar copiii care merg la şcoala cea

nouă de pe strada Stejarului. Merg în cârduri. Râsul lor se aude chiar şi după ce dau colţul străzii. Apoi, nu se mai întâmplă nimic important.

Potop moţăie. Ar merge niţel până pe la Flax, prin groapa lui Flax, rămasă între blocuri, însă e cald şi l-a cam prins lenea. Golful cel mare s-a subţiat, înghesuit din toate părţile. Bătrânul îşi aminti de cuvintele lui Mitică Oţoţoc: „În ce naiba să mai crezi? În veşnicia blocurilor noi, care s-au urcat cu picioarele lor mari peste fostele cocioabe din chirpici? Mersul normal al unei societăţi ar fi fost de la chirpici la casele de cărămidă şi abia mai pe urmă la beton, sticlă şi oţel. Să crezi în viitor? Dar viitorul a început în urmă cu vreo zece – cincisprezece ani”.

Bătrânul a adormit. Chestia aia cu viitorul, care a început cu zece – cincisprezece ani în urmă, l-a zăpăcit cu totul.

SFÂRŞIT

APĂRUT 1981.
BUN DE TIPAR 5. III.1981.

Cîndva, strămoșul Bucur a ales un loc bun, cam la jumătatea distanței între Dunăre și Carpați, a făcut o stînă, o casă și a întemeiat Bucureștii. Urmașii lui Bucur au ridicat orașul după un plan bine chibzuit, lăsînd cîmpia să pătrundă pînă aproape de inima lui, ca niște limbi uriașe și aspre de stepă, creînd o seamă de golfuri.
Pînă în preajma celui de al doilea război mondial, partea de răsărit a Bucureștilor își avea dreptul leului în privința golfurilor. Cele mai mici se pierdeau însă în fața golfului imens care pătrundea pînă aproape de Bariera Vergului, cu holde și lanuri de porumb, cu cariere de pietriș și nisip și cu o sumedenie de fabrici de cărămidă. Golful pornea cam de la linia forturilor dinspre comuna Cățelu și se resfira ca un evantai întors cu coada către oraș, străjuit într-o parte de Calea Dudeștilor cu case multe, sistematizate după o idee preluată de la Turnul Babel, pînă în dreptul vechii pulberării.

Lei 12,50